

נפתח העינים

פרק ארבעה אבות

מהדורת תשפ"ב

ב. מתני' ארבעה אבות

1. ב: ת"ר ג' אבות נאמרו בשור
2. ב: ג. שן ורגל היכא כתיבי
3. ג. ד: תולדה דבור מאי ניהו
4. ג: תולדות דמבעה
5. ג. ד: מאי מבעה
6. ד: מתקיף לה רב מרי
7. סיכום האבות והתולדות בנוזקין
8. ד: אבות דר' אושעיא
9. ד: ה. אבות ר' חייא
10. ה. בשלמא לתנא דידן תנא מנינא וכו'
11. ה. בשלמא לתנא דידן תנא אבות וכו'
12. ה. הפסוקים ד"תחת נתינה"
13. ה. רש"י ד"ה תחת נתינה ישלם כסף
14. ה. אמר רבי אבהו כולן כאבות - טבלה
15. ה. ה: לא הרי השור כהרי המבעה
16. ו. ו: הצד השוה שבהן
17. ו: ז. סוגיא דמיטב
18. ז. ז: רמי ליה אביי לרבא
19. ז: ח. סוגיא בשלו הן שמין
20. ח. ח: ת"ר מכר לאחד
21. ח: מימרא דרבא
22. ח: מימרא ראשונה של אביי
23. ט: מימרא שניה של אביי
24. ט: דברי רב הונא לענין כסף ומיטב
25. ט: אמר רב אסי כספים הרי הן כקרקע
26. ט: סוגיא דהידור מצוה
27. ט: המשנה "כל שחבתי"
28. ט: י. הברייתא ד"חומר בשור מבבור"
29. י. י: שקו"ט על הברייתא דחומר בשור
30. י. י: סוגיא דהכשרתי במקצת נזקו

31. י: יא. סוגיא בעלים מטפלין בנבילה
32. יא. הקדמה לסוגיא דשליא
33. יא. שאלות הקדמה לסוגיא דשליא
34. יא. סוגיא דשליא
35. יא: בכור שנטרף/בהמה גסה
36. יא: האחים שחלקו
37. יא: שומר שמסר לשומר
38. יא: יב: עבדים כמקרקעי או כמטלטלי
39. יב: שאלות הקדמה לקדשים קלים
40. יב: הקדמה לסוגיא דקדשים קלים
41. יב: סוגיא דקדשים קלים ממון בעלים
42. יג. המשך סוגיא דקדשים קלים (גופא)
43. יג. סוגיא שלמים שהזיקו
44. יג: סוגיא תודה שהזיקה
45. יג: נכסים שהן של בני ברית
46. יג: יד. סוגיא דחצר השותפין
47. יד. המשך סוגיא חצר השותפין
48. יד: ביאור הברייתא דארבעה כללות
49. יד: טו. מתני' שום כסף - בני ברית
50. טו. והנשים בכלל הנוק
51. טו. טו: סוגיא פלגא דנוקא
52. טו: טז. מתני' חמשה תמין
53. טז. ולא לרבוץ
54. טז. טז: הזאב והארי
55. טז: דברי התורת חיים על מודים
56. טז: אמר שמואל ארי ברה"ר
57. טז: יז. מתני' מה בין תם למועד

להשיג קובץ זה ללא תשלום

יש לפנות בטלפון 053-318-7750

או במייל - s0533187750@gmail.com

לעת עתה יצאו לאור בס"ד על הפרקים:

ארבעה אבות, הכונס, אלו מציאות, המפקיד, השואל
והבית והעליה.

כמו"כ ניתן להשיג חוברות על חומשים: במדבר, דברים.

בכניסתו מהו אומר

יהי רצון מלפניך ה' אלוקי ואלקי אבותי שתאיר עיני במאור תורתך ותצילני מכל מכשול וטעות הן בדיני איסור והיתר הן בדיני ממונות הן בהוראה הן בלימוד שלא יארע דבר תקלה על ידי ולא אכשל בדבר הלכה וישמחו בי חברי ולא אומר על טהור טמא ולא על טמא טהור ולא על מותר אסור ולא על אסור מותר ולא יכשלו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך" ומה ששגיתי כבר העמידני על האמת, "ואל תצל מפי דבר אמת עד מאד", "כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה".

בסייעתא דשמיא

ביציאתו מהו אומר

מודה אני לפניך ה' אלקי ואלקי אבותי ששמת חלקי מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקי מיושבי קרנות שאני משכים והם משכימים אני משכים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים אני עמל והם עמלים אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר אני רץ והם רצים אני רץ לחיי העולם הבא והם רצים לבאר שחת שנאמר "ואתה אלקים תורידם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך".

פסוקי ארבעה אבות נזיקין

קָרַן שׁוֹר שִׁנְגַח אָדָם (שמות כ"א, כ"ח - ל"ב)

תם: וְכִי־יִגַּח שׁוֹר אֶת־אִישׁ אוֹ אֶת־אִשָּׁה וּמָת סָקוֹל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר וְלֹא יֵאָכֵל אֶת־בְּשׂוֹרוֹ וּבָעַל הַשּׁוֹר נָקִי:
מועד: וְאִם שׁוֹר נִגַּח הוּא מִתְמַלֵּל שְׁלֹשִׁים וְהוֹעֵד בְּבַעְלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֵנוּ וְהַמִּית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעַלְיוֹ יוֹמֵת:
אם־כִּפֹּר יוֹשֵׁת עָלָיו וְנָתַן פְּדִיָן נַפְשׁוֹ כְּכֹל אֲשֶׁר־יוֹשֵׁת עָלָיו:
אוֹ־בֶן יִגַּח אוֹ־בַת יִגַּח כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה יַעֲשֶׂה לוֹ:
אם־עֲבָד יִגַּח הַשּׁוֹר אוֹ אִמָּה בָּסֶף שְׁלֹשִׁים שְׁקָלִים יִתֵּן לְאֹדְנָיו וְהַשּׁוֹר יִסָּקֵל:

בֹּרַח (שמות כ"א, ל"ג - ל"ד)

תם: וְכִי־יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אוֹ כִּי־יִכְרֶה אִישׁ בּוֹר וְלֹא יִכְסֶּנּוּ וְנִפְלִ־טְמֵה שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר:
בעל הבור יִשְׁלַם בָּסֶף יִשְׁיב לְבַעְלָיו וְהַמֵּת יִהְיֶה־לוֹ:

קָרַן שׁוֹר שִׁנְגַח שׁוֹר (שמות כ"א, ל"ה - ל"ו)

תם: וְכִי־יִגַּח שׁוֹר־אִישׁ אֶת־שׁוֹר רֵעֵהוּ וּמָת וּמְכָרוֹ אֶת־הַשּׁוֹר הַחַי וְחָצְוֹ אֶת־כִּסְפוֹ וְגַם אֶת־הַמֵּת יַחְצִוּוּ:
מועד: אוֹ נוֹדַע כִּי שׁוֹר נִגַּח הוּא מִתְמַלֵּל שְׁלֹשִׁים וְלֹא יִשְׁמְרֵנוּ בְּעַלְיוֹ שְׁלֹם יִשְׁלַם שׁוֹר תַּחַת הַשּׁוֹר וְהַמֵּת יִהְיֶה־לוֹ:

שֵׁן וְרַגֵּל (שמות כ"ב, ד')

כִּי יִבְעַר אִישׁ שְׂדֵה אוֹ כָּרֶם רַגֵּל וְשֵׁלַח אֶת בְּעִירָהּ שֵׁן וּבְעַר בְּשֵׂדָה אַחַר מֵיטֵב שְׂדֵהוּ וּמֵיטֵב כָּרְמוֹ יִשְׁלַם:

אֵשׁ (שמות כ"ב, ה')

כִּי תִצֵּא אֵשׁ וּמִצָּאָה קִצִּים וְנֶאֱכַל גְּדִישׁ אוֹ הַקֶּמֶה אוֹ הַשְּׂדֵה שְׁלֹם יִשְׁלַם הַמִּבְעֵר אֶת הַבְּעֵרָה:

אדם שהזיק שׁוֹר (ויקרא כ"ד, י"ח)

וּמִכָּה נֶפֶשׁ בְּהֵמָה יִשְׁלַמְנָה נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ:

בס"ד

פרק ארבעה אבות

בבא קמא דף ב' ע"א ע"ב

מתנ"ל ארבעה אבות נזיקין: 1. השור, 2. והבור, 3. והמבעה, 4. וההבער

מדוע הם נקראים "אבות" (רע"ב)

ומדוע דוקא מזיקים אלו הם האבות (רש"י)

ביאור האבות נזיקין:

1. "שור": נזקי שור נחלקים לשלשה אבות:

א. "קרן" שכוונתו להזיק, ב. "שן" שיש הנאה להזיקה, ג. "רגל" שמזיק בדרך הילוכו.

ולקמן בדף ג' ע"ב פליגי רב ושמואל לאיזה מהם הכוונה ב"שור" דמשנתנו.

שים לב: "שור" אין הכוונה דוקא לשור דה"ה לשאר בעלי חיים שהזיקו, אלא שדבר הכתוב בהווה, פירוש בדבר הרגיל להיות. (משנה לקמן נ"ד):

2. "בור": החופר בור ברשות הרבים, ונפל שמה שור או חמור, והוא הדין שאר בעלי חיים.

3. "מבעה": פליגי רב ושמואל האם זה אדם המזיק או שן.

4. "הבער": היינו שלא שמר על אשו ויצתה והזיקה.

מדוע נקט התנא את האבות לפי סדר זה (רש"י)

לא הרי השור כהרי המבעה, איזו קושיא בא התנא לתרץ בזה

באר את התירוץ

ולא הרי המבעה כהרי השור, איזו קושיא בא לתרץ בזה

באר את התירוץ

לסיכום, האם יש חומרא ב"שור" שאין ב"מבעה" והאם יש חומרא ב"מבעה" שאין ב"שור"

ולכן האם אפשר ללמוד מבעה משור או שור ממבעה

מדוע לא נקט התנא "לא הרי השור כהרי הבור" כסדר שהן שנויין בתחילה (שני תירוצים ברש"י)

א.

ב.

ולא זה וזה שיש בהן רוח חיים, כהרי האש שאין בו רוח חיים, מי הם "זה וזה"

האם "אין בו רוח חיים" היא סיבה לחייב או לפטור

ומדוע (שיטה בשם רבינו יהונתן)

ולא זה וזה שדרכן לילך ולהזיק, כהרי הבור שאין דרכו לילך ולהזיק, מי הם "זה וזה"

סכס, האם אפשר ללמוד:

אש, משור ומבעה _____ ומדוע

בור, משור מבעה ואש _____ ומדוע

המשך בבא קמא דף ב' ע"א ע"ב

סיכום "לא הרי" דמשנתנו

	מי החמורים	מה היא החומרא	מי הוא הקל	מה היא הקולא שלו	ולכן אם היה כתוב בתורה רק	את מי א"א ללמוד מזה
לא הרי השור כהרי המבעה		יתכאר ללא'		יתכאר ללא'		
ולא הרי המבעה כהרי השור		יתכאר ללא'		יתכאר ללא'		
ולא זה וזה וכו' כהרי האש						
ולא זה וזה וכו' כהרי הבור						

הצד השווה שבהן וכו', שבמי _____
 מה היא החומרא ששוה בכל הנזקין דמשנתנו _____
 לאיזה צורך השמייע לנו התנא את הצד השווה שבהן (רע"ב) _____
 וכשהזיק, חב המזיק לשלם תשלומי נזק במיטב הארץ, באר מה זה "מיטב הארץ" _____
 האם מכל דבר שמשלם חייב המזיק לתת את הסוג הכי טוב (רש"י) _____
 ומאיזה דבר כן חייב לשלם הסוג הכי טוב (שם) _____

גמ' מדייקת הגמ', מדקתני "אבות", מכלל דאיכא תולדות

מסתפקת הגמ', האם תולדותיהן כיוצא בהן, פירוש, האם יש להם אותם דינים כמו האב, או לאו כיוצא בהן, היות ולגבי שבת מצאנו שתולדותיהן כיוצא בהן, ואילו לגבי טומאות מצאנו שתולדותיהן לאו כיוצא בהן, לכן מסתפקת הגמ' לגבי נזקין.
גבי שבת תנן, אבות מלאכות ארבעים חסר אחת, ומזה שהתנא קורא להם אבות, מכלל דאיכא תולדות, תולדותיהן כיוצא בהן, דלא שנא אב חטאת ולא שנא תולדה חטאת, לא שנא אב סקילה ולא שנא תולדה סקילה
 באיזה אופן חייב: חטאת (רש"י) _____ סקילה (רש"י) _____
 שואלת הגמ', ומאי איכא בין אב לתולדה, פירוש, מהי הנפק"מ להלכה בזה שהם נחלקים לאבות ותולדות משיבה הגמ', נפקא מינה, דאילו עביד בשוגג, שתי אבות בהדי הדדי (ביחד), מתי הם נחשבים "בהדי הדדי" _____
אי נמי, שתי תולדות של ב' אבות בהדי הדדי, מחייב אפ"ל חדא וחדא, מה הוא חייב _____
ואילו עביד אב ותולדה דידיה, לא מחייב אלא חדא, האם החיוב הוא רק על האב או גם על התולדה (רש"י) _____
 מה הנפק"מ אם החיוב הוא על האב או גם על התולדה (תפארת שמואל) _____
 שואלת הגמ', ולרבי אליעזר דמחייב אתולדה במקום אב, פרש _____
 נמצא דלפי דבריו אין נפק"מ לדינא בין אב לתולדה, א"כ אמאי קרי ליה אב ואמאי קרי לה תולדה
 משיבה הגמ', דאכן לפי דבריו אין נפק"מ לדינא, ומה שמלאכה אחת קרויה אב, והאחרת תולדה
 הוא משום שהך דהוה במשכן חשיבא, קרי ליה אב, הך דלא הוה במשכן חשיבא, קרי לה תולדה
 מה השייכות של שבת למלאכת המשכן (רש"י) _____

המשך בבא קמא דף ב' ע"א ע"ב

סיכום הנפק"מ בין אב לתולדה לענין שבת

האם יש נפק"מ לדינא בין אבות לתולדות	כמה חטאות חייב אם עשה בהעלם אחד		
	שתי אבות או שתי תולדות	אב ותולדה דידה	
			לפי רבנן
			לפי ר' אליעזר

גבי טומאות תנן, אבות הטומאות הן השרץ והשכבת זרע וטמא מת וכו'

מהו "טמא מת" (רש"י) _____ ואיזו טומאה הוי המת עצמו (שם) _____

תולדותיהן לאו כיוצא בהן, דאילו אב, מטמא אדם וכלים, ואילו תולדות, אוכלין ומשקין מטמא, אדם וכלים לא

מטמא, סכס, מה האב מטמא _____ ומה התולדה מטמאה _____

מהיכן לומדים שטמא מת מטמא :

כלים (שם) _____ אדם (שם) _____

הכא לגבי נזקין, מאי, באר שאלת הגמ' _____

מדוע מסתפקת הגמ' בזה (רש"י) _____

ומה פשט רב פפא _____

סיכום ג' הדברים בסוגייתנו שיש בהם אבות ותולדות

לאיזה ענין יש נפק"מ אם תולדותיהן כיוצא בהן	האם תולדותיהן כיוצא בהן או לא	ומה נקרא תולדה	מה נקרא אב	
לעין העושה				לגבי שבת
לעין אלו דברים הוא יבא לטמא			מקור הטמאה שהנזע 2 נעשה ראשון	לגבי טומאות
לעין התשלום				לגבי נזיקין

כבא קמא דף ב' ע"ב

ת"ר ג' אבות נאמרו בשור, האם הכוונה לשור דמשנתנו (רשב"א)

א. הקרן ב. והשן ג. והרגל

איך השור מוזיק: בקרן (רש"י)

בשן (רש"י) ברגל (רש"י)

מדוע הגמ' מביאה ברייתא זו כאן (תוס')

מבארת הגמ', קרן מנלן, דתנו רבנן, מה שכתוב בתורה "כי יגח", אין נגיחה אלא בקרן

ומנין שנגיחה היא בקרן

שנאמר, "ויעש לו צדקיה בן פנענה קרני ברזל, ויאמר, למה אמר ה', באלה תנגח את ארם וגו'"

ואומר, "בכור שורו הדר לו, וקרני ראם קרניו, בהם עמים ינגח"

סכס, היכן כתוב המזיק "קרן" בתורה

ומנין שנגיחה בקרן, א. ב.

מקשה הגמ', מאי ואומר, באר הקושיא

ומנסה הגמ' לתרץ, וכי תימא שמהפסוק "ויעש לו צדקיה בן פנענה וגו'" א"א ללמוד משום דדברי תורה מדברי קבלה לא

ילפינן, לכן אומר התנא ת"ש "בכור שורו הדר לו", שזה פסוק מדברי תורה

מה הם "דברי קבלה" (רש"י)

באר את התירוץ

שאלת רשות: לפי זה מדוע צריכה הברייתא להביא את הפסוק הראשון (תפארת שמואל)

דוחה הגמ', והאי (וכי ההוכחה מצדקיה בן כנענה) מילף הוא, הרי גילוי מילתא בעלמא הוא, דנגיחה בקרן הוא

ולכן האם אפשר ללמוד מדברי קבלה ומה א"א ללמוד מדברי קבלה

איזה גילוי יש בפסוק "ויעש לו צדקיה וגו'" (רש"י)

סכס, לפי ההו"א מדוע א"א ללמוד מ"ויעש לו צדקיה וגו'" שנגיחה בקרן

ואיך דחתה הגמ' זאת

הקדמה לתירוץ הגמ' לפי המסקנא

ומנלן	שנגח שור	כמה משלם
(שם)	(רש"י)	שור תם
(שם)	(שם)	שור מועד

המשך בבא קמא דף ב' ע"ב

מסקנת הגמ': **אלא** מדוע צריכה הברייטא להביא את הפסוק השני

דמהו דתימא כי פליג (חילק) רחמנא בין תם למועד, שְׁמָה החלוק בין תם למועד _____
הני מילי בתלושה, איזה דין הייתי אומר שהוא רק בתלושה (רש"י) _____
מדוע הייתי אומר ש"כי יגח" זה בקרן תלושה (שם) _____
איך שייך ששור יגח בקרן תלושה (שם) _____
ומה הסברא לומר שרק בתלושה תם ישלם חצי נזק (שם) _____
אבל במחוברת, אימא כולה מועדת היא, פרש "כולה מועדת" (רש"י) _____
ולפי זה כמה ישלם אפילו בקרן תם (שם) _____
ומה הסברא לומר כן (רש"י ד"ה אבל מחוברת) _____
וכדי שלא תאמר כן, אומר התנא ת"ש "בְּכֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ וּגְוִי" האם פסוק זה איירי בדיני שור שהזיק _____
א"כ איך לומדים ממנו שתם משלם חצי נזק גם במחוברת (רש"י) _____
שאלת רשות: לפי תירוצך זה מדוע צריכה הברייטא להביא את הפסוק הראשון (שיטמ"ק בשם מהר"י כץ וע"ע תור"פ ג.) _____
_____
_____
סכמ, לפי מסקנת הגמ' מה לומדים מ"וַיַּעַשׂ לוֹ צִדְקָהּ וּגְוִי" _____
מ"בְּכֹר שׁוֹרוֹ הָדָר לוֹ וּגְוִי" _____

מפרשת הגמ', תולדה דקרון מאי היא, 1. נגיפה 2. נשיכה 3. רביצה 4. ובעיטה

תולדות דקרון

ד	ג	ב	א	
				מה היא התולדה
				באר איך הבהמה הזיקה
(רש"י)	(רש"י)		(רש"י)	

מהו האב של "קרון" _____ ובמה תולדותיו דומין לו (רש"י) _____
מקשה הגמ', מאי שנא נגיחה דקרי לה אב, משום דכתיב "כִּי יִגַּח", הרי נגיפה נמי כתובה בתורה, שהרי כתיב "כִּי יִגַּח" _____
לפי קושית הגמ' האם נגיפה צריכה להיות אב או תולדה _____ ומדוע (רש"י) _____
מתרצת הגמ', האי נגיפה, נגיחה היא, איזו נגיפה _____
והאם היא אב או תולדה _____ ואיזו נגיפה היא תולדה _____
ומביאה הגמ' הוכחה מברייטא שנגיפה הכתובה בתורה נגיחה היא _____
דתניא פתח הכתוב בנגיפה, מהו לשון הפסוק בפתחה (רש"י) _____
וסיים בנגיחה, מהו לשון הפסוק בסיום (שם) _____
לומר לך זו היא נגיפה זו היא נגיחה, האם שניהם עם הקרניים או שניהם עם הגוף _____
מדוע אי אפשר לומר להיפך (רש"י) _____
סיכום שקו"ט דגמ' לבאר מהי נגיפה

ולכן האם היא אב או תולדה	לפי"ז האם דחיפה בגוף כתובה בתורה או לא	באר "כי יגוף"	
			לפי מה שהבינה הגמ' בקושיא
			לפי התירוץ

המשך בבא קמא דף ב' ע"ב

שואלת הגמ', מאחר שנגיפה הכתובה בתורה היא נגיחה עם הקרניים

א"כ מאי שנא גבי שור שנגח אדם, דכתיב "כי יגח", כתוב את לשון הפסוק (רש"י) _____

ומאי שנא גבי שור שנגח בהמה, דכתיב "כי יגוף", כתוב את לשון הפסוק (שם) _____

משיבה הגמ', אדם דאית ליה מזלא, לכן כתיב "כי יגח"

פרש "מזלא" ללישנא קמא ברש"י _____ ללישנא אחרינא _____

מה המשמעות של "כי יגח" (רש"י) _____

משא"כ בהמה דלית לה מזלא, לכן כתיב "כי יגוף", מה המשמעות של "כי יגוף" (שם) _____

ומלתא אגב אורחיה קמ"ל, דמועד לאדם הוי מועד לבהמה, ומועד לבהמה לא הוי מועד לאדם

מי משמיע לנו דין זה (רש"י) _____ ואיך (שם) _____

ביאור תירוץ הגמ' והדינים היוצאים ממנו

האם קל או קשה להמיתו	האם	ומדוע	ולכן איזו לשון כתבה בו התורה	כשנגחו שלש פעמים האם הוא מועד גם לשני
אדם				
בהמה				

סכס, האם יש לו דין תם או מועד על הנגיחה האחרונה :

כשנגח: אדם אדם ושור _____ כתוב דין זה בלשון הגמ' _____

כשנגח: שור שור ושור ואדם _____ כתוב דין זה בלשון הגמ' _____

סיכום דברי רש"י ד"ה ואגב אורחיה קמ"ל

דיני שור שהרג

מה משלם		האם הורגים את השור	שור שהרג אדם
במועד	בתם		
			שור שהרג שור

מה לומדים מהפסוקים: "ובעל השור נקי" _____ "וגם בעליו יומת" _____

ומאיפה לומדים ש"וגם בעליו יומת" אין פירושו מיתה ממש _____

כמה הם דמי כופר _____ ולמי משלמים אותו _____

איך שור יכול להיות מועד להמית אדם, והרי דינו להסקל מיד כשנגח בפעם ראשונה _____

המשך בבא קמא דף ב' ע"ב

מקשה הגמ', נשיכה שאמרנו שהיא תולדה דקרן, הרי תולדה דשן היא, מדוע סברה הגמ' כך _____
 מתרצת הגמ', לא, מה לא _____
 שהרי שן יש הנאה להזיקה, הא (נשיכה), אין הנאה להזיקה, ולכן תולדה של איזה אב היא _____
 מקשה הגמ', רביצה ובעיטה שאמרנו שהם תולדות דקרן, הרי תולדה דרגל היא _____
 מדוע שרביצה תהיה תולדה דרגל (רש"י) _____
 מתרצת הגמ', לא אינם תולדות של רגל, שהרי רגל הזיקה מצוי, מדוע הזיקה מצוי (רש"י) _____
 הני, אין הזיקן מצוי, מי הם "הני" _____
 ולכן תולדות של איזה אב הם _____

סיכום שקו"ט דגמרא מדוע נשיכה רביצה ובעיטה הם תולדות קרן

ומדוע	אלא תולדה של איזה אב הוי	לפי התירוצ' מדוע אין זה תולדה של שן / רגל	ומדוע	לפי הבנת הגמ' בקושיא תולדה של איזה אב הוי	
					נשיכה
					רביצה ובעיטה

לאחר שפירשנו מה הם התולדות של קרן, מבארת הגמ' האם עליהם אמר רב פפא "תולדותיהם לאו כיוצא בהן"
אלא תולדותיהן לאו כיוצא בהן דאמר רב פפא אהייא, פירוש על אלו תולדות אמר כן
אילימא אהני, על מי _____

אין לומר כן, דמאי שנא האב של קרן דמחייב, משום דכוונתו להזיק וממונדך ושמירתן עליך
הני (תולדות קרן) **נמי**, כוונתן להזיק וממונדך ושמירתן עליך, ולכן האם דינם צריך להיות דומה לקרן _____
אלא תולדה דקרן כקרן
וכי קאמר רב פפא, אשן ורגל, מה אמר רב פפא על שן ורגל _____
 סכס, האם תולדות דקרן הם כיוצא בהן או לא _____
 ומדוע _____

בכא קמא דף ב' ע"ב ג' ע"א

הפסוק דשן ורגל: "כִּי יִבְעַר אִישׁ שְׂדֵה אוֹ כָרֶם" פירוש, יוליך בהמותיו בשדה וכרם של חבירו, והבהמה הזיקה באחד משני אופנים: או "וְשָׂלַח אֶת בְּעִירָהּ" דהיינו נזקי רגל, או "וּבְעֵר בְּשֵׂדֵה אַחֵר" דהיינו נזקי שן.

לעיל אמרה הגמ' "וכי קאמר רב פפא תולדותיהן לאו כיוצא בהן, אשן ורגל"

מבררת הגמ', שן ורגל היכא כתיבי בתורה, ומביאה הגמ' ברייתא, דתניא

"וְשָׂלַח אֶת בְּעִירָהּ" זה הרגל, וכן הוא אומר "מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׂוֹר וְהַחֲמוֹר" רואים מזה שלשון שילוח קאי ארגל

"וּבְעֵר בְּשֵׂדֵה אַחֵר" זו השן, וכן הוא אומר "כִּפְאֶשֶׁר יִבְעַר הַגָּלָל (השן) עַד תָּמוֹ"

מדוע שן נקרא "גלל": ללישנא קמא ברש"י

ללישנא בתרא

לפי רבינו חננאל (מובא בתוס')

סיכום הברייתא

ומנין דאיירי במזיק זה	היכן כתוב בתורה	
		רגל
		שן

אמר מר בברייתא, "וְשָׂלַח" זו הרגל, וכן הוא אומר "מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׂוֹר וְהַחֲמוֹר"

מקשה הגמ', טעמא, הטעם שמה _____ הוא רק משום דכתב רחמנא "מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׂוֹר וְהַחֲמוֹר"

הא לאו הכי בלי הראי' מפסוק זה, במאי מוקמת לה, את איזה פסוק _____

אי קרן, כתיב, באיזה פסוק _____ אי שן, כתיב, באיזה פסוק _____

על כרחך שעל מה קאי "וְשָׂלַח" _____

על מי הקושיא _____ באר הקושיא _____

מתרצת הגמ', איצטריך, את הראיה מאיזה פסוק _____

משום שבלי הראי' מהפסוק, "סד"א אידי ואידי אשן, מי הם "אידי ואידי" _____

והא דמכליא קרנא, הא דלא מכליא קרנא, פרש "מכליא קרנא" (רש"י) _____

איזה פסוק הייתי אומר דמיירי: ב"מכליא קרנא" _____ ואיזה ב"לא מכליא קרנא" _____

איך שייך שן "דלא מכליא קרנא" (שם) _____

מדוע צריך לזה שני פסוקים, שהתורה תכתוב חד (ושלח) להיכא דלא מכליא דמחייב, וכל שכן היכא דמכליא _____

לפי רש"י _____

לפי תוס' _____

קמ"ל התנא על ידי הראי' מהפסוק "מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל", מה הוא משמיע לנו _____

שואלת הגמ', והשתא דאוקימנא "וְשָׂלַח" ארגל, א"כ שן דלא מכליא קרנא מנלן _____

משיבה הגמ', דומיא דרגל, באיזו דרשה לומדים שן מרגל _____

מה רגל לא שנתא מכליא קרנא, ולא שנתא מכליא קרנא, אף שן לא שנתא מכליא קרנא, ולא שנתא לא מכליא קרנא _____

איך יודעים ברגל דחייב אפילו בלא מכליא קרנא (רש"י) _____

המשך בבא קמא דף ב' ע"ב ג' ע"א

אמר מר בברייתא, "ובער" זו השן, וכן הוא אומר "פֶּאֶשֶׁר יִבְעַר הַגֶּלֶל עַד תָּמוּ"

מקשה הגמ', טעמא ש"ובער" זו השן, הוא רק משום דכתב רחמנא "פֶּאֶשֶׁר יִבְעַר הַגֶּלֶל עַד תָּמוּ"

הא לאו הכי, במאי אוקימנא לה (את "ובער"), אי קרן הרי כבר כתיב ("ופי ינח" "פי יגף"), אי רגל הרי כבר כתיב ("ושלח")

מתרצת הגמ', איצטריך, את הראיה מאיזה פסוק

משום שבלי זה **סד"א אידי ואידי** ("ושלח" "ובער") **ארגל, הא דאזיל ממילא, הא דשלח שלוחי**

איזה פסוק הייתי אומר דמיירי: ב"דאזיל ממילא" _____ ב"דשלח שלוחי" _____

קמ"ל התנא מהפסוק "פֶּאֶשֶׁר יִבְעַר הַגֶּלֶל עַד תָּמוּ", ש"ובער" זו השן.

שואלת הגמ', **והשתא דאוקי "ובער" אשן**, אם כן **רגל דאזלה ממילא מנלן**

משיבה הגמ', **דומיא דשן** (לומדים בהיקש משן)

מה שן לא שנה שלחה שלוחי, לא שנה דאזל ממילא, אף רגל לא שנה שלחה שלוחי, לא שנה אזלה ממילא.

איך יודעים בשן דחייב אפילו באזלה ממילא (רשיי)

הגמ' הקשתה מדוע הוצרכה הברייתא להוכיח מהפסוקים ש"ושלח" זו הרגל "ובער" זו השן, וקשה מדוע לא

הקשתה הגמ' כן לעיל גבי קרן (תוסי' הרא"ש דף ב: ד"ה אין נגיחה, ונראה לי וכו')

סיכום השקו"ט מדוע הוצרך התנא להוכיח מפסוקים ש"ושלח" זו הרגל ו"ובער" זו השן

התירוץ		הקושיא		
מה ההו"א לומר שפטור באופן זה	בלי ההוכחה מהפסוק במה היו מוקמינן לה	ומדוע	ההוכחה מאיזה פסוק אינה נצרכת	
				"ושלח" זה הרגל וכן הוא אומר וכו'
				"ובער" זה השן וכן הוא אומר וכו'

סיכום הלימודים ששן ורגל חייבים באופנים הבאים

לפי המסקנא מאיפה לומדים	בלי ההוכחה מ"משלחי רגל" / "כאשר יבער" מאיפה היינו לומדים		
		דמכליא קרנא	שן
		דלא מכליא קרנא	
		דשלח שלוחי	רגל
		דאזלא ממילא	

המשך בבא קמא דף ב' ע"ב ג' ע"א

מקשה הגמ', ולכתוב רחמנא "וְשִׁלַּח" ולא בעי "וּבְעֵר", דמשמע רגל ומשמע שן

משמע רגל דכתיב _____ ומשמע שן דכתיב _____

מתרצת הגמ', אי לאו קרא יתירה, איזה פסוק _____

הוה אמינא דמ"וְשִׁלַּח" אפשר ללמוד או הא או הא, או רגל, מדוע _____ או שן, מדוע _____

דוחה הגמ', מכדי שקולין הן, במה הם שקולין (רשי"י) _____

ויבואו שניהם, מאיזה פסוק (רשי"י) _____

דהי מנייהו מפקת, פרש _____

התירוץ למסקנא: איצטריד, את מה (רשי"י) _____

שבלי "וּבְעֵר", סד"א הני מילי דשן ורגל חייבים, היינו דוקא היכי דשלח שלוחי, אבל אזלא ממילא לא

מדוע היינו אומרים כן _____

קמ"ל, מי משמיע לנו (רשי"י) _____ ומה הוא משמיע לנו (שם) _____

ומנין לומדים רגל דאזלא ממילא (שם) _____

סיכום השקו"ט מדוע נצרך "וּבְעֵר"

שן	רגל	כתוב לשון הגמ'	
		אין משמע מ"ושלח"	בקושיא
		מדוע שנלמד מ"ושלח" רק את	בתירוץ בהו"א
		לפי זה האם אפשר ללמוד מ"ושלח" את	בדחיית התירוץ
		באר התירוץ	בתירוץ לפי המסקנא

מבררת הגמ', תולדה דשן מאי היא

נתחככה בכותל להנאתה, איזה נזק נעשה ע"י זה (רשי"י) _____

וטינפה פירות להנאתה, איך טינפה את הפירות (שם) _____

ומבאררת הגמ', דאי אפשר לומר דעליהם אמר רב פפא שתולדותיהן לאו כיוצא בהן

משום דמאי שנא שן, ממני (רשי"י) _____

דיש הנאה להזיקו וממונך ושמירתו עליך, הני נמי (התולדות) יש הנאה להזיקו וממונך ושמירתו עליך

אלא תולדה דשן כשן, וכי קאמר רב פפא תולדותיהן לאו כיוצא בהן, אתולדה דרגל

מבררת הגמ', תולדה דרגל מאי היא

הזיקה בגופה דרך הילוכה, האם איירי שהזיקה בכוונה או שלא בכוונה (רשי"י) _____

בשערה דרך הילוכה, איך שייך שתזיק בשערה (רשי"י) _____

בשליף שעליה, פרש (רשי"י דף יז:): _____ בפרומביא שבפיה, פרש _____ בזוג שבצווארה, פרש _____

ומבאררת הגמ', דאי אפשר לומר דעליהם אמר רב פפא תולדותיהן הם לאו כיוצא בהן

משום דמאי שנא רגל מתולדותיה, דהזיקו מצוי וממונך ושמירתו עליך,

הני נמי (התולדות) הזיקו מצוי וממונך ושמירתו עליך, אלא תולדה דרגל כרגל,

וכי קאמר רב פפא תולדותיהן לאו כיוצא בהן אתולדה דבור.

המשך בבא קמא דף ב' ע"ב ג' ע"א

סיכום האבות והתולדות דשן ורגל

ולכן האם התולדות כיוצא בו או לא	במה הם דומים לאב	ומה הם תולדותיו	מה האב	
				בשן
				ברגל

סיכום הלימודים המובאים בגמ' וברש"י בסוגייתנו לגבי קרן שן ורגל

כתוב ליד כל לימוד את מספר המקור המתאים

המקור		הלימוד
פִּי יִגַּח וּגְוִי	.1	שחייבים בשן דמכליא קרנא
פִּי יִגַּף וּגְוִי	.2	ששור תם שהרג אדם אינו משלם כופר
שְׁלָם יְשַׁלֵּם שׁוֹר תַּחַת הַשּׁוֹר	.3	שנגיפה הכתובה בתורה היינו נגיחה
וּמְכָרוּ אֶת הַשּׁוֹר הַחֵי וְחָצוּ אֶת כְּסָפוֹ	.4	דין שור שנגח אדם
וּבָעַל הַשּׁוֹר נָקִי	.5	ששור מועד שהרג אדם משלם כופר
וְגַם בְּעֵלְיוֹ יוֹמֵת	.6	שקרן מחוברת נקראת נגיחה
וַיַּעַשׂ לוֹ צִדְקָהּ בְּוֶנְעָנָה וּגְוִי	.7	שחייבים ברגל דאזלא ממילא
בְּכוֹר שׁוֹרוֹ הֶדְר לוֹ וּגְוִי	.8	ששור מועד שהזיק משלם נ"ש
אוּ נֹדַע פִּי שׁוֹר נִגַּח הוּא	.9	ש"וביער" היינו שן
וְשַׁלַּח אֶת בְּעִירָהּ	.10	ששור תם שהזיק משלם ח"נ
וּבְעַר בְּשׂוּדָה אַחֵר	.11	שקרן תלושה נקראת נגיחה
מִשְׁלַחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר	.12	שחייבים בשן דלא מכליא קרנא
כְּאִשֹּׁר יִבְעַר הַגֶּלֶל עַד תָּמוֹ	.13	דין שור שנגח שור
היקש משן	.14	ש"ושילח" היינו רגל
היקש מרגל	.15	שחייבים ברגל דשלח שלוחי

כבא קמא דף ג ע"א - ע"ב

הגמ' לעיל אמרה, "וכי קאמר רב פפא תולדותיהן לאו כיו"ב, אתולדה דבור"

מבררת הגמ', **תולדה דבור מאי ניהו**

אילימא, אב כשהבור עמוק **י' טפחים, ותולדה** כשהוא עמוק **ט' טפחים**

מה הסברא לומר שבור **י' הוי אב (רש"י)**

דוחה הגמ', הרי **לא ט' כתיבי ולא י' כתיבי**, לפי"ז האם שתיהם אבות או תולדות

ומדוע הם אבות

מתרצת הגמ', **הא לא קשיא, מה לא קשה**

שהרי **"והמת יהיה לו" אמר רחמנא, וקים להו לרבנן** (רבנן ידעו) שבור **י' טפחים עבדן מיתה**

משא"כ בור **ט' טפחים, נזיקין עבדי** אבל **מיתה לא עבדי**, לפי"ז איזה בור כתוב בתורה (ט' או י')

וא"כ איזה בור הוא האב _____ ואיזה יהיה התולדה _____

מקשה הגמ', דאין הכי נמי דבור **י' כתיבי**, אבל **סוף סוף זה אב למיתה וזה אב לנזקין** משום דט' נמי כתיבי

לפי זה, האם בור **ט' הוא אב או תולדה** _____ ומדוע _____

ביאור "אב למיתה וזה אב לנזקין"

איזה בור הוא	היכן הוא כתוב בתורה
אב למיתה	
אב לנזקין	ללשון א' ברש"י
	ללשון ב' ברש"י

סיכום שקו"ט דגמ' לברר האם בור **ט' הוא תולדה או לא**

בשלב זה, האם הוא אב או תולדה		שלבי הגמ'
בור ט' טפחים	בור י' טפחים	
		אילימא אב י' ותולדה ט'
		לא ט' כתיבי ולא י' כתיבי
		הא לא קשיא והמת יהיה לו אמר רחמנא וכו'
		סוף סוף זה אב למיתה וזה אב לנזקין

המשך בבא קמא דף ג ע"א - ע"ב

מסקנת הגמ': **אלא** מה הם תולדות של בור שעליהן אמר רב פפא שהם לאו כיוצא בהן

אאבנו וסכיננו ומשאו שהניחן ברה"ר והזיקו, באיזה אופן הזיקו (רש"י) _____

ובמה הם דומים לבור _____

מבררת הגמ', **היכי דמי, אי דאפקרינהו בין לרב ובין לשמואל, היינו תולדות בור, וודאי שדינים כמו בור (כמו שתבאר**

הגמרא להלן), **מדוע באפקרינהו לכו"ע הוי תולדה דבור (רש"י)** _____

ואי דלא אפקרינהו, אי לשמואל דאמר 'כולם' מבורו למדנו, פרש "כולם" (רש"י) _____

היינו בור דס"ל שכל תקלה, בין הפקירה ובין לא הפקירה, הוא תולדה דבור

ואי לרב דאמר 'כולם' משורו למדנו, היינו שור, פרש "כולם" (רש"י) _____

במה הם דומים לשור (שם) _____

ומאיזה אב בשור לומדים אותם (תוס') _____ ומה ההכרח לומר כן (שם) _____

והאם גם באסו"מ יש הבדל בין תם למועד (שם) _____ ומדוע (שם) _____

מדוע אין לומר שעל זה אמר רב פפא תולדותיהם לאו כיוצא בהם (רש"י) _____

סכס, אסו"מ שהניחן ברה"ר באיזה אופן הם תולדות דבור :

לרב _____ לשמואל _____

ועל תולדות אלו אי אפשר לומר דתולדותיהן לאו כיוצא בהן

משום **דמאי שנא בור שכן תחלת עשייתו לנזק וממונד ושמירתן עליך**

פרש "תחלת עשייתו לנזק" _____

והאם "ממונד" דוקא (תוס') _____

הני נמי (אבנו סכיננו ומשאו שהניחן ברה"ר), **תחלת עשייתן לנזק וממונד ושמירתן עליך**

איך אפשר לומר שאסו"מ תחילת עשייתן לנזק, הרי מתחילת עשייתן אינם עומדים לנזק (רש"י) _____

אלא תולדה דבור כבור, וכי קאמר רב פפא תולדותיהן לאו כיוצא בהן אתולדה דמבעה

סיכום בדין אסו"מ שהניחן ברה"ר והזיקו

אי דלא אפקרינהו			אי דאפקרינהו			
מה ההכרח לזה	האם הם כיוצא בו	תולדה של איזה אב הם	ומדוע	האם הם כיוצא בו	תולדה של איזה אב הם	
רש"י						לפי רב
						לפי שמואל

סיכום האבות והתולדות דבור

מה התולדה	מה הוא האב	
		לפי ההו"א
		לפי המסקנא

בבא קמא דף ג' ע"ב

הגמ' לעיל אמרה, "וכי קאמר רב פפא תולדותיהן לאו כיו"ב, אתולדה דמבעה"

מבררת הגמ', תולדות דמבעה **מאי ניהו**

אי לשמואל דאמר מבעה זו שן, אין לומר דעל זה קאי רב פפא, דהא אוקימנא תולדה דשן כשן

אי לרב דאמר מבעה זה אדם המזיק, מאי אבות ומאי תולדות אית ביה, וכי תימא אב ניעור, תולדה ישן

והתנן, **אדם מועד לעולם בין ער בין ישן**, מה מוכיחה הגמ' ממשנה זו (תוס')

הערה: עיין רש"י ד"ה אלא, דלכאורה משמע שהוא סובר שהגמ' מוכיחה מהמשנה, דישן הוי אב.

אלא מה הם התולדות דאדם שעליהן אמר רב פפא "תולדותיהן לאו כיוצא בהן", **אכרחו וניעו**

פרש: "כרחו" (רש"י) _____ "ניעור" (שם)

מבררת הגמ', **היכי דמי**, באיזה אופן מיירי שהזיקו

אי בהדי דאזלי קמזקי, באר איך הזיק (רש"י)

א"כ **כחו הוה** והיינו אדם גופו, וחייב כמו שהזיק בגופו ממש (רש"י ע"פ פני יהושע)

אי מיירי שהזיקו בתר דנייח, באר איך זה הזיק (רש"י)

הרי **בין לרב בין לשמואל היינו בור**, מדוע זה ודאי תולדה דבור (רש"י)

סיכום בענין אדם שהזיק ע"י כחו וניעו

ומדוע הם כיוצא בו	תולדה של מי הם	
		בהדי דאזלי
רש"י ד"ה כחו ע"פ פנ"י		
		בתר דנייח

סיכום האב והתולדות דאדם המזיק:

לפי ההו"א, מה הוא האב _____ מה היא התולדה _____

לפי המסקנא, מה הוא האב _____ מה היא התולדה _____

אלא תולדה דמבעה כמבעה, וכי קאמר רב פפא תולדותיהן לאו כיוצא בהן, אתולדה דאש

מבררת הגמ', **תולדה דאש מאי ניהו**

אילימא אבנו סכינו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו

במה הם דומים לאש (רש"י)

ומה הדין אם נפלו ברוח שאינה מצויה (שם) _____ ומדוע (שם)

מבררת הגמ', **היכי דמי, אי בהדי דאזלו קא מזקי, היינו תולדות אש**

ואין לומר שהם לאו כיו"ב, משום דמאי שנא אש דכח אחר מעורב בהן (ב) וממונך ושמירתו עליך

מהו הכח אחר _____ ומדוע זו סיבה לחייבו (רש"י)

הני נמי, כח אחר מעורב בהן וממונך ושמירתן עליך, מי הם "הני"

סכס, מה הם תולדות דאש _____

והאם הם כיוצא בו או לא _____ ומדוע _____

אלא תולדה דאש כאש, וכי קאמר רב פפא שתולדותיהן לאו כיו"ב אתולדה דרגל.

המשך בבא קמא דף ג' ע"ב

לעיל אמרה הגמ', "וכי קאמר רב פפא אתולדה דרגל"

מקשה הגמ', רגל, הא אוקימנא תולדה דרגל כרגל

מתרצת הגמ', בחצי נזק צרורות, דהלכתא גמירי לה למשה מסיני, שמשלם רק חצי נזק

באר איך הזיקה הבהמה בצרורות (רש"י) _____

לגבי איזה דין, הוי צרורות לאו כיו"ב _____

הערה: גירסת רש"י בגמ' "דהלכתא גמירא לה דממונא הוא" ומבאר רש"י דהגמ' באה להוכיח בזה שצרורות הוי תולדה

דרגל ולא תולדה דקרן, דהרי חצי נזק דקרן הוי קנסא.

מקשה הגמ', ואמאי קרי לה תולדה דרגל, מדוע שלא יקראו לזה תולדה דרגל (רש"י) _____

אלא איך צריך לקרותה (תוס') _____

מתרצת הגמ', דקרי לצרורות תולדה דרגל, משום שדינה שוה לרגל בזה שהבעלים צריך לשלם מן העלייה

פרש "מן העלייה" (רש"י) _____

ומאיפה לומדים ברגל שמשלם מן העלייה (שם) _____

ואיזה מזיק משלם "מגופו" ומנלן _____

פרש "מגופו" _____

טבלה להבנת תשלום מגופו

שור תם שהרג שור ואין הנבילה שוה כלום

שור המזיק שוה	שור הניזק היה שוה	כמה משלם
200	200	
100	200	
50	200	
500	200	

מקשה הגמ', והא מבעיא בעי רבא, דבעי רבא חצי נזק צרורות מגופו משלם או מן העליה משלם

באר הקושיא _____

מתרצת הגמ', לרבא מבעיא ליה, ואילו לרב פפא פשיטא ליה, שָׁמָה _____

שואלת הגמ', לרבא דמבעיא ליה, אמאי קרי לה (לצרורות) תולדה דרגל

משיבה הגמ', לפוטרה ברה"ר, מנלן ששן ורגל פטורים ברה"ר (רש"י) _____

סיכום שיטת רבא ורב פפא בענין צרורות

מדוע קרי לה תולדה דרגל	האם הוא חייב או פטור ברשות הרבים	האם משלם מגופו או מן העלייה	
			לרב פפא
			לרבא

בבא קמא דף ג' ע"ב - ד' ע"א

שנינו במשנתנו "המבעה וההבער וכו'"

מבררת הגמ', מאי מבעה, רב אמר מבעה זה _____ ושמואל אמר מבעה זה _____

רב אמר מבעה זה אדם המזיק, דכתיב "אמר שמר אתא בקר וגם לילה אם תבעיון בעיו"'

פרש על פי רש"י: "אמר שמר" _____ "אתא בקר" _____ "וגם לילה" _____

"אם תבעיון בעיו" _____

איזה לשון מצאנו בפסוק זה שדומה ל"מבעה" _____

ואיך משמע מזה שמבעה זה אדם _____

ושמואל אמר, מבעה זה השן, דכתיב "איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו"

שואלת הגמ', מאי משמע, פירוש, כיצד משמע מפסוק זה שמבעה זה השן

משיבה הגמ', כדמתרגם רב יוסף "איכדין אתבליש עשו אתגלן מטמרוהי"

כתוב ליד כל מילה מהתרגום, את לשון הפסוק:

איכדין _____ אתבליש _____

אתגלן _____ מטמרוהי _____

סכס, מה הפירוש "נבעו" _____ ואיך זה שייך לשן (רש"י) _____

סיכום המחלוקת רב ושמואל בפירוש מבעה

מאי מבעה	על איזה פסוק הסתמך התנא	
		לפי רב
		לפי שמואל

שאלות רשות:

לפי רב מדוע לא תני במשנה מפורש אדם (נמוק"י) _____

לפי שמואל מדוע לא תני במשנה מפורש שן (שם) _____

המשך בבא קמא דף ג' ע"ב - ד' ע"א

שואלת הגמ', **ורב** דאמר מבעה זה אדם, **מ"ט לא אמר כשמואל** שמבעה זה השן

משיבה הגמ', **אמר לך רב, מי קתני** במשנה **נבעה**, הרי קתני "מבעה"

מה המשמעות של: "נבעה" _____ "מבעה" _____

מדוע אליבא דשמואל היה לתנא לומר "נבעה" (רש"י) _____

שואלת הגמ', **ושמואל** דאמר מבעה זה השן, **מ"ט לא אמר כרב** שמבעה זה אדם

משיבה הגמ', **אמר לך** שמואל, **מי קתני** במשנה **בועה**

מדוע אליבא דרב היה לתנא לומר "בועה" (רש"י) _____

מקשה הגמ', **מכדי, קראי לא כמר דייקי**, ש"מבעה" זה אדם, **ולא כמר דייקי**, ש"מבעה" זה השן

א"כ חוזרת השאלה, **רב מ"ט לא אמר כשמואל** דאמר שמבעה זה השן (שהרי גם הפסוק של רב אינו מדויק)

משיבה הגמ', שרב סבר **דתנא** במשנה "**שור**", **וכל מילי דשור** נכללים בזה

מה הם כל מילי דשור _____

ומדוע זו סיבה שלא לומר כשמואל _____

מקשה הגמ', **ושמואל נמי, הא תנא ליה שור**, א"כ מה קשה _____

אמר רב יהודה לתרץ, דלשמואל **תנא "שור" לקרנו**, ו"מבעה" **לשינו**

באר התירוץ _____

סכס, מהו "שור" דמתניתין: לפי רב _____ לפי שמואל אליבא דרב יהודה _____

והכי קאמר, אלו מילים במשנה בא רב יהודה לפרש _____

בהמשך סוגיינתנו מוזכר כמה פעמים הלשון "לא ראי זה כראי זה" ומבאר רש"י (סוד"ה ולא כראי השן) דהכי פירושו, אין דין

הכתוב במזיק א' ראוי לנהוג במזיק ב', מפני שיש חומרא במזיק א' שאין במזיק ב'.

לא ראי הקרן שאין הנאה להזיקו, כראי השן שיש הנאה להזיקה

פירוש: שאם היה כתוב בתורה רק _____ לא הייתי יכול ללמוד ממנו _____

משום דקרן חמור יותר, מה החומרא שלו (לפי שלב זה בגמ') _____

באר מה החומרא בזה (תוס') _____

מה שאין כן שן שהוא קל יותר, מה הקולא שלו _____

באר מדוע זו היא סיבה לפטור (שם) _____

סכס, מי א"א ללמוד ממני _____

ומדוע _____

ולא ראי השן שאין כוונתו להזיק, כראי הקרן שכוונתו להזיק

פירוש: שאם היה כתוב בתורה רק _____ לא הייתי יכול ללמוד ממנו _____

משום דשן חמור יותר, מה החומרא שלו (לפי שלב זה בגמ') _____

באר מה החומרא בזה (שם) _____

מה שאין כן קרן שהוא קל יותר, מה הקולא שלו _____

באר מדוע זו היא סיבה לפטור (שם) _____

סכס, מי א"א ללמוד ממני _____

ומדוע _____

המשך בבא קמא דף ג' ע"ב - ד' ע"א

סכס, לפי רב יהודה מה החומרא שיש בשן _____ ולכן מה א"א ללמוד ממנו _____
על זה מקשה הגמ', **ולאו קל וחומר הוא**
ומה שן שאין כוונתו להזיק חייב, קרן שכוונתו להזיק לא כ"ש, ש"מ _____
לפי קושית הגמ' מה לא היה לתורה לכתוב _____ ואיך נדע שהוא חייב _____
מתרצת הגמ', **איצטריך, את מה (רש"י)** _____

משום ד**סלקא דעתך אמינא** שכוונתו להזיק אינו סיבה לחייב, **מידי דהוה אעבד ואמה**
עבד ואמה לאו אע"ג דכוונתן להזיק אפ"ה פטירי, מי פטור _____
דין זה תני במשנה בפרק החובל, מה לשון המשנה (רש"י) _____
הכא נמי, איפה _____ **לא שנא**, שגם בזה מה יהיה הדין _____
ולכן האם אפשר ללמוד קרן משן בק"ו _____

אמר רב אשי לדחות את התירוץ, **אטו עבד ואמה לאו טעמא רבה אית בהו** שיהיה האדון פטור על מה שהזיקו
והטעם הוא **שמא יקניטנו רבו** (האדון), **וילך העבד וידליק גדישו של חברו, ונמצא זה (העבד) מחייב את רבו מאה מנה**
בכל יום, ומדוע העבד עצמו אינו חייב לשלם _____

האם בקרן שייך טעם זה _____ ולכן האם אפשר לומר שבקרן יהיה פטור כמו עבד ואמה _____
לסיכום, האם כוונתו להזיק הוא סיבה לחיוב או לא _____ א"כ חוזרת הקושיא "ולאו קל וחומר הוא"
ולכן משנה הגמ' את החומרות ואומרת, **אלא פריך הכי**, אלו מילים במשנתנו באה הגמ' לפרש _____
לא ראי הקרן שכוונתו להזיק, כראי השן שאין כוונתו להזיק

פירוש: שאם היה כתוב בתורה רק _____ לא הייתי יכול ללמוד ממנו _____
שמי חמור יותר _____ מה החומרא שלו _____
ולא ראי השן שיש הנאה להזיקו, כראי הקרן שאין הנאה להזיקו
פירוש: שאם היה כתוב בתורה רק _____ לא הייתי יכול ללמוד ממנו _____
שמי חמור יותר _____ מה החומרא שלו _____

⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘ ⌘

ביאור דברי רש"י ד"ה ולא ראי השן:

והוא הדין נמי דקא פריך אטעמא קמא, מה הוא "טעמא קמא" _____
שגם על זה קשה, שהתורה תכתוב רק את _____ ונלמד ממנו את _____
באיזו דרשה _____
באר הק"ו _____

המשך דברי רש"י:

והאי ליכא לתירוצי דהכי מיפרשא מילתא דרב יהודה,

לא ראי הקרן שאין הנאה להזיקו כראי השן שיש הנאה להזיקו

פירוש: שאם היה כתוב בתורה רק _____ לא הייתי יכול ללמוד ממנו _____
שמי חמור יותר _____ מה החומרא שלו _____
ולא ראי השן שאין כוונתו להזיק כראי הקרן שכוונתו להזיק
פירוש: שאם היה כתוב בתורה רק _____ לא הייתי יכול ללמוד ממנו _____
שמי חמור יותר _____ מה החומרא שלו _____

מדוע לפי זה לא קשה קושית הגמ' "ולאו ק"ו הוא" _____

על פירוש זה אומר רש"י **האי לאו מילתא היא**

מדוע באמת א"א לפרש כך את דברי רב יהודה _____
ומה ההוכחה לזה _____

המשך בבא קמא דף ג' ע"ב - ד' ע"א

סיכום שקו"ט דגמ' אם כוונתו להזיק הוא סיבה לחייב או לפטור

בשלב זה, האם כוונתו להזיק הוא סיבה לחייב או לפטור	דברי הגמ'
	ולא ראי השן שאין כוונתו להזיק, כראי הקרן שכוונתו להזיק
	ולאו קל וחומר הוא, ומה שן שאין כוונתו להזיק חייב וכו'
	איצטריך, ס"ד אמינא מידי דהוה אעבד ואמה וכו'
	אמר רב אשי אטו עבד ואמה לאו טעמא רבה אית בהו וכו'
	אלא פריך הכי, לא ראי הקרן שכוונתו להזיק, כראי השן שאין כוונתו להזיק

ביאור "לא הרי השור וכו'" לשמואל אליבא דרב יהודה

מה היא החומרא של שן	מה היא החומרא של קרן	
		לפי ההוה אמינא
		לפי המסקנא

מקשה הגמ', **ורגל מאי, שייריה, פרש "ורגל מאי" (רש"י)** _____ **"שייריה"** _____

מתרצת הגמ', **כשהזיק חב המזיק, לאתויי רגל, באיזו משנה מיותר "כשהזיק וכו'" (תוס')** _____

ומדוע זה מיותר _____

ומה בא לומר "כשהזיק חב המזיק וכו'" שבמשנתנו _____

מקשה הגמ', **וליתנייה בהדיא, את מי** _____

כיון שהקשתה הגמ' על רב יהודה שאמר "תנא שור לקרנו", בא רבא לפרש "שור" לפי שמואל באופן אחר

אלא אמר רבא, שלפי שמואל תנא "שור" לרגלו, ו"מבעה" לשינו

והכי קאמר, לא ראי הרגל שהזיקה מצוי, כראי השן שאין הזיקה מצוי

פירוש: שאם היה כתוב בתורה רק _____ לא הייתי יכול ללמוד ממנו _____

שמי חמור יותר _____ מה החומרא שלו _____

ולא ראי השן שיש הנאה להזיקו, כראי הרגל שאין הנאה להזיקו

פירוש: שאם היה כתוב בתורה רק _____ לא הייתי יכול ללמוד ממנו _____

שמי חמור יותר _____ מה החומרא שלו _____

מקשה הגמ', **וקרן מאי, שייריה, מה מתרצת הגמ'** _____

ומדוע לא תני קרן במפורש _____

סיכום המחלוקת בפירוש "שור" ו"מבעה" דמתניתין

מה פירוש "מבעה"	מה פירוש "שור"		
		לרב	
		אליבא דרב יהודה	לשמואל
		אליבא דרבא	

המשך בבא קמא דף ג' ע"ב - ד' ע"א

שואלת הגמ', ושמואל דאמר מבעה זה השן, מאי טעמא לא אמר כרב שמבעה זה אדם

מדוע הגמ' שואלת זאת שוב, הרי תירצנו לעיל "מי קתני בועה" _____

משיבה הגמ', אמר לך שמואל, אי סלקא דעתך שמבעה זה אדם, א"כ יקשה הא קתני סיפא (דף טו: במשנה חמשה תמין)

"שור המועד, ושור המזיק ברשות הניזק, והאדם", באר התירוץ _____

באיזה מזיק איירי "שור המזיק ברשות הניזק" (רש"י) _____ והאם מיירי בתם או במועד (שם) _____

א"כ מדוע הוא נחשב בין המועדין (שם) _____

סכס, לפי המסקנא שמואל מ"ט לא אמר כרב _____

מקשה הגמ', וליתני ברישא, את מי _____

מתרצת הגמ', שלפי שמואל בנזקי ממון קמיירי תנא דמשנתנו, בנזקי גופו לא קמיירי

פרש "נזקי ממון" (רש"י ועיין תוס' ר' פרץ) _____

פרש "נזקי גופו" (רש"י) _____

מקשה הגמ', ורב נמי דאמר מבעה זה אדם, הא קתני אדם בסיפא

וא"כ מה קשה על רב (רש"י) _____

מתרצת הגמ', אמר לך רב, ההוא, למחשביה בהדי מועדין הוא דאתא

באר התירוץ (רש"י) _____

מדוע לשמואל לא ניחא תירוצו של רב (תוס') _____

ומפני איזה חידוש תני בסיפא: שן (שם) _____ רגל (שם) _____

ומדוע שנה התנא קרן פעם נוספת (שם) _____

לרב שסובר שבסיפא נשנו המועדים אע"פ שאין בהן חידוש, אמאי לא חשיב אש ובור גבי מועדים (שם) _____

סיכום, רב מאי טעמא לא אמר כשמואל, ושמואל מאי טעמא לא אמר כרב

מה מתרץ על זה שמואל / רב	לפי המסקנא	לפי ההוא אמינא	
			מדוע רב אינו סובר כשמואל
			מדוע שמואל אינו סובר כרב

סכס, באלו מילים במשניות קתני האבות נזקין

אדם	רגל	שן	קרן		
				לפי רב	
				אליבא דרב יהודה	לפי שמואל
				אליבא דרבא	

סכס, לשמואל אליבא דרבא, מדוע לא תני במשנתנו:

קרן _____ אדם _____

המשך בבא קמא דף ג' ע"ב - ד' ע"א

ומאי לא הרי, פירוש, לפי רב כיצד נפרש "לא הרי" דמשנתנו

בכדי להבין המשך דברי הגמ', סכס לפי רב: מהו "שור" _____ ומהו "מבעה" _____

הכי קאמר, לא ראי השור שהוא חמוגר, **שמשלם את הכופר**

על מה שור חייב כופר _____ והאם חיוב כופר הוא בתם או במועד _____

שים לב: מסקנת הגמ' (לקמן דף כו. ותוס' שם ד"ה רגל) שגם בשן ורגל יש חיוב כופר.

כראי האדם שהוא קל **שאינ משלם את הכופר**, אלא מה דינו כשהרג אדם (רש"י) _____

ולא ראי האדם שהוא חמוגר, **שחייב בארבעה דברים**, האם החיוב הוא כשחבל שור או אדם _____

ומה הם הד' דברים (רש"י) _____

ומדוע לא חשיב גם תשלום "נוזק" (שם) _____

כראי השור שהוא קל **שאינו בו חיוב לשלם ארבעה דברים**, מנלן ששור פטור מד' דברים (שם) _____

סכס, איזו חומרא יש:

בשור, שאין באדם _____

באדם, שאין בשור _____

סיכום פירוש "לא הרי" דמשנתנו

שהוא פטור משום ש...	מה שאין כן ב...	הייתי אומר שהוא חייב משום ש...	שאים היה כתוב בתורה רק	לא הרי:		
	שן		קן	השור כהרי המבעה	בהו"א	לפי שמואל אליבא דרב יהודה
				המבעה כהרי השור		
				השור כהרי המבעה	במסקנא	
				המבעה כהרי השור		
				השור כהרי המבעה	לפי שמואל אליבא דרבא	
				המבעה כהרי השור		
				השור כהרי המבעה	לפי רב	
				המבעה כהרי השור		

המשך בבא קמא דף ג' ע"ב - ד' ע"א

מקשה הגמ', ממה ששינינו במשנתנו, "הצד השוה שבהן שדרכן להזיק" וכי שור דרכו להזיק, על מי הקושיא _____
 מאיזה אב בשור קשה _____
 ומדוע לפי שמואל אין את הקושיא (רשי"י) _____
 מה מתרצת הגמ' על רב _____
 מקשה הגמ', ומועד, האם דרכו להזיק, מה מתרצת הגמ' _____
 קושיא נוספת על רב, וכי אדם דרכו להזיק, היכן תני במשנתנו לפי רב, שאדם דרכו להזיק _____
 מה מתרצת הגמ' _____
 מקשה הגמ', וכי ישן דרכו להזיק, מה מתרצת הגמ' _____
 עוד מקשה הגמ' על רב, בהמשך משנתנו שנינו, "ושמירתן עליך", הרי אדם שמירת גופו עליו הוא
 באיזה סוג מזיקים שייך לשון "ושמירתן עליך" (רשי"י) _____
 ומדוע לשון זה לא שייך באדם המזיק _____
 מתרצת הגמ', ולטעמיך (לשיטתך) הרי גם כן קשה, לשיטת מי _____
 הא דתני קרנא וכו' מה קשה אפילו לפי שמואל בברייתא זו _____
 אלא ודאי, גם שמואל צריך לתרץ כדאמר ליה רבי אבהו, לתנא ששנה ברייתא זו של קרנא
 מה אמר לו רבי אבהו _____
 הכא נמי במשנתנו, יתרץ רב תני אדם שמירת גופו עליו, ועל מה קאי "ושמירתן עליך" (רשי"י) _____
 סיכום קושיות הגמ' על רב והתירוצים עליהן

התירוץ		הקושיא	הגמ' מקשה מהא דתני במשנתנו	
ומדוע באופן זה ניחא	באיזה אופן מיירי			
			לגבי שור	"שדרכן להזיק"
			לגבי אדם	
			לגבי אדם	"ושמירתן עליך"

בבא קמא דף ד' ע"ב

מתקיף לה רב מרי

מתקיף לה רב מרי, ואימא מבעה זה המים

מדוע לא ניחא ליה לפרש "מבעה" כמו שפירשנו עד עכשיו (תוס') _____

לפי קושיות רב מרי על איזה פסוק הסתמך התנא לקרוא למים "מבעה" _____

פרש: "בְּקֶדְחֵי אֵשׁ הַמָּסִים" (רש"י) _____ "מִים תִּבְעָה אֵשׁ" (שם) _____

"לְהוֹדִיעַ שְׂמֵךְ לְצַרְיָךְ" (שם) _____

באיזה אופן מיירי שהמים הזיקו (רש"י) _____

ובמה יהיה שונה הדין אם חייב מדין בור או מדין מים (רש"י ותוס') _____

אם נאמר שמבעה זה המים, איפה כתוב אב זה בתורה (תוס') _____

ובאיזה פסוק רואים שלשון "ושלח" קאי על מים (שם) _____

משיבה הגמ', שא"א לומר שמבעה זה מים, משום דמי כתיב "מים נבעו" הרי "תבעה אש" כתיב

מדוע אם "תבעה" קאי על מים היה צריך לכתוב "מים נבעו" (רש"י) _____

אלא על מה קאי "תבעה" (רש"י) _____

סיכום ההוכחה ש"תבעה" קאי על אש ולא על מים

"אש"	"תבעה"	"מים"	
			האם זה לשון זכר או לשון נקבה
רש"י בראשית לב-ט			האם זה לשון יחיד או לשון רבים

סכס על מה קאי "תבעה": לפי קושיות רב מרי _____ לפי דחיית הגמ' _____

מתקיף לה רב זביד, ואימא מבעה זה האש, על איזה פסוק הסתמך התנא לקרותו "מבעה" _____

דוחה הגמ', **אי הכי, שמה** _____

מאי המבעה וההבער, באר את הדחייה _____

וכי תימא פרושי קמפרש, מי מפרש את מי _____

אי הכי יהיה קשה, וכי ארבעה אבות יש, שלושה הוו, אלו שלושה _____

וכי תימא תנא שור דאית ביה תרתני, אלו שניים (רש"י) _____

ולפי"ז מי הם הארבעה אבות _____

ומדוע לא שנה התנא קרן (שם) _____

אי הכי, שמה _____

איך נפרש את המשך המשנה, "**לא זה זה שיש בהן רוח חיים**", מי הם "זה זה" _____

ואם נפרש ש"מבעה" זה האש, **אש, מאי רוח חיים אית ביה**

ותו קשה, מאי "ולא זה זה שיש בהן רוח חיים, כהרי האש, שאין בו רוח חיים"

ביאור הקושיא: שאם נפרש ש"מבעה" זה האש, נמצא שמה שהתנא אומר, "ולא זו"ז שיש בהן רוח חיים", הכוונה

שאם היה כתוב בתורה שור ומבעה, דהיינו שור ו _____ אי אפשר ללמוד מהם _____ וזה לא יתכן.

המשך בנא קמא דף ד' ע"ב

שקו"ט האם אפשר לומר ש"מבעה" זה האש

באר מדוע	לפי שלב זה האם אפשר לומר ש"מבעה" זה אש	דברי הגמרא
		מתקיף לה רב זביד ואימא מבעה זה האש
		אי הכי, מאי המבעה וההבער
		וכי תימא פרושי קמפרש
		אי הכי, ארבעה, שלושה הוו
		וכי תימא, תנא שור דאית ביה תרתי
		אי הכי, לא זה וזה שיש בהן רוח חיים וכו'
		ותו, מאי כהרי האש

סיכום "מאי מבעה"

מה הקושי בפירוש זה	על איזה פסוק הסתמך התנא לקרותו "מבעה"	היכן כתוב מזיק זה בתורה	מאי מבעה
			לרב
			לשמואל
		(תוס')	לפי קושית רב מרי
שני הדיחויים שבסוף			לפי קושית רב זביד

בבא קמא דף כ' ע"א - ד' ע"ב

סיכום האבות והתולדות בגזקין

בס"ד

היכן שנה התנא ציין את המילה והדף לשמואל	לר"י: לרבא:	חומרא היא שלו	האם תולדותיו כיוצא בו או לא	מה הן תולדותיו	אין הזיק באר	היכן כתוב בתורה	אש אדם בור רגל שן קרן

המשך שאלות סיכום

בבא קמא דף ב' ע"א - ד' ע"ב

א. מניין:

ש"כי יגח" זה בקרן _____
 ש"ושלח" זה הרגל _____
 ש"ובער" זה השן _____

ב. היכן כתוב בתורה:

בור י' טפחים _____
 בור ט' ל"ק ברש"י _____
 ל"ב ברש"י _____

ג. מה הדין:

בור י' שנהרג בו שור _____ שהוזק _____
 בור ט' שנהרג בו שור _____ שהוזק _____

ד. כמה משלם כשבהמה הזיקה ע"י צרורות _____ ומדוע _____
 תולדה של איזה מזיק הם _____

ה. באיזה דין שווים צרורות ורגל:

לפי רב פפא _____
 לפי רבא _____

ו. פרש "שור" דמשנתנו: לפי רב _____
 לפי שמואל, אליבא דרב יהודה _____ אליבא דרבא _____

ז. פרש "מבעה":

לפי רב _____ על איזה פסוק הסתמך התנא לקרותו כן _____
 לפי שמואל _____ על איזה פסוק הסתמך התנא לקרותו כן _____

ח. מה הטעם שרב אינו סובר כמו שמואל:

לפי ההו"א _____
 לפי המסקנא _____

ט. מה הטעם ששמואל אינו סובר כמו רב:

לפי ההו"א _____
 לפי המסקנא _____

י. לפי שמואל אליבא דרבא מדוע לא תני במשנתנו:

קרן _____
 אדם _____

דיני קרן

ומניין	כמה משלם	ומניין	האם הורגים את השור		
				בתם	הרג אדם
				במועד	
				בתם	הרג שור
				במועד	

בבא קמא דף ד' ע"ב

אבות דרב אושעיא

תני רבי אושעיא, שלשה עשר אבות נזיקין, 1. שומר חנם, 2. והשואל, 3. נושא שכר, 4. והשוכר, 5. נזק, 6. צער, 7. וריפוי, 8. שבת, 9. ובושת, וארבעה דמתניתין שהם: 10. השור, 11. והבור, 12. המבעה, 13. וההבער, הא תליסר.

מדוע הן נחשבים אבות (רש"י) _____

על מה חייב כל אחד מהאבות דלהלן: (פשיעה/ גניבה ואבידה/ אונס)

שומר חנם (רש"י) _____ שואל (שם) _____

נושא שכר (שם) _____ שוכר (שם) _____

באר איך השומרים מזיקים _____

איך שמין התשלום באבות דלהלן:

נזק (רש"י) _____

צער (שם) _____ ריפוי (דף פג:) _____

שבת (שם) _____ בושת (שם) _____

שואלת הגמ', ותנא דידן (תנא דמשנתנו) מאי טעמא לא תני הני אבות דרבי אושעיא

בשלמא לשמואל דאמר מבעה זה השן מובן, שהרי בנזקי ממון קמייירי תנא דמשנתנו, בנזקי גופו לא קמייירי

באר: "נזקי ממון" _____ "נזקי גופו" _____

ומדוע ד' שומרים נחשבים "נזקי גופו" (רש"י) _____

אלא לרב דאמר מבעה זה אדם, ליתני, מדוע היה התנא צריך לשנותם (רש"י) _____

מתרצת הגמ', דתנא דמשנתנו תנא אדם, וכל מילי דאדם נכללים בזה, היכן תנא אדם (רש"י) _____

סכס, מדוע לא תני תנא דמשנתנו אבות דרבי אושעיא:

לפי שמואל _____ לפי רב _____

מקשה הגמ', ולרבי אושעיא נמי, לפי רב הא תני ליה אדם, היכן תני כבר אדם _____

וא"כ מה קשה _____

מתרצת הגמ', תרי גוויי אדם, פירוש, יש שני אופנים של אדם המזיק, ור' אושעיא שנה כל סוג בפני עצמו

תנא אדם דאזיק אדם, אלו אבות הם "אדם דאזיק אדם" _____

ותנא אדם דאזיק שור, באיזו מילה שנה "אדם דאזיק שור" (רש"י) _____

"דאזיק שור" האם הכוונה דוקא לשור (רש"י) _____ אלא מה היא כוונת הגמ' (שם) _____

איך מוכח ד"מבעה" איירי באדם דאזיק שור (שם) _____

ומנלן דבור פטור על מיתת אדם (שם) _____

היכן כתוב בתורה אדם דאזיק שור, דמשום הכי הוי אב (שם) _____

הערה: רש"י ד"ה תנא אדם דאזיק שור כתב וז"ל "ובור לא מיירי בנזקי אדם, דרחמנא פטריה לגמרי" ואע"ג דהפטור דבור הוא רק במיתת אדם, אבל אם הווק בו אדם בעל הבור חייב, מכל מקום עיקר הפסוק של בור מיירי במיתה, ובור פטור במיתת אדם, ולכן כתב רש"י דהפסוק דבור לא מיירי באדם (ע"פ תוס' רבינו פרץ).

המשך בבא קמא דף ד' ע"ב

מקשה הגמ', אי הכי, שמה

שור נמי, ליתני ר' אושעיא תרי גווני שור כמו באדם, **ליתני שור דאזיק שור** (דאזיק ממון), **וליתני שור דאזיק אדם**

מתרצת הגמ', **האי מאי** (השוואה זו מה היא), כלומר, אין לדמות שור שהזיק, לאדם שהזיק

בשלמא אדם דאזיק שור, נזק בלבד הוא דמשלם, ואילו אדם דאזיק אדם, משלם ארבעה דברים בנוסף לנזק

ולכן האם יש מקום לחלק את אדם המזיק לשני אבות _____ מדוע (רשיי)

אלא שור, מה לי שור דאזיק שור מה לי שור דאזיק אדם, אידי ואידי נזק בלבד הוא דמשלם

ולכן האם יש מקום לחלק את שור המזיק לשני אבות _____

ביאור מדוע תני ר' אושעיא תרי גווני אדם ולא תני תרי גווני שור

מה משלם	דאזיק אדם	דאזיק שור	ולכן האם יש מקום לחלק לתרי גווני
אדם			
שור			

מקשה הגמ', **והא שומר חנם והשואל נושא שוכר והשוכר, דאדם דאזיק שור הוא, וקתני, מי קתני להו** _____

באר הקושיא _____

מתרצת הגמ', דר' אושעיא הוסיף את הד' שומרים, משום **דתני בנפרד הזיקא דבידים, וקתני בנפרד הזיקא דממילא**

באיזה מהן מיירי "מבעה" _____ ואלו אבות הם "הזיקא דממילא" _____

ומדוע הם "הזיקא דממילא" _____

סכם לר' אושעיא לפי רב: באיזה סוג אדם המזיק איירי "מבעה" _____

ואלו סוגי אדם המזיק הוסיף: בה' דברים _____ בד' שומרים _____

סיכום האבות דרבי אושעיא

מדוע הוסיף רבי אושעיא אבות אלו	כתוב את האבות לפי הסדר			
	לפי שמואל	לפי רב		
			1.	ארבעה שומרים
			2.	
			3.	
			4.	
			5.	חמשה דברים
			6.	
			7.	
			8.	
			9.	
*****			10.	ארבעה דמתניתין
			11.	
			12.	
			13.	

בבא קמא דף ד' ע"ב ה' ע"א

אבות דר' חייא

תני ר' חייא, עשרים וארבעה אבות נזיקין, 1. תשלומי כפל, 2. ותשלומי ארבעה וחמשה, 3. וגנב שהודה, 4. וגזלן

באיזה מקרה גנב משלם: תשלומי כפל _____ תשלומי ד' וה' _____ קרן בלבד _____

מנלן שמודה בקנס פטור (רש"י) _____

5. ועדים זוממין, מה הם העידו _____

6. והאונס, 7. והמפתה, 8. ומוציא שם רע

9. והמטמא, את מה הוא טימא _____

הערה: רש"י ד"ה ומטמא כתב וז"ל "שמגיע שרץ בתרומת כהן דאפסדה מיניה" והוצרך לפרש שהתרומה כבר ביד הכהן, משום שאם טימא תרומה שהיא עדיין ביד ישראל, פטור מלשלם, דהו"ל ממון שאין לו תובעים, דהיינו שאין לו בעלים שיוכלו לתובעו בדין (חולין דף קל):

10. והמדמע, פרש _____ מה הנזק שקרה על ידי זה (רש"י ד"ה מדמע דף ה). _____

מדוע פירות מדומעים נמכרים בזול (שם) _____

11. והמנסך יין לע"ז, מה מקשה הגמ' במסכת גיטין על זה (רש"י) _____

שאלת רשות: מה התירוץ _____

מדוע א"א לפרש ש"מנסך" פירושו שמערב יין נסך ביינו של חברו (שם) _____

האם "המטמא והמדמע והמנסך" כתובים מפורש בתורה _____

א"כ מדוע הם נחשבים אבות (שם) _____

12-24. והני תליסר, שהם: ארבעה שומרים, חמשה דברים, וארבעה דמתניתין, הא עשרים וארבעה.

סיכום האבות שהוסיף ר' חייא

היכן כתוב (בתורה מזיק זה (רש"י)	כמה הוא משלם	באר מה עשה המזיק	כתוב את האבות לפי הסדר	
				1.
"חמשה זקרי ילם תחת השור וארבע צאן תחת השנה"				2.
דכתיב בזב "אִשֶׁר יִרְשָׁעוּן אֲנֵיהִם יִשְׁלַח שְׁנַיִם" ודרשין "פרט למרשע את עצמו" שמשלם קרן לזב				3.
				4.
"זעשיתם לו כאשר זמא לעשות לאחיו"				5.
				6.
				7.
				8.
				9.
				10.
				11.

המשך בבא קמא דף ד' ע"ב ה' ע"א

שואלת הגמ', **ור' אושעיא מאי טעמא לא תני הני**, אלו אבות _____
מתרצת הגמ', **בממונא**, דהיינו, במזיקים שחיוב התשלום שלהם הוא חיוב ממון, **קמיירי** ר' אושעיא
אבל **בקנסא**, במזיקים שחיוב התשלום שלהם הוא קנס, **לא קמיירי** ר' אושעיא
אלו סוגי תשלומין הם **קנס** (רש"י ד"ה עדים זוממים דף ה. א.) _____ ב. _____
אומרת הגמ', תרצת בזה מדוע לא תני ר' אושעיא תשלומי כפל וד' וה', וכן מוציא שם רע, שהם קנס
אבל עדיין יש לשאול, **גנב** שהודה **וגזלן** שמשלמים רק קרן, **דממונא הוא**, **ליתני** ר' אושעיא
משיבה הגמ', **הא קתני ליה שומר חנם והשואל**, איך נכללים "גנב וגזלן" בשומר חנם (רש"י) _____
והאם הם נכללים גם בשואל (שם) _____ ומדוע (שם) _____
מקשה הגמ', **ור' חייא נמי**, **הא תנא ליה שומר חנם והשואל**, ולכן אלו אבות לא היה צריך למיתני _____
מתרצת הגמ', שר' חייא **תני** בנפרד **ממונא דאתא לידיה בהיתירא**, לאיזה אב הכוונה _____
וקתני בנפרד **ממונא דאתא לידיה באיסורא**, לאלו אבות הכוונה _____
שאלה נוספת על ר' אושעיא, **עדים זוממין דממונא הוא**, **ליתני**
מדוע סוברת הגמ' שהתשלום של עדים זוממין הוא ממון ולא קנס (רש"י) _____
מתרצת הגמ', שר' אושעיא **סבר לה כר' עקיבא דאמר**, עדים זוממין **אין משלמין על פי עצמן**
איך עדים נעשים זוממים _____
פרש "על פי עצמן" _____
איך שייך שהעדים בעצמם יודו שהם זוממין (רש"י) _____
מה רואים מהא שר"ע סובר ד"אין משלמין על פי עצמן" _____
ואיך מתורץ בזה מדוע ר' אושעיא לא תני עדים זוממין _____
מקשה הגמ', **אי סבר ליה** ר' אושעיא **כר"ע**, א"כ **ליתני תרי גווני שור**, **ליתני שור דאזיק שור**, **וליתני שור דאזיק אדם**,
שהרי לפי ר' עקיבא, שונה חיובו של שור שהזיק אדם, מחיובו של שור שהזיק שור.
דתנו, **ר' עקיבא אומר**, במקרה ששור ואדם חבלו זה את זה, **אף שור תם שחבל באדם משלם במותר, נזק שלם**
פ"י, שאם החבלה שחבל השור באדם היא יותר מהחבלה שחבל האדם בשור, משלם בעל השור אותו עודף, נ"ש, ולא ח"נ אע"פ שהוא תם.
סכס, לפי ר' עקיבא כמה משלם שור תם שהזיק אדם _____ וכמה הוא משלם כשהזיק שור _____
מה תירצה הגמ' לעיל (ד): על הקושיא "ליתני תרי גווני שור" _____
ומדוע אי סבר לה כר' עקיבא א"א לתרץ כן _____
מתרצת הגמ', **הא תבריה ר"ע לגזיזיה**, פירוש, הרי ר"ע שבר לכח אגרופו. רצה לומר, החליש את חידושו.
דתניא, **ר' עקיבא אומר**, **יכול אף תם שחבל באדם ישלם מן העלייה** כשם שמשלם נזק שלם
תלמוד לומר "יעשה לו", **מגופו משלם ואינו משלם מן העלייה**
סכס, איזה דין אמר ר"ע שבזה החליש את החידוש שלו _____
מאיפה למד ר' עקיבא דין זה _____
ואיך מתורצת בזה הקושיא "ליתני תרי גווני שור" (רש"י) _____
שאלה נוספת על ר' אושעיא, **האונס והמפתה והמוציא שם רע דממונא הוא**, **ליתני**
אלו תשלומי ממון יש באונס ומפתה (רש"י) _____
והאם גם במוציא שם רע יש תשלום ממון (תוס') _____ וא"כ מדוע הוזכר בקושית הגמ' (שם) _____
משיבה הגמ', **מה נפשך**, אי משום הנזק שהם משלמים, הרי כבר **תנא ליה** ר' אושעיא
באיזה אב תנא ליה ר' אושעיא (שים לב: כאן איירי באדם דאזיק אדם) _____
אי משום **צער**, **תנא ליה**, אי משום **בושת**, **תנא ליה**, אי משום **פגם**, היינו **נזק**, פרש מהו "פגם" _____
מה אית לך למימר משום **קנסא**, **בקנסא לא קמיירי**, מהו הקנס שמשלמים אונס ומפתה _____

המשך בבא קמא דף ד' ע"ב ה' ע"א

שאלה נוספת על ר' אושעיא, **המטמא והמדמע והמנסך דממונא הוא**, ליתני משיבה הגמ', **מה נפשך**, **אי היזק שאינו ניכר שמיה היזק**, **הא תנא ליה נזק מדוע** "מטמא מדמע מנסך" **הוי היזק שאינו ניכר (רשיי)** _____

אי היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק, **הוה ליה קנסא**, **ובקנסא לא קמיירי**, **מדוע הוי קנס** _____
סכס, **האם התשלום של "מטמא מדמע ומנסך" הוי קנס או ממון** :

אם היזק שאינו ניכר : **שמיה היזק** _____ **לאו שמיה היזק** _____
 שואלת הגמ', **לימא קסבר ר' חייא היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק וכו'**, **באר את ההוכחה** _____

משיבה הגמ', **דלעולם גם ר' חייא יכול לסבור ש"שמיה היזק"**, **אלא שתנא** **היזקא דמינכרא**, **ותנא** **בנפרד היזקא דלא מינכרא**, **אלו אבות דר' חייא הם "היזקא דלא מינכרא"** _____

סיכום שקו"ט דגמ' בענין "מטמא מדמע ומנסך"

אי לאו שמיה היזק	אי היזק שאינו ניכר, שמיה היזק	
		מדוע ר' אושעיא לא תני מטמא מדמע מנסך
		מדוע ר' חייא כן תני להו

סכס, **האם אפשר להוכיח מה היא דעתם של ר' אושעיא ור' חייא בענין היזק שאינו ניכר**, **אם שמיה היזק או לא** :
מהא דר' אושעיא לא קתני להו _____ **מהא דר' חייא כן קתני להו** _____

סיכום האבות דר' חייא ומדוע ר' אושעיא לא תני להו

	אבות דרבי חייא	מה הצד לומר שזה ממון והיה לר' אושעיא לשנותו	מדוע לא תני ליה ר' אושעיא	ומדוע ר' חייא כן תני ליה
.1	תשלומי כפל			
.2	תשלומי ד' וה'			
.3	גנב			
.4	גזלן			
.5	עדים זוממין	רש"י		
.6	האונס		החלק שהוא ממון	
.7	המפתה		החמישים כסף	
.8	מוציא שם רע			
.9	מטמא		אם היזק שאינו ניכר:	
.10	מדמע		אם היזק שאינו ניכר:	
.11	מנסך		לא שמיה היזק	לא שמיה היזק

סכס, **אלו מהאבות דרבי חייא יש בהם** :

תשלום קנס בלבד _____ תשלום ממון בלבד _____
 מחלוקת אם זה קנס או ממון _____ חלק ממון וחלק קנס _____

בבא קמא דף ה' ע"א בשלמא לתנא דידן תנא מנינא זכו'

שואלת הגמ', **בשלמא לתנא דידן** (תנא דמשנתנו), **תנא מנינא** (ארבעה) כדי **למעוטי** אבות דרבי אושעיא

ור' אושעיא גם הוא **תנא מנינא** (שלשה עשר) כדי **למעוטי** אבות דר' חייא

האם "למעוטי" הכוונה שהוא סובר שאבות אלו אינם חייבים (תוס')

אלא מה הכוונה "למעוטי" (שם)

אלא מנינא (עשרים וארבעה) **דר' חייא למעוטי מאי**

משיבה הגמ', מנינא דר' חייא בא **למעוטי מוסר ומפגל**, פרש "מוסר" (רש"י)

פרש "מפגל" (רש"י) ומהו הנזק שנגרם ע"י זה (שם)

הערה: עיין מצפה איתן, שמפרש מדוע לא פירש רש"י כפשוטו, דהיינו מחשבת חוץ לזמנו.

שואלת הגמ', **וליתני** ר' חייא, מה היה לו לשנות (רש"י)

בשלמא מפגל מובן מדוע לא תני ליה, משום **דבקדשים לא קמיירי**, **אלא מוסר מאי טעמא לא תני**

משיבה הגמ', **שאני מוסר דדיבורא** הוא, **ובדיבורא** (בנזק שנעשה ע"י דיבור) **לא קמיירי** ר' חייא

מקשה הגמ', **והא מוציא שם רע, דדיבורא הוא** ואעפ"כ **וקתני** ר' חייא

מתרצת הגמ', דמוציא שם רע **דיבורא דאית ביה מעשה הוא**, איזה מעשה (רש"י)

מקשה הגמ', **והא עדים זוממין, דיבורא דלית בה מעשה הוא**, ואעפ"כ **וקתני** ר' חייא

מתרצת הגמ', **התם** גבי עדים זוממין, **אף על גב דלית ביה מעשה, רחמנא קרייה מעשה**

דכתיב "ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו", באיזו מילה בפסוק כתוב שזה מעשה

סכס, מה בא למעט, מנינא דמתניתין

מנינא דר' אושעיא _____ מנינא דר' חייא _____

אלו עוד אבות אפשר לומר שר' חייא בא למעט (תוס')

ומדוע לא תני להו (שם)

אמאי לא תני ר' חייא: מפגל _____ מוסר _____

א"כ מדוע תני: מוציא שם רע _____ עדים זוממין _____

לסיכום, באלו **סוגי** אבות לא קמיירי:

תנא דמשנתנו לפי שמואל 1. (לעיל ד.) _____ 2. (שם) _____

ר' אושעיא _____

ר' חייא 1. _____ 2. _____ 3. (תוס') _____

בבא קמא דף ה' ע"א בשלמא תנא דידן תנא אבות זכו'

שואלת הגמ', **בשלמא לתנא דידן, תנא אבות, מכלל דאיכא תולדות**

מדוע לתנא דידן מובן הא דתני "אבות"

אלא לר' חייא ור' אושעיא, אבות מכלל דאיכא תולדות, תולדותיהן מאי ניהו

אמר רבי אבהו, **כולן כאבות לשלם ממיטב**, באר את התירוץ

מאי טעמא שמשלמים ממיטב, **אתיא** (זה נלמד) בגזירה שוה "תחת, נתינה, ישלם, כסף".

ביאור הלימוד:

באלו אבות כתוב מפורש בתורה שמשלמים ממיטב

מה לשון הפסוק

ובאיזו דרשה נלמדים שאר האבות

מאלו מילים לומדים את הגזירה שוה

סכס, האם האבות דר' חייא ור' אושעיא יש להם תולדות

א"כ מדוע הם נקראים אבות

הפסוקים ד"תחת, נתינה, ישלם, כסף"

לשון הפסוק	המזיק שבו כתוב הפסוק	המילה שממנה נלמדת הגזירה שוה
או נודע כי שור נגח הוא מתמול שלשם ולא ישמרנו בעליו שלם ישלם שור תחת השור והמת יהיה לו:	¹ שור המועד	תחת
אם עבד נגח השור או אמה כסף שלשים שקלים יתן לאדניו והשור יסקל:	² שור שנגח את העבד	נתינה
כי יבער איש שדה או כרם ושלח את בעירה ובער בשדה אחר מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם:	שן ורגל	ישלם
בעל הבור ישלם כסף ישיב לבעליו והמת יהיה לו:	³ בור	כסף

¹ שור המועד שמשלם ממיטב, נלמד משן ורגל דכתיב בהם ישלם.

² שור שנגח את העבד שמשלם ממיטב, נלמד מבור שכתוב בו כסף (תוסי' רבינו פרץ).

³ בור שמשלם ממיטב, נלמד משן ורגל דכתיב בהם ישלם.

בבא קמא דף ה' ע"א

רש"י ד"ה תחת נתינה ישלם כסף

דכולהו כתיב:

או תחת וגמרינן תחת תחת משור מועד דכתיב ביה "שור תחת השור", מה התם ממיטב, דגמר משן ורגל דכתיב ביה "מיטב שדהו", אף כאן מיטב, שאם בא לשלם קרקע לניזק בשביל הזיקו מגביהו מן העידית. או נתינה וגמר נתינה נתינה משור פגמה את העבד דכתיב ביה "יתן לאדוניו". או ישלם וגמר משן ורגל דכתיב בהן "מיטב כרמו ישלם". או כסף וגמרי מבור דכתיב ביה "כסף ישיב לבעליו". אבות דמתניתין:

1-4. וארבע אבות גמירי כולהו משן ורגל.

אבות דרבי אושעיא:

5. בשומר חנם כתיב "אשר ירשיעון אלהים ישלם".

6. בשואל כתיב "בעליו אין עמו שלם ישלם".

7. בנושא שכר כתיב "אם גנב יגנב מעמו ישלם".

8. שוכר אינו כתוב בתורה, אבל דינו כנושא שכר.

9. בנוק דחובל בחבירו, כתיב נתינה "כן יתן בו" והיינו ממון הניתן מיד ליד כדדרשין בהחובל.

10. בלע כתיב "פלע תחת פלע" ודרשין ליה לקמן בהחובל "פלע תחת פלע" ליתן לער במקום נזק.

11-12. בריפוי וקבת כתוב נתינה "שבתו יתן ורפא".

13. ובזושת כתיב תחת גבי אונס ומפתה, דכתיב "תחת אשר עינה", ודרשין בכתובות בפרק אלו נערות, חמישים כסף תחת העינוי מכלל לאיכא זושת ופגם.

לישנא אחרינא (9-13) הואיל וכתיב בחובל בחבירו תחת דכתיב "תחת פלע" כולה חמשה דברים ידיה מהתם גמרינן.

אבות דרבי חייא

14. בתשלומי כפל כתיב "ישלם שנים".

15. ובתשלומי ארבעה וחמשה כתיב "חמשה בקר ישלם תחת וגו'".

16. וקרן דגנב בכלל כפל הוא.

17. ובגזל כתיב נתינה "ונתן לאשר אשם לו".

18. בעדים זוממין כתיב בהו "נפש בנפש" וכמאן דכתיב תחת דמי.

באונס ומפתה ומוציא שם רע כתיב כסף:

19. "ונתן לאבי הנערה חמישים כסף" היינו אונס.

20. מפתה "כסף יסקל כמוהר הבתולות".

21. במוציא שם רע "וענשו אותו מאה כסף".

22-24. מטמא מדמע ומנסך בכלל נזק הן, ובנוק כתיב ביה תחת. (ג"י מהר"ם: ובנוק כתיב ישלם, דכתיב "מכה בהמה ישלמנה")

המשך בבא קמא דף ה' ע"א

סיכום הלימוד ד"תחת, נתינה, ישלם, כסף"

באיזו מילה לומדים ממנו שמשלם ממיטב	מניין שהוא עצמו משלם ממיטב	באיזה מזיק מיירי	הפסוקים
			או נודע כי שור נגח הוא מתמול שלשם, ולא ישמרנו בעליו, שלם ישלם שור תחת השור, והמת יהיה לו:
			אם עבד יגח השור או אמה, כסף שלשים שקלים יתן לאדניו, והשור יסקל:
			כי יבער איש שדה או כרם, ושלח את בעירה ובער בשדה אחר, מיטב שדהו ומיטב פרמו ישלם:
			בעל הבור ישלם כסף ישיב לבעליו, והמת יהיה לו:

המשך בכא קמא דף ה' ע"א

"אמר רבי אבהו כולן כאבות לשלם ממיטב מאי טעמא אתיא תחת נתינה שלם כסף"
 דין מיטב כתוב בתורה בשן ורגל: "מִיֵּטֵב שְׂדֵהוּ וּמִיֵּטֵב כְּרָמוֹ יִשְׁלַם" ושאר האבות נלמדים מהם בגזירה שוה.

כתוב בכל אב את הפסוק שממנו הוא נלמד בגזירה שוה

<p>7. נושא שכר _____</p> <p>8. שוכר _____</p> <p>9. תשלומי כפל _____</p> <p>10. תשלומי ד' וה' _____</p> <p>11. קרן דגנב _____</p> <p>12-14. מטמא מדמע ומנסך _____</p>	<p>שן ורגל</p> <h3>מיטב שדהו זמיטב כרמו</h3> <h3>יִשְׁלַם:</h3>	<p>הנלמדים מ"ישלם"</p> <p>1. קרן מועדת _____</p> <p>2. בור _____</p> <p>3. אדם דאזיק שור _____</p> <p>4. אש _____</p> <p>5. שומר חנם _____</p> <p>6. שואל _____</p>
<p style="text-align: center;">שור שנגח את העבד כסף שלשים שקלים יתן לאדונו</p> <p style="text-align: center;">הנלמדים מ"נתינה"</p> <p>1. נזק דאדם החובל בחבירו _____</p> <p>2. ריפוי _____</p> <p>3. שבת _____</p> <p>4. גזלן _____</p>	<p style="text-align: center;">בור בעל הבור יִשְׁלַם כסף ישיב לבעליו</p> <p style="text-align: center;">הנלמדים מ"כסף"</p> <p>1. אונס _____</p> <p>2. מפתה _____</p> <p>3. מוציא שם רע _____</p> <p>4. שלשים של עבד _____</p>	<p style="text-align: center;">שור המועד שלם יִשְׁלַם שור תחת</p> <p style="text-align: center;">הנלמדים מ"תחת"</p> <p>1. צער _____</p> <p>2. בושת _____</p> <p>3. עדים זוממין _____</p> <p>לפי ל"ב ברש"י כל הה' דברים _____</p>

בבא קמא דף ה' ע"א ע"ב

שנינו במשנתנו, "לא הרי השור כהרי המבעה"

שואלת הגמ', מאי קאמר, באר את השאלה (רשיי)

אמר רב זביד משמיה דרבא, הכי קאמר התנא

שהיה קשה לו, לכתוב רחמנא רק חדא, ותיתי אידך מיניה, באיזו דרשה

הדר אמר התנא, חדא מחדא לא אתיא, דהיינו שא"א ללמוד מבעה משור, וכן יתפרש "לא הרי המבעה כהרי השור".

ביאור "לא הרי" דמשנתנו

"הדר אמר חדא מחדא לא אתיא", מדוע		"ותיתי אידך מיניה" איזה	"לכתוב רחמנא חדא" איזה	
לפי שמואל אליבא דרבא	לפי רב			
				לא הרי השור כהרי המבעה
				ולא הרי המבעה כהרי השור

בהמשך המשנה שנינו, "ולא זה וזה שיש בהן רוח חיים", שואלת הגמ', מאי קאמר

אמר רב משרשיא משמיה דרבא, הכי קאמר התנא, שהיה קשה לו, לכתוב רחמנא תרתי, ותיתי אידך מינייהו

אלו ב' אבות היה לתורה לכתוב _____ ואת מי נלמד מהם _____ באיזו דרשה _____

הדר אמר התנא, חדא מתרתי לא אתי, מהי החומרא שיש בשור ומבעה שלכן א"א ללמוד אש מהם _____

באר איך היה אפשר ללמוד אש משור ומבעה שים לב: רשי בסוגייתנו נקט ד"שור" הוא קרן, בין לרב ובין לשמואל

לפי רב	לפי שמואל	
		תחילת הדין מה מצינו
		הפירכא
		איזה מזיק יוכיח ואיך
		הפירכא
		איזה מזיק יוכיח ואיך
		הצד השווה שבהן
		אף אני אביא
		הדר אמר הפירכא

המשך בבא קמא דף ה' ע"א ע"ב

אמר רבא, וכולהו (כל האבות נזיקין) כי שדית בור בינייהו, באר _____
 אתיא כולהו במה הצד (בצד השוה), מה תחילת הדין (רש"י) _____
 ומה הפירכא על זה (שם) _____
 לבר (חז"ל) מקרן, שמה _____
 משום דאיכא למיפרך, מה לכולהו שכן מועדין (שדרכן להזיק) מתחילתן, משא"כ קרן שאין דרכה להזיק מתחילתה.
 ולמאן דאמר אדרבה קרן עדיפא (שהוא חמור יותר מכולם), משום שכוונתו להזיק, אפילו קרן נמי אתיא
 סכס, איזה אב א"א ללמוד מבור וחד מהנדך לפי השיטה הראשונה בגמ' _____
 ומדוע _____
 למי"ד קרן עדיפא, מה החומרא שיש בקרן יותר משאר האבות _____
 ולכן לפי דבריו, האם אפשר ללמוד קרן מבור וחד מהנדך _____
 ומפרש רבא, אלא למאי הלכתא כתבינהו רחמנא את כל האבות, מדוע לא היתה התורה צריכה לכותבם
 להלכותיהן, להלכות המיוחדות שיש לכל אחד מהאבות, ואלו הם:
 'קרן', לחלק בין תמה למועדת, מה החילוק בין תם למועד _____
 'שן ורגל', לפוטין ברה"ר, ובאיזה מקום הם כן חייבים (רש"י) _____
 'בור', לפטור בו את הכלים, ולר' יהודה דמחייב על נזקי כלים בבור, ההלכה המיוחדת לבור היא, לפטור בו את האדם,
 'אדם', לחייבו בארבעה דברים, מה הם הד' דברים (רש"י) _____
 'אש', לפטור בו את הטמון, באר (רש"י) _____
 ולר' יהודה דמחייב על נזקי טמון באש, לאתויי מאי, לאתויי שאם האש ליחכה נירו וסכסכה אבניו חייב.
 פרש: "ליחכה נירו" (רש"י) _____ "סכסכה אבניו" (שם) _____
 ומדוע הוצרכה התורה לכתוב שחייב עליהם (שם) _____
 רש"י בד"ה לפוטין ברה"ר כתב, וז"ל "ודרשה דבור נראה בעיני דכדי (בחינם) נסיב לה"
 מדוע לא היה רבא צריך לומר את ההלכה המיוחדת של בור _____
 א"כ מדוע הביאו רבא _____

סיכום "הלכותיהן" של האבות נזיקין

מנא לן	מה ההלכה המיוחדת שלו		
שמות כ"א – ל"ה		קרן	
שמות כ"ב – ד'		שן ורגל	
שמות כ"א – ל"ג	2.	1.	בור
שמות כ"א – ל"ג		לרבנן	
שמות כ"א – ל"ג		לרבי יהודה	
שמות כ"א – כ"ה		א.	אדם
שמות כ"א – י"ט		ב.	
שמות כ"א – י"ט		ג.	
דברים כ"ה – י"ב		ד.	
שמות כ"ב – ה'	2.	1.	אש
שמות כ"ב – ה'		לרבנן	
שמות כ"ב – ה'		לרבי יהודה	

המשך בבא קמא דף ה' ע"א ע"ב

רש"י ד"ה וכולהו כי שדית בור בינייהו אתיא

אי כתיב בור וחדא מהנד אתיא כולהו [מההוא ומאידיך] בצל השוא

<p><u>וכן אי כתיב בור ורגל</u> אתיא כולהו מהא דינא דבור דבור לבר מקרן דכי פרכת מה לבור שכן תחילת עשייתו לנזק תאמר בשן ואש ואדם – רגל יוכיח, מה לרגל שכן הזיקו מאי דכל שעה היא מהלכת תאמר בכל אלו – בור יוכיח, וחזר הדין, הצל השוא כו' אף אני אביא כל אלו. אבל קרן לא אתיא, דמה להצל השוא שבהן שמועדין מתחילתן תאמר בקרן.</p>	<p><u>לאי כתיב בור וקרן</u> אתיא שן מינייהו הכי: מה בור שאין דרכו לילך ולהזיק חייב, שן שדרכו לילך ולהזיק לא כל שכן. מה לבור שכן תחילת עשייתו עומד לנזק תאמר בשן – קרן יוכיח, מה לקרן שכן כוונתו להזיק – בור יוכיח, וחזר הדין, הצל השוא שבהן שדרכו להזיק וממונד כו' אף אני אביא שן. וכן רגל מקרן ובור דכי פרכת מה לבור שכן תחילת עשייתו לנזק תאמר ברגל – קרן יוכיח, מה לקרן שכן כוונתו להזיק – בור יוכיח. וכן אש מקרן ובור. בכולן תחילת הדין, מה בור שאין דרכו לילך ולהזיק חייב, אלו כולן שדרכו לילך ולהזיק לא כ"ש, מה לבור שכן תחילת עשייתו כו'.</p>
<p><u>וכן אי כתב בור ואש</u> הוא אתו אינדך בהאי דינא מבזר וכי פרכת מה לבור שכן תחילת עשייתו לנזק תאמר ברגל ושן ואדם – אש תוכיח, מה לאש שכן מועדת לאכול בין שראוי לה בין שאינו ראוי לה, כגון עצים, כלים ואבנים, תאמר בשן שאינה מועדת אלא לדבר הראוי לה – בור יוכיח שאינו מועד אלא לדבר הראוי לה, דבר שאינו ראוי לה מאי ניהו אדם, דכתיב "ונפל שמה שור או חמור" שור ולא אדם חמור ולא כלים, דאם נפל בבור אדם וכלים פטור בעל הבור, הצל השוא שבהן כו' אף אני אביא שן. ואתו אדם ורגל בפלגי דינא דכי אמרת אש תוכיח ליכא למיפרך מה לאש מידי. אבל קרן לא אתיא, דמה להצל השוא בבור ואש שכן מועדים מתחילתן.</p>	<p><u>וכן אי כתב רחמנא בור ושן</u> אתו כולהו אינדך נמי לבר מקרן בהאי דינא: מה בור שאין דרכו לילך ולהזיק חייב, רגל ואש לא כל שכן, וכן אדם. מה לבור שכן תחילת עשייתו לנזק תאמר בכל אלו – שן תוכיח, מה לשן שכן יש הגאה להזיקו תאמר בכל אלו – בור תוכיח, הצל השוא כו' אף אני אביא כל אלו. אבל קרן לא אתיא מינייהו, דאיכא למיפרך מה להצל השוא שצבור ושן שכן מועדים מתחילתן תאמר בקרן.</p>

ולהכי נקט רבא בור

דמחד מאידך לא מצי למימר כי שדית חד בינייהו אתו כולהו ומההוא ומחד מאידך, דהא מכל תרי מינייהו לא
הוא אתו לא קרן ולא בור א. קרן מאש ורגל ושן ואדם לא, דמה לכולהו שכן מועדין מתחילתן ב. **ובור** נמי
לא אתיא, דמה לכולהו שכן דרכו לילך ולהזיק.

ואי קשיא לך לימא כי שדית קרן בינייהו

אי נקט קרן איכא תרי דלא אתי מינה ומחד מאידך א. לאי נקט או רגל או שן או אדם בהדי קרן לא אתיא אש
מינייהו, דפרכינן מה להצל השוא שבהם שיש בהם רוח חיים ב. וכן **בור** נמי לא אתיא מינייהו.

ואי נקט אש בהדי קרן

לא אתיא שן **ובור** מינייהו א. דכי פרכינן מה לאש שכן אוכלת אפילו דבר שאין ראוי לה כגון כלים תאמר בשן
דפטור על הכלים דתתן במתניתין, ליכא למימר קרן יוכיח ב. **ובור** נמי לא אתי מינייהו, שכן דרכו לילך
ולהזיק מה שאין כן בבור.

המשך בבא קמא דף ה' ע"א ע"ב

סיכום דברי רש"י ד"ה וכולהו כי שדית בור בנייהו אתיא

ביאור איך לומדים בצד השוה מבור וחד מהנד

המלמדים	בור וקון	בור ושן
הנלמדים	שן	רגל, אדם, אש
תחילת הדין:	מה בור שאין _____ חייב שדרכו לילך ולהזיק, לא כ"ש שחייב	מה בור שאין _____ חייב שדרכן לילך ולהזיק, לא כ"ש שחייבים
פירכא:	מה לבור שכן _____ ולכן הוא חייב תאמר ב _____ שאין _____	מה לבור שכן _____ ולכן הוא חייב תאמר ב _____ שאין _____
יוכיח:	יוכיח, שאין _____ ואפילו הכי חייב	תוכיח, שאין _____ ואפילו הכי חייב
פירכא:	מה ל _____ שכן _____ ולכן הוא חייב תאמר ב _____ שאין _____	מה ל _____ שכן _____ ולכן הוא חייב תאמר ב _____ שאין _____
יוכיח:	יוכיח, שאין _____ ואפילו הכי חייב	יוכיח, שאין _____ ואפילו הכי חייב
וחזר הדין לא ראי זה כראי זה וכו':	פירושו: כיון שבכל אחד מהם יש חומרא שאין בחבירו, מזה מוכח שאין חומרות אלו גורמות את החיוב, אלא הצד השוה שבהן (החומרא המשותפת לשניהם) הוא הגורם את החיוב.	
הלימוד:	הצד השוה שב _____ ש _____ וחייבין אף אני אביא _____ ש _____ שגם כן יהיה חייב	הצד השוה שב _____ ש _____ וחייבין אף אני אביא _____ ש _____ שגם כן יהיו חייבין
	*****	אבל _____ א"א ללמוד מהצד השוה משום דאיכא למיפרך _____ _____ ולמ"ד _____ ובמה הוא עדיף _____ אפשר ללמוד גם את _____

המשך בבא קמא דף ה' ע"א ע"ב

המשך סיכום דברי רש"י

ביאור הלימוד מבור ואש, ואיזה אב נלמד מהם בצד השוה, ואלו נלמדים בפלגי דדינא

בור ואש		המלמדים
רגל ואדם	שן	הנלמדים
		תחילת הדין:
		פירכא:
		יוכיח:
מדוע אין את הפירכא שיש בשן		פירכא:
		יוכיח:
		הלימוד:

המשך בבא קמא דף ה' ע"א ע"ב

בדבריו דלהלן מבאר רש"י אלו אבות נלמדים מבור ואש, ואיך הם נלמדים:

וכן אי כתב צור ואש, הוה אהו אינך צהאי דינא מצור, וכי פרכת מה לצור שכן תחילת עשייתו לנזק תאמר צרגל וסן ואלם – אש תוכיה, מה לאש שכן מועדת לאכול בין שראוי לה בין שאינו ראוי לה, כגון עלים (ראוי לה), כלים ואבנים (אין ראוי לה), תאמר צן שאינה מועדת אלא לדבר הראוי לה – צור יוכיה שאינו מועד אלא לדבר הראוי לה, דבר שאינו ראוי לה מאי ניהו אדם, דכתיב "ונפל שמה שור או חמור" שור ולא אדם חמור ולא כלים, דאם נפל צבור אדם וכלים פטור בעל הבור, האל השוה שבהן כו' אף חני אביא סן. ואתו אדם ורגל בפלגי דינא, דכי אמרת אש תוכיה ליכא למיפך מה לאש מידי. אבל קרן לא אתיא, דמה להאל השוה צבור ואש שכן מועדים מתחילתו.

סיכום דברי רש"י לפרש כיצד לומדים שן, רגל ואדם, מבור ואש

אף אני אביא	הצד השוה שבהן	איזה מזיק יוכיח *	הפירכא	איזה מזיק יוכיח, ואיך	הפירכא	תחילת הדין קל וחומר	אלו אבות לומדים	
		*						בצד השוה
			אין פירכא					בפלגא דינא

*איך אפשר להוכיח מבור

ומה נחשב אין ראוי לבור

בדבריו דלהלן מבאר רש"י מדוע אמר רבא "כי שדית בור בינייהו" ולא נקט אחד מהאבות האחרים:

ולכחי נקט רבא **צור**, דמחד מאידך לא מלי למימר כי שדית חד בינייהו אהו כולו מההוא ומחד מאידך, דהא מכל תרי מינייהו לא הוה אהו לא **קרן** ולא **צור**, א. **קרן** מאש ורגל וסן ואלם לא, דמה לכולהו שכן מועדין מתחילתו ב. **צור** נמי לא אתיא, דמה לכולהו שכן דרכן ליכך ולהזיק.

ואי קשיא לך לימא כי שדית **קרן** בינייהו, אי נקט קרן איכא תרי דלא אתי מינה ומחד מאידך, א. דאי נקט או רגל או סן או אדם צהדי קרן לא אתיא **אש** מינייהו, דפרכינן מה להאל השוה שבהם שיך בהם רוח חיים ב. וכן **צור** נמי לא אתיא מינייהו. ואי נקט אש צהדי קרן לא אתיא **סן** ו**צור** מינייהו, א. דכי פרכינן מה לאש שכן אוכלת אפילו דבר שאין ראוי לה כגון כלים תאמר **צן** דפטור על הכלים כדתנן במתניתין, ליכא למימר קרן יוכיח ב. **צור** נמי לא אתי מינייהו, שכן דרכן ליכך ולהזיק מה שאין כן צבור.

סיכום אלו אבות א"א ללמוד אי לא נקט רבא "בור"

והטעם	את מי א"א ללמוד	
		א. משן ורגל
		ב. אדם ואש
		א. מקרן שן
		ב. רגל ואדם
		א. מקרן ואש
		ב.

המשך בבא קמא דף ה' ע"א ע"ב

סיכום אלו אבות אפשר ללמוד מכל תרי מינייהו, ואלו א"א ללמוד

בכל אב שאפשר ללמודו, סמן ✓
ובכל אב שא"א ללמודו, ציין את מספר הפירכא מהרשימה שלמטה

מבור וקרן		מבור ורגל		מבור ושן		מבור ואדם		מבור ואש	
שן	✓	קרן	1.	קרן		קרן		קרן	
רגל		שן		רגל		שן		שן	
אש		אש		אש		רגל		רגל	
אדם		אדם		אדם		אש		אדם	
מקור ורגל		מקור ושן		מקור ואדם		מקור ואש		משן ורגל	
שן		רגל		שן		שן		קרן	
בור		בור		רגל		רגל		בור	
אש		אש		בור		בור		אש	
אדם		אדם		אש		אדם		אדם	
משן ואדם		משן ואש		מרגל ואדם		מאדם ואש		מאש ורגל	
קרן		קרן		קרן		קרן		קרן	
רגל		רגל		שן		שן		שן	
בור		בור		רגל		רגל		בור	
אש		אדם		אש		בור		אדם	

הפירכות:

מה להצד השוה שבהן

1. שמועדין מתחילתן, מה שאין כן ב... (היינו רק למ"ד "לבר מקור")
2. שדרכן לילך ולהזיק, מה שאין כן ב...
3. שיש בהן רוח חיים, מה שאין כן ב...
4. שמשלמין את הכופר, מה שאין כן ב...
5. *שמועדין אפילו לדבר שאין ראוי לה, מה שאין כן ב...

*ע"פ מהר"ם שיי"ף ד"ה ברש"י בד"ה וכולהו.

בבא קמא דף ו' ע"א ע"ב**הצד השוה שבהן**

שנינו במשנתנו, "הצד השוה שבהן", מה משמע מזה (רשי"י) _____

ולכן מה שואלת הגמ' _____

אמר אביי, לאתויי אבנו סכינו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה, והזיקו

מבררת הגמ', היכי דמי, אי בהדי דקא אזלי קא מזקי, היינו תולדה של אש

דמאי שנא אש, ממאי (רשי"י) _____

דכח אחר מעורב בו וממונך ושמירתו עליך, הני נמי, כח אחר מעורב בהן וממונך ושמירתו עליך

אי"כ מה קשה _____

ואלא איירי שהזיקו בתר דנייחי, אי דאפקרינהו, בין לרב בין לשמואל, היינו תולדה של בור

דמאי שנא בור, שכן תחילת עשייתו לנזק וממונך ושמירתו עליך, הני נמי תחילת עשייתו לנזק וממונך ושמירתו

עליך, איך אפשר לומר כן, הרי על הגג אינם עומדים לנזק (רשי"י) _____

אלא דלא דאפקרינהו, לשמואל דאמר כולם מבורו למדנו, היינו גם כן תולדה של בור

אמאי לא גרסינן "אי לרב וכו' היינו שור" (תוס' דף ג: ד"ה משורו) _____

סיכום שקו"ט דגמ' על אוקימתא דאביי

ולכן מה קשה	במה הם דומים לאש / לבור	אסו"מ שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה תולדה של איזה אב הם	
			אי בהדי דקא אזלי קא מזקי
			שהזיקו בתר דנייחי ואפקרינהו ולשמואל, גם בלא אפקרינהו

מתרצת הגמ', לעולם איירי דאפקרינהו, ולא דמו לבור

משום דאיכא למיפרך, מה לבור שכן אין כח אחר מעורב בו, תאמר בהני שכח אחר מעורב בהן

בפירכא זו האם "כח אחר מעורב בו" היא קולא או חומרא _____

ומדוע _____ ולכן האם אפשר ללמוד אסו"מ בתר דנייחי מבור בלבד _____

על פירכא זו יש להשיב, אש תוכיח, מה אפשר להוכיח מאש _____

ואם נפרוך מה לאש שכן דרכו לילך ולהזיק ולכן הוא חייב, משא"כ באסו"מ שאין דרכן לילך ולהזיק.

מדוע אנו אומרים "שאיין דרכן לילך ולהזיק", הרי הם הלכו מראש הגג לרה"ר (רשי"י) _____

על פירכא זו יש להשיב, בור תוכיח, מה אפשר להוכיח מבור _____

וחזר הדין, דשוב אפשר לפרוך מה לבור וכו', ולהוכיח מאש, ושוב לפרוך מה לאש וכו', ולהוכיח מבור, ולחזור שוב ושוב, ומכיון שלא

ראי זה כראי זה, נמצא שאין החומרה שבכל אחד מהם גורמת את החיוב, אלא הצד השוה שבהן, שדרכן להזיק ושמירתן עליך.

סכס, מאלו אבות לומדים שחייב על אסו"מ שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו:

בהדי דאזלי _____ בתר דנייחי ואפקרינהו _____

סכס, מה לומדים מהצד השוה לפי אביי (איזה מזיק ומתי הוא הזיק) _____

המשך בבא קמא דף ו' ע"א ע"ב

רבא אמר, שהצד השווה בא לאתויי בור המתגלגל ברגלי אדם וברגלי בהמה

באר מה הוא "בור המתגלגל" (רש"י) _____

האם מדובר שהזיק בהדי דאזלי או בתר דנייחי (שם) _____ ומי חייב, המניח או המגלגל _____

מבררת הגמ', **היכי דמי, אי דאפקרינהו, בין לרב בין לשמואל היינו בור, במה זה דומה לבור** _____

אלא דלא אפקרינהו, לשמואל דאמר כולם מבורו למדנו, היינו בור

מתרצת הגמ', **לעולם דאפקרינהו, ולא דמי בור המתגלגל לבור**

משום דאיכא למיפרך, **מה לבור שכן מעשיו גרמו לו, תאמר בהני שאין מעשיו גרמו לו**

מה הם "מעשיו" בבור (רש"י) _____ ומה הם "גרמו" (שם) _____

ומעשיהם של מי גרמו ההיזק ב"בור המתגלגל" (שם) _____

ולכן האם אפשר ללמוד "בור המתגלגל" מבור בלבד _____

על פירכא זו יש להשיב, **שור יוכיח, מה אפשר להוכיח משור** _____

ואם נפרוך **מה לשור שכן דרכו לילך ולהזיק**, על פירכא זו יש להשיב, **בור יוכיח, וחזר הדין לא ראי זה כראי זה.**

סכס, מאלו שני מזיקים לומדים "בור המתגלגל ברגלי אדם וברגלי בהמה" _____

האם אפשר לפרוך מה לבור שכן "אין כח אחר מעורב בו" משא"כ בור המתגלגל _____

(תוס' ד"ה מה לבור שכן אין כח אחר מעורב בו) _____

ומדוע _____

תוס' ד"ה לאתויי בור המתגלגל

לאתויי בור המתגלגל וכו' בכל הספרים כתוב "אי בהדי דקא אזלי קמזקי, כחו הוא"

לפי גירסה זו, מי חייב אם הזיק בהדי דאזלי _____ ומטעם איזה מזיק _____

ופירש הקונטרס דלא גרס ליה, לפי דבריו מה הדין של המגלגל _____

ומדוע _____

מדוע תוס' סוברים שכן גורסים זאת _____

סכס, במקרה שהזיק בהדי דאזלי, האם המגלגל חייב: לפי רש"י _____ לפי תוס' _____

סיכום קושית הגמ' על האוקימתא של רבא לפי גירסת התוס' _____

ואם כן מה קשה	ומדוע	איזה מזיק הוי	מי חייב בעל התקלה/המגלגל	
				אי בהדי דקא אזלי קא מזקי
				שהזיקו בתר דנייחי ואפקרינהו ולשמואל, גם בלא אפקרינהו

המשך בבא קמא דף ז' ע"א ע"ב

רב אדא בר אהבה אמר, שהצד השווה בא **לאתויי הא דתניא, כל אלו שאמרו** חכמים שיש להן רשות להשליך נזקיהן לרה"ר, ואלו הן: **פותרין ביבותיהן**, פותרים את צינורות מי השופכין שיישפכו לרה"ר, **וגורפין** הזבל **ממערותיהן** ומשליכים אותו לרה"ר, **בימות החמה אין להם רשות**, מדוע (רש"י) _____ ומה הדין אם הזיקו אז _____ **בימות הגשמים יש להם רשות**, מדוע (שם) _____

אע"פ שברשות מוציאם לרה"ר, מכל מקום **אם הזיקו, חייבים לשלם** איזה מהם לומדים מהצד השווה, **בימות החמה או בימות הגשמים** _____ מבררת הגמ', **היכי דמי, אי בהדי דקאזלי מזקי**, א"כ **כחו הוא**, ולכן איזה מזיק הוא (רש"י) _____ שים לב: לפי שמואל זה "אדם" במשנה בדף ט"ו: ולפי רב זה "מבעה" דמשנתנו. **אלא בתר דנייח, היכי דמי, אי דאפקרינהו וכו'**, היינו בור, במה זה דומה לבור _____ **אלא דלא אפקרינהו, לשמואל דאמר כולם מבורו למדנו, היינו בור** _____ **סיכום שקו"ט הגמ' על אוקימתא דרב אדא בר אהבה**

ולכן מה קשה	ומדוע	איזה מזיק הוי	
			אי בהדי דקא אזלי קא מזקי
			שהזיקו בתר דנייחי ואפקרינהו ולשמואל, גם בלא אפקרינהו

מתרצת הגמ', **לעולם איירי דאפקרינהו, ולא דמי לבור** משום דאיכא למיפרך, **מה לבור שכן עשאו שלא ברשות, תאמר בהני, דברשות** הוציאם לרשות הרבים על פירכא זו יש להשיב, **שור יוכיח, שמה** _____ למה יש לשור רשות (רש"י) _____ לפי שמואל אליבא דרבא, **ש"שור" זה רגל**, איך אפשר להוכיח משור שחייב אפילו ברשות, הרי רגל לא מחייב אלא בחצר הניזק, **ושם אין לו רשות (תוס')** _____ ואם נפרוך, **מה לשור שכן דרכו לילך ולהזיק**, על זה יש להשיב, **בור תוכיח, וחזר הדין**. סכס, מאלו אבות לומדים "פותרין ביבותיהן וכו'": **כשהזיקו בהדי דאזלי** _____ **כשהזיקו בתר דנייחי: בימות החמה** _____ **בימות הגשמים** _____

רבינא אמר, שהצד השווה בא **לאתויי הא דתנו, הכותל והאילן שנפלו לרה"ר והזיקו, פטור מלשלם** מדוע (רש"י ב"מ) _____ **נתנו לו זמן לקוץ את האילן ולסתור את הכותל, ונפלו בתוך הזמן והזיקו פטור, לאחר הזמן חייב** מי הם שנתנו לו זמן (רש"י) _____ וכמה זמן נתנו לו (ב"מ דף קיח) _____ מבררת הגמ', **היכי דמי, אי דאפקרה בין לרב בין לשמואל היינו בור, מאי שנא בור דהזיקו מצוי וכו'** במה בור הוי "הזיקו מצוי" (רש"י) _____ איך אפשר לומר דבור הזיקו מצוי, הרי למדנו לעיל (דף ג.) שרגל הזיקה מצוי ולא בור (רש"י) _____ מתרצת הגמ', **לעולם דאפקרינהו, ולא דמי לבור, מה לבור שכן תחילת עשייתו לנזק** **תאמר בהני שאין תחילת עשייתן לנזק**, מה היא "תחילת עשייתן" של כותל ואילן (רש"י) _____ על פירכא זו יש להשיב, **שור יוכיח**, מה אפשר להוכיח משור _____ ואם נפרוך, **מה לשור שכן דרכו לילך ולהזיק**, על זה יש להשיב, **בור תוכיח, וחזר הדין**. סכס, מאלו שני מזיקים לומדים כותל ואילן שנפלו לאחר הזמן והזיקו _____

המשך בבא קמא דף ז' ע"א ע"ב

סיכום הדברים הנלמדים מ"הצד השוה" דמשנתנו

לרבינא	לרב אדא בר אהבה	לרבא	לאבוי	
				לאתויי מאי
				במה זה דומה לבור
				במה אין זה דומה לבור
				איזה אב יוכיח שאעפ"כ חייב
				מדוע א"א ללמוד מהאב השני לבד
				ולכן מאלו ב' אבות זה נלמד

האם ארבעת האמוראים הנ"ל חולקים זה על זה (רא"ש) _____

שנינו במשנתנו, "כשהזיק חב המזיק"

שואלת הגמ', חב המזיק, חייב המזיק מיבעי ליה, משיבה הגמ', אמר רב יהודה אמר רב, האי תנא ירושלמי הוא, דתני לישנא קלילא.

המשך בבא קמא דף ו' ע"א ע"ב

העתק דברי הרא"ש בענין איזה דין יש לדברים הנלמדים בצד השוה

לאיתוויינהו מבור ורגל לחייבינהו ברה"ר, כיון דיהבינא לנו הקל שבהן.
הלכך נראה, דעיקר תלמודא הוא מבור לחודיה, דבור גמור הם **אבנו וסכיננו ומשאו** לבתר דנייחי, בין אפקרינהו בין לא אפקרינהו לשמואל דאמר כולו מבור למדנו, ולרב בדאפקרינהו, וכן **בור המתגלגל**, וכן **כותל ואילן** שנפלו לרה"ר והזיקו בתר דנייחי, וכן **פותרין ביבותיהן וגורפין מערותיהן** אע"ג דברשות קעבדי וכו' בור גמור הוא, אלא דלא מצינו למילף מבור לחודיה משום דלא דמי לגמרי לבור
1. בתחלת עשייתו לנזק, 2. או משום דכח אחר מעורב בהן בעשייתן, 3. או שלא גרמו לו מעשיו, 4. או שעשייתן ברשות(ו), הוצרך להביא יוכיח משאר נזיקין שאין לחלק ביניהם ובין בור משום הני פירות שאינם מונעות חיוב בהם, הלכך גם אלו לא יצאו מכלל בור בשביל אלו פירות. ובור גמור הוא, וכל דין בור להם קולות וחומרות שבהן, ולא יהיבין להו קולות של אש ורגל.

הצד השוה שבהן **לאתויי מאי, אמר אביי לאתויי אבנו סכיננו ומשאו וכו'.** רב אלפס ז"ל לא הביא בחבורו כל הני אוקימתא דהני אמוראי, אף על גב דכולן הלכות פסוקות הן ולא פליגי אהדדי, אלא מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, דהא אוקימתא דרב אדא בר אהבה ברייתא, ודרבינא מתניתין היא, וכך אהנהו דאביי ורבא ליכא לאקשוויי מידי.

ומסקינן דילפינן אבנו וסכיננו ומשאו שהניחן בראש הגג ונפלו לרה"ר ברוח מצויה והזיקו בתר דנייחי מבור ואש. **ויש מן הגדולים שכתבו** דלא מחייב אלא מה שחייב בשניהם, ופטירי מנזקי כלים וממיתת אדם כמו בור, ומטמון [כמו באש, דכיון] דאתו במה הצד יהיבין להו הקל שבשניהם. **ויש שנסתפקו בדבר.**

ולי נראה דכל דין בור יש להם. תדע דהני אינך שלש אוקימתות דילפינן להו מבור ושור, לשמואל דאמר תנא 'שור' לרגלו וכו' והיכי מצי שמואל

הדברים הנלמדים מצד השוה ובמה אינם דומים לגמרי לבור

איזה אמורא אמר זאת	לאיזה מהדברים שנלמדים מצד השוה הכוונה	דברי הרא"ש: אלא דלא מצינו למילף מבור לחודיה, משום דלא דמי לגמרי לבור
		1. בתחילת עשייתו לנזק
		2. משום דכח אחר מעורב בהן בעשייתן
		3. שלא גרמו לו מעשיו
		4. שעשייתן ברשות

סכס, איזה דין יש למזיקים הנלמדים מהצד השוה

באר ראייתו	והטעם	אלו דינים יש להם	
			לפי היש מן הגדולים
			לפי הרא"ש

בבא קמא דף ז' ע"ב - ז' ע"א**סוגיא דמיטב**

שנינו במשנתנו, "כשהזיק חב המזיק לשלם תשלומי נזק במיטב הארץ"
תנו רבנן, מה שכתוב בפסוק (גבי שן ורגל) **"מיטב שְׁדָהוּ וּמִיטב פְּרָמוּ יִשְׁלַם"**
הכוונה היא שהמזיק חייב לשלם לפי מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של ניזק, כלומר, אם אכלה ערוגה, ואפילו ערוגה
כחושה, משלם כפי ששוא ערוגה המשובחת ביותר של הניזק, **דברי ר' ישמעאל**
ר' עקיבא אומר, לא בא הכתוב "מיטב שְׁדָהוּ" להחמיר על המזיק לשלם יותר ממה שהזיק
אלא לגבות לנזקין את שווי הנזק (ולא יותר), **מן העידית** של המזיק
וקל וחומר להקדש, שהמשלם להקדש, משלם ממיטב (להלן תבאר הגמ' באיזה חיוב להקדש איירי).
סכס, האם כוונת הפסוק **"מיטב שְׁדָהוּ"** היא, שמשלם כמה ששווה הערוגה המשובחת ביותר של הניזק, או
שמשלם מהקרקע הטובה ביותר של המזיק, לפי ר' ישמעאל _____
לפי ר' עקיבא _____
ביאור הפסוק **"מיטב שְׁדָהוּ וּמִיטב פְּרָמוּ יִשְׁלַם"** לפי ההו"א

האם "שדהו" קאי על המזיק או של הניזק	איזה משני דינים אלו נלמד מ"מיטב שדהו"	מאיזה סוג שדה עליו לשלם	כמה על המזיק לשלם	
				לפי ר' ישמעאל
				לפי ר' עקיבא

סכס, בכמה דינים חולקים ר' ישמעאל ור' עקיבא לפי ההו"א _____
ומה הם (תוס' ר"פ) _____
ומי מהם מחמיר על המזיק יותר _____
מקשה הגמ', **ור' ישמעאל, אכל שמינה** ודאי דין הוא **דמשלם שמינה**, אבל אם **אכל כחושה משלם שמינה** (בתמיה)
באר קושית הגמ' _____
באר לפי הפירוש השני בתוס': _____
"אכל שמינה משלם שמינה" _____
"אכל כחושה משלם שמינה" _____
אמר רב אידי בר אבין לתרץ הקושיא, **הכא במאי עסקינן, כגון שאכל ערוגה בין הערוגות, ולא ידעינן אי כחושה**
אכל, אי שמינה אכל, דמשלם שמינה, לפי"ז כמה משלם במקרה שיודעים שאכל כחושה _____
ובאיזה מקרה איירי ר' ישמעאל _____
אמר רבא להקשות על רב אידי, **ומה אילו ידעינן דכחושה אכל, הרי לא משלם אלא כחושה**, וכי **השתא** משום **דלא**
ידעינן אי כחושה אכל אי שמינה אכל, משלם שמינה, הרי **המוציא מחבירו עליו הראי'**, מי הוא המוציא _____
לפי זה כמה על המזיק לשלם במקרה שלא יודעים איזו ערוגה אכל _____

המשך בבא קמא דף ז' ע"ב - ז' ע"א

אלא אמר רב אחא בר יעקב, לעולם מודה ר' ישמעאל דלא משלם אלא כפי מה שהזיקה ולא יותר, והמחלוקת של ר' ישמעאל ור' עקיבא היא, איזו סוג עידית על המזיק לשלם, ומבאר רב אחא בר יעקב את המקרה שבו הם חולקים, **הכא במאי עסקינן, כגון שהיתה עידית דניזק כזיבורית דמזיק**

עידית דניזק כזיבורית דמזיק

שדותיו של הנזק	שדותיו של המזיק
	עידית
	בינונית
עידית	זיבורית
בינונית	
זיבורית	

ובהא פליגי, ר' ישמעאל סבר שהפסוק "מִיֵּטֵב שְׂדֵהוּ וְגו'" בא לומר **דבדניזק שיימינן**

לפיי? מאיזה משדותיו על המזיק לשלם _____

ומדוע זה נחשב מיטב _____

ור' עקיבא סבר בדמזיק שיימינן, לפיי? מאיזה משדותיו על המזיק לשלם _____

פרש לפי רב אחא בר יעקב, את דברי רבי עקיבא דלהלן:

"לא בא הכתוב" (רש"י גיטין דף מט.) _____

"אלא לגבות לנזקין מן העידית" (שם) _____

הנזק	המזיק
עידית	
בינונית	
זיבורית	עידית
	בינונית
	זיבורית

תוס' (ד"ה כגון שהיתה עידית דניזק כזיבורית דמזיק) כתבו, "ואיפכא לא מצי למימר"

דהיינו, שהיתה עידית דמזיק כזיבורית דניזק, כזה ←

אם היו חולקים במקרה זה, מאיזה שדה היה המזיק משלם:

לפי ר' ישמעאל _____ לפי ר' עקיבא _____

ומדוע רב אחא בר יעקב לא העמיד מחלוקתם במקרה זה _____

שואלת הגמ', **מאי טעמא דרבי ישמעאל** דאמר דבניזק שיימינן

משיבה הגמ', שלומד זאת מגזירה שוה, **נאמר "שְׂדֵה" למטה**, מה נאמר בסוף הפסוק (רש"י) _____

ונאמר "שְׂדֵה" למעלה, מה נאמר בתחילת הפסוק (רש"י) _____

איזה "שְׂדֵה" הוא המלמד _____ ואיזה הוא הנלמד _____

ורבי עקיבא סובר בדמזיק שיימינן, משום דהפסוק "**מִיֵּטֵב שְׂדֵהוּ וּמִיֵּטֵב פְּרָמוֹ יִשְׁלַם**" משמע **דהאיך דקא משלם**

ומדוע אינו דורש את הגזירה שוה (רש"י) _____

סיכום המחלוקת ר' ישמעאל ור' עקיבא לפי מסקנת הגמ'

	"מיטב שדהו" של מי	מנא ליה לפרש כן	ולכן מאיזה שדה שלו ישלם כשעידית דניזק כזיבורית דמזיק
לפי ר' ישמעאל			
לפי ר' עקיבא			

המשך בבא קמא דף ז' ע"ב - ז' ע"א

מקשה הגמ', **ורבי ישמעאל**, באר מה קשה עליו _____
 מתרצת הגמ', **אהני גזירה שוה** ד"שדה שדה" ללמדנו דבניזק שיימינן, **ואהני קרא** ד"שְׁדָהוּ יְשַׁלְּם" שמשמע דבמזיק שיימינן,
 פירוש, שיש מקרים ששיימינן בדניזק כדילפינן מגז"ש, ויש מקרים ששיימינן בדמזיק כמשמעות הפסוק
 ומבאר הגמ', **אהני גזירה שוה** ללמדנו שדינו לשלם לפי מיטב דניזק, **כדקאמינא**, דהיינו, במקרה שאמרנו לעיל
 מה המקרה _____

אהני קרא, איזה פסוק _____ שלפי משמעות הפסוק, ממיטב של מי הוא משלם _____
 כגון, במקרה **דאית ליה למזיק עידית וזיבורית, ועידית לניזק, וזיבורית דמזיק לא שויה כעידית דניזק**

זיבורית דמזיק לא שויה כעידית דניזק

שדותיו של המזיק	השדה של הניזק
עידית	
	עידית
זיבורית	

שבמקרה זה מודה ר' ישמעאל, **דמשלם ליה ממיטב דידיה** (של המזיק)
דלא מצי אמר ליה המזיק לניזק, תא את גבי מזיבורית, אלא גבי ממיטב
 מאיזה שדה היה על המזיק לשלם אילו היה רק את הגזירה שוה _____
 ומדוע _____
 ומאיזה שדה ישלם עכשיו ד"אהני קרא" _____
 סכס, איך מתורצת הקושיא על ר' ישמעאל _____

סיכום התירוץ "אהני גזירה שוה ואהני קרא"

באיזה מקרה משלמים כן		"מיטב שדהו" של מי	
לפי ר' עקיבא	לפי ר' ישמעאל		
			לפי משמעות הפסוק
			לפי הגזירה שוה

סכס, האם ר' ישמעאל ור' עקיבא חולקים במקרים דלהלן:
 כשיש למזיק בינונית או זיבורית ששוה כעידית דניזק _____
 כשהעידית דניזק היא בין העידית והזיבורית של המזיק _____

המשך בבא קמא דף ז' ע"ב - ז' ע"א

העתק דברי הרא"ש על תירוץ הגמ' "אהני גז"ש ואהני קרא"

וז"ל: אהני קרא, דאי אית ליה למזיק עידית וזיבורית, וזיבורית דידיה לא שויא כעידית דניזק, משלם ליה ממיטב, ואי אית ליה למזיק עידית ובינונית וזיבורית, ולא שויא זיבורית דמזיק כעידית דניזק, ובינונית שויא טפי מעידית דניזק.

שדותיו של המזיק	השדה של הניזק
עידית	
בינונית	
	עידית
זיבורית	

אית דאמרי, דיהיב ליה בינונית, ומדקדק מדשבק גמרא בינונית, אלמא אי הוויא ליה בינונית דשויא טפי מעידית דניזק יהיב ליה בינונית. **ואית דאמרי**, אפ"ה יהיב ליה עידית, ודבריהם נראה לי, "דאהני גזירה שוה ואהני קרא" תרוייהו לשלם ממיטב, אהני גזירה שוה, לשלם לו מזיבורית דמזיק, כשהיא עידית דניזק, ואהני קרא, כשאינה כמיטב דניזק לשלם ממיטב דמזיק, דלעולם בעינן מיטב, או דמזיק או דניזק, והאי דנקט עידית וזיבורית ושבק בינונית, משום דלא הזכיר אלא הנך דמשתלמין מהם, מעיקרא מזיבורית דמזיק, והשתא מעידית, ולעולם אפילו אי אית ליה גם בינונית ישלם ממיטב שלו.

(אג"ת)

ממה הוא משלם לפי הדעה הראשונה ברא"ש _____
 ומה הראי' לדעה זו _____
 ממה הוא משלם לפי הדעה השניה ברא"ש _____
 וכמו איזו דעה הכריע הרא"ש _____ ומדוע _____

מחלוקת ר' ישמעאל ור' עקיבא

לפי המסקנא		לפי ההוה אמינא		
לר' עקיבא	לר' ישמעאל	לר' עקיבא	לר' ישמעאל	
				האם "מיטב שדהו" בא ללמד כמה הוא משלם או כמה הוא משלם
			להו"א	כשאכלה כחושה
			לראב"א	
				כשיש ספק מה היא אכלה
				מאיזה שדה הוא משלם
			מכון שלא נאמר בפסוק מאיזה שדה ישלם, יבא לשלם מאיזה שדה שירצה	מאיפה לומדים שמשלם משדה זו

המשך בבא קמא דף ז' ע"ב - ז' ע"א

בברייתא דלעיל תני, ר' עקיבא אומר, לא בא הכתוב אלא לגבות לניזקין מן העידית, וקל וחומר להקדש
שואלת הגמ', מאי קל וחומר להקדש, פירוש, באיזה אופן מיירי שנתחייב ממון להקדש
אילימא דנגח תורא דיזן לתורא דהקדש, ומה הוא הק"ו

א"א לומר דמיירי באופן זה, שהרי "שור רעהו" אמר רחמנא, ולא שור של הקדש
ולכן מה הדין אם נגח שור של הקדש

באיזה מזיק כתיב "שור רעהו" ומה הדין בשאר המזיקים שהזיקו את ההקדש (רשי"י)
סכס, מדוע א"א לומר שה"ק"ו להקדש" הוא, שהמזיק להקדש משלם ממיטב

אלא נאמר שמהק"ו לומדים, לאומר הרי עלי מנה לבדק הבית, ובא ללמדנו דאתי גזבר ושקיל מעידית
באר הק"ו לפי מהלך זה

גם זה א"א לומר, שכן במקרה זה לא יהא הקדש אלא בעל חוב, ובעל חוב הדיוט דינו לגבות בבינונית
לפי זה מאיזה שדה יוכל הגזבר לגבות ומאיזה שדה אומר ר"ע שהוא גובה

וכי תימא, סבר ר' עקיבא כל בעל חוב נמי דינו לגבות בעידית

מכל מקום אי אפשר ללמוד ק"ו זה, משום דאיכא למיפרך, מה לבעל חוב הדיוט שכן יפה כחו בנזקין
במה יפה כחו (רשי"י) ולכן מאיזה שדה דינו לגבות

תאמר בהקדש שהורע כחו בנזקין, במה הורע כחו (רשי"י)

ביאור ה"ק"ו להקדש" אם נאמר שר"ע סובר כל ב"ח נמי בעידית והפירכא

הפירכא		הקל וחומר		
ולכן האם הוא גובה חובו מעידית	לפי"ז האם הוא קל או חמור	האם המזיק אותו חייב לשלם, ואם כן ממה	מאיזה שדה הוא גובה את חובו	האם הוא קל או חמור
				ב"ח הדיוט (מלוה)
				ב"ח הקדש (גזבר)

מסקנת הגמ': לעולם מיירי דנגח תורא דיזן לתורא דהקדש, ואם כן איזו קושיא חוזרת

מתרצת הגמ', שר' עקיבא סבר לה כר' שמעון בן מנסיא, שסובר שהמזיק להקדש חייב לשלם

דתניא, ר' שמעון בן מנסיא אומר, שור של הקדש שנגח שור של הדיוט, פטור

אבל שור של הדיוט שנגח שור של הקדש, בין אם המזיק הוא תם בין אם הוא מועד, משלם נזק שלם.

סיכום המחלוקת ר' שמעון בן מנסיא ורבנן בענין נזקי הקדש

אין דורשים "שור רעהו"	המזיק להקדש האם חייב או פטור	הקדש שהזיק האם חייב או פטור	
			לפי ר' שמעון בן מנסיא
			לפי רבנן

הערה: הרשב"א במסכת גיטין דף מט. הקשה, דאם ר' עקיבא סובר כר' שמעון בן מנסיא, אמאי צריך "קל וחומר להקדש" שמשלם ממיטב, הרי לפי דבריו הקדש נכלל בדין נזקין כמו הדיוט, ע"ש מה שתירץ.

המשך בבא קמא דף ז' ע"ב - ז' ע"א

סיכום המהלכים בגמ' לפרש את דברי ר' עקיבא "וקל וחומר להקדש"

הדיחוי	באיזה אופן נתחייב ממון להקדש		
		לפי קושית הגמ' "אילימא"	
		"אלא לאומר"	לפי ההוה אמינא
		"וכי תימא"	
		לפי המסקנא "לעולם"	

הקדמה לקושית הגמ' :

הגמ' תירצה "ר"ע סבר לה כר"ש בן מנסיא" שמזיק את ההקדש חייב, ומה סובר ר"י בזה (ריטבי"א גיטין) _____

לפי זה, בכמה דברים חולקים ר"י ור"ע _____ ומה הם _____

מקשה הגמ', **אי הכי, שְׁמָה** (רש"י גיטין) _____

ר' ישמעאל ור"ע, ממאי דבעידית דניזק ששוה **כזיבורית דמזיק פליגי, דלמא דכ"ע** סוברים **דבדניזק שיימינן**

מדוע אי אפשר לומר איפכא, דכ"ע בדמזיק שיימינן _____

והכא, בפלוגתא דר"ש בן מנסיא ורבנן בלבד קמפליגי, כמו מי סובר ר"ע _____ וכמו מי סובר ר"י _____

סכס, במה חולקים ר' ישמעאל ור' עקיבא

לפי קושית הגמ'		לפי היוצא מהגמ' עד עתה		
המזיק להקדש האם חייב או פטור	מאיזה משדותיו ישלם המזיק	המזיק להקדש האם חייב או פטור	מאיזה משדותיו משלם המזיק	
				לפי ר' ישמעאל
				לפי ר' עקיבא

מתרצת הגמ', שיש שלש הוכחות שהם חולקים גם בהדיוט:

הוכחה א: **אם כן, שְׁמָה** (רש"י גיטין) _____

מאי לא בא הכתוב, לאיזה פסוק הכוונה _____

ואיך מוכח מלשון זה שחולקים גם בדין מיטב (רש"י) _____

הוכחה ב: **ועוד, מאי ק"ו להקדש** דמשמע שר"ע בא לומר שאם בהדיוט הקל יש חומרא שגובה ממיטב כ"ש בהקדש החמור.

ואם נאמר שר"ע סובר שמשלם מיטב דניזק האם זו קולא או חומרא _____

לפי זה מדוע אין לומר "ק"ו להקדש" _____

מדוע א"א לומר שהק"ו הוא, שאם בהדיוט מקילים כל שכן בהקדש (רש"י) _____

הוכחה ג: **ועוד, הא אמר רב אשי, תניא בהדיא וכו'**

מה תני בבבביתא זו יותר מבבביתא הקודמת _____

למסקנת הגמ': בכמה דברים חולקים ר' ישמעאל ור"ע _____

ומה הם _____

בבא קמא דף ז' ע"א ע"ב

סתירת הפסוקים "מיטב" ו"ישיב"

רמי ליה אביי לרבא, כתיב "מיטב שדהו ומיטב פרמו ישלם"

משמע דמיטב אין, מידי אחרינא לא, לפי זה ממה הוא צריך לשלם

והתניא, על מה שכתוב בפסוק "פעל תבור ישלם פסוק ישיב לבקליו"

"ישיב" בא לרבות כל דבר שהוא שוה כסף ואפילו סובין, לפי זה ממה הוא יכול לשלם

מדוע המילה "ישיב" מיותרת לדרשה (רש"י)

ואיך משמע מ"ישיב" לרבות שוה כסף (שם)

סכם את הסתירה בין הפסוקים

באלו אבות כתוב "מיטב" ובאיזה אב כתוב "ישיב"

מדוע אי אפשר לתרץ, דהחויב לשלם ממיטב הוא בשן ורגל, והריבוי של "ישיב" דמרבין אפילו סובין הוא בבור

(פני יהושע)

מתרצת הגמ', לא קשיא, כאן איירי כשמשלם מדעתו, כאן איירי כשמשלם בעל כרחו

ביאור התירוץ

איזה פסוק איירי כן	ואז האם הוא משלם סובין או מיטב	פרש	
		רש"י	מדעתו
		שם	בעל כרחו

אמר עולא בריה דרב עילאי, דיקא נמי, שמה

דכתיב "מיטב שדהו ומיטב פרמו ישלם", דמשמע בעל כרחו

ויש להקשות, הרי גם בפסוק של סובין כתוב "ישלם", דכתיב "פעל תבור ישלם" פסוק ישיב לבקליו

(שיטמ"ק ד"ה עוד כתב הרא"ש)

א"ל אביי לעולא, שאין לדייק כן, משום דמי כתיב ישולם, הרי "ישלם" כתיב, שלשון זה מדעתו נמי משמע

איך משמע מ"ישולם" בעל כרחו (רש"י)

לפי אביי, האם התירוץ נדחה או רק הדיוק (רש"י ד"ה אלא אמר אביי)

באר מדוע (מהריב"ל)

"אמר עולא בריה דרב עילאי, דיקא נמי דכתיב 'ישלם' דמשמע בעל כרחו"

היכן מצינו בתורה ש"ישלם" משמע בע"כ (שיטמ"ק ד"ה דיקא בשם הרא"ש)

וא"כ איך יכול אביי לומר ש"ישלם" משמע נמי מדעתו (שם)

סכם, איזה לשון משמע בעל כרחו לכו"ע

ומה המשמעות של "ישלם": לפי עולא לפי אביי

המשך בבא קמא דף ז' ע"א ע"ב

שאלות הקדמה בהלכות מתנות עניים (המובאים ברש"י ד"ה מי שהיו לו):

למי יש דין עני שמותר לו ליטול ממתנות עניים _____
 וכמה אפשר לתת לו בבת אחת _____
 ומדוע דוקא בבת אחת _____

אלא אמר אביי, כדמר, מי זה "מר" _____ ומה הכוונה "כדמר" (רש"י) _____
 ומביא אביי ברייתא בענין מעשר עני, ואת דברי רבה עליה
דתניא, הרי שהיו לו בתים שדות וכרמים, באיזה שווי (רש"י בלישנא קמא) _____
ואינו מוצא למוכרן, האם אינו מוצא למוכרן כלל _____ אלא מה הכוונה
 הדין הוא, שמאכילין אותו מעשר עני עד מחצה, מחצה ממה _____
 לפי זה, כמה מעשר עני יקבל אם הוא יכול למוכרם ב: 180 _____ 150 _____ 100 _____
 ומדוע "עד מחצה" (רש"י) _____

והוי בה מר (ונתקשה רבה בברייתא זו), **היכי דמי**, מה המקרה שמשום כך אינו מוצא למוכרן ולכן מאכילין אותו עד מחצה
אי מיירי שהוזל ארעתא דכו"ע, ודידיה נמי זל בהדייהו
 לפי המחיר של עכשיו, האם יש לו מאתיים זוז _____ ולכן האם יש לו דין עשיר או עני _____
א"כ אפילו טובא (אפילו הרבה) מעשר עני **נמי ליספי ליה** (שיאכילו אותו), ולא רק עד מחצה, **דהא זול דכולי עלמא נמי,**
אלא אם מיירי דאוקיר ארעתא דכו"ע, ודידיה, איידי דעייל ונפיק אזוזי, זל ארעיה, ולכן אינו מוצא למוכרן
א"כ אפילו פורתא (אפילו מעט) **נמי לא ליספי ליה,** מדוע (רש"י) _____
ואמר מר (רבה) **עלה,** לתרץ את הברייתא, **לא צריכא** הברייתא לומר שמאכילין אותו עד מחצה, אלא במקרה
דביומי ניסן יקרא ארעתא, שאז אנשים מבקשים לקנות קרקעות, **וביומי תשרי זל ארעתא,** שאז אין מבקשים לקנות,
 מה הטעם שאנשים רוצים לקנות שדות בניסן ולא בתשרי (רש"י) _____

ומה הטעם בבתים (תוס') _____
דכולי עלמא נטרי (ממתנים) **עד ניסן ומזבני** (ומוכרים), מדוע _____
והאי (אותו אחד), שהברייתא מדברת עליו, **הואיל ואיצטריכא ליה זוזי, זבין כדהשתא** (תשרי)
 ועכשיו האם המחיר הוא זול או יקר _____
עד פלגא אורחיה למיזל, טפי לאו אורחיה למיזל, ולכן עד כמה מאכילין אותו _____

סיכום שקו"ט דרבה לפרש את הברייתא ד"הרי שהיו לו בתים שדות וכרמים וכו"ו

שאלה	הסיבה שאינו מוצא למוכרן	האם יש לו דין עשיר או עני	ומדוע
הקושיא: "היכי דמי"	אי הוזל ארעתא דכו"ע ודידיה נמי זל בהדייהו		
	אלא דאוקיר ארעתא דכו"ע, ודידיה איידי דעייל ונפיק אזוזי, זל ארעיה		
התירוץ: "ואמר מר עלה"	לא צריכא דביומי ניסן יקרא ארעתא וביומי תשרי זל ארעתא		מדוע אין לו דין עני (רש"י):
			מדוע אין לו דין עשיר (שם):

המשך בבא קמא דף ז' ע"א ע"ב

לפי ביאורו של רבה, האם החידוש של הברייתא הוא שאין לו דין עשיר או שאין לו דין עני _____
 ומדוע באמת אין לו דין עני _____
 על יסוד חידוש זה, מתרץ אביי את הסתירה בין הפסוקים "מִיטֵב" ו"יָשִׁיב"
והכא נמי גבי נזקין איירי דביומי ניסן יקרא וכו', באיזה זמן איירי שהזיק _____
שדיניה של הניזק ליטול **בעידית**, לפי איזה מחיר _____
ואי אמר ליה איהו, מי יאמר למי _____
הב לי בינונית טפי פורתא (מעט יותר) ממה שהיית נותן לי בעידית _____
 מדוע מבינונית הוא מקבל קרקע גדולה יותר _____
 ומדוע שירצה בינונית (רש"י) _____
אמר ליה, מי יכול לומר למי _____
אי שקלת כדינך, שממה דינו לקבל _____
שקול כדהשתא, במחיר זול או יקר _____ לפי מחיר זה, האם הוא מקבל יותר קרקע או פחות _____
ואי לא, מה לא _____
שקיל כיוקרא דלקמיה, לפי המחיר של איזה זמן _____
 ואז האם הוא יקבל יותר קרקע או פחות _____

לפי אביי כך תתבאר הדרשה "יָשִׁיב" לרבות שוה כסף ואפילו סובין, שכאשר הניזק מבקש סובין דהיינו בינונית או זיבורית, שהמזיק צריך לתת לו, החידוש הוא, שאז יכול המזיק לתת לו כיוקרא דלקמיה, שהרי שוה כסף הוא בניסן.

שאלות רשות:

- א. מדוע הוצרך אביי להביא את דברי רבה, הרי לכאורה כדי לתרץ את הסתירה היה די לו לומר "כגון דביומי ניסן יקרי וכו'" בלא אריכות (תוס ר"פ באמצע ד"ה הכא נמי) _____
- ב. מדוע הוצרך אביי לאוקמא דסופה לייקר בניסן, הרי היה יכול לומר דהחידוש ד"יָשִׁיב" הוא שהניזק יכול לבקש בינונית וזיבורית במקום עידית (רש"י) _____
- ג. כאשר הוא מקבל עידית, מקבל כדהשתא, א"כ מה הסברא לומר שבבינונית יקבל כיוקרא דלקמיה (חידושי הרי"מ) _____

סיכום התירוץ על הסתירה בין הפסוקים לפי אביי

ולכן לפי איזה מחיר יתן לו	האם דינו לקבל משדה זה	האם הפסוק מיירי שהניזק מבקש עידית/בינונית	
			"מִיטֵב שָׂדֵהוּ וּמִיטֵב כְּרָמוֹ יִשְׁלַם"
			"יָשִׁיב" לרבות שוה כסף ואפילו סובין

סכס, איזה דין לומדים מ"יָשִׁיב" :

לפי הבנת הגמ' בקושיא _____ לפי אביי _____

המשך בבא קמא דף ז' ע"א ע"ב

מתקיף לה רב אחא בר יעקב על התירוץ של אביי, אם כן, שמה
הורעת כחן של נזקין אצל גבית בינונית וזיבורית
דרחמנא אמר שיכול לגבות אפילו ממיטב במחיר הזול של תשרי
ואת אמרת מבינונית וזיבורית (נמי) לא שקיל כדהשתא, אלא כיוקרא דלקמיה
סכס, לפי אביי באיזה מחיר יקבל הניזק כשרוצה לגבות מבינונית או מזיבורית
ולפי רב אחא בר יעקב באיזה מחיר הוא צריך לקבל אותם
ומדוע

אלא אמר רב אחא בר יעקב, אי איכא לדמויי, לדמות את מה (רשיי)
לבעל חוב מדמינן ליה (שים לב: בלשון הגמי "בעל חוב" הוא המלוה).
בעל חוב דיניה לגבות בבינונית, באיזה זמן מיירי שבא לגבות (רשיי)
ואי אמר ליה, מי יאמר למי
הב לי זיבורית טפי פורתא, מדוע מזיבורית הוא צריך לקבל יותר קרקע
אמר ליה (יכול לומר לו) הלוה למלוה אי שקלת כדינך, שממה דינו לגבות
שקול כדהשתא, כשהשדות יקרים או זולים
ואי לא, מה לא שקיל כי יוקרא דלקמיה, והאם יקבל יותר קרקע או פחות
סכס, לפי רב אחא בר יעקב לפי איזה מחיר יקבל המלוה את השדה:
כשגובה מבינונית כשגובה מזיבורית

מתקיף לה רב אחא בריה דרב איקא על דברי רב אחא בר יעקב, אם כן, שמה
נעלת דלת בפני ליון, רצה לומר, שזה יביא לכך שאנשים ימנעו מלהלוות כסף לאחרים
משום דאמר ליה המלוה ללוה אילו הווי לי זוזי, אלו מעות
הוה שקלי זיבורית כדהשתא, באיזה מחיר
השתא האם משום דזוזי גבך, אשקול כיוקרא דלקמיה
סכס מהי טענת המלוה
ולכן לפי איזה מחיר הוא צריך לקבל כשגובה מזיבורית

אלא אמר רב אחא בריה דרב איקא, אי איכא לדמויי את החידוש של רבה
לכתובת אשה מדמינן, דהא כתובת אשה, דינה לגבות בזיבורית, ואיירי שגרשה בתשרי ובאה לגבות כתובתה
ואי אמרה ליה איהי (האשה לבעל), הב לי בינונית בציר פורתא, פרש "בציר פורתא"
מדוע מבינונית היא תקבל פחות קרקע
אמר לה (יכול לומר לה) הבעל לאשה אי שקלת כדינך (מזיבורית), שקול כדהשתא, ואי לא, שקלי כיוקרא דלקמיה
סכס, לפי רב אחא בריה דרב איקא, לפי איזה מחיר תקבל האשה את השדה:
כשגובה מזיבורית כשגובה מבינונית
תוס' בד"ה לכתובת אשה כתבו וז"ל "הוא הדין שאפשר לאוקמי בבעל חוב דקאי ביה"
מה המקרה שאפשר להעמיד בב"ח
ומדוע הגמי לא אמרה מקרה זה

המשך בבא קמא דף ז' ע"א ע"ב

סיכום מה אפשר לדמות להא דרבה

הדיחוי	שאז באיזה מחיר מקבלת אותו	ומאיזה שדה מבקש/ת, וכמה	מאיזה שדה דינו/ה לקבל	מי בא/ה לגבות	
					לפי אבוי
					לפי רב אחא בר יעקב
					לפי רב אחא בריה דרב איקא
					האופן שהוסיפו תוס'

מכל מקום קשיא, איזו קושיא (רשי"י) _____
 אמר רבא לתרץ את הסתירה בין הפסוקים, כל דיהיב ליה ממיטב ליתיב ליה
 לפי תירוץ זה, כשהמזיק משלם קרקע מאיזה סוג קרקע הוא צריך לשלם _____
 האם הוא יכול גם לשלם סובין _____ מנלן _____
 ומאלו סובין הוא צריך לשלם (רשי"י) _____ מנלן _____
 מקשה הגמ', והא "מיטב שדהו" כתיב, ולפי רבא איך היה צריך להיות כתוב בפסוק (רשי"י) _____
 אלא כי אתא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מבי רב, פרשוי
 כל מילי דמטלטלין מיטב הוא, משום דאי לא מזדבן הכא כל כך בקלות, מזדבן במתא אחריתי, לבר מארעא שא"א
 לקחתה לעיר אחרת למוכרה שם, שבזה אמרה תורה, דליתיב ליה ממיטב, כי הכי דלקפוץ עלה זבינא (קונים), פירוש,
 שיוכל הניזק למוכרו בקלות.

סיכום תירוץ רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע

ומדוע	שאז האם משלם דוקא מיטב או אפילו סובין	האם פסוק זה איירי כשמשלם קרקע או מטלטלין	
			"מיטב"
			"ישיב"

המשך בבא קמא דף ז' ע"א ע"ב

סיכום התירוצים על סתירת הפסוקים

מה קשה על תירוץ זה	מה בא לומר הפסוק		
	"כסף ישיב לבעליו"	"מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם"	
			לפי התירוץ הראשון
			לפי אבוי
			לפי רבא
			לפי רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע

הערה: לקמן דף ט. מביאה הגמ' תירוץ נוסף על הסתירה בשם רב הונא.

בבא קמא דף ז' ע"ב - ה' ע"א

סוגית בשלו הן שמין או בשל עולם הן שמין

הקדמה: הים של שלמה בסימן כ"א מבאר מדוע הביאה הגמ' איבעיא זו כאן, וז"ל: הבעיא אי בשלו הן שמין כו' לא נשאלה אלא לפי דברי רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע שאמרו כל מילי מיטב כו' לבר מקרקעי דכתב רחמנא ליתן ליה ממיטב כי היכא דליקפצו עליה זביני, ועל כן שואל מאחר שהטעם כי היכא דליקפצו עליה זביני, א"כ כשהוא עידית בשל עולם אין צריך ליתן מן עידי עידית שלו, שהרי היא עידית לעולם ויקפצו עליה זביני, או דילמא מ"מ בעינן מיטב של מזיק, וגזירת קרא היא "מיטב שְׁדָהוּ יְשָלָם", וכי היכא דלקפצו עליה ביותר.

***

בעא מיניה רב שמואל בר אבא מאקרוניא מרבי אבא, כשהן שמין את הקרקעות של המזיק כדי לשלם לניזק מעידית,

המקרה שבו מסתפקת הגמ'

שדות המזיק	שדות דעלמא הניזק
עידית (עדי עדיה)	
זיבורית	עידית

אלו שדות יש למזיק (רש"י) _____
ומה היא הזיבורית שלו ביחס לשל עולם (שם) _____

האם **בשלו הן שמין, או בשל עולם הן שמין**, איזה משדותיו ישלם המזיק:

אם "בשלו הן שמין" _____ אם "בשל עולם הן שמין" _____

אליבא דר' ישמעאל לא תבעי לך, דאמר, בדניזק שיימינו, ופשוט שמאיזה משדותיו ישלם (רש"י) _____

ומדוע (שם) _____

ומדוע א"א לומר שזה בא למעוטי דמזיק (תוס') _____

ביאור "אליבא דר' ישמעאל לא תבעי לך" ע"פ תוס' הרא"ש

המקרה שבו היה אפשר להסתפק

במקרה זה מאיזה משדותיו ישלם המזיק:

שדות המזיק	שדות דעלמא	שדות הניזק
עידית		
בינונית	עידית	
זיבורית	בינונית	עידית

אם "בשלו הן שמין" (הניזק) _____

אם "בשל עולם הן שמין" _____

כי תבעי לך, אליבא דר"ע דאמר בדמזיק שיימינו, מדוע אליבא דר"ע כן תבעי לך, הרי רב אשי אמר (לעיל דף ז.ו.)

תניא בהדיא, ר"ע אומר "מיטב שדהו של מזיק וכו'" (תוס' ר"פ) _____

מאי, האם בשלו הן שמין או בשל עולם הן שמין

צדדי האיבעיא: האם "מיטב שְׁדָהוּ" של מזיק **אמר רחמנא, למעוטי דניזק**, דהיינו, שאינו יכול לשלם לפי מיטב דניזק,

אע"פ שזיבורית דמזיק הוא מיטב דניזק, באיזה מקרה אינו יכול לשלם מזיבורית שלו (רש"י) _____

אבל אם הייתה עידית דניזק כעידית דעלמא, האם הוא יכול לשלם מזיבורית שלו (שם) _____

או דלמא ש"שְׁדָהוּ" בא **למעוטי דעלמא נמי**, לפי צד זה, מאיזה שדה משלם _____

סיכום צדדי האיבעיא

מה הצד לומר כן (ים של שלמה)	ולכן מאיזה משדותיו ישלם המזיק	מה בא "מיטב שְׁדָהוּ" למעט	
			לפי הצד שבשלו הן שמין
			לפי הצד שבשל עולם הן שמין

המשך בבא קמא דף ז' ע"ב - ה' ע"א

אמר ליה, מי אמר למי _____
 רחמנא אמר "מִי־טַב שְׁדָהוּ", ואת אמרת שיש צד לומר דבשל עולם הן שמין, אלא ודאי בשל מי שמין _____
 שים לב: מהמשך הגמ' שמקשה מדין ב"ח מוכח שהאיבעיא היא לא רק בנזקין אלא גם בבעל חוב.
 איתביה, מי הקשה על מי _____
 דתני בברייתא, אין לו אלא עידית, במי איירי הברייתא (רש"י) _____
 כולם גובין מן העידית, מי הם כולם _____
 אין לו אלא בינונית, כולן גובין בינונית. אין לו אלא זיבורית, כולם גובין זיבורית
 היו לו עידית ובינונית וזיבורית: נזקין בעידית, ובעל חוב בבינונית, וכתובת אשה בזיבורית
 מנלך דניזק בעידית _____
 מדוע המלוה מקבל מבינונית (לקמן דף ח.) _____
 מדוע האשה אינה מקבלת בינונית כמו כל בעל חוב (רש"י) _____
 היו לו עידית ובינונית: נזקין בעידית, בעל חוב וכתובת אשה בבינונית
 במקרה זה מי מקבלים כדינם _____ ומי לא _____
 היו לו בינונית וזיבורית: נזקין ובעל חוב בבינונית וכתובת אשה בזיבורית
 במקרה זה מי מקבלים כדינם _____ ומי לא _____
 היו לו עידית וזיבורית: נזקין בעידית, ובעל חוב וכתובת אשה בזיבורית
 במקרה זה מי אינו מקבל כדינו _____ שממה דינו לקבל _____
 ומדוע הוא גובה מזיבורית ולא מעידית (רש"י) _____

סכם לפי הברייתא, כשיש לו כמה שדות ממה גובין

האשה את כתובתה	הבעל חוב המלוה	הניזק	היו לו
			עידית בינונית וזיבורית
			עידית ובינונית
			בינונית וזיבורית
			עידית וזיבורית

קתני מיהא מציעא, שאם היו לו רק בינונית וזיבורית: נזקין ובעל חוב בבינונית, וכתובת אשה בזיבורית
 האם הוא בא להקשות מדין נזקין או בעל חוב או כתובת אשה _____
 דמאיזה שדה הוא גובה לפי מה דתני בברייתא _____
 ואי אמרת בשל חוב שמין, א"כ קשה, שתעשה בינונית שלו כעידית
 מדוע שהבינונית שלו תחשב כעידית (רש"י) _____
 וידחה בעל חוב אצל זיבורית, מדוע _____
 מתרצת הגמ', הכא במאי עסקינן, כגון שהיתה לו (ללוה) עידית ומכרה
 מתי היתה לו עידית _____ ומתי מכר אותה (רש"י) _____
 מדוע במקרה זה, ב"ח מקבל בינונית ולא זיבורית (שם) _____
 מי עוד מעמיד את הברייתא באופן "שהיתה לו עידית ומכרה" _____

המשך בבא קמא דף ז' ע"ב - ח' ע"א

הכי נמי מסתברא, שמה

מדקתני בברייתא אחריתי, שאם היו לו רק בינונית וזיבורית: נזקין בבינונית, בעל חוב וכתובת אשה בזיבורית

קשיין אהדדי, באר את הסתירה בין הברייתות

אלא לאו שמע מינה, כאן שהיתה לו עידית ומכרה, ולכן מאיזה שדה גובה הב"ח

כאן שלא היתה לו עידית ומכרה, באיזו ברייתא מיירי כן

סיכום הסתירה בין הברייתות והתירוץ

התירוץ			הסתירה: ממה גובה הבעל חוב	
ולכן מאיזה שדה גובה הבעל חוב	שאז האם נשתעבדה הבינונית שלו	האם מיירי שהיתה ללוה עידית		
				לפי ברייתא דידן
				לפי ברייתא אחריתי

לפי תירוץ זה האם הברייתות סוברות שבשלו הן שמין או בשל עולם

ואי בעית אימא דלכו"ע בשל עולם הן שמין, ואידי ואידי (שני הברייתות) מיירי שלא היתה לו עידית ומכרה

ולא קשיא הסתירה בין הברייתות

הא דשוויא בינונית שלו כעידית דעלמא, איזו ברייתא מיירי כן

וכאן (בברייתא דידן) דלא שויא בינונית שלו כעידית דעלמא, אלא כמו איזה שדה דעלמא היא שוה

סיכום התירוץ על הסתירה לפי מהלך זה

ומדוע	ולכן מאיזה שדה גובה הבעל חוב	האם מיירי שבינונית שלו כעידית או כבינונית דעלמא	
			לפי ברייתא דידן
			לפי ברייתא אחריתי

תוס' ד"ה אידי ואידי שלא היתה לו עידית ומכרה:

האם כוונת הגמ' לומר שבשתייהן מיירי שלא היתה לו עידית כלל או שבשתייהן מיירי שלא מכר עידית

ומה ההכרח לפרש כן

ביאור התוס'

פרש לפי זה "שלא הייתה לו עידית ומכרה"	מדוע היא נקראת בינונית	כמו איזה שדה דעלמא שויה בינונית שלו	
			בברייתא דידן
			בברייתא אחריתי

המשך בבא קמא דף ז' ע"ב - ה' ע"א

סכס, לפי ב' התירוץ הראשונים, האם הברייתות חולקות, או שכל אחת מיירי במקרה אחר _____
 בתירוץ א', מה האוקימתא _____ ובאיזו ברייתא האוקימתא _____
 בתירוץ ב', מה האוקימתא _____ ובאיזו ברייתא האוקימתא _____
 תירוץ ג': **ואיבעית אימא** לתרץ את הסתירה בלי אוקימתא, **אידי ואידי מיירי שהיתה בינונית שלו כבינונית דעלמא**
 והאם צריך להעמיד שהיתה לו עידית ומכרה _____
והכא הברייתות, בהא פליגי
מר סבר בשלו הן שמין, איזו ברייתא סוברת כן _____
ומר סבר בשל עולם הן שמין, ולכן מאיזה שדה גובה הב"ח _____

סיכום התירוץ לפי מהלך זה

ומדוע	לפי זה מאיזה שדה גובה הבעל חוב	האם בשלו הן שמין או בשל עולם	
			לפי ברייתא דידן
			לפי ברייתא אחריתי

רבינא אמר תירוץ נוסף בלי אוקימתא

שהברייתות **בדעולא פליגי, דאמר עולא, דבר תורה (מדאורייתא), בעל חוב דינו בזיבורית וכו'**

מאיזה פסוק לומדים זאת _____
 ואיך משמע כן בפסוק _____
 איך מוכח מכאן שב"ח בזיבורית, הרי אפילו פחות שבכלים מיטב הוא (תוסי') _____
ומה טעם אמרו חכמים שבעל חוב בבינונית מאחר ומדאורייתא דינו בזיבורית _____
כדי שלא תנעול דלת בפני לוי, פרש _____
מר אית ליה תקנתא דעולא, איזו ברייתא סוברת שתיקנו תקנה זו _____
ומר לית ליה תקנתא דעולא, ולכן מאיזה שדה גובה הב"ח _____
 לפי ברייתא אחריתי מה יהיה הדין אם היו לו עידית בינונית וזיבורית (רשיי) _____

סיכום תירוץ של רבינא

ולכן מאיזה שדה גובה הבעל חוב	האם חכמים תיקנו שבעל חוב בבינונית	
		לפי ברייתא דידן
		לפי ברייתא אחריתי

לפי תירוץ זה, האם צריכים לומר שהברייתות חולקות אם בשלו הן שמין או בשל עולם _____
 ובשל מי שמין לפי ב' הברייתות _____ מאיזו ברייתא מוכח כן _____
 באר את ההוכחה (נחלת דוד) _____

המשך בבא קמא דף ז' ע"ב - ה' ע"א

סיכום האופנים לתרץ את הסתירה בין הברייתות

לפי רבינא	לפי תירוצ' ג'	לפי תירוצ' ב'	לפי תירוצ' א'	
				האם הברייתות סוברות בשלו הן שמין או בשל עולם
(נחלת דוד)				
				מה הטעם של ברייתא א' שבעל חוב בבינונית
				מה הטעם של ברייתא ב' שבעל חוב בזיבורית
				האם הברייתות חולקות
		***	***	מה המחלוקת בין הברייתות
				האם הסתירה מתורצת על ידי אוקימתא
***	***			באיזו ברייתא האוקימתא
***	***			ומה האוקימתא

בבא קמא דף ה' ע"א ע"ב

_____ **תנו רבנן, מכר לאחד** (לאדם אחד), למי היה המוכר חייב (רש"י) _____
 ואלו סוגי שדות היו לו (שם) _____
 או שמכר שלשת שדותיו **לשלשה בני אדם כאחד**, פרש "כאחד" (שם) _____
 הדין הוא, **שכולן נכנסו תחת הבעלים**, מי הם "כולן" (רש"י) _____
 ומה הפירוש "נכנסו תחת הבעלים" (שם) _____
 ואם מכרן לג' בני אדם בג' ימים **בזה אחר זה**, הדין הוא, **שכולן גובין מן הלוקח האחרון**
 מי הם "כולן" _____
 באיזו טענה יכולים שני הלוקחות הראשונים לדחות את הגובים אצל הלוקח האחרון (רש"י) _____
 מכח איזו תקנה יכולים לטעון כן (שם) _____
 פרש מה הם: "נכסים משועבדים" _____ "נכסים בני חורין" _____
 שים לב: אע"פ שעכשיו אין כאן בני חורין שהרי מכר את כל שדותיו, מ"מ הולכים אחר האחרון שקנה.
 ואם **אין לו, למי** _____ ומה אין לו (רש"י) _____
גובה משלפניו, כשבאין יחד לגבות, מי גובה מהלוקח האחרון ומי משלפניו (תוס') _____
 ואם גם לקונה שלפניו **אין לו** מספיק כדי לשלם עבור החובות שנשארו, **גובה משלפני פניו**, דהיינו מהלוקח הראשון.

סיכום דיני הברייתא

מאיזה שדה גובה				
האשה	הב"ח	הניזק		
			מכרן לאחד	
			כאחד	מכרן לשלשה בני אדם
			בזה אחר זה	

_____ מקשה הגמ', הא דתני בברייתא **מכרן לאחד**, שמה הדין בזה _____
 _____ **היכי דמי, אילימא שמכרן בבת אחת**, פרש "בבת אחת" (רש"י) _____
 הרי דין זה פשוט מק"ו, **השתא** כשמכר **לשלשה** בני אדם ביום אחד, **דאיכא למימר חד מינייהו קדים** שזה לקח בבוקר
 והללו שנים בערב, א"כ איזו טענה היה יכול הלוקח הראשון לטעון (רש"י) _____
 אפילו הכי **אמרת כולן נכנסו תחת הבעלים**, ומדוע באמת הדין כן (רש"י) _____
 אם כן כאשר **מכרן לאחד** בשטר אחת, **מיבעיא**, מה אין צריך לומר _____
 מדוע במכרן לאחד פשוט יותר שהדין שכל אחד גובה כדינו _____
אלא פשיטא דמיירי שמכרן לאחד בג' ימים **בזה אחר זה**, ועל זה תני בברייתא "כולן נכנסו תחת הבעלים"
 א"כ קשה **ומאי שנא** מכרן לשלשה בני אדם בזה אחר זה, שמה הדין בזה _____
 משום **דכל חד וחד אמר ליה הנחתי לך מקום לגבות ממנו**, אלו לקוחות יכולים לטעון כן _____
האי נמי, למי הכוונה _____ **אכל חד וחד** (על כל שדה ושדה) משני השדות הראשונים
 _____ **לימא ליה** לכל אחד מהבאים לגבותן, מי הם הבאים לגבותן _____
 _____ **הנחתי לך מקום לגבות ממנו**, ולכן ממה דינם לגבות _____

המשך בבא קמא דף ח' ע"א ע"ב

שקו"ט דגמי לבאר איך איירי "מכרן לאחד"

מדוע	אם כן קשה	דאיך מכרן	היכי דמי
	דפשיטא שכל אחד גובה כדנין		אילימא
	שצריך להיות הדין שכלל גזין מן האחרון		אלא פשיטא

מתרצת הגמ', **הכא במאי עסקינן, כגון שלקח עידיית באחרונה**, איך מתורצת בזה הקושיא "לימא להו הנחתי לך מקום לגבות ממנו" (רש"י)

מקשה הגמ', **אי הכי, שמה**

ליתנו כולהו וליגבו מעידיית, מכח איזו טענה כולם יכולים לגבות מעידיית

מתרצת הגמ', שהטעם שכל אחד גובה כדנין, הוא **משום דאמר להו**, מי יכול לומר למי

אי שתקיתו מלבקש עידיית **ושקליתו כדינייכו, שקליתו, ואי לא** שתקיתו, אלא מה הם מבקשים

מהדרנא שטרא זיבורית למריה (למוכר), **ושקליתו כולנו מזיבורית**, מדוע (רש"י)

סכס, "מכרן לאחד" איזה שדה מיירי שלקח באחרונה

ומה הטעם ש"כולן נכנסו תחת הבעלים" (לפי שלב זה בגמ')

מקשה הגמ', **אי הכי, שמה** (רש"י)

בנזקין נמי נימא הכי, איזו טענה יכול הלוקח לטעון לניזק

לפניי? ממה צריך הניזק לגבות? ומאיזה שדה הוא גובה לפי מה דתני בברייתא

המשך הקושיא, **אלא** ממה דתני בברייתא שהניזק גובה מן העידיית, ואין הלוקח יכול להכריחו ליטול בינונית, על כרחך משום

דהכא במאי עסקינן ביתמי, דלאו בני פרעון נינהו, מי מיירי שמת

ואת מה אין היתומים צריכים לפרוע

ושיעבודא דיליה, השיעבוד של מי **עליה דידיה רמיא**, על מי הוא מוטל

הלכך, כיון שמייירי שמת המוכר, הרי **ליכא למימר הכי** (לשון קושיא), מה א"א לומר

מדוע באמת א"א לגבות מהיתומים אם הלוקח מחזיר להם קרקע (רש"י ותוס')

א"כ איזו קושיא חוזרת

אמאי לא הקשתה הגמ' שידחה גם את הבעל חוב לזיבורית (רש"י)

וא"כ מדוע האשה גובה מזיבורית משום "אי שתקת", הרי יכולה לטעון "לכשתחזיר" (תוס' ד"ה אי שתקת דף ח. נ.)

ביאור קושית הגמ' "אי הכי בנזקין נמי נימא הכי וכו' הלכך ליכא למימר הכי"

ומה הדין לפי מה דתני בברייתא	ולכן מהיכן יגבה			האם הלוקח יכול לומר "אי שתקיתו"	
	האשה	הב"ח	הניזק		
					אילו היה המוכר עדיין חי
					אלא על כרחך איירי שהמוכר מת

סכס, מה מוכיחה הגמ' ממה שהלוקח אינו יכול לדחות את הניזק לבינונית

ומדוע אם מת המוכר אי אפשר לומר "אי שתקיתו"

המשך בבא קמא דף ח' ע"א ע"ב

סכס, לאחר שהוכיחה הגמ' שהברייתא איירי ביתמי, ולכן אינו יכול לומר "אי שתקיתו" איזו קושיא חוזרת _____

אלא מתרצת הגמ', שהטעם שאין כולם גובין מן העידית שלקח באחרונה

הוא משום דאמר להו, מי יכול לומר למי _____

טעמא מאי אמור רבנן אין נפרעים מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין, הרי זה משום תקנתא דידי

לטובת מי תיקנו כן _____ ומה הטובה שיש לו מזה _____

אנא, בהא תקנתא לא ניחא לי, מדוע במקרה זה לא ניחא ליה בתקנת חכמים _____

ולכן מה הוא אומר להם שיגבו (רש"י) _____

כדבא, דאמר רבא במסכת כתובות, כל האומר אי אפשי בתקנת חכמים כגון זו, שומעין לו

באיזה סוג תקנת חכמים אמר רבא שאפשר לומר "אי אפשי" _____

שואלת הגמ', מאי כגון זו, באר השאלה (רש"י) _____

משיבה הגמ', כדבא הונא, שרבא אמר זאת על דברי רב הונא,

דאמר רב הונא, על תקנת חכמים שהבעל חייב במזונות אשתו, וכנגד זה זוכה במעשה ידיה,

יכולה אשה שתאמר לבעלה, איני ניזונית משלך, ואיני עושה מלאכה בשבילך, כי אם לעצמי

לטובת מי תיקנו חכמים שהבעל נותן לאשה מזונות תחת מעשה ידיה _____

ומדוע תיקנו כן (רש"י) _____

ובאיזה מקרה יכול להיות שהאשה אינה רוצה בתקנה זו (רש"י כתובות דף פג.) _____

ביאור דברי הברייתא "מכרן לאחד":

האם מיירי שמכרן בבת אחת או בזה אחר זה _____ ואיזה שדה מיירי שלקח באחרונה _____

ומה התירוץ על הקשיא "אי הכי ליתו כולוהו וליגבו מעידית":

לפי ההו"א _____

לפי המסקנא _____

הדינים היוצאים מסוגייתנו

והטעם שגובין כך	ממה גובה			מכרן	
	האשה	הבעל חוב	הניזק		
שכל השדות נסארו גשימא כיון שמכרו כלם כאחד				לאחד	ביום אחד
				לשלושה בני אדם	
				לשלושה בני אדם	בג' ימים בזה אחר זה
				כשלקח זיבורית באחרונה	
				והמוכר חי	
				והמוכר מת	

המשך בבא קמא דף ה' ע"א ע"ב

פשיטא (בניחותא), שאם **מכר לוקח בינונית וזיבורית, ושייר עידית לפניו**

באיזה לוקח מיירי (רש"י)

הדין הוא **דליתו כולהו וליגבו מעידית, דהא אחרונה היא** ושעבודייהו עלה רמ"א, **ובינונית וזיבורית ליתנהו גביה**

דמצי למימר להו (לב"ח ולאשה), גבו מבינונית וזיבורית, דלא ניחא לי בתקנתא דרבנן

מדוע במקרה זה אינו יכול לומר לא ניחא בתקנת חכמים (נמוק"י)

אבל אם מכר הלוקח עידית, ושייר בינונית וזיבורית לפניו, מאי, פירוש, מהיכן דינם של הב"ח והאשה לגבות במקרה כזה,

סבר אביי למימר שהדין הוא, **דאתו כולהו גבו מעידית** שאצל לוקח שני, מדוע גובים ממנו (רש"י ד"ה מאי)

ומדוע אינו יכול לטעון הנחתי לך מקום לגבות מבינונית וזיבורית שאצל לוקח ראשון (שם)

לפי שלב זה, ממה גובין כולם כשמכר הלוקח חלק מהקרקעות

	מכר לוקח	ושייר לפניו	שממה כולם גובין	והטעם
פשיטא				
אבל			סבר אביי למימר	רש"י ד"ה מאי

אמר ליה רבא לאביי, שאין כולם גובים מן העידית, משום דאמרין, מה מכר לוקח ראשון ללוקח לשני, כל זכות שתבא

לידו, ומבאר רבא את דבריו, וכיון דאילו אתו גבי לוקח ראשון, מצי אגבי להו מבינונית וזיבורית

למי הוא יכול לתת בינונית וזיבורית

ביאור המשך דברי רבא

והטעם	לפי זה ממה יכולים הב"ח והאשה לגבות	
		ואע"פ דכי זבני בינונית וזיבורית אכתי עידית בני חורין הואי וכו'
		מצי אמר ליה לוקח ראשון לב"ח והאשה לא ניחא לי בהאי תקנה
		לוקח שני נמי מצי אמר ליה וכו'

סכס, איזו זכות היתה ללוקח ראשון שאותה מכר לשני

ולכן ממי גובין הבעל חוב והאשה

סיכום הדינים היוצאים מסוגייתנו

ממה גובה וממי גובה				ואצלו נשאר	אם לוקח ראשון מכר ללוקח שני	המקרה שפשיטא
האשה	הב"ח	הניזק				
				עידית	בינונית וזיבורית	
			כפי מה שסבר אביי	בינונית וזיבורית	עידית	המקרה שבו מסתפקת הגמ'
			לפי מה שאמר לו רבא			

בבא קמא דף ה' ע"ב

אמר רבא, ראובן שמכר כל שדותיו לשמעון, למי מיירי שהיה ראובן חייב (לניזק, לב"ח או לכתובת אשה) _____
 והלך שמעון ומכר שדה אחת ללוי, איזה שדה (רש"י) _____
 ובא בעל חוב דראובן לגבות את חובו, הדין הוא שאם רצה, מזה גובה, ואם רצה, מזה גובה

ביאור דברי רבא

מכח איזו טענה (הוא בא לגבות (רש"י))	איזה שדה הוא יכול לגבות ממנו	ממי	
			רצה, מזה גובה
			רצה, מזה גובה

מדוע יכול הבעל חוב לגבות מלוי, הרי עדיין נותרו קרקעות אצל שמעון, ו"אין גובין מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין" (תוס') _____
 ולא אמרו, שְׁמָה (רש"י) _____

אלא במקרה דזבן לוי משמעון בינונית, אבל אם זבן עידית וזיבורית, לא יכול לגבות מלוי משום דאמר ליה, מי יכול לומר למי _____

להכי דייקי וזבני (דקדקתי וקניתי) עידית וזיבורית, מפני ששדות אלו הם ארעא דלא חזיא לך מדוע עידית אינה ראויה לו _____

ומדוע זיבורית אינה ראויה לו (שיטמ"ק כתובות בשם רבינו יונה) _____
 ואפילו זבן לוי בינונית נמי לא אמרו, שְׁמָה _____

אלא דלא שייר לוי בינונית דכוותיה אצל שמעון, דלא מצוי אמר ליה הנחתי לך מקום לגבי שמעון אבל שייר בינונית דכוותיה גבי שמעון, לא גבי מיניה, דמצוי אמר ליה לוי לב"ח, הנחתי לך מקום לגבות ממנו כתבו התוס' בד"ה מצוי אמר ליה וכו' וז"ל "לאו דוקא קאמר הא לישנא", איזה לשון _____

ומדוע א"א לפרש כפשוטו _____
 אלא מה היא הטענה של לוי _____

סיכום השקו"ט לפרש באיזה מקרה אמר רבא שיכול ב"ח דראובן לגבות מלוי (לוקח שני)

והטעם	האם אפשר לגבות מלוי	אבל אם קנה	דוקא אם קנה	שאפשר לגבות ממי	
				רש"י	ולא אמרו
					ואפילו זבן בינונית נמי לא אמרו

האם בעל חוב דראובן יכול לגבות מלוי, במקרה שקנה :

עידית וזיבורית _____ חלק מהבינונית _____ כל הבינונית _____
 שאלת רשות : רש"י בכתובות (דף צב. ד"ה כל שדותיו) פירש, דאיירי שראובן מכר כל שדותיו לשמעון "בשטר אחד".
 מדוע דוקא באופן זה _____

אבל אם מכרן "בזה אחר זה" באיזה אופן יכול לגבות מלוי _____

בבא קמא דף ה' ע"ב מימרא ראשונה של אב"י

אמר אב"י, ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות, באר מה זה "אחריות" (רש"י ב"מ דף י"ד).

ואתא ב"ח דראובן וטרף משמעון, את מה הוא רוצה לטרף משמעון

עבור החוב של מי

דינא הוא, דאזיל ראובן (המוכר) ומשתעי דינא בהדיה, פירוש, שראובן יכול ללכת לדון עמו בב"ד

עם מי (רש"י) מה הוא רוצה למנוע ממנו (שם)

באיזו טענה (שם)

מה תועיל טענה זו הרי יש למלוה שטר (שם)

האם גם שמעון יכול לחייבו שבועה זו (ע' תורי"פ ב"מ דף י"ד). ולכן מובן מה הנפק"מ אם ראובן יכול לבוא לטעון או לא.

ובתוס' ד"ה דינא כתבו, שהנפק"מ היא, במקרים שראובן יכול לטעון ושמעון אינו יכול

מה הם המקרים: א.

ב.

ולא מצי אמר ליה לאו בעל דברים דידי את, מי אינו יכול לומר כן למי (רש"י)

ומדוע היינו חושבים שיוכל לטעון כך (רש"י)

והטעם שאינו יכול לטעון כן, הוא משום דאמר ליה, מי יכול לומר למי

אי מפקת מיניה, ממי ואת מה יוציא

עלי הדר, מדוע שמעון יחזור עליו (רש"י)

לפי זה מה יהיה הדין אם מכר לו שלא באחריות

ואיכא דאמרי, אפילו שלא באחריות נמי, מה יהיה הדין

והטעם, משום דאמר ליה, מי יכול לומר למי

לא ניחא לי דתהוי לשמעון תרעומת עלי, איזו תרעומת תהיה לשמעון עליו

סכס, אם לראובן אין הפסד אבל לשמעון תהיה תרעומת עליו, האם הוא נחשב עבור זה לבעל דברים:

לפי לישנא קמא לפי האיכא דאמרי

סיכום הדינים היוצאים ממימרא זו דאב"י

והטעם	האם ראובן יכול לדון עם בעל חובו		
		כשמכר באחריות	
		לפי לישנא קמא	כשמכר שלא באחריות
		לפי האיכא דאמרי	

בבא קמא דף ט' ע"א

מימרא שניה של אביי

ואמר אביי, ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות, ויצאו עליה עסיקין

פרש "עסיקין" (רשי"י) _____ ומה הם טוענים (שם) _____

ולכן מה רוצה שמעון לעשות _____

הדין הוא שעד שלא החזיק בה שמעון, הוא יכול לחזור בו, רש"י בבבא מציעא (דף יד:) פירש "ובשלא נתן מעות"

מדוע הוצרך לפרש כן (שיטמ"ק שם) _____

א"כ, מדוע הוצרך לומר שיכול לחזור בו, הרי לא עשה שום קנין (שם) _____

אבל משהחזיק בה, אין יכול לחזור בו

מאי טעמא אינו יכול לחזור בו, משום דאמר ליה "חיינתא דקטרי סברת וקבלת", מי יכול לומר כן למי _____

פרש: "חיינתא" _____ "דקטרי" _____ "סברת וקבלת" _____

מדוע זה דומה למי שקונה שק קשור _____

מבאררת הגמ', מאימת הואי חזקה שלאחר מכן אינו יכול לחזור בו

מכי דייש אמצרי, פירוש, משעה שדורך על גבולות השדה, רצה לומר, "מתקן גבולי השדה ומגביהם" (רש"י ב"מ)

ודוקא אם מכר לו שלא באחריות, איזה דין הוא רק "שלא באחריות" _____

אבל אם מכר לו באחריות, לא, אלא מה הדין _____

ומדוע (רשי"י ד"ה ואיכא דאמרי) _____

ואיכא דאמרי, אפילו אם מכר לו באחריות נמי, מה יהיה הדין _____

והטעם, משום דאמר ליה, אחוי טירפך ואשלם לך, מי יכול לומר כן למי _____

פרש: "אחוי" _____ "טירפך" _____

באר טענתו _____

סכס, האם הלוקח יכול לחזור בו כשיצאו עליה עסיקין

משהחזיק בה		עד שלא החזיק בה		
והטעם	הדין			
			שלא באחריות	
			לפי לישנא קמא	באחריות
			לפי האיכא דאמרי	

בבא קמא דף ט' ע"א

דברי רב הונא לענין "כסף" ו"מיטב"

רב הונא אמר, או כסף או מיטב, איזו קושיא בא רב הונא לתרץ (רש"י) _____

הערה: רש"י כתב שהסתירה הוא "כסף ומיטב", וצ"ע.

מדוע לא הביאה הגמ' את תירוצו של רב הונא עד כאן (רש"י) _____

ומה הטעם שהגמ' עברה לדון אם בשלו הן שמין או בשל עולם הן שמין לפני שסיימה ליישב סתירת הפסוקים

(ישי"ש סימן כ"א) _____

איתיביה רב נחמן לרב הונא, הרי למדנו בברייתא ש"ישיב" בא לרבות שוה כסף אפילו סובין

א"כ מה קשה (רש"י) _____

תוס' בד"ה רב הונא, כתבו וזה לשונם "וצריך לומר שרב הונא לא הספיק לסיים דבריו עד שהקשה לו"

מה ההכרח לומר כן _____

מתרצת הגמ', **הכא במאי עסקינן בדלית ליה, למי אין** _____ ומה אין לו _____

איזה פסוק מייירי בדלית ליה _____

מקשה הגמ', **אי דלית ליה, פשיטא, שמה** _____

מתרצת הגמ', **מהו דתימא, אמרינן ליה, למי** _____

זיל טרח זבין ואייתי ליה כסף, באר _____

קמ"ל, מי משמיע לנו _____ ומה הוא משמיע _____

סיכום תירוץ רב הונא

ממה המזיק משלם במקרה זה	באיזה מקרה איירי הפסוק	
		"מיטב"
		"ישיב"

בתוס' ד"ה רב הונא כתבו, וז"ל: ובספר רב אלפס פירש, דרב הונא בריה דרב יהושע ורב פפא דלעיל פליגי אדרב הונא דהכא,

דאיניהו סברי כל מילי מיטב הוא ואפילו סובין, ורב הונא סבר דלא הוי מיטב אלא או כסף או קרקע.

סיכום דברי התוס' הנ"ל

ממה המזיק יכול לשלם		
כשאיין לו כסף או מיטב	כשיש לו כסף או מיטב	
		לפי רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע
		לפי רב הונא

בבא קמא דף ט' ע"א

סוגית כספים חרי זון כקרקע

אמר רב אסי, כספים הרי הן כקרקע

שואלת הגמ', **למאי הלכתא**, פירוש, לגבי איזו הלכה א"ר אסי ששויים כספים לקרקע

מהלך א': **אילימא לענין מיטב**, לפי זה איזה דין בא רב אסי לומר (רש"י)

א"כ קשה, **היינו דרב הונא**, באר את הקושיא (רש"י)

מהלך ב': **אלא** רב אסי אמר את דבריו בנוגע **לשני אחים שחלקו** בירושת אביהם, **ונטל אחד קרקע ואחד כספים**

ובא ב"ח דאביהם **ונטל קרקע**, עבור מה (רש"י) _____ ומדוע לא לקח גם כספים _____

ובא רב אסי לומר שהדין הוא **דאזיל האי**, מי _____ **ושקיל פלגא בכספים בהדיה**, עם מי _____

פרש לפי זה "כספים הרי הן כקרקע" (רש"י) _____

דוחה הגמ' גם מהלך זה, משום שזה **פשיטא**, מה פשוט _____

וכי **האי ברא** לפרוע חוב אביו, לאיזה אח הכוונה _____ **והאי לאו ברא**, איזה אח _____

לפי זה האם מי שנטל קרקע חוזר וגובה ממי שנטל כספים _____

לקמן בגמ' לגבי האחים שחלקו ובא ב"ח ונטל חלקו של אחד מהן, אמר שמואל שהפסיד חלקו, מדוע כאן פשוט

שנוטל חצי מבעל הכספים (תוס') _____

איכא דאמרי, אדרבה, שהדחיה היא **לאידך גיסא**, מהו הצד השני (רש"י) _____

משום **דאמר ליה**, מי יאמר למי _____

להכי שקלי כספים, פירוש, על דעת כן לקחתי כספים, **דאי מיגנבא לא משתלמנא מינך**

ולהכי שקלת ארעא, פירוש, ועל דעת כן לקחת קרקע, **דאי מטרפא** ממך ע"י בעלי חובות **לא משתלמא לך מידי מינאי**

סכס, איך יכול להיות הפסד לבעל הכספים _____ ואם קרה הפסד זה האם אחיו צריך לשלם לו _____

ואיך יכול להיות הפסד לבעל הקרקע _____ ולכן גם בזה מה צריך להיות הדין _____

סיכום דין שני אחים שחלקו וכו' ובא בעל חוב ונטל קרקע לפי דחיית הגמ'

והטעם	האם בעל הקרקע חוזר וגובה מבעל הכספים	
		לפי הלישנא קמא
		לפי האיכא דאמרי

מהלך ג': **אלא** רב אסי אמר את דבריו בנוגע **לשני אחים שחלקו**, במה הם חלקו (רש"י) _____

ובא ב"ח דאביהם **ונטל חלקו של אחד מהן**, מדוע נטל דוקא את חלקו של זה (תוס') _____

ואיזה דין בא רב אסי לומר (רש"י ד"ה ובא ב"ח) _____

דוחה הגמ', **והא אמרה רב אסי חדא זימנא**, פירוש, הרי כבר אמר רב אסי הלכה זו פעם אחת ואינו צריך לאמרה שוב.

ומביאה הגמ' היכן אמר רב אסי הלכה זו, **דאיתמר, האחים שחלקו ובא בעל חוב ונטל חלקו של אחד מהן**

רב אמר, בטלה מחלוקת, פרש (רש"י) _____

ושמואל אמר, ויתר, פרש (רש"י) _____

ורב אסי אמר, נוטל רביע בקרקע ורביע במעות, פרש "ורביע במעות" _____

לליק ברש"י _____ ללייב ברש"י _____

המשך בבא קמא דף ט' ע"א

הגמ' מבארת את המחלוקת של רב ושמואל ורב אסי

רב אמר, בטלה מחלוקת, משום דקסבר האחים שחלקו כיורשים הו, פירוש, אפילו לאחר שחלקו נשאר עליהם דין יורשים, ולכן על שניהם לפרוע חוב אביהם, (דסובר "יש ברירה" דהיינו כשכל אחד נוטל חלקו נתברר שאותו החלק היה שלו מעיקרא (משעה שמת המוריש) ולא נצרכו לקנות זה מזה כלום).

לפי זה, האם האח שהב"ח נטל את חלקו, חוזר וגובה מאחיו _____
 והאם אחיו חייב לתת לו דוקא קרקע או שיכול לסלקו בממון (תוס') _____
 ואיך משמע כן בדברי רב (שם) _____

ושמואל אמר, ויתר, משום דקסבר האחים שחלקו לקוחות, פירוש, כשחלקו הוי כמו שקנו זה מזה, ולכן מעכשיו אין עליהם דין יורשים אלא דין לקוחות (דסובר "אין ברירה" דהיינו שמעיקרא היו הנכסים משותפים לכולם, וכל אחד קונה את חלקו מאחיו).

וכלוקח שלא באחריות דמי, ולכן האם האח שהב"ח נטל את חלקו חוזר וגובה מאחיו _____
 שאלת רשות: הנה במכירת קרקע אם לא כתוב מפורש בשטר שהמכירה היא שלא באחריות, אנו אומרים "אחריות טעות סופר", פירוש, שודאי מכרו באחריות אלא שהסופר טעה ולא כתבו, א"כ מדוע סובר שמואל שהם כלקוחות שלא באחריות (רשב"ם ב"ב) _____

ורב אסי אמר, נוטל רביע בקרקע ורביע במעות, משום דמספקא ליה, אי כיורשין דמו, אי כלקוחות דמו הלכך כיון שיש ספק, נוטל רביע בקרקע ורביע במעות

ביאור ספקו של רב אסי לפי לישנא קמא ברש"י

ולכן האם האח שב"ח נטל את חלקו חוזר וגובה מאחיו	איזה דין יש לאחים שחלקו	
		לפי צד א'
		לפי צד ב'

לפי לשון זה ברש"י, כמה מחלקו סובר רב אסי שהוא צריך להחזיר _____ ומדוע _____
 והאם הוא צריך להחזיר דווקא קרקע או שיכול לסלקו במעות _____
 שאלת רשות: מדוע יכול לסלקו במעות, והרי מה שנותן לו רביע הוא על הצד שיש להם דין יורשים, וא"כ היה צריך לתת לו דווקא קרקע (תוס') _____
 פרש לפי לשון זה "כספים הרי הן כקרקע" (רש"י) _____

ביאור ספקו של רב אסי לפי לישנא בתרא ברש"י

ולכן האם האח שב"ח נטל את חלקו חוזר וגובה מאחיו	האם הוא צריך להחזיר דווקא קרקע או שיכול לסלקו במעות	איזה דין יש לאחים שחלקו	
			לפי צד א'
			לפי צד ב'

לפי לשון זה ברש"י ודאי צריך לתת לו מחצית חלקו, ורב אסי מסתפק האם צריך לתת לו דווקא קרקע, או שיכול לסלקו במעות, ולכן מה הוא נותן לו _____
 פרש לפי לשון זה "כספים הרי הן כקרקע" (רש"י) _____

המשך בבא קמא דף ט' ע"א

סיכום דין "האחים שחלקו ובא ב"ח ונטל חלקו של אחד מהן"

כמה נשאר לאח השני מחלקו	והאם הוא גובה קרקע או מעות	האם האח שהב"ח נטל חלקו חוזר וגובה מאחיו, ואם כן, כמה	
			לפי רב
			לפי שמואל
			לפי רב אסי
			לל"ק ברש"י
			לל"ב ברש"י

סיכום כמה יקבל כל אחד מהאחים בחלק הנשאר לאחר שהב"ח נטל חלקו של אחד מהן

כתוב בתוך כל משבצת למי שייך חלק זה האח שהב"ח נטל חלקו = אח א', והשני = אח ב'																			
לפי רב אסי לל"ב ברש"י	לפי רב אסי לל"ק ברש"י	לפי שמואל	לפי רב																
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 33%;"></td> <td style="width: 33%; text-align: center;">אפילו מעות</td> <td style="width: 33%; text-align: center;">קרקע</td> </tr> <tr> <td colspan="3" style="text-align: center;">החלק שנטל הב"ח</td> </tr> </table>		אפילו מעות	קרקע	החלק שנטל הב"ח			<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;"></td> <td style="width: 50%; text-align: center;">או קרקע או מעות</td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;">החלק שנטל הב"ח</td> </tr> </table>		או קרקע או מעות	החלק שנטל הב"ח		<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 100%; height: 40px;"></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">החלק שנטל הב"ח</td> </tr> </table>		החלק שנטל הב"ח	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 50%;"></td> <td style="width: 50%;"></td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;">החלק שנטל הב"ח</td> </tr> </table>			החלק שנטל הב"ח	
	אפילו מעות	קרקע																	
החלק שנטל הב"ח																			
	או קרקע או מעות																		
החלק שנטל הב"ח																			
החלק שנטל הב"ח																			
החלק שנטל הב"ח																			

לאחר שהקשתה הגמ' על כל המהלכים בביאור דברי רב אסי "כספים הרי הן כקרקע" חזרת הגמ' ומפרשת כמו מהלך א'

מסקנת הגמ': **אלא מאי** כספים **הרי הן כקרקע, לענין מיטב, א"כ** איזו קושיא חוזרת _____

מה מתרצת הגמ' _____

סיכום המהלכים לפרש את דברי רב אסי "כספים הרי הם כקרקע"

מדוע אי אפשר לפרש כן	פרש "כספים הרי הם כקרקע"	לגבי איזה ענין אמר את דבריו	
			לפי מהלך א'
			לפי מהלך ב'
לל"ק בגמ':			
לל"ב בגמ':			
		לל"ק ברש"י:	
		לל"ב ברש"י:	לפי מהלך ג'
*****			לפי מסקנת הגמ'

בבא קמא דף ט' ע"ב

סוגיא דהידור מצוה

אמר רבי זירא אמר רב הונא, במצוה עד שלישי, פירוש, שעבור קיום מצוה, צריך לתת ממון עד שלישי.

שואלת הגמ', מאי שלישי, באר את השאלה _____
 אילימא שהכוונה היא שלישי ביתו, פרש "שלישי ביתו" (רש"י) _____
 אלא מעתה, יקשה, אי איתרמי ליה תלתא מצותא, באר _____
 וכי יצטרך ליתב לכוליה ביתיה הרי זה לא יתכן, והאם שלישי כן חייב לתת (תוס' ד"ה אילימא) _____
 שים לב: הרשב"א כתב דכל זה הוא רק עבור מצות עשה משום שאינו עובר עליה אלא בשב ואל תעשה, אבל עבור מצות לא תעשה חייב אדם לתת אפילו כל ממונו כדי שלא לעבור עליה, וע"ז נאמר "וְכָכָל מֵאֲדָרָה" בכל ממונו.
 באיזה אופן אפשר לומר שלא יצטרך לתת כל ממונו עבור שלשה מצוות (תוס' ד"ה אילו) _____

כגון, אדם שיש לו 90 זוזים

מצוה ה'	מצוה ד'	מצוה ג'	מצוה ב'	מצוה א'	
		13כ			כמה יוציא עבור
		27כ			וכמה ישאר לו

ומדוע אין לתרץ שזו הכוונה "שלישי ביתו" (שם) _____
 אלא אמר ר' זירא, שהכוונה "במצוה עד שלישי" הוא שבהידור מצוה צריך להוסיף עד שלישי במצוה
 מאיפה לומדים דין הידור מצוה (רש"י) _____
 ומה הפירוש "עד שלישי במצוה": לפי רש"י _____
 לפי תוס' _____

בעי רב אשי, האם השלישי שצריך להוסיף להידור מצוה, הוא שלישי מלגיו או שלישי מלבר, תיקו

ביאור הספק של רב אשי

מלגיו	פרש	כמה צריך להוסיף על מצוה ששוה ששה	ובכמה יקנה אותה בסה"כ

ומכיון שזה נשאר בספק איך נפסק להלכה (שו"ע או"ח סימן תרנ"ו) _____
 במערבא אמרי משמיה דרבי זירא, איזה מקום נקרא "מערבא" _____ ומדוע נקרא כן _____
 שמה שמוסיף בהידור מצוה עד שלישי, הרי הוא משלו, פרש "משלוי" (רש"י) _____
 ומאיפה לומדים שאין מקבלים שכר מצוה בעולם הזה (שם) _____
 אבל כל מה שמוסיף מכאן ואילך (משליש ומעלה), הוא משל הקב"ה, פרש "משל הקב"ה" (רש"י) _____
 האם הוא מקבל על זה שכר רק בעולם הזה (תוס') _____
 איזה חלק מהשכר הוא מקבל בעולם הזה (שם) _____
 ומה ישאר לו לעולם הבא (שם) _____

בבא קמא דף ט' ע"ב**המשנה "כל שחבתי בשמירתו זכו"**

מתנני כל שחבתי בשמירתו, פירוש, כל דבר שאני חייב לשומרו שלא יזיק הכשרתי את נזקו, אם לא שמרתיו כראוי, והזיק, האחריות היא עלי ואני חייב לשלם (ברש"י יש ב' אופנים כיצד לפרש "הכשרתי") ויש פעמים שאע"פ שהכשרתי (זימנתי) רק במקצת נזקו, מכל מקום חבתי בתשלומי נזקו, כהכשר כל נזקו.

סיכום רישא דמשנתנו

איזה דין נאמר כאן	פרש על פי רש"י	
		כל שחבתי בשמירתו
	לל"ק	הכשרתי את נזקו
	לל"ב	
		הכשרתי במקצת נזקו
ללא מפרש מה המקרה שעה רק מקצת הנזק אח"כ כל הנזק		חבתי בתשלומי נזקו כהכשר כל נזקו

נכסים שאין בהן מעילה, נכסים שהן של בני ברית, נכסים המיוחדים

הנכסים של מי צריכים להיות כן, של המזיק או של הניזק
שמה הדין אם הזקתי נכסים אלו (רש"י בתחילת ד"ה נכסים שאין בהם מעילה)
ומה הדין אם הזקתי נכסים שיש בהן מעילה (רש"י) ומנלן (שם)

סיכום לאלו נכסים אני חייב אם הזקתי אותם

מה זה בא למעט	באר מה הם	
		נכסים שאין בהם מעילה
		נכסים שהן של בני ברית
	עפ"י רש"י במשנתנו	נכסים המיוחדים

ובכל מקום חב המזיק אם הזיק את הנכסים הנ"ל

חוץ מרשות המיוחדת רק למזיק, שמה הדין אם הזיק שם ומדוע (רש"י)
ורשות שהיא של הניזק והמזיק, בגמ' מפרש מה הדין אם הזיק ברשות זו.
כשהזיק, חב המזיק לשלם תשלומי נזק במיטב הארץ
מדוע הוצרך התנא לשנות דין זה, הרי כבר שנה זאת במשנה הראשונה (רש"י)

המשך בבא קמא דף ט' ע"ב

גמ' תנו רבנן, מה ששנינו במשנתנו כל שחבתי בשמירתו, הכשרתי את נזקו, כיצד ומבאר הברייתא, שור ובור שמסרן הבעלים לחרש שוטה וקטן והזיקו, חייב המוסר לשלם מה שאין כן באש, שאם מסרה לחרש שוטה וקטן והזיקה, המוסר פטור. סכס, לפי פירוש הברייתא, באיזו שמירה שלא כראוי מיירי משנתנו ובאלו אבות נזיקין מיירי ומה הדין באש אם מסרה לחש"ו והזיקה שואלת הגמ', במאי עסקינן, פירוש, באיזה מצב היו השור והבור והאש כשמסרן לחש"ו.

אילימא דמיירי בשור קשור ובור מכוסה, דכוותה גבי אש גחלת,
 א"כ קשה, מאי שנא הכא ומאי שנא הכא, מדוע שונה הדין בשור ובבור מבאש, שמה צריך להיות הדין בהם (תוס')
אלא אם נאמר שהברייתא מיירי בשור מותר ובור מגולה, דכוותה גבי אש שלהבת
 א"כ קשה, וכי אפשר לומר "מה שאין כן באש" דפטור
 והא אמר ריש לקיש משמיה דחזקיה, לא שנו, שְׁמָה (רש"י)
 אלא שמסר לו גחלת וליבה, מי ליבה אבל מסר לו שלהבת חייב, מה הטעם שהמוסר חייב
 מדוע א"א לתרץ דמיירי בשור מותר ובור מגולה ולכן חייב, ובאש גחלת ולכן פטור

סיכום קושית הגמ'

במאי עסקינן	איזו אש דומה לזה	ובמה זה דומה	מה קשה אם נאמר כן
אילימא בשור קשור ובור מכוסה			
אלא בשור מותר ובור מגולה			

מתרצת הגמ', לעולם מיירי בשור קשור ובור מכוסה, ודכוותה גבי אש גחלת

ודקא אמרת, מאי שנא הכא ומאי שנא הכא

על זה יש לתרץ, ששור דרכיה לנתוקי, בור דרכיה של הכיסוי לנתורי (לנפול), ולכן חייב האם דרכם לנתוקי ולנתורי מעצמם או על ידי החש"ו (רש"י)

ועיי מי נפתחו לבסוף וא"כ מדוע המוסר חייב (רש"י)

משא"כ גחלת, כמה דשביק לה מעמיא עמיא ואזלא, ולכן מסירתו לחש"ו לא הוי פשיעה, ופטור

פרש "כמה דשביק לה מעמיא עמיא ואזלא"

מדוע לא הוי פשיעה מה שהחש"ו יכולים ללבותו (רש"י)

מקשה הגמ', ולר' יוחנן דאמר לגבי "השולח את הבערה ביד חש"ו" שאפילו מסר לו שלהבת נמי פטור מדיני אדם

לפיי"ז באיזה אופן מיירי "משא"כ באש" (רש"י)

דכוותה הכא, בשור מותר ובור מגולה, א"כ קשה, מאי שנא הכא ומאי שנא הכא

מתרצת הגמ', התם, צבתא דחרש קא גרים, איפה

פרש: "צבתא" (גירסת ל"יק ברש"י) "צוותא" (גירסת ל"יב ברש"י)

באר "צבתא/צוותא דחרש קא גרים" (רש"י)

ולכן מה הדין באש

הכא (בשור ובור) **לא צבתא דחרש קא גרים, ולכן מה הדין**

ומדוע

המשך בבא קמא דף ט' ע"ב

ביאור הברייתא בענין שור ובור ואש שמסרן לחשי"ו

"מה שאין כן באש"		"שור ובור שמסרן לחש"ו חייב"		
ומדוע המוסר פטור	באיזה אש מיירי	ומדוע המוסר חייב	באיזה שור ובור מיירי	
				לפי ריש לקיש
				לפי ר' יוחנן

סיכום דין המוסר מזיק לחשי"ו

שור ובור		אש			
שור מותר ובור מגולה	שור קשור ובור מכוסה	שלהבת	גחלת		
				הדין	לפי ריש לקיש
				הטעם	
				הדין	לפי ר' יוחנן
	כיון שהציק נעשה אל ידי החשי"ו		אצאי דצבתא דחרש קא זרמ	הטעם	

בבא קמא דף ט' ע"ב - י' ע"א חברייטא ד"חומר בשור מבבור זכו"

תנו רבנן, חומר בשור מבבור, פירוש, בשור יש חומרות שאין בבור, וחומר בבור מבשור, ובבור יש חומרות שאין בשור ומפרשת הברייתא, חומר בשור מבבור:

1. **שהשור משלם את הכופר, על מה הוא משלם כופר** _____
2. **וחייב בשלשים של עבד, על מה הוא משלם שלשים של עבד** _____
3. **נגמר דינו אסור בהנאה, נגמר דינו של מי** _____ **ולמה** _____
- ועל מה גומרים דינו לסקילה (רש"י) _____
- האם החיוב סקילה הוא בתם או במועד _____
- ומנלן שאסור בהנאה (שם) _____
4. **ודרכו לילך ולהזיק, מה שאין כן בבור** שאין בו חומרות אלו מדוע אין את ב' החומרות הראשונות בבור (רש"י) _____

חומר בבור מבשור:

1. **שהבור תחילת עשייתו לנזק, ומועד מתחילתו, שמיד בפעם הראשונה שהזיק משלם נזק שלם.**
- מה שאין כן בשור** שאין בו חומרות אלו.

חומר בשור מבאש, פירוש, בשור יש חומרות שאין באש, וחומר באש מבשור, ובאש יש חומרא שאין בשור ומפרשת הברייתא, חומר בשור מבאש:

1. **שהשור משלם כופר** במועד שהרג אדם בן חורין, 2. **וחייב בשלשים של עבד** במועד שהרג עבד כנעני
3. **נגמר דינו לסקילה, אסור בהנאה, אם מסרו הבעלים לחרש שוטה וקטן והזיק, חייב**
- מה שאין כן באש, שאין בו חומרות אלו** מדוע אין את ב' החומרות הראשונות באש (רש"י) _____

חומר באש מבשור:

1. **שהאש מועדת מתחילתה, שמיד בפעם הראשונה שהזיק משלם נזק שלם**
- מה שאין כן בשור, שאין בו חומרא זו.**

חומר באש מבבור, פירוש, באש יש חומרות שאין בבור, וחומר בבור מבאש, ובבור יש חומרות שאין באש ומפרשת הברייתא, חומר בבור מבאש:

1. **שתחילת עשייתו לנזק, אם מסרו לחרש שוטה וקטן והזיק, חייב**
- מה שאין כן באש, שאין בה חומרות אלו**

חומר באש מבבור:

1. **שהאש דרכה לילך ולהזיק, ומועדת לאכול בין דבר הראוי לה ובין דבר שאינו ראוי לה**
- מה שאין כן בבור, שאין בו חומרות אלו.**

כל "שור" דקתני בברייתא לאיזה אב הכוונה (רש"י) _____
ואיך מוכח כן _____

המשך בבא קמא דף ט' ע"ב - י' ע"א

סיכום הברייתא

חומר	מה היא החומרא	ומדוע אין כן בשני
בשור מבבור	.1	
	.2	רש"י
	.3	
	.4	שאינו הולך ומטיק אלא מטיק במקומו
בבור מבשור	.1	שהשור צריך מעשה נוסף כדי שטיק
	.2	
בשור מבאש	.1	
	.2	רש"י
	.3	
	.4	
באש מבשור	.1	
בבור מבאש	.1	שהתורה מדברת כשהדליק אש ברותו וא"כ צריך מעשה נוסף כדי שטיק
	.2	
באש מבבור	.1	
	.2	תלוי בשני הפירושים שגמ' מהו הדבר שאינו ראוי ליה

לכשנענין בברייתא נמצא שלכל אב יש חומרא אחת המיוחדת רק לו, וגם קולא אחת המיוחדת רק לו כדלהלן

קולתו	חומרותו	
אינו מועד מתחילתו	ח"כ במיתת ארץ	שור
אין דרכו לילך ולהטיק	תחילת עשייתו לנצק	בור
מסוח לחש"י פסור	ח"כ אפילו על אינו ראוי ליה	אש

כבא קמא דף י' ע"א

שקלא זטריא על חברייתא ד"חומר בשור מבבור וכו"

מקשה הגמ', וליתני בברייתא חומר נוסף בשור מבבור

שהשור חייב בו הכתוב את הכלים, אם שיברן בנגיחה, או בבעיטה שהיא תולדה דקרן

מה שאין כן בבור, שמה דין כלים בבור _____ ומנלן _____

מתרצת הגמ', הא מני ר' יהודה היא, דמחייב על נזקי כלים בבור, איך מתורצת בזה הקושיא _____

מקשה הגמ', אי ר' יהודה, אימא סיפא, חומר באש מבבור, שהאש דרכה לילך ולהזיק, ומועדת לאכול בין דבר

הראוי לה ובין דבר שאין ראוי לה וכו', מהו הדבר שראוי לאש _____

ומה נחשב אינו ראוי לאש לפי מה שהבינה הגמ' עכשיו _____ ומדוע (רש"י) _____

לפי זה איזה דין נאמר ב"מה שאין כן בבור" _____

ולכן האם אפשר לאוקמי הברייתא אליבא דר' יהודה _____ ומדוע _____

ולכן חוזרת בה הגמ' ואומרת, אלא לעולם רבנן היא, א"כ איזו קושיא חוזרת (רש"י) _____

מתרצת הגמ', תנא התנא חלק מהחומרות ושייר חלק מהם, איזו חומרא שייר _____

מקשה הגמ', מאי שייר, דהאי שייר, פרש: "מאי שייר" _____ "דהאי שייר" _____

ומדוע מוכרחים לומר ששייר עוד _____

מתרצת הגמ', שהתנא שייר גם טמון, באיזה "חומר" שייר התנא טמון (רש"י) _____

מה המקרה של טמון שהביא רש"י: בשור _____ בבור _____

התוס' כתבו שרש"י "לא דק", באיזה דבר _____ ומדוע אין זה מדויק _____

אלא מה המקרה שבור חייב בטמון (רש"י לקמן דף כו. ד"ה שכן ישנו בבור) _____

מנלן שאש פטור על הטמון (רש"י) _____

הגמ' מנסה לחזור ולהעמיד את הברייתא אליבא דר' יהודה:

איבעית אימא לעולם ר' יהודה וכו', א"כ איזה קושיא חוזרת _____

מה מתרצת הגמ' _____

מדוע נירו ואבניו נחשב אינו ראוי לאש (רש"י לעיל דף ו. סוף ד"ה לאתויי) _____

"מה שאין כן בבור", באר מדוע (רש"י ד"ה דש בנירו בסופו) _____

סכס, מה הוא הדבר שאינו ראוי לאש

אם הברייתא היא: אליבא דרבנן _____ אליבא דר' יהודה _____

סיכום שני המהלכים בגמ' עד כאן

מה מתרצת הגמ'	מה קשה	אם הברייתא היא
		אליבא דרבנן
		אליבא דר' יהודה

המשך בבא קמא דף י' ע"א

הקדמה להמשך דברי הגמ':

דיני שור פסולי המוקדשין (על פי רש"י ד"ה שור פסולי המוקדשין):

באר מה הם "פסולי המוקדשין" _____
 מה צריך לעשות בכדי שיהיה מותר ליהנות מהם _____ ואז איזו הנאה מותר ליהנות מהם _____
 אבל יש הנאות שנאסרו בפסוה"מ אע"פ שנפדו, והם נלמדים מהפסוק "רַק בְּכֹל אֹתוֹ נִפְשָׁךָ תִּזְבַּח וְאֶכְלֶתָ בֶּשָׂר וְגו'"
 איזו הנאה ממעטים מ: "תִּזְבַּח" _____ "וְאֶכְלֶתָ" _____ "בֶּשָׂר" _____

דיני המזיק להקדש או לפסולי המוקדשין

מנא לן / מדוע	מה הדין		
		לשור הקדש	שור שהזיק
		לשור פסוה"מ שנפדה	
		לשור הקדש	בור שהזיק
		לשור פסוה"מ שנפדה	

מה לומדים מ"וְהִמֵּת יְהוָה לֹ" שכתוב: בשור _____ בבור _____

מתקיף לה רב אשי, על איזה תירוץ הוא מקשה _____
ליתני בברייתא **חומר נוסף בשור מבבור, שהשור חייב בו שור פסולי המוקדשין, מה שאין כן בבור**
 האם איירי בשור פסולי המוקדשין שנפדה או שלא נפדה _____
 מדוע מוכרחים לומר כן _____
אי אמרת בשלמא שהברייתא **רבנן היא**, אפשר לתרץ **דאידי דשייר הך**, את מי (רש"י) _____
שייר נמי הך, את מי _____
אלא אי אמרת שהברייתא **ר' יהודה היא**, הרי א"א לתרץ תנא ושייר, דא"כ יהיה קשה, **מאי שייר דהאי שייר**
 ומדוע אי אפשר לתרץ דשייר כלים וטמון (רש"י) _____
 מתרצת הגמ', שאפשר לומר לר' יהודה **שייר דש בנירו**, מדין איזה מזיק הוא חייב (רש"י) _____
 ב"חומר" של מי ממי היה התנא יכול להוסיף "דש בנירו" _____
 ומדוע "מה שאין כן בבור" (שם) _____
 דוחה הגמ' תירוץ זה, **אי משום דש בנירו, לאו שירא הוא**,
 מדוע _____
 למסקנת הגמ', הברייתא אליבא דמאן _____ ומדוע א"א לאוקמה אליבא דר"י _____

סיכום החומרות ששייר התנא של הברייתא

האם יש חומרא זו		החומרא ששייר	
אליבא דרבנן	אליבא דר' יהודה		
			בשור מבבור
			בשור מבאש
			בבור מבאש

בבא קמא דף י' ע"א - י' ע"ב

שנינו במשנתנו, **"הכשרתי במקצת נזקו, חבתי בתשלומי נזקו כהכשר כל נזקו"**

תנו רבנן, הא דשנינו **הכשרתי מקצת נזקו חבתי בתשלומי נזקו כהכשר כל נזקו**, כיצד באיזה מקרה מיירי מבארת הברייתא, דמיירי במקרה של אדם **החופר בור** בעומק **תשעה** טפחים, **ובא אחר והשלימו לעשרה** טפחים,

שה**אחרון חייב** אע"פ שעשה רק מקצת נזקו, מדוע זה רק מקצת נזקו _____

לפי הבנת הגמ' עכשיו, האם **"האחרון חייב"** רק על מיתה או גם על נזקין (רש"י) _____

לכן אומרת הגמ', **ודלא כרבי**, דהיינו, דמשנתנו היא דלא כרבי

דתיא, החופר בור תשעה ובא אחר והשלימו לעשרה, בין מת בו השור בין הוזק, **האחרון חייב**, זו היא דעת חכמים

רבי אומר, אחר אחרון למיתה, אחר שניהם לנזקין

פרש: **"אחר אחרון למיתה"** (רש"י) _____

"אחר שניהם לנזקין" (רש"י) _____

סיכום דין **"החופר בור תשעה ובא אחר והשלימו לעשרה"**

אם הוזק בו השור		אם מת בו השור		
והטעם	מי חייב	והטעם	מי חייב	
מפרש לקמן מקראי זפרק שור שנזח את הפרה				לפי רבנן
		(רש"י)		לפי רבי

סכס, במה משנתנו היא **"דלא כרבי"** _____

רב פפא אמר, שמשנתנו דתנן שחייב על מקצת נזקו, כהכשר כל נזקו, מיירי **למיתה**, שמי מת _____

ודברי הכל היא, מדוע אם איירי במיתה אפשר לאוקמי משנתנו גם אליבא דרבי _____

מדוע הגמ' אמרה **"ודלא כרבי"**, ולא רצתה לאוקמי במיתה, **ודברי הכל**

(תוס' ר"פ) _____

ומדוע רב פפא סובר שאפשר לומר כן (שם) _____

סכס **"הכשרתי במקצת נזקו, חבתי בתשלומי נזקו כהכשר כל נזקו"**

באיזה מקרה של מקצת נזקו מיירי _____

והאם מיירי כשהשור מת או גם כשהוזק:

אם משנתנו היא: רק אליבא דרבנן _____ גם אליבא דרבי _____

איכא דאמרי שהגמ' מקשה, **לימא דלא כרבי**, הרי רבי סידר את המשניות

מתרצת הגמ', **אמר רב פפא למיתה ודברי הכל**

במה שונה האיכא דאמרי מלישנא קמא _____

סכס, האם משנתנו היא **"דלא כרבי"** או **"דברי הכל"**:

ללישנא קמא, לפי החולקים על רב פפא _____ לפי רב פפא _____

לפי האיכא דאמרי _____

המשך בבא קמא דף י' ע"א - י' ע"ב

מתקיף לה רבי זירא, ותו ליכא עוד מקרה שהכשיר רק מקצת נזקו, ואעפ"כ חייב לשלם את כולו

והא איכא, מסר שורו לחמשה בני אדם, ופשע בו אחד מהן, מה היתה פשיעתו (רש"י) _____
והזיק, מי הזיק _____ חייב, מי חייב _____

ומדוע סבר ר' זירא שזה נחשב רק מקצת נזקו _____

מתרצת הגמ', דממה נפשך א"א לאוקמי משנתנו במקרה זה, משום דהיכי דמי

אילימא דבלאו איהו לא הוה מינטר, באיזה מקרה השור לא היה נשמר בלעדיו (רש"י) _____

פשיטא, שמה _____ דאיהו קעביד, ולכן האם אפשר לומר שזה מקרה של "מקצת נזקו" _____

ומדוע בהשלים בור לעשרה אין זה פשיטא שהאחרון חייב, הרי בלעדיו השור לא היה מת (רש"י) _____

אלא דבלאו איהו נמי מינטר, א"כ מאי קעביד, ולכן מה דינו (רש"י) _____

ומה הטעם שהוא פטור לגמרי (רא"ש) _____

סכס את תירוץ הגמ' על קושית רבי זירא _____

התוס' בד"ה ותו ליכא הקטו, וז"ל: וא"ת, נהי נמי דאיכא טובא, אטו כי רוכלא ליחשיב וליזיל.

באר את הקושיא _____

ומה מתרצים התוס' _____

מדוע זה דוחק לאוקמי דלא כרבי _____

ומה תירצו השיטמ"ק (ד"ה וההגהה בשם תלמידי הר"י) והתו"ח על קושית התוס' _____

מתקיף לה רב ששת, והא איכא מקרה נוסף שהכשיר רק מקצת נזקו ואעפ"כ חייב על כולו, והוא המרבה בחבילה

פרש "מרבה בחבילה" (רש"י) _____

במקרה זה, מי עשה רק מקצת נזקו ואעפ"כ חייב על כולו _____

מדוע סבר רב ששת שזה רק מקצת נזקו _____

מתרצת הגמ', היכי דמי, אי דבלאו איהו לא אזלא, פשיטא, אלא דבלאו איהו אזלא, מאי קא עביד

סכס, מי חייב באופן "דבלאו איהו לא אזלא" _____ מדוע _____

ומדוע לא נחשב שהמדליק סייע בשריפת הגדיש (רש"י) _____

ומי חייב באופן "דבלאו איהו לא אזלא" _____

ומדוע _____

מתקיף לה רב פפא, והא איכא מקרה נוסף, הא דתניא בברייתא, חמשה שישבו על ספסל אחד וכו' האחרון חייב

ואמר רב פפא, דמיירי כגון פפא בר אבא שהיה בעל בשר

שאלת רשות: ואמר רב פפא, כגון פפא בר אבא, מדוע נקט "כגון פפא בר אבא" (תוס' דף י. ד"ה כגון פפא בר אבא)

לפי הרשב"ם _____

לפי דבריו על מי קאי "כגון פפא בר אבא" _____

ומדוע נקט "כגון פפא בר אבא" לפי רבינו תם _____

מדוע סבר רב פפא שזה נחשב רק מקצת נזקו _____

מה מתרצת הגמ' על קושית רב פפא _____

המשך בבא קמא דף י' ע"א - י' ע"ב

מקשה הגמ', **סוף סוף, מתניתא היכא מתרצא**, איזו ברייתא (רש"י) _____

שמה קשה על הברייתא _____

מדוע לא הקשתה כן הגמ' לעיל על "מסר שורו" ועל "מרבה בחבילה" (רש"י) _____

מתרצת הגמ', **לא צריכא** הברייתא לומר שהאחרון חייב, אלא במקרה **דבלאו איהו** (האחרון) **הוי מיתבר** מחמת הראשונים

בתרי שעי, והשתא כשבא האחרון וישב עליו **איתבר בחדא שעה**

לפי שלב זה בגמ', האם הספסל היה נשבר בלעדי האחרון _____ בכמה זמן _____

ואעפ"כ מי חייב _____

והטעם, משום **דאמרי ליה** הראשונים לאחרון **אי לאו את** (אם אתה לא היית מתיישב) **הוי יתבינן טפי פורתא וקיימין**

ואז האם הספסל היה נשבר _____ ומאחר שהספסל נשבר מי נחשב השובר _____

האם הספסל נשבר מחמת האחרון או מחמת כולם _____

א"כ מדוע אי אפשר לומר שזה מקרה נוסף של "מקצת נזקו" כמו בחופר בור ט' ובא אחר והשלימה לעשרה (רש"י) _____

מקשה הגמ', **ולימא להו** האחרון לראשונים, **אי לאו אתון, בדידי** (בגללי לבד) **לא היה מיתבר**

לפי טענתו מה היה על הראשונים לעשות (רש"י) _____

וכיון דלא עשו כן, מי צריך להיות חייב (שם) _____ ומי חייב לפי מה דתני בברייתא _____

ומדוע בחופר בור ט' ובא אחר והשלימו לי, האחרון לא יכול לטעון שמהטפח שלו לבד לא היה מת (רש"י) _____

מתרצת הגמ', דאין הכי נמי, במקרה שהאחרון בא וישב על הספסל כולם יהיו חייבים

ולא צריכא הברייתא לומר שהאחרון חייב, אלא במקרה **דבהדי דסמיך בהו תבר**

באר מה היה המקרה _____

האם הספסל היה נשבר בלעדיו (רש"י) _____ ולכן מי חייב _____

מקשה הגמ', א"כ **פשיטא**, שמה _____ ומדוע _____

מתרצת הגמ', שהחידוש הוא **דמהו דתימא כחו לאו כגופו דמי**, וא"כ מה יהיה הדין של האחרון _____

קמ"ל הברייתא **דכוחו כגופו דמי, דכל היכא דגופו תבר כוחו נמי תבר**, ולכן מי חייב _____

סיכום השקו"ט לבאר הברייתא של חמשה שישבו על ספסל אחד

מה החידוש בזה שהאחרון חייב	והטעם	מי חייב	המקרה	
			דבלאו איהו (האחרון) הוי מיתבר בתרי שעי והשתא איתבר בחדא שעה	לפי התירוץ בהוה אמינא
				לפי הדיחוי
			דבהדי דסמיך בהו תבר (ובלאו איהו לא אתבר כלל)	למסקנת הגמ'

המשך בבא קמא דף י' ע"א - י' ע"ב

סיכום הדינים היוצאים מסוגיא דספסל

באופן	מי חייב	והטעם
לא איתבר כלל		
נמי איתבר		
הוי מיתבר בתרי שעי וכו'		
שלא ישב אלא נסמך עליהם (ובלאו איהו לא איתבר)		

סיכום במה שונה "החופר בור תשעה וכו'" מ"מסר שורו", "מרבה בחבילה" ו"ספסל"

מה המקרה של "הכשרתי במקצת נזקו, חבתי בתשלומי נזקו, כהכשר כל נזקו" _____
 מה עשה הראשון _____ ומה המקצת שעשה האחרון _____
 לפי רב פפא, האם איירי שהשור מת או הוזק _____ מי עשה את הבור למיתה _____
 מדוע זה נקרא 'מקצת נזקו', הרי הראשון לא עשה בור למיתה (ד"ה פשיטא הראשון) _____
 במקרים שהביאו רבי זירא, רב ששת, ורב פפא, הגמ' דוחה שאם בלעדיו לא היה הנזק, פשיטא שהאחרון חייב על הכל, מדוע זה פשוט _____
 ורש"י מפרש בכל אחד מהם מדוע זה לא נקרא שהראשונים סייעו, ואין זה דומה לבור ששם הראשון כן סייע.
 כתוב בלשון רש"י במה שונה המקרה של "החופר בור תשעה וכו'" מהמקרים הבאים

ומדוע בבור זה רק מקצת נזקו	מדוע במקרה זה נחשב שהאחרון עשה את כל הנזק	
	רש"י כת' "אין לו הכשרתי במקצת נזקו אלא כל נזקו" אלא כת' הטעם	"מסר שורו וכו'" ובלאו איהו לא מינטר (ד"ה פשיטא)
		"מרבה בחבילה" ובלאו איהו לא אזלא (ד"ה פשיטא)
		וכגון דבלאו איהו לא איתבר כלל (ד"ה פשיטא)
		וכגון דבלאו איהו הוי מיתבר בתרי שעי לפי ההוה אמינא (ד"ה דבלאו איהו)
		"חמשה" שישבו על ספסל אחד"

המשך בבא קמא דף י' ע"א - י' ע"ב

מקשה הגמ', ותו ליכא עוד מקרה שעשה רק מקצת וחייב כאילו עשה הכל
 והא איכא הא דתניא, הכוהו עשרה בני אדם בעשר מקלות, בין הכוהו כולם בבת אחת, בין הכוהו בזה אחר זה,
 ומת, כולן פטורים, ר' יהודה בן בתירא אומר שאם הכוהו בזה אחר זה, האחרון חייב, מפני שקירב את מיתתו.
 סיכום דיני הברייתא ד"הכוהו עשרה בני אדם"

בזה אחר זה		בבת אחת		
איך דורשים "כל נפש"	הדין	והטעם	הדין	
				לפי רבנן
רש"י				לפי ר"י בן בתירא
שם		רש"י		

האם הקושיא היא מדברי רבנן או מדברי ר' יהודה בן בתירא _____
 מתרצת הגמ', שאכן זה מקרה שעשה רק מקצת וחייב על הכל, אך מ"מ לא רצה להעמיד משנתנו במקרה זה,
 משום דבקטלא לא קמיירי, במיתה של מי לא מיירי משנתנו _____
 סמך פסיקים בקטע הבא: ואיבעית אימא בפלוגתא לא קמיירי ולא הוא אוקמינן דלא כרבי דלא כרבי ורבנן
 מוקמינן כר' יהודה בן בתירא ולא כרבנן לא מוקמינן.
 "דלא כרבי ורבנן מוקמינן", מדוע (רש"י) _____
 סכס, לר"י בן בתירא, מה המקרה שאפילו שעשה רק מקצת, חייב כאילו עשה את הכל _____
 ובאר מדוע לא תני בברייתא מקרה זה: לפי תירוץ א' _____
 לפי האיבעית אימא _____

סיכום אופני "מקצת נזק" שהובאו בגמ'

מדוע לא מוקמינן משנתנו באופן זה	באר המקרה	
		האופן דתני בברייתא
		מתקיף לה רבי זירא
		מתקיף לה רב ששת
לפי ההו"א: כ"ל זרי זירא וזכ ששת		מתקיף לה רב פפא
לפי המסקנא: שהאחרון עשה את כל הנזק		והא איכא הא דתניא
תירוץ א':		
תירוץ ב':		

בבא קמא דף י' ע"ב - י"א ע"א

סוגיית בעלים מטפלין בנבילה

שנינו במשנתנו, "הכשרתי במקצת נזקו **חבתי בתשלומי נזקו** כהכשר כל נזקו"

מדייקת הגמ', **חבתי בנזקו לא קתני, אלא בתשלומי נזקו**

מה היה משמע אילו קתני "חבתי בנזקו" (רש"י) _____

ומה משמע מהא דקתני "חבתי בתשלומי נזקו" (רש"י) _____

מה הדין שנאמר בזה (שם) _____

תנינא, להא דתנו רבנן, פרש (רש"י לקמן דף י"ד:): _____

דתני בברייתא, "**תשלומי נזק**", **מלמד שהבעלים מטפלין בנבילה**

מה הפירוש "מטפלין בנבילה" לפי שלב זה בגמ' (רש"י) _____

ביאור הדיוק מהא דקתני "חבתי בתשלומי נזקו"

במקרה שהשור הניזק היה שוה 100 והנבילה שוה עכשיו 25		
ולמי שייכת הנבילה	כמה משלם המזיק	
		אילו קתני "חבתי בנזקו"
		ועכשיו דקתני "חבתי בתשלומי נזקו"

שואלת הגמ', **מנא הני מילי** שהבעלים מטפלין בנבילה

אמר ר' אמי, דאמר קרא לגבי אדם דאזיק שור "**מִכָּה נִפְשׁ בְּהֵמָה יִשְׁלַמְנָה**"

אל תקרי יִשְׁלַמְנָה אלא יִשְׁלִימְנָה, מה המשמעות של "יִשְׁלִימְנָה" (תוס') _____

ומדוע אל תיקרי כן (שם) _____

ומה המשמעות של "יִשְׁלִימְנָה" (רש"י) _____

רב כהנא אמר, שזה נלמד **מהכא**, לאיזה דין מביא רב כהנא מקור _____

שכתוב בפרשת ש"ש "**אם טרף יטרף וביאהו עד, הטרפה לא ישלם**" ודרשינן **עד טרפה ישלם, טרפה עצמה לא ישלם**

פירוש הפסוק "אם טרף יטרף וביאהו עד הטרפה לא ישלם"

מה הדין שנאמר כאן	פסק	נגד	האם איירי שנטרפה באונס או בפשיעה	
	יביאהו עד הטרפה לא ישלם	עד		לפי פשוטו
	יביאהו עד הטרפה הטרפה לא ישלם	עד		לפי דרשת רב כהנא

המשך בבא קמא דף י' ע"ב - י"א ע"א

חזקיה אמר, שהדין של בעלים מטפלים בנבילה, נלמד מהכא,

שנאמר בשור המועד שנגח שור **"וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ"**, היינו לניזק (בהמשך הגמ' יתבאר הלימוד).

וכן תנא דבי חזקיה, **"וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" לניזק, אתה אומר שהנבילה לניזק או אינו אלא למזיק, אמרת לא כך היה, ושאלת הגמ', מאי לא כך היה, אמר אביי אי ס"ד נבילה דמזיק הוא, א"כ ליכתוב רחמנא רק "שור פתחת השור", ולישתוק, ממה היה הפסוק צריך לשתוק**

ואיך היינו יודעים מ"שור פתחת השור" שהנבילה למזיק (רש"י)

ומאחר שמ"שור פתחת השור" כבר יודעים שהנבילה למזיק, א"כ **"וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" למה לי**

שמע מינה ש"וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" בא לומר שהנבילה לניזק, והמזיק ישלם רק את המותר.

פרש לפי זה **"אמרת לא כך היה"** (תורת חיים)

סכס, מדוע אי אפשר לומר שהפסוק בא לומר שהנבילה למזיק

אלא מה כן בא הפסוק ללמד

סיכום הפסוקים שמהם לומדים ש"בעלים מטפלין בנבילה"

איך לומדים מהפסוק שהנבילה לניזק	מאיזה פסוק נלמד	
		לפי ר' אמי
		לפי רב כהנא
		לפי חזקיה

שאלת הקדמה להבנת הצריכותא, האם הדין ד"בעלים מטפלין בנבילה" הוא לטובת המזיק או הניזק
וצריכא, את מה

דאי כתב רחמנא רק **"מִכָּה בְּהֶמָּה יִשְׁלַמְנָה"**, הייתי אומר שרק במקרה זה הקילה התורה על המזיק, משום דלא שכיחא מה לא שכיח (רש"י) ובמה התורה הקילה עליו

אבל טרפה דשכיחא, אימא לא, מה לא
ולכן צריכא, את איזה פסוק

ואי אשמועינן רק טרפה, הייתי אומר משום דממילא, מדוע "טריפה" נחשב היזק דממילא (רש"י)

אבל **"מִכָּה בְּהֶמָּה" דבידים, אימא לא, אלא של מי הנבילה**

ואי אשמועינן רק הני תרתי, הייתי אומר הא **"מִכָּה בְּהֶמָּה"**, משום דלא שכיחא, והא (טריפה), משום דממילא

אבל **"וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ"** דמשתעי בשור מועד שנגח, דשכיחא ובידים, בידים של מי (רש"י ד"ה והמת)

אימא לא על הניזק לטפל בנבילה, אלא על המזיק

ואי אשמועינן רק **"הַמֵּת יִהְיֶה לוֹ"**, הייתי אומר משום דממונא קא מזיק, אבל הכא (במכה בהמה ובטריפה), דבגופא מזיק, אימא לא, מדוע שומר שכר נחשב שהזיק בגופו (רש"י)

צריכא את כל השלשה פסוקים לומר שהנבילה של הניזק

סיכום הצריכותא

מה הסברא להקל על המזיק רק בזה	באיזה סוג מזיק מיירי	
		"מכה נפש בהמה"
		"אם טרף יטרף"
		"והמת יהיה לו"

המשך בבא קמא דף י' ע"ב - י"א ע"א

אמר ליה רב כהנא לרב, אלא טעמא, שמה _____
 הוא רק משום דכתב רחמנא "וְהִמַּת יְהוָה לוֹ", הא לאו הכי, בלי איזה פסוק _____
 הוה אמינא נבילה דמזיק הוּא, וכי אפשר לומר כך, השתא, אי אית ליה לדידיה, למי _____
 כמה טריפות כשיעור כל דמי נזקו, יהיב ליה, ומניין לומדים זאת _____
 דידיה, של מי _____ מבעיא, שמה _____
 סיכום קושית רב כהנא :
 מה לומדים מ"וְהִמַּת יְהוָה לוֹ" _____
 והרי דין זה אנו יודעים כבר מאיזה פסוק _____
 ואיך (באר את הק"ו) _____
 מתרצת הגמ', לא נצרכא, את איזה פסוק _____
 אלא ללמדנו לפחת נבילה, פרש "פחת נבילה" _____
 שמי מפסיד את הפחת נבילה _____
 ואיך לומדים זאת מ"וְהִמַּת יְהוָה לוֹ" _____
 מה הפירוש "בעלים מטפלין בנבילה" לפי מסקנת הגמ' _____

סיכום קושית רב כהנא והתירוץ

האם דין זה כבר נלמד מ"ישיב"	מה לומדים מ"והמת יהיה לו"	
		לפי הבנת הגמ' בקושיא
		לפי התירוץ

המשך בבא קמא דף י' ע"ב - י"א ע"א

שואלת הגמ', לימא 'פחת נבילה' אם המזיק מפסיד אותה או הניזק, מחלוקת תנאי היא

דתניא, מה שכתוב בפרשת שומר שכר "אם טרף יטרף יביאהו עד"

פירוש, שאם נטרפה הבהמה, יביא השומר עדים שנטרפה באונס, ופטור, אלו דברי תנא קמא

אבא שאול אומר יביא עדודה לב"ד, פרש "עדודה" (רש"י) _____

באיזה פסוק מצאנו את הלשון "עד" במשמעות זו (רש"י) _____

מה הפירוש "עד" (שם) _____ ואיך תירגם אונקלוס (במדבר ל"א י"א) "שלל" (שם) _____

ביאור דברי תנא קמא ואבא שאול

מה הדין שכתוב בפסוק	מה הפירוש "עד"	נקד "עד"	האם איירי שנטרפה באונס או בפשיעה	
		עד		לפי תנא קמא
(תוס')				
כה הניחון להלן סלז'יתן		עד		לפי אבא שאול

מאי לאו דת"ק ואבא שאול בהא קמיפלגי, דמר סבר פחת נבילה דניזק הוי, מי סובר כן _____

ומר סבר פחת נבילה דמזיק הוי, מי סובר כן _____

ביאור דברי אבא שאול לפי מהלך זה בגמ' (על פי רש"י)

מדוע	האם אפשר לפרש כן	לפי זה, מה הדין שהוא דורש מהפסוק	האופנים לפרש "יביא עדודה לבית דין"
		למר שר ח"י באוס'פ	דאיירי שנטרפה באונס, ויביא הנבילה לבית דין, לשומה בכדי לשלם
		שהניחיה שייכת לניזק	דאיירי שנטרפה בפשיעה ויביא הנבילה לבי"ד לשומה
		שפחת נכילה מפסיד הניזק	

דוחה הגמ', לא, שאין הכרח לומר שחולקים בפחת נבילה, דאפשר לומר דכולי עלמא פחת נבילה דניזק

והכא ת"ק ואבא שאול, בטורח נבילה קמיפלגי, פרש "טורח נבילה" (רש"י) _____

מי סובר דטורח נבילה הוא על: הניזק _____ המזיק _____

שקוי"ט דגמ' לפרש במה חולקים ת"ק ואבא שאול

לפי אבא שאול		לפי תנא קמא		במה חולקים ת"ק ואבא שאול
איך משמע כן בדבריו	למי/על מי הוא	איך מוכח שסובר כן	למי/על מי הוא	
				לפי ההו"א "מאי לאו בהא קמיפלגי"
				לפי הדיחוי "לא, דכ"ע דניזק וכו"

המשך בבא קמא דף י' ע"ב - י"א ע"א

והתניא (בניחותא), אחרים אומרים, מניין שעל בעל הבור להעלות שור מבורו, ת"ל "כִּסְף יָשִׁיב לְבַעְלָיו וְהֵמֶת"

לפי זה על מי מוטל לטרוח בנבילה

מדוע הביאה הגמ' ברייתא זו כאן

סיכום דין "טורח נבילה"

ומניין	על מי מוטל הטורח	
		לתנא קמא
		לאבא שאול
		לאחרים

אמר ליה אביי לרבא, האי טורח נבילה דתני בברייתא שהוא על המזיק, היכי דמי

אילימא דבבירא שויה זוזא, ואגודא שויה ארבע, פרש: "בירא" _____ "גודא" (רש"י)

מדוע על שפת הבור הנבילה שוה יותר

א"כ כי טרח, בדנפשיה טרח, מדוע הטירחה היא לטובת עצמו (רש"י)

באר את הקושיא (שם)

ביאור המקרה שעל זה הקשה אביי "כי טרח בדנפשיה טרח"

שור שוה 10 זוז שנפל לבור ומת		
לפי"ז כמה ישלם בעל הבור	כמה שוה הנבילה	
	1	כשהיא נמצאת בתוך הבור
	4	כשהיא על שפת הבור

אמר ליה רבא, לא צריכא התורה לומר שהטורח על המזיק, אלא במקרה דבבירא שויה זוזא, ואגודא נמי שויה זוזא

שואלת הגמ', ומי איכא כהאי גוונא, מדוע תמוה שיהיה מקרה כזה

משיבה הגמ', אין, דהא אמרי אינשי, כשורא במתא בזוזא, כשורא בדברא בזוזא

פרש: "כשורא" (רש"י) _____ "במתא" _____ "בדברא" (רש"י)

באיזה מקום צריכה הקורה להיות יותר בזול

ומדוע (רש"י)

והאם באמת היא נמכרת שם יותר בזול

לפי"ז האם יכול להיות שהנבילה תימכר באותו מחיר בין בתוך הבור ובין על שפת הבור

המשך בבא קמא דף י' ע"ב - י"א ע"א

למדנו לעיל שבנזקין הנבילה שייכת לניזק, עכשיו דנה הגמ' למי שייכת הנבילה, בגנב וגזלן ובשואל.

אמר שמואל, אין שמין לא לגנב ולא לגזלן, אלא לנזקין

האם הוא בא לומר שדעתו, שאין שמין לגנב ולגזלן _____ אלא מה הוא בא לומר (רש"י) _____

מה ההכרח של רש"י לפרש כן (תוס' רבינו פרץ) _____

פרש "אין שמין לא לגנב ולא לגזלן" (רש"י שם) _____

מאיפה לומדים שאין שמין: לגנב (תוס') _____ לגזלן (שם) _____

הערה: כתב רש"י ז"ל: אלא לנזקין שמין, כדכתיב "וְהִמַּת יְהוָה לוֹ", וצ"ע דהרי דין זה נלמד מ"יָשִׁיב" (עיין פנ"י)

ואני אומר, אף לשואל, ואבא מודה לי, מי זה "ואני" _____ ומי הוא "אבא" (רש"י) _____

איבעיא להו, האם הכי קאמר שמואל, אף לשואל 'שמין', לפי זה על מה קאי "אף לשואל" (רש"י) _____

או דלמא ה"ק, ואני אומר אף לשואל 'אין שמין', לפי זה על מה קאי "אף לשואל" (רש"י) _____

ת"ש לפשוט את האיבעיא ממעשה שהיה, דההוא גברא דשאל נרגא מחבריה, מה זה "נרגא" _____

תברה השואל בפשיעה, **אתא** השואל **לקמיה דרב** לשאול כיצד עליו לשלם

אמר ליה רב, לשואל, זיל שלים ליה למשאל **נרגא מעליא** ואת השברים קח לעצמך

שמע מינה, שרב סובר שלשואל אין שמין, איך אפשר לפשוט מזה מה דעת שמואל _____

דוחה הגמ', **אדרבה**, ממעשה זה אפשר להוכיח להיפך

מדאמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב, וכי דינא הכי, שְׁמָה _____

ושתיק, מה רואים מזה שרב שתק (תוס' בבא בתרא דף ס"ב. ד"ה ומודה רב) _____

שמע מינה, שרב סובר שלשואל שמין, וממילא מוכח שגם שמואל סובר כן.

סיכום ההוכחה מהמעשה ד"ההוא גברא" מהי דעת רב ושמואל לגבי שואל

באר את ההוכחה	מה מוכיחה הגמ' ממעשה זה	
		לפי ההו"א
		לפי המסקנא

איתמר, אמר עולא א"ר אלעזר, שמין לגנב ולגזלן, רב פפי אמר אין שמין,

והלכתא, אין שמין לא לגנב ולא לגזלן, אבל לשואל שמין, כדרב כהנא ורב אסי.

סיכום השיטות בסוגייתנו

אליבא דהלכתא	לפי רב פפי	לפי עולא אמר ר' אלעזר	לפי רב ושמואל	
				האם שמין לגנב ולגזלן
		איין מלבר זמא אינן מאחר לסובר ששמן לזבז זלזלן כ"ש ששמן לזבז		האם שמין לשואל

ב"ק דף י"א ע"א חקדמה לסוגיא דשליא

דיני טומאת לידה באשה וימי טהרתה

- א. כתוב בתורה בפרשת תזריע (ויקרא י"ב, ב' - ד') "אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ וְיָלְדָה זָכָר, וְטָמְאָה שְׁבַע יָמִים וּגּוֹ, וְשִׁלְשָׁיִם יוֹם וְשִׁלְשַׁת יָמִים תִּשָּׁב בְּדָמֵי טְהָרָה וּגּוֹ" פירוש, אשה היולדת זכר היא טמאה 7 ימים מיום הלידה (ויום הלידה בכלל), לאחר ימי טומאה אלו יש לה 33 ימי טהרה, כלומר ימים שבהם אפי' ראתה דם אינה טמאה (מכל מקום בימים אלו אסורה בתרומה וקדשים ולהכנס לבית המקדש).
- ב. "וְאִם נִקְבָּה תֵּלֵד, וְטָמְאָה שְׁבַע יָמִים וְשִׁלְשָׁיִם יוֹם וְשִׁשָּׁתַּיִם יָמִים תִּשָּׁב עַל דָּמֵי טְהָרָה" (שם פסוק ה') פירוש, אשה היולדת נקבה היא טמאה 14 ימים (ויום הלידה בכלל), לאחר ימים אלו יש לה 66 ימי טהרה כנ"ל.
- ג. "וּבְמִלְאֵת יְמֵי טְהָרָה לְבֵן אֹד לְבַת, תָּבִיא כְּבֶשֶׂט בֶּן שְׁנָתוֹ וּגּוֹ" (שם ו' - ח') פירוש, לאחר 33 ימי טהרה של יולדת זכר, שהם 40 יום מהלידה, ולאחר 66 ימי טהרה של יולדת נקבה, שהם 80 יום מהלידה, עליה להביא קרבן יולדת, ולאחמ"כ מותרת בתרומה ובקדשים ולהכנס לבית המקדש.
- ד. זמן הלידה נקבע לפי הזמן שבו יצא ראשו או רובו של הולד, דהיינו וּלְד שִׁיבָא רָאשׁוֹ או רובו לפני השקיעה הרי אמו טמאה מיד, ומתחילה למנות את ימי הטומאה באותו יום, ואפי' אם שאר הולד יצא לאחר השקיעה.
- ה. אשה שהפילה ולד ואין ידוע אם היה זכר או נקבה, הולכים לחומרא לכל הצדדים, דהיינו שיש לה 14 ימי טומאה כיוולדת נקבה, אבל אין לה ימי טהרה אלא עד יום הארבעים כיוולדת זכר, נמצא שיש לה בסה"כ 26 ימי טהרה.
- ו. אשה שהפילה "שליא", שהוא כמין לבוש שהולד שוכב בתוכו, אע"פ שאין רואים בה וְלָד, טמאה, משום שאין שליא בלא וְלָד אלא שנימוח בתוכה, ודינה לענין ימי טומאה וטהרה כדלעיל בסעיף ה'.

דיני השוחט בהמה ונמצא בתוכה ולד (בן פקועה)

- א. בהמה שנשחטה ונמצא בתוכה וְלָד בין חי בין מת (והוא הנקרא בן פקועה), הרי הוֹלֵד מותר באכילה בלא שחיטה, משום ששחיטת האם מְתַרְתֵּת אֶת הוֹלֵד, דין זה נלמד מפסוק "וְכָל בְּהֵמָה מִפְּרִסְתָּ פְּרִסָּה וְשִׁסְעַת שִׁסְעַת שְׁתֵּי פְּרִסוֹת מַעֲלַת גְּרָה בְּבִהֶמָה אֲתָה תֹאכְלוּ" (דברים יד, ו).
- ב. אם הוֹלֵד הוציא יד או רגל קודם שחיטת הָאֵם, הרי אותה היד או הרגל אסורים באכילה, וכל שאר הגוף מותר באכילה כנ"ל.
- ג. אם הוֹלֵד הוציא ראשו או רובו קודם השחיטה, הרי כל הוֹלֵד אסור באכילה בלא שחיטה שאינו ניתן ע"י שחיטת האם, דכיון שהוציא ראשו או רובו הרי הוא כְּלוּד לפני השחיטה.

דיני ספקות

- א. 'ספק דאורייתא לחומרא' דהיינו שאם יש ספק בדבר שאיסורו מן התורה, הולכים לחומרא.
- ב. 'ספק ספיקא לקולא' דהיינו שאם יש ספק ספיקא אפילו באיסור דאורייתא, הולכים לקולא.

בס"ד

כבא קמא דף י"א ע"א

שאלות הקדמה לסוגיא דשליא

דיני טומאת לידה באשה וימי טהרתה

באיזה יום נגמרים ימי טהרתה	כמה ימי טהרה יש לה	מאיזה יום מתחילים ימי טהרתה	כמה ימי טומאה מונין לה	
				יולדת זכר
				יולדת נקבה
				מפלת ספק זכר או נקבה

איזה חלק מהולד צריך לצאת, כדי שאמו תיטמא טומאת לידה _____
אשה המפלת שליא ואין ניכר בה ולד, האם היא טמאה _____ ומדוע _____
כמה ימים מונין לה: לימי טומאה _____ לימי טהרה _____ והטעם _____

דיני השוחט בהמה ונמצא בתוכה ולד (בן פקועה)

בהמה שנשחטה ויש בתוכה ולד, האם הולד צריך שחיטה _____
על ידי מה הותר הולד באכילה _____
ומאיפה לומדים דין זה _____

דיני בן פקועה

אם הוציא העובר קודם השחיטה	האם הוא נחשב כילוד	ולכן מה דין החלק שנשאר בפנים
		יד או רגל
		ראשו או רובו

דיני ספקות

בספק דאורייתא, האם הולכים לחומרא או לקולא: כשיש ספק אחד _____ כשיש ספק ספיקא _____

כבא קמא דף י"א ע"א
חמימרות דעולא אמר רבי אלעזר
 סוגיא דשליא

ואמר עולא אמר ר' אלעזר, שליא של אשה, שיצתה מקצתה ביום ראשון ומקצתה ביום שני

מה הספק שיש במקרה זה _____
 ומה הנפק"מ מתי יצא רובו _____
מונין לה (ליולדת) **מן הראשון**, מה מונין לה _____
 ומדוע מונין מן הראשון _____

אמר ליה רבא לעולא, מה דעתך לפסוק כן, משום שהולכים לחומרא

לגבי איזה ענין הוי חומרא (רש"י) _____
 הרי **חומרא דאתי לידי קולא הוא**, משום **דקא מטהרת לה** קודם, כיון שתתחיל למנות ימי טומאתה **מראשון**
 כשמונין מן הראשון באיזה יום יתחילו ימי טהרתה _____
 ואם היתה מונה מיום שני באיזה יום היו מתחילין ימי טהרתה _____

אלא אמר רבא, לחוש לטומאה חוששת מיום ראשון, אבל **מימנא לא ממניא אלא לשני**

מה היא מתחילה למנות רק מיום שני (רש"י) _____
 סכס, מאימתי היא: חוששת לטומאה _____ ודאי טמאה _____ מתחלת ימי טהרה _____

ציין בטבלה למטה, את הימים: שהיא טמאה ודאי, שהיא טמאה מספק, שהם ימי טהרה.
 ואם היא טמאה מספק, ציין האם הספק הוא: שמא הולד נקבה, שמא הרוב יצא ביום א', שמא הרוב יצא ביום ב'.

40	39	38	37	36	35	34	33	32	31	30	29	28	27	26	25	24	23	22	21	20	19	18	17	16	15	14	13	12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	
ג										ב										א										כשיצתה כולה ביום אחד										
ח															ז	ו										ה	ד	כשיצתה מקצתה ביום א' ומקצתה ביום ב'												

ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	
								הדין בימים אלו
								ומה הספק

המשך בבא קמא דף י"א ע"א

מקשה הגמ', מאי קא משמע לן, דאין מקצת שליא בלא ולד

מי משמיע לנו זאת (רש"י) _____
 ובאיזו הלכה שאמר (שם) _____

ביאור איך משמע מדברי עולא "דאין מקצת שליא בלא ולד" (רש"י)

ומדוע	מה דינה ביום הראשון	מה יש להסתפק		
		ב	א	
				אילו היינו אומרים דיש מקצת שליא בלא ולד
				עכשיו שאנו אומרים שאין מקצת שליא בלא ולד

סכס, מאיזה יום אמר עולא שחוששת _____
 איך מוכח מזה דס"ל "דאין מקצת שליא בלא ולד" _____
 ומסיימת הגמ' את הקושיא, הרי חידוש זה כבר **תנינא** במשנה במסכת חולין (פרק ד' משנה ז')
 דתנן, **שליא** של בהמה, **שיצתה מקצתה** קודם שנשחטה האם, **אסורה באכילה**
 האם כל השליא אסורה או רק החלק שיצתה (רש"י) _____
 מפני ששליא היא **סימן** של **ולד באשה**, וכמו"כ היא **סימן** של **ולד בבהמה**
 ומה הטעם שאפילו מה שנשאר בפנים אסור באכילה (רש"י) _____

ביאור איך משמע מהמשנה בחולין "דאין מקצת שליא בלא ולד"

ומדוע	מה דין החלק שלא יצא	מה יש להסתפק		
		ב	א	
				אילו היינו אומרים דיש מקצת שליא בלא ולד
				עכשיו שאנו אומרים שאין מקצת שליא בלא ולד

מתרצת הגמ', **אי ממתני** (המשנה בחולין), **הוה אמינא, דיש מקצת שליא בלא ולד וכו'**

א"כ מדוע **כל** השליא אסורה באכילה _____
 האם גם באשה שייך לגזור גזירה זו _____ ומדוע _____
 לפי זה מה היה צריך להיות הדין באשה _____
קמ"ל, מי משמיע לנו _____ ומה הוא משמיע לנו _____
 לסיכום, "שליא של בהמה שיצתה מקצתה, אסורה באכילה" מה אסורה _____
 ומדוע _____

בבא קמא דף י"א ע"ב

המימרות דעולא אמר רבי אלעזר

בכור שנטרף, ובהמה גסה נקנית במשיכה

ואמר עולא אמר ר' אלעזר, בכור אדם שנטרף בתוך ל' יום, אין פודין אותו

פרש "נטרף" (רש"י) _____ ומה הדין אם מת מעצמו (רש"י) _____ ומניין (שם) _____
 ומדוע הוה אמינא שאם נהרג צריכים לפדותו (שם) _____

וכן תני רמי בר חמא, מתוך שנאמר כפל לשון בפסוק, "אֶךָ פְּדֵה תְּפִדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאֲדָמָה", יכול שאפילו נטרף בתוך שלושים יום, גם כן מה יהיה הדין _____

וכדי שלא נאמר כן, תלמוד לומר "אֶךָ פְּדֵה תְּפִדֶּה" שבזה חלק הפסוק, ללמדנו שבכור שנטרף אין צריך לפדותו איך לומדים זאת מ"אך" _____

ומה לומדים מכפל הלשון "פְּדֵה תְּפִדֶּה" (נמוקי"י) _____

עד כאן כתבנו לפי רש"י, אמנם תוס' חולקים עליו.

לפי תוס' מה הפירוש "נטרף" _____

ולפי דבריהם מאיפה לומדים שאם נהרג בתוך ל' יום אין פודין אותו _____

דין בכור אדם שקרהו אסון בתוך ל' יום

ומניין	האם צריך לפדותו	
		אם מת מעצמו תוך ל' יום
לרש"י:		אם נהרג תוך ל' יום
לתוס':		
		אם נעשה טרפה (תוס')

ואמר עולא אמר ר' אלעזר, בהמה גסה נקנית במשיכה

מקשה הגמ', והא אנו תנן במסכת קידושין (דף כ"ה ע"ב), "בהמה גסה נקנית במסירה"

מתרצת הגמ', הוא (עולא אמר ר' אלעזר) דאמר כי האי תנא של הברייתא

דתינא, וחכמים אומרים זו וזו במשיכה, ר' שמעון אומר זו וזו בהגבהה, מי הם "זו וזו" _____

סכס, כמו מי סובר ר' אלעזר _____

סיכום השיטות באיזה קנין נקנית בהמה

מי סובר שקונים		איך עושים קנין	
בהמה דקה ב...	בהמה גסה ב...		
			משיכה
			מסירה
			הגבהה

כבא קמא דף י"א ע"ב
חמימרות דעולא אמר רבי אלעזר
האחים שחלקו

ואמר עולא אמר ר' אלעזר, **האחים שחלקו**, רצה לומר, שבאים לחלוק בירושת אביהם **מה שעליהן**, הבגדים שהאחים לובשים, שקנו להם מתפוסת הבית (ירושת האב קודם שחלקו) ועדיין לא בלו **שמין** אותם, כפי מה שהם שוין עכשיו בשעת חלוקה

לצורך מה שמין אותם _____
ומה שעל בניהן ובנותיהן, אין שמין, מה הטעם שאין שמין אותם (רש"י) _____
לפי זה מה הדין בבגדי שבת של בניהן ובנותיהן (תוס') _____
ומדוע _____

אמר רב פפא, שיש פעמים שאף מה שעליהן אין שמין
משכחת לה, בגדול אחי (בגדול האחים) שעוסק ומטפל בנכסים
משום **דניחא להו**, למי (רש"י) _____ ומה ניחא להו (שם) _____
ומתי הוי ניחא להו בזה (שם) _____
כי היכי **דלשתמעון מיליה**, פרש _____
האם מיירי שהאחים אמרו מפורש דניחא להו (תוס') _____
א"כ מנין לנו דניחא להו (שם) _____
ולפיי? מה יהיה הדין אם מיחו (שם) _____

סכם, האחים שחלקו אלו בגדים שמין ואלו אין שמין

מה שעל בניהן ובנותיהן	מה שעליהן	
		האם שמין
		באיזה אופן משתנה הדין
(תוס')		מה הטעם שמשנתנה

בבא קמא דף י"א ע"ב

המימרות דעולא אמר רבי אלעזר

סוגיא דשומר שמסר לשומר

ואמר עולא א"ר אלעזר, שומר שמסר לשומר, פטור, מי פטור (רש"י) _____
במה הוא פטור (שם) _____
ולא מיבעיא לומר שהוא פטור במקרה של שומר חנם שמסר לשומר שכר ונגנב הפקדון או שאבד, דעלווי עלייה לשמירתו, מדוע המסירה לשומר שכר הוי עילוי בשמירה (רש"י) _____
במקרה זה, מה הדין של השומר השני (הש"ש) נגנב או אבד _____
ולמי הוא משלם (תוס') _____ ומדוע (שם) _____
א"כ מדוע א"א לפרש דהעילוי בשמירה הוא שאם תיגנב תחזור לבעלים (תוס') _____
אלא אפילו שומר שכר שמסר לשומר חנם, דהשתא גרועי גרעיה לשמירתו, נמי פטור באונסין והטעם שהמסירה לאיש אחר אינה נחשבת פשיעה, שהרי מסר את הפקדון לבן דעת.
רבא אמר, שומר שמסר לשומר חייב, מי חייב _____
ועל מה הוא חייב (רש"י) _____
ולא מיבעיא לומר שחייב, במקרה של שומר שכר שמסר לשומר חנם, דגרועי גרעיה לשמירתו
אלא אפילו שומר חנם שמסר לשומר שכר, נמי חייב _____
והטעם שהוא חייב, הוא משום דאמר ליה, מי יכול לומר למי _____
את מהימנת לי בשבועה, האי (השני) לא מהימן לי בשבועה, איזו שבועה (רש"י) _____
מדוע לשומר הראשון הוא כן חייב להאמין בשבועה (רש"י ב"מ דף ג. ד"ה לא מהימן לי) _____

סיכום המחלוקת בדין שומר שמסר לשומר

ומה הטעם שהוא חייב/פטור	יש חידוש מדוע	באיזה מקרה החידוש	מדוע זה פשוט	באיזה מקרה זה פשוט יותר	מה הדין	
						לפי עולא אמר ר' אלעזר
						לפי רבא

המשך בבא קמא דף י"א ע"ב

בפרק המפקיד אמר אביי טעם אחר לחייב את השומר הראשון

מה הוא טעמו (תוס') _____

הטעמים של מ"ד שומר שמסר לשומר חייב והנפק"מ לדינא בין הטעמים

לפי"ז מה הדין של השומר הראשון במקרה		מה הטעם ששומר שמסר לשומר חייב	
*שהשומר השני אינו צריך לישבע	שהשומר השני נאמן יותר מהראשון (תוס')		
			לפי רבא
			לפי אביי

* כגון שהשומר הראשון ראה בעצמו את האונס ויכול לישבע על זה, או שיש עדים שנאנסה.

סיכום דין שומר שמסר לשומר

ומה דינו לאחר שמסרו		מה דין השומר הראשון קודם שמסרו	אם קרה	
לפי רבא	לפי עולא			
			פשיעה	שומר חנם שמסר שכר לשומר שכר
			גניבה ואבידה	
			אונסים	
			פשיעה	שומר שכר שמסר חנם לשומר חנם
			גניבה ואבידה	
			אונסים	

כבא קמא דף י"א: י"ב.

חקדמח לסוגיית עבדי כמקרקעי או כמטלטלין

נאמר בפרשת בהר (פרק כה פסוק מו) "וְהִתְנַחֲלֶתֶם אֹתָם (עבדים כנענים) לְבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לְרֵשֶׁת אַחֲזָה וְגו'" ממה שכתוב לגבי עבדים לשונות של "נחלה" ו"אחזה" השייכות בדרך כלל בקרקעות, דרשו חז"ל שעבדים הוקשו לקרקעות לגבי כמה דינים, כגון:

1. עבדים נקנין בכסף בשטר ובחזקה, כקרקע.

2. אין אונאה במכירת עבדים, כמו שאין אונאה במכירת קרקע.

3. וכן כשיש דין ודברים על עבדים, אין נשבעים עליהם כמו שאין נשבעים על הקרקעות.

במה דברים אמורים שדינם כקרקע, דוקא לגבי דינים שהם מדאורייתא, אבל לגבי דינים שהם מדרבנן, נחלקו אמוראים אם גם בהם אמרינן עבדי כמקרקעי או דינם כמטלטלין, כגון:

1. למ"ד שיעבודא לאו דאורייתא, האם בעל חוב יכול לגבות עבדים מיתומים עבור חוב אביהם.

2. "פרוזבול" (שהוא תקנת חכמים), האם הוא חל במקרה שיש ללוה עבדים ואין לו קרקע.

3. "קנין אגב" (שהוא מדרבנן), דהיינו, האם אפשר לקנות מטלטלין אגב עבדים, כמו שאפשר לקנות אגב קרקע.

סכס, האם עבדים כמקרקעי או כמטלטלין:

לגבי דינים שהם מדאורייתא _____ ומנלן _____

לגבי דינים שהם מדרבנן _____

כבא קמא דף י"א: י"ב:

חטימות דעולא אמר רבי אלעזר

סוגיא דעבדי כמקרקעי או כמטלטלי

ואמר עולא א"ר אלעזר, הלכתא, גובין מן העבדים, את מה גובין (רש"י)

עבור חוב של מי גובים אותם _____ ומה הכוונה "מן העבדים" _____

אמר ליה רב נחמן לעולא, האם אמר ר' אלעזר דבעל חוב גובה את העבדים, אפילו מיתמי
עבור חוב של מי _____

מדוע שיוכל לגבות מן היתומים (רש"י) _____

אמר לו עולא, לא, מה לא _____ אלא מיניה, ממי (רש"י) _____

ולפי זה האם ר' אלעזר סובר עבדי כמקרקעי או כמטלטלי _____

הקשה לו רב נחמן, מיניה, אפילו מגלימא דעל כתפיה, באר הקושיא _____

השיב לו עולא, הכא במאי עסקינן, שעשאו (את העבד) אפותיקי, ואז ממי אפשר לגבותו
מאלו מילים מורכבת המילה "אפותיקי" (רש"י) _____

פרש מה זה אפותיקי (שם) _____

כדרבא, דאמר רבא, עשה עבדו אפותיקי, ומכרו לאחמ"כ, בעל חוב גובה הימנו (מהלוקח)
עשה שורו אפותיקי, ומכרו, אין בעל חוב גובה הימנו

מבאר רת הגמ', מאי טעמא, שְׁמָה _____

הא אית ליה קלא, פרש "אית ליה קלא" _____

לְמָה יש קול _____ ומדוע (תורת חיים בשם תשובת הרא"ש) _____

והאם אפשר לגבותו מהלוקח כשלא עשאו אפותיקי _____

והא לית ליה קלא, לְמָה אין קול _____

סיכום דברי רבא

והטעם	האם הבעל חוב יכול לגבות מהלוקח	
		עשה עבדו אפותיקי ומכרו
		עשה שורו אפותיקי ומכרו

המשך בבא קמא דף י"א: י"ב:

לבתר דנפק, מי יצא (רש"י) _____ אמר להו עולא, למי (רש"י) _____

שאליבא דאמת, הכי אמר רבי אלעזר, שאפשר לגבות עבדים אפילו מיתמי

לפיי"ז האם הוא סובר עבדי כמקרקעי או כמטלטלי (רש"י) _____

אמר רב נחמן, אשתמטין עולא, מדוע הוא השתמט (רש"י) _____

סיכום מה דעת רבי אלעזר בענין "גובין מן העבדים"

ומה החידוש של רבי אלעזר	והטעם	האם אפשר לגבות עבדים מן היתומים כשלא עשאו אפותיקי	
			לפי מה שאמר עולא לרב נחמן
			אליבא דאמת

הוה עובדא בנהרדעא, ואגבו דייני דנהרדעא, מה היה המעשה _____

וכן הוה עובדא בפומבדיתא, ואגביה רב חנא בר ביזנא

מה הם גבו _____ וממי (רש"י) _____

ומה רואים מזה שפסקו כך _____

אמר להו רב נחמן, למי (שיטמ"ק בשם מהר"י כץ) _____ זילו אהדורו, את מה עליהם להחזיר (שם) _____

ומה יעשה אם לא יחזירו _____

ומדוע הם יכולים לחזור בהם (תוס' ועיין מהר"ם) _____

אמר ליה רבא לרב נחמן, הא עולא, הא רבי אלעזר, הא דייני דנהרדעא, והא רב חנא בר ביזנא

שכל אלו מה הם סוברים (רש"י) _____ ולכן שאל אותו רבא, מר כמאן סבירא ליה

אמר ליה רב נחמן לרבא, אנא מתניתא ידענא שממנה מוכח שעבדי כמטלטלי

דתני אבימי (שם אמורא ששנה ברייתא זו), פרוזבול חל על הקרקע, ואינו חל על העבדים

מי תיקן פרוזבול (רש"י) _____

למה הוא מועיל (שם) _____

ומדוע תיקן זאת (שביעית י' - ג') _____

ומה כותבים בו (רש"י) _____

ומדוע הוא חל דוקא על הקרקע (שם) _____ על קרקע של מי _____

מטלטלין נקנין עם הקרקע, אלו דברים מכר לו (רש"י) _____

באיזה מהם עשה קנין _____ והאם צריך לעשות קנין גם במטלטלין (שם) _____

ובאיזה קנין הם נקנים _____

ואינן נקנין עם העבדים, אלו דברים מכר לו (רש"י) _____

באיזה מהם עשה קנין (שם) _____ והאם ע"י זה קנה גם את המטלטלין (שם) _____

סכס, מה הוכיח רב נחמן מברייתא זו _____

ואיך _____

המשך בבא קמא דף י"א: י"ב:

סיכום השקלא וטריא אם עבדים כמרקעי או כמטלטלין

בשלב זה האם עבדים כמרקעי או כמטלטלין	לשון הגמרא
זה זופא היתק שאלת רז נחמן	אמר ליה רב נחמן לעולא אמר רבי אלעזר אפי' מיתמי
	לא, מיניה
	הכא במאי עסקינן שעשאו אפותיקי
	לבתר דנפק אמר להו עולא הכי אמר רבי אלעזר אפי' מיתמי
	הוה עובדא בנהרדעא ואגבו דייני דנהרדעא הוה עובדא בפומבדיתא ואגביה רב חנא בר ביזנא
	אמר להו רב נחמן זילו אהדורו ואי לא מגבינן לכו לאפדנייכו
	א"ל רבא לרב נחמן הא עולא הא רבי אלעזר הא דייני דנהרדעא והא רב חנא בר ביזנא
	דתני אבימי פרוזבול חל על הקרקע ואינו חל על העבדים מטלטלין נקנין עם הקרקע ואינן נקנין עם העבדים

שאלות סיכום :

1. אלו אמוראים בסוגייתנו סוברים שעבדים דינם :

כקרקעות _____ כמטלטלין _____

2. לגבי אלו דינים מצאנו בסוגייתנו נפק"מ אם עבדים הם כקרקע או כמטלטלין _____

_____

המשך בבא קמא דף י"א: י"ב:

לימא כתנאי

לימא כתנאי, לגבי מה רוצה הגמ' לומר שיש מחלוקת תנאים _____

ברייתא א':

מכר לו עבדים וקרקעות: החזיק בעבדים, לא קנה קרקעות; החזיק בקרקעות, לא קנה עבדים.

מכר לו קרקעות ומטלטלין: החזיק בקרקע, קנה מטלטלין; החזיק במטלטלין, לא קנה קרקע.

מכר לו עבדים ומטלטלין: החזיק בעבדים, לא קנה מטלטלין; החזיק במטלטלין, לא קנה עבדים.

סיכום ברייתא א'

א. עבדים ב. מטלטלין	א. קרקעות ב. מטלטלין	א. עבדים ב. קרקעות	
			החזיק בא' האם קנה ב'
			החזיק בב' האם קנה א'

ברייתא ב': והתניא, שאם מכר לו עבדים ומטלטלין, החזיק בעבדים, קנה מטלטלין

ומה היא דעת ברייתא א' בזה _____

מאי לאו, שהברייתות בהא קמפלגי

דמר סבר, עבדים כמקרקעי דמי, תנא של איזו ברייתא סובר כן _____

ומר סבר, עבדים כמטלטלין דמי, תנא של איזו ברייתא סובר כן _____

אמר רב איקא בריה דרב אמאי, אין הכרח לומר שבזה חולקים התנאים

דאפשר לומר, דכולי עלמא (התנאים של שתי הברייתות) סוברים עבדים כמקרקעי דמי

והדתניא קנה, שפיר, מדוע ברייתא זו מובנת _____

והדתניא לא קנה, זה משום שסובר דבעינן קרקע דומיא דערים מצורות ביהודה, דלא נייד

לגבי מה הוא סובר שצריך קרקע דומיא דערים מצורות ביהודה _____

ובמה עבדים אינם דומים לערים מצורות _____

ומבאר הגמ', מדוע הוא סובר שבקנין אגב בעינן קרקע דומיא דערים מצורות דלא נייד

דתנן במסכת בקידושין, נכסים שאין להם אחריות, נקנין עם נכסים שיש להם אחריות, בכסף בשטר ובחזקה

אלו נכסים נקראים: "שאיין להם אחריות" _____ "שיש להם אחריות" _____

ומדוע הם נקראים כן (רש"י קדושין דף כ"ו). _____

באלו נכסים הוא עושה את הקנין _____ ואלו נכסים נקנין אגב זה _____

והגמ' שם מבאר מנהגי מילי, אמר חזקיה, דאמר קרא "ויתן להם אביהם מתנות רבות לכסף ולזהב ולמגנות עם

ערי מצרות ביהודה", איך משמע בפסוק שקנו בקנין אגב _____

סכס, לפי לשון זה, במה חולקות הברייתות _____

המשך בבא קמא דף י"א: י"ב:

איכא דאמרי, שכך אמר רב איקא בריה דרב אמרי, אין הכרח לומר שזה מחלוקת תנאים

דאפשר לומר, דכולי עלמא (התנאים של שתי הברייתות) סוברים עבדי כמטלטלין דמי

לפי זה איזו ברייתא מובנת _____ ומדוע _____

הא דתניא קנה, איירי בעודן עליו, מה מונח על מי _____ ובאיזה קנין נקנו המטלטלין _____

מקשה הגמ', וכי עודן עליו מאי הוי, הרי העבד חצר מהלכת היא, וחצר מהלכת לא קנה

מדוע חצר מהלכת אינה קונה (רשי"י) _____

וכי תימא דמיירי בעומד, מה מתורץ בזה _____

מדוע אי אפשר באמת לתרץ כן _____

למסקנת הגמ', באיזה אופן אפשר לקנות על גבי עבד בקנין חצר _____

איזה תנאי נוסף צריך כדי שיהיה אפשר לקנות על גביו (תוס') _____

ומה זה מועיל (שם) _____

ואיך מיירי הברייתא "החזיק בעבדים לא קנה מטלטלין" _____

סיכום שתי הלשונות של רב איקא בריה דרב אמרי

מה מתרץ רב איקא בריה דרב אמרי	מה קשה	לפי זה על איזו ברייתא קשה	האם הברייתות סוברות עבדי כמקרקעי או כמטלטלי	
				ללישנא קמא
				ללישנא בתרא

סיכום המהלכים בגמ' לפרש דעת שתי הברייתות

"החזיק בעבדים קנה מטלטלין" באיזה קנין מיירי	האם הברייתות חולקות	מה טעם הברייתא שסוברת שהחזיק בעבדים		
		קנה מטלטלין	לא קנה מטלטלין	
				לפי ההוה אמינא לימא כתנאי
				ללישנא קמא דרב איקא
				ללישנא בתרא דרב איקא

המשך בבא קמא דף י"א: י"ב:

סתירת הברייתות בענין החזיק בקרקע אם קנה עבדים

שים לב: עד כאן עסקנו בדין החזיק בעבדים האם קנה מטלטלין, ועכשיו דנה הגמ' בהחזיק בקרקע האם קנה עבדים. מקשה הגמ', והתניא ברישא של ברייתא ב' (ע"פ פנ"ס), שאם מכר לו קרקע ועבדים, החזיק בקרקע קנה עבדים ומה דעת ברייתא א' בזה.

מתרצת הגמ', **התם בעומדין בתוכה**, באיזו ברייתא מיירי כן _____
 מדייקת הגמ', **מכלל דהאי ברייתא דתני "לא קנה"**, איך מיירי _____
 מקשה הגמ', **הניחא להך לישנא דאמר רב איקא בריה דרב אמי**, דכו"ע **עבדי כמטלטלי דמי**
 לאיזו לישנא הכוונה _____

היינו טעמא דאי עומדין בתוכה, אין, מה כן _____ אי לא, מה לא _____ לא, מה לא _____
 (בשלב זה הבינה הגמ' שבקנין אגב צריך שהמטלטלין יהיו צבורין בתוך הקרקע הנקנית).
אלא להך לישנא דאמר רב איקא דכו"ע עבדי כמקרקעי דמי, לאיזו לישנא הכוונה _____
למה לי עומדין בתוכה, הא אמר שמואל, מכר לו עשר שדות בעשר מדינות, כיון שהחזיק באחת מהן, קנה כולן
 לפי מה שהבינה הגמ' עכשיו, האם הדין שאמר שמואל הוא גם לענין קנין עבדים עם קרקע _____
 ומדוע לפי זה קשה "למה לי עומדין בתוכה" _____

מתרצת הגמ', **וליטעמיד, להך לישנא דאמר עבדי כמטלטלין דמי** (לישנא ב'), הרי גם כן קשה, **למה לי** שהעבד יהיה **עומד בתוכה**, הא קיימא לן **דלא בעינן צבורין**, באר "לא בעינן צבורין" _____
 לפי"ז מה צריך להיות הדין אפילו כשאין עומדין בתוכה _____
אלא מאי אית לך למימר שהטעם שצריך שיהיה העבד עומד בתוכה _____
 הוא משום **דשאני מטלטלי דניידי** שצריכים להיות צבורין, **ממטלטלי דלא ניידי** שאין צריכים להיות צבורין
הכי נמי, גם לפי איזו לישנא של רב איקא _____

אפשר לתרץ, **דשאני מקרקעי דניידי ממקרקעי דלא ניידי**
עבדא מקרקעי דניידי הוא, ולכן האם צריכים להיות עומדין בתוכה _____
התם במכר לו עשר שדות בעשר מדינות, **סדנא דארעא חד הוא**, פרש (רש"י קידושין) _____
 ולכן מה הדין _____
 סכס, על איזו לישנא של רב איקא הקשתה הגמ' "למה לי עומדין בתוכה" _____
 באר הקושיא _____
 ומה מתרצת הגמ' _____

סיכום הסוגיא בענין קניית עבדים עם הקרקע

ללישנא ב' שעבדי כמטלטלין	ללישנא א' שעבדי כמקרקעי		התירוץ: איך מיירי הברייתא	הסתירה: החזיק בקרקע, האם קנה עבדים	
		מדוע לא קנה			מכר לו עבדים וקרקעות וכו'
	דהקנין שהיא עושה בקרקע מוסיף על כל העבד דהואיל זמארי בתוכה נחשב כאחוזר תמידי	איך הם נקנו			והתניא החזיק בקרקע וכו'
(תורת חיים)					

סכס, האם צריך שיהיו עומדים בתוכה:

כשקונים קרקע ועבדים (בין אם יש לעבדים דין קרקע בין אם יש להם דין מטלטלין) _____
 כשקונים קרקע ומטלטלין _____

בבא קמא דף י"ב ע"ב הקדמה לסוגיא דקדשים קלים

סוגי הקרבנות:

- א. קדשי קדשים - חטאת, עולה, אשם ושלמי ציבור.
- ב. קדשים קלים - שלמים, תודה, בכור, מעשר ופסח.

דין מעילה בקדשים:

- א. אסור מן התורה להנות מהקדש, בין קדשי מזבח ובין קדשי בדק הבית, ואם נהנה הרי זה מעל.
- ב. אם עשה כן במזיד, לוקה ומשלם רק מה שנהנה,
- ג. ואם נהנה בשוגג, חייב לשלם את מה שנהנה בתוספת חומש, ולהביא קרבן "אשם מעילות".
- ד. קדשי קדשים - יש בהן מעילה מחיים משעה שהוקדשו, ולאחר זריקת הדם רק באימורין.
- ה. קדשים קלים - אין בהן מעילה מחיים, אבל יש מעילה באימורין לאחר זריקת הדם.

קדשים, ממון של מי הם:

- א. קדשי קדשים לכו"ע הם ממון גבוה, משעה שהוקדשו.
- ב. קדשים קלים, לרבנן הוי ממון גבוה, ולר"י הגלילי ממון בעלים, (בסוגייתנו יבואר על אלו קדשים קלים אמר ר"י הגלילי שהם ממון בעלים)
- ג. יש נפק"מ בין ממון גבוה לממון בעלים, אם יכול למוכרן ולקדש בהן אשה, וכן לעניין נזקין.
- שים לב: אף שנחלקו בקדשים קלים אי הוה ממון גבוה או ממון בעלים, מ"מ לכו"ע אין בהן מעילה מחיים.

דין שבועת פקדון:

- א. הגוזל מחברו, או שחברו הפקיד אצלו דבר וכיוצא בזה, והגזלן או השומר כפר, ונשבע, ואחר כך הודה, הרי הוא חייב לשלם קרן וחומש לבעלים, ולהביא קרבן "אשם גזילות".
- ב. דין זה הוא דוקא אם כפר בממון חברו דכתיב "וְכַחַשׁ בְּעֵמִיתוֹ", אבל אם היה ממון של הקדש, אף שהוא ברשות חבירו, אין בו דין שבועת הפקדון, ואינו משלם אלא קרן בלבד.

דין בכור בהמה טהורה:

- א. ישראל שנולד בעדרו בכור בהמה טהורה, בין תם ובין בעל מום, צריך לתתו לכהן.
- ב. אם הבכור הוא תם, דהיינו שאין בו מום, הכהן מקריבו לקרבן בכור.
- ג. אם הוא בעל מום, הכהן אוכלו בכל מקום, ואפ"ל בטומאה, שהמום מוציאו מידי קרבן.
- ד. גם בזמן הזה צריך ליתנו לכהן, אך מכיון שאי אפשר להקריבו, אם הוא תם, ירעה עד שיסתאב, דהיינו שהכהן ימתין עד שיפול בו מום, ואז יאכלנו כנ"ל.
- ה. בכור הוא אחד מכ"ד מתנות כהונה שניתנו לכהנים.

בבא קמא דף י"ב ע"ב
שאלות הקדמה לסוגיא דקדשים קלים

מדיני קדשים

האם הם ממון גבוה או ממון בעלים	האם יש בהם מעילה			אלו קרבנות הם	
	לאחר זריקת הדם		לפני זריקת הדם		
	בבשר	באימורין			
					קדשי קדשים
מחלוקת רבנן ור"י הגלילי					קדשים קלים

הענינים שבהם יש נפק"מ לדינא בין ממון גבוה לממון בעלים

ומדוע	ממון גבוה	ממון בעלים	
מגלן			האם חייב עליו חומש ואשם בשבועת הפקדון
מגלן			המזיק אותו האם חייב לשלם
			האם אפשר למוכרו ולקדש בו אשה

דיני בכור בהמה טהורה:

_____ ישראל שנוגד בעדרו בכור בהמה טהורה, למי הוא חייב לתת אותו
 מה הכהן עושה עמו:
 _____ אם הוא בעל מום
 _____ אם הוא תם: בזמן שביהמ"ק קיים _____ בזמן הזה

בבא קמא דף י"ב ע"ב

סוגיא דקדשים קלים

שנינו במשנתנו, "נכסים שאין בהן מעילה" דהיינו, שאם הזקתי לנכסים שאין בהם מעילה, אני חייב לשלם. מדייקת הגמ', מעילה, הוא דלית בהו, דהיינו שכדי להתחייב, די בכך שנכסי הניזק לא יהיה בהם מעילה, הא מקדש קדשי, אבל אם אין בהן מעילה, אע"פ שיש בהן קדושה, אני חייב.

ביאור הדיוק "מעילה הוא דלית בהו הא מקדש קדשי"

מה הדין אם הזיק לנכסי הקדש		
שיש בהן מעילה	שאינן בהן מעילה	
		אילו תני "נכסים של הדיוט"
		עכשיו דתני "נכסים שאין בהן מעילה"

שואלת הגמ', מאן תנא שסובר שהמזיק נכסי הקדש שאין בהם מעילה, חייב

אמר ר' יוחנן, שבאלו קדשים מייירי _____ ואלביא דאיזה תנא _____
שְׁמָה הוּא סוּבֵר _____

שים לב: קדשים קלים מחיים לכו"ע אין בהן מעילה, והמחלוקת ריה"ג ורבנן, היא רק לגבי אם הם ממון בעלים או ממון גבוה. הגמ' מביאה את המקור לדברי ר' יוסי הגלילי

דתינא "ומעלה מעל בה" וְנִחַש בְּעִמְתוֹ, לגבי איזה עניין נאמר פסוק זה (רש"י) _____
באר מה המקרה (רש"י) _____

הפסוק בא לרבות קדשים קלים שהן ממון, דברי ר"י הגלילי, שְׁמָה הדין בקדשים קלים _____
מאיזו מילה הוא לומד זאת (רש"י) _____

ואיך משמע בפסוק שהם ממון _____ לפי"ז על מה קאי "וכחש" (רש"י ד"ה שהן ממון) _____
וכך דורשים את הפסוק: "ומעלה מעל בה" וְנִחַש, וגם נִחַש בְּעִמְתוֹ

הדינים היוצאים מדברי ר' יוחנן

ומה הדין בקדשים קלים			קדשי קדשים		
והטעם	לר"י הגלילי	והטעם	לרבנן	ומנלן	מה הדין
					לגבי שבועת הפקדון
					כשהזיק אותם

המשך בבא קמא דף י"ב ע"ב

מקשה הגמ', והתנן במסכת קדושין, המקדש אשה בחלקו, בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים, אינה מקודשת, לימא דלא כר"י הגלילי, שְׁמָה צריך להיות הדין לפי דבריו _____ ומדוע _____

הערה: עיין שיטמ"ק בשם הרא"ש (הובא ב"אוצר המפרשים" הנספח לקובץ תלמודו בידו) שקושית הגמ' היא על ר' יוחנן, עיין שם הטעם. מתרצת הגמ', אפילו תימא שהמשנה בקידושין כר' יוסי הגלילי, כי אמר ריה"ג, שְׁמָה (רש"י) _____ זה דוקא מחיים, אבל לאחר שחיטה אפילו רבי יוסי הגלילי מודה, שְׁמָה _____ משום דכי קא זכו הכהנים בחזה ושוק, והבעלים בשאר הבשר, משלחן גבוה קא זכו, פרש _____ סכס, לפי ר"י הגלילי, מתי קדשים קלים הם: ממון בעלים _____ ממון גבוה _____ סיכום קושית הגמ' "והתנן המקדש בחלקו וכו'" והתירוץ _____

קושית הגמ'		התירוץ	
האם קדשים קלים הם ממון גבוה / בעלים	איך משמע כן	האם מיירי מחיים או לאחר שחיטה	איך מוכח דמיירי כן
לפי משנתנו			
לפי המשנה בקדושין			קדושין דף נב:

מקשה הגמ', ומחיים מי אמר ר"י הגלילי דהוי ממון בעלים אפילו בחזי להקרבה (ע"פ הרשב"א) והתנן במסכת מעשר שני, בכור מוכרין אותו כשהוא תם ועדיין חי, מי יכול למוכרו למי (רש"י) _____ (ולא שחוט), מדוע א"א למוכרו כשהוא שחוט (רש"י) _____ הערה: עיין שיטמ"ק בשם הרא"ש מדוע נקט רש"י שימכור דווקא לכהן. ובעל מום, מוכרין אותו חי ושחוט, שהרי כשנפל בו מום יצא לחולין, ומקדשין בו (תם חי ובעל מום חי ושחוט) את האשה, לפי משנה זו האם בכור תם חי הוי ממון גבוה או ממון בעלים _____ ואיך רואים זאת _____ ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבוב, לא שנו, שְׁמָה (רש"י) _____ אלא בכור בזמן הזה (שאינן ביהמ"ק קיים), מדוע בזמן הזה הוי ממון בעלים _____ מה יכול הלוקח לעשות בו (רש"י ד"ה תם חי) _____ אבל בזמן שביית המקדש קיים דחזי הבכור להקרבה, לא, מה לא _____ סיכום המשנה "בכור מוכרין אותו וכו'" לפי רב נחמן _____

ולכן האם הוא ממון גבוה או ממון בעלים	האם הוא ראוי להקרבה		
		בזמן הבית	תם
		בזמן הזה	
		בעל מום	

* ואיתיביה רבא לרב נחמן, מדתני בברייתא "ומַעְלָה מַעַל בְּה" לרבות קדשים קלים שהן ממנו, דברי ר"י הגלילי, האם ר"י הגלילי איירי בזמן שביית המקדש קיים או דווקא בזמן הזה (רש"י) _____ ואיך מוכח כן (שם) _____ וא"כ מה קשה על רב נחמן _____

* הערה: יש שאינם גורסים מכאן עד סוף קושית הגמ' (מ"ואיתיביה" עד התירוץ "מתנות כהונה קאמרת").

המשך בבא קמא דף י"ב ע"ב

ומשני רבינא דאיירי בבכור שנולד בחוץ לארץ, מי איירי כן _____
 ואליבא דר"ש דאמר אם באו תמימים יקרבו, מי באו (רש"י) _____
 מהיכן ולהיכן באו (שם) _____
 ומדויק מדבריו, שרק אם באו, אין, מה כן _____
 אבל לכתחילה לא מביאים אותם מחו"ל לא"י (כדי להקריבם), אלא מה עושים בהם (רש"י) _____
 לפי דבריו (ר' שמעון), האם בכור בחוץ לארץ עומד להקרבה או לא (שם) _____
 סיכום תירוץ רבינא : _____
 דמה שאמר רב נחמן דבכור בזמן שבית המקדש קיים לא הוי ממון בעלים, באיזה בכור איירי _____
 ועל איזה בכור אמר ר' יוסי הגלילי דהוי ממון בעלים גם בזמן שביהמ"ק קיים _____
 ואם איתא דמחיים אמר ר' יוסי הגלילי דקדשים קלים ממון בעלים הן אפילו בחזי להקרבה _____
 לפי זה האם אפשר לומר שרב נחמן אמר את דבריו אליבא דריה"ג _____ ומדוע _____
 א"כ לישני רבינא, הא רבי יוסי הגלילי הברייתא שאומרת שקדשים קלים ממון בעלים הם, היא דעת ר"י הגלילי _____
 הא רבנן, מי קאי אליבא דרבנן (רש"י) _____

מתרצת הגמ', מתנות כהונה קאמרת, פירוש, וכי מדין מתנות כהונה, אתה מקשה

לאיזה ממתנות כהונה הכוונה _____

שאני מתנות כהונה משאר קדשים קלים, דכי קא זכו בהן הכהנים, משלחן גבוה קא זכו

ולכן בכור דחזי להקרבה, האם הוי ממון גבוה או ממון בעלים _____

ועל מה אמר ר' יוסי הגלילי דהוי ממון בעלים גם בחזי להקרבה (רש"י) _____

ומדוע לא תירץ רבינא שריה"ג מיירי בשלמים ולא בבכור (שם) _____

סיכום תירוץ הגמ' "מתנות כהונה קאמרת וכו'"

והטעם	האם הוי ממון גבוה או ממון בעלים לפי ריה"ג		
		דחזי להקרבה	בכור מחיים
		דלא חזי להקרבה	
רש"י דף י"ג. ד"ה בכור מבעיא		דחזי להקרבה	שלמים מחיים
		שנפסלו להקרבה	

סיכום קושית הגמ' "ומחיים מי אמר" והתירוץ

התירוץ: באיזה קדשים קלים איירי	הקושיא: האם קדשים קלים דחזי להקרבה הוי ממון בעלים או ממון גבוה	
		לפי דברי הגמ' "כי אמר ריה"ג מחיים"
		לפי דברי רב נחמן ומה שאמר רבינא

סכס : לגבי אלו דברים יש נפק"מ אם קדשים קלים הוי ממון בעלים או ממון גבוה :

א. _____ ב. _____ ג. _____

המשך בבא קמא דף י"ב ע"ב

ביאור קושית הגמרא "ומחיים מי אמר" והתירוץ

הגמ' לעיל תירצה שהמשנה "המקדש בחלקו, אינה מקודשת" קאי אפילו אליבא דר' יוסי הגלילי, דכי אמר ריה"ג דהוי ממון בעלים, דוקא מחיים, אבל לאחר שחיטה, אפילו ריה"ג מודה דהוי ממון גבוה, משמע, שסובר דמחיים הוי ממון בעלים, אפילו בחזי להקרבה. (שיטמ"ק בשם הרשב"א)

מקשה הגמ', **ומחיים מי אמר** ר' יוסי הגלילי דהוי ממון בעלים אפילו בחזי להקרבה.

והתנן במסכת מעשר שני, **בכור מוכרין אותו תם חי וכו' ומקדשין בו את האשה**, היוצא ממשנה זו דבכור הוי ממון בעלים, **ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבונה, לא שנו** דהוי ממון בעלים, **אלא בכור בזמן הזה, דכיון דלא חזי להקרבה וכו' ואיתיביה רבא לר"נ וכו'** שהרי ר"י הגלילי אמר דבכור הוי ממון בעלים גם בזמן שבית המקדש קיים (עין רש"י ההכרח לזה), **ומשני רבינא** דגם בזמן הבית יש בכור דלא חזי להקרבה, דהיינו **בבכור בחו"ל**, ורק בזה אמר ריה"ג דהוי ממון בעלים. סיום הקושיא, **ואם איתא** מה שאמרנו לעיל דמחיים אמר ר' יוסי הגלילי דהוי ממון בעלים אפילו בחזי להקרבה, הרי אי אפשר לאוקמי דברי רב נחמן כר' יוסי הגלילי, וא"כ **לישני רבינא, הא** דתניא דקדשים קלים הם ממונו **ר' יוסי הגלילי** היא, **הא** דאמר רב נחמן דבכזי להקרבה לא הוי ממון בעלים היינו **רבנן**.

מתרצת הגמ', **מתנות כהונה קאמרת**, הרי רב נחמן אמר את דבריו בבכור, ובכור הוי מכ"ד מתנות כהונה,

ושאני מתנות כהונה דכי קא זכו משלחן גבוה קא זכו, ורק בהם אמר רב נחמן דבכזי להקרבה הוי ממון גבוה אפילו מחיים, משא"כ שלמים שהבעלים לא זכו בהם משולחן גבוה, הוי ממון בעלים אפילו בחזי להקרבה.

סיכום השקו"ט אלו קדשים קלים הם ממון בעלים לפי ר' יוסי הגלילי

בשלב זה, האם קרבנות אלו הם ממון בעלים או ממון גבוה				דברי הגמ'
בכור מחיים		שלמים		
דלא חזי	דחזי להקרבה	לאחר שחיטה	מחיים	
				אמר ר' יוחנן בקדשים קלים ואליבא דר' הגלילי, דאמר ממון בעלים הוא, דתניא וכו'
				כי אמר ר' יוסי הגלילי מחיים, אבל לאחר שחיטה אפילו ריה"ג מודה, דכי קא זכו משלחן משלחן גבוה קא זכו
				ומחיים מי אמר והתנן בכור מוכרין אותו תם חי וכו' ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבונה וכו'
				מתנות כהונה קאמרת, שאני מתנות כהונה, דכי קא זכו משלחן גבוה קא זכו

למסקנת הגמ', האם הדברים הבאים הם ממון בעלים או ממון גבוה לפי ר' יוסי הגלילי

לאחר שחיטה	מחיים	שלמים	
		בזמן הזה או בחו"ל	בכור תם
		בזמן הבית בא"י	
		בכור בעל מום	

בבא קמא דף י"ג ע"א חמשך סוגיא דקדשים קלים

גופא, פרש "גופא" (תוסי' נזיר דף יח: ד"ה אית ספרים)

"וימַעְלָה מַעַל בְּה'" לרבות קדשים קלים שהם ממונו, דברי רבי יוסי הגלילי

ומביאה הברייתא את דברי בן עזאי שמפרש את דברי ר"י הגלילי, ונחלקו תנאים מה אמר בן עזאי

בן עזאי אומר, שר' יוסי הגלילי שאמר "לרבות קדשים קלים" כוונתו, לרבות את השלמים שהם ממון בעלים
אבא יוסי בן דוסתאי אומר, לא אמר בן עזאי שהכוונה לרבות את השלמים, **אלא בכור בלבד** הוי ממון בעלים.
מדברי רש"י במסכת תמורה דף ח' ע"א, וכן ברבנו חננאל כאן, משמע שיש בברייתא ג' שיטות בדעת ר' יוסי הגלילי:
א. לפי תנא קמא, ר' יוסי הגלילי סובר שבא לרבות כל קדשים קלים.

ב. לפי ת"ק דבן עזאי, ר' יוסי הגלילי סובר שבא לרבות שלמים, ובגמ' יתבאר את מה הוא בא למעט.

ג. לפי אבא יוסי בן דוסתאי בשם בן עזאי, ר' יוסי הגלילי סובר שרק בכור בלבד הוא ממון בעלים.

סכס, לפי ר' יוסי הגלילי האם קרבנות אלו הם ממון בעלים או ממון גבוה

מעשר	בכור	שלמים		
			לפי תנא קמא	
			אליבא דתנא קמא דבן עזאי	לפי בן עזאי
			אליבא דאבא יוסי בן דוסתאי	
יתכאר ללא'	יתכאר ללא'			

אמר מר, בן עזאי אומר לרבות את השלמים שהם ממון בעלים

שואלת הגמ', **למעוטי מאי**, איך משמע בדברי בן עזאי שזה בא למעט

אילימא למעוטי בכור שאינו ממון בעלים

א"א לומר כן, **דהשתא, ומה שלמים שטעונים סמיכה, ונסכים, ותנופת חזה ושוק, אמרת ממון בעלים**

באר: "סמיכה"

"נסכים"

"תנופת חזה ושוק"

בכור שאינו טעון סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק, **מבעיא, שמה**

לאיזה בכור כוונת הגמ' כאן (רש"י)

סכס, מדוע א"א לומר שבן עזאי בא למעוטי בכור

המשך בבא קמא דף י"ג ע"א

אלא אמר ר' יוחנן, שזה בא למעוטי מעשר בהמה, שאינו ממון בעלים

ומביא ר' יוחנן ברייתא שסוברת כך

כדתניא, בבכור נאמר "לא תפדה" להוציאו מקדושתו, אבל ונמכר תם חי, ובעל מום חי ושחוט

מה ההבדל בין פדיון למכירה (רש"י)

ואילו **במעשר נאמר "לא יגאל", ואינו נמכר לא חי ולא שחוט, לא תם ולא בעל מום**

מנלך ד"לא יגאל" כולל גם איסור מכירה (רש"י)

איך רואים מברייתא זו שמעשר בהמה לא הוי ממון בעלים

סיכום הברייתא

לפי זה, האם הוא ממון בעלים או ממון גבוה	ולכן האם אפשר		מה נאמר לגבי	
	למוכרו	לפדותו		
				בכור
				מעשר בהמה

סכס, לפי מהלך זה בגמ', את מה אי אפשר לומר שבן עזאי בא למעט

ומדוע

אלא את מה הוא בא למעט

לפי זה, על אלו קדשים קלים אמר ריה"ג שהם ממון בעלים:

לפי בן עזאי _____ לפי אבא יוסי בן דוסתאי _____

רבינא מתני לה אסיפא, את מה הוא לומד על הסיפא

דתני בסיפא של הברייתא, **אבא יוסי בן דוסתאי אומר, לא אמר בן עזאי אלא בבכור בלבד**

שואלת הגמ', **למעוטי מאי**, אלו קדשים קלים הוא בא למעט שאינם ממון בעלים

אילימא למעוטי שלמים, אם נאמר כן, אלו קדשים קלים הם ממון בעלים

אי אפשר לומר כן, **דהשתא, ומה בכור שקדוש מרחם**, פרש "קדוש מרחם"

ואפילו הכי **ממונו הוא, שלמים** שאינם קדושים מרחם, **מבעיא** לומר שזה ממונו

אמר ר' יוחנן, שזה בא למעוטי מעשר בהמה, כדתניא, בבכור נאמר וכו'

מקשה הגמ', **הא בבכור בלבד קאמר, קשיא**, אכן קשה לדברי רבינא.

סכס, לפי רבינא, מה אי אפשר לומר שאבא יוסי בן דוסתאי בא למעט

ומדוע

אלא את מה זה בא למעט

לפי זה, על אלו קדשים קלים אמר ריה"ג שהם ממון בעלים:

לפי בן עזאי _____ לפי אבא יוסי בן דוסתאי _____

מה מקשה הגמ' על דברי רבינא

סיכום החומרות בשלמים ובבכור

מה החומרא שלו	מה חמור יותר שלמים או בכור	
		ללישנא קמא
		לפי רבינא

המשך בבא קמא דף י"ג ע"א

סיכום דברי ר' יוסי הגלילי לפי בן עזאי

האם קרבנות אלו הם ממון בעלים או ממון גבוה				
מעשר בהמה	בכור דלא חזי להקרבה	שלמים מחיים		
			לתנא קמא דבן עזאי	לפי לישנא קמא
			לאבא יוסי בן דוסתאי	
			לתנא קמא דבן עזאי	לפי רבינא
			לאבא יוסי בן דוסתאי	

רבא אמר, מאי נכסים שאין בהן מעילה, נכסים שאין בהן דין מעילה, על מי בא רבא לחלוק. _____
 באר "שאין בהן דין מעילה" (רש"י) _____
 לאלו נכסים הכוונה _____
 מה מקשה הגמ' על פירוש זה _____
 ומסיימת הגמרא, קשיא, אכן קשה לדברי רבא.

סיכום מחלוקת ר' יוחנן ורבא בפירוש משנתנו

לפי"ז מי התנא דמשנתנו	את מה זה בא למעט	אלו נכסים הם	פרש "שאין בהן מעילה"	
				לפי ר' יוחנן
				לפי רבא

בבא קמא דף י"ג ע"א

סוגית שלמים שהזיקו

עד כאן למדנו מה הדין בהדיוט שהזיק להקדש, ועכשיו דנה הגמ' מה הדין בשור של הקדש שהזיק לשור של הדיוט.

דין של שור של הקדש שהזיק לשור של הדיוט

ומדוע	ומה הדין של קדשים קלים שהזיקו	ומנלן	מה הדין של קדשי קדשים שהזיקו	
		דכתנז "וְכִי יִזְלַף שׁוֹר אִישׁ אֶת שׁוֹר יְצֵהוּ" וְיִין זֶמַי לְקַטֵּן דְּלִי לֵב: וְשֵׁשׁ בְּנֵמוֹק" ע"ל המשנה, איך למדיד שאת מהפסוק		לפי רבנן
				לפי ר' יוסי הגלילי

אמר רבי אבא, שלמים שהזיקו, גובה מבשרן, ואינו גובה מאימוריהן

האם רבי אבא אמר את דבריו לפי רבנן או לפי ר"י הגלילי _____

ומה הדין לפי רבנן _____ ומדוע _____

והאם רבי אבא איירי בתם או במועד (רש"י ד"ה גובה) _____

ומה ההכרח לומר כן _____

מקשה הגמ', **פשיטא**, שמה _____ ומדוע _____

מתרצת הגמ', **לא צריכא, (לגובה) (לגבות) מבשרן כנגד אימורים**

האם רבי אבא בא לומר שהוא גובה מהבשר כנגד האמורים, או שאינו גובה (רש"י בלישנא קמא) _____

ביאור התירוץ ע"פ רש"י: במקרה ששור תם של שלמים ששועה 200, נגח לשור שועה 200, ואין הנבילה יפה כלום

האם הניזק מפסיד וא"כ כמה	וכמה גובה מהאמורים כשהם שוין 60	כמה גובה מהבשר כשהוא שועה 140	
			אילו היה הדין שגובה מאימוריהן
			אילו היה הדין שגובה מבשרן כנגד אימוריהן
			לפי מה שאמר ר' אבא שאינו גובה מבשרן כנגד אימוריהן

סכס, "ואינו גובה מאימוריהן" מה הפירוש:

לפי הבנת הגמ' בקושיא _____

לפי התירוץ _____

המשך בבא קמא דף י"ג ע"א

- הקדמה להבנת קושית הגמ' "אליבא דמאן":
 לקמן דף נ"ג. תניא בברייתא "שור שדחף את חברו לבור", ויש בזה שני נידונים:
 א. מי מהם עשה עיקר הנזק, השור או הבור.
 ב. במקרה שאין הניזק יכול לגבות ממזיק אחד, האם יכול לגבות מהמזיק השני את מה שהראשון אינו משלם.
 ונחלקו רבנן ורבי נתן בשני נידונים אלו, וכדלהלן:

מחלוקת רבנן ור' נתן לשיטת רש"י (עיין בתוס' הגירסא הנכונה ברש"י)

והטעם	לפי ר' נתן	והטעם	לפי רבנן	כמה משלם	
				בעל השור	כשהשור שדחף הוא תם
רש"י כאן ד"ה אנא תוראי				בעל הבור	
הרז"ע הנוסף הוא משום דכי ליכא אשתלומי מהאי				בעל השור	כשהשור שדחף הוא מועד
כאשתלומי מהאי משתלם מהאי				בעל הבור	
רש"י דף נ"ג. ד"ה רבי נתן אומר		רש"י דף נ"ג. ד"ה מאי דאית לי			

מקשה הגמ', **אליבא דמאן**, לדעת מי אמר רבי אבא את דבריו

אי אליבא דרבנן, פשיטא, שמה

הא אמרי לגבי שור שדחף את חברו לבור, **כי ליכא לאשתלומי מהאי לא משתלמא מהאי**

האם ההוכחה שהם סוברים כן, היא ממה שאמרו בתם או במועד

ששם אמרו "כי ליכא לאשתלומי מהאי" ממי _____ וכמה א"א לגבות ממנו _____

"לא משתלם מהאי" ממי _____

א"כ גם בשלמים שהזיקו, פשוט, דכי ליכא לאשתלומי ממה _____ לא משתלם ממה _____

ואי אליבא דר' נתן, הא אמר, כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי

האם ההוכחה שהוא סובר כן, היא ממה שאמר בתם או במועד

ששם אמר "כי ליכא לאשתלומי מהאי" ממי _____ וכמה א"א לגבות ממנו _____

"משתלם מהאי" ממי _____ וכמה משתלם ממנו _____

א"כ לפי דבריו גם בשלמים שהזיקו צריך להיות הדין

דכי ליכא לאשתלומי ממה _____ משתלם ממה _____

ומה הדין לפי מה שאמר רבי אבא _____

סכס :

מה קשה אם נאמר שדברי רבי אבא הם אליבא דרבנן _____

ומדוע אי אפשר לומר שאמר את דבריו אליבא דר' נתן _____

המשך בבא קמא דף י"ג ע"א

ביאור שיטת רבנן לפי תוס' (רשות):

סכס, לפי רש"י איך מוכח בדברי רבנן "דלא משתלם מהאי" _____
 מה מקשים תוס' על זה _____

מחלוקת רבנן ור' נתן לשיטת תוס'

והטעם	לפי ר' נתן <small>שים לב: תוס' סובר בזה כמו רש"י</small>	והטעם	לפי רבנן	כמה משלם	
				בעל השור	כשהשור שדחף הוא תם
				בעל הבור	
				בעל השור	כשהשור שדחף הוא מועד
				בעל הבור	

באר דברי רבנן: "כי ליכא לאשתלומי מהאי" ממי _____ "לא משתלם מהאי" ממי _____
 האם ההוכחה שהם סוברים כן, היא רק ממה שאמרו בתם או גם ממה שאמרו במועד _____

סיכום המחלוקת רש"י ותוס' בדברי רבנן

מה הטעם שבעל הבור פטור	כמה משלם בעל השור		
	במועד	בתם	
			לפי רש"י
			לפי תוס'

המשך בבא קמא דף י"ג ע"א

מתרצת הגמ', **אי בעית אימא** שדברי רבי אבא הם לפי ר' נתן, **איבעית אימא** שדברי רבי אבא הם לפי רבנן ומבארת הגמ', **איבעית אימא רבנן**, והטעם שאין זה "פשיטא"

הוא משום שהיינו אומרים, **שהני מילי**, שְׁמָה (רש"י) _____
בתרי גופי, היכן איירי בנזק שנעשה ע"י תרי גופי _____ ומי הם ה"תרי גופי" (רש"י) _____
אבל בחד גופא, מי איירי בנזק שנעשה בחד גופא _____ ומי הוא ה"חד גופא" _____
 וכיון דהבשר והאמורין הם גוף אחד, היה מקום לומר **דמצי אמר ליה**, מי היה יכול לומר למי _____
מכל היכא דבעינן משתלמנא, לפי טענה זו האם הוא יכול לגבות מהבשר כנגד האימורים _____
 ולכן מה בא רבי אבא לחדש אפילו בחד גופא _____
 סכס, מדוע הוצרך רבי אבא לחדש דאפילו לרבנן "אינו גובה מבשרן כנגד אימוריהן" _____
איבעית אימא ר' נתן, ואף שהוא סובר "כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי" _____
 אפשר לומר **דהתם, איפה** _____

הוא משום **דאמר ליה בעל השור לבעל הבור, אנה תוראי בבירך אשכחתייה** מת, את קטלתי, הלכך כל הנזק עליך הבעלים של איזה שור טוען כן (רש"י) _____
 ולכן **מאי דלית לי לאשתלומי מהיאך**, ממני _____ **משתלמנא מינך**, ממני _____
אבל הכא, איפה _____ מה מודה ר' נתן _____
 משום **דמי מצי אמר הניזק, בשר אזיק אימורין לא אזיק**, באר (רש"י) _____
 סכס, מדוע אפשר לומר דר' נתן מודה "דאינו גובה מבשרן כנגד אימוריהן" _____

סיכום שקו"ט דגמ' לפרש לפי איזה תנא אמר רבי אבא את דבריו

מה מתרצת הגמ'	מה מקשה הגמ'	אם אמר את דבריו
		לפי רבנן
		לפי ר' נתן

בבא קמא דף י"ג ע"ב**סוגית תודה שהזיקה, נכסים שהן של בני ברית**

אמר רבא, תודה שהזיקה, גובה מבשרה ואינו גובה מלחמה, לאיזה לחם הכוונה _____
 האם מיירי בתם או במועד _____ ומה הדין במועד _____
 ולפי איזה תנא אמר רבא את דבריו (תוס') _____
 ומה הדין לפי רבנן _____ ומדוע _____
 מדוע רק כאן הוצרכו התוס' לפרש כן, ולא על דברי רבי אבא לעיל _____
 מקשה הגמ', **לחם, פשיטא, שמה**, _____ ומדוע (רש"י) _____
 מתרצת הגמ', **סיפא** (סוף דברי רבא) **אצטריך ליה**, דאמר בסיפא **ניזק אוכל בשר**, מתי (רש"י) _____
ומתכפר מביא לחם, מי הוא המתכפר _____
 האם החידוש של רבא הוא "ניזק אוכל בשר" או "מתכפר מביא לחם" _____
 מקשה הגמ', **הא, נמי פשיטא**, מדוע זה פשוט _____
 מתרצת הגמ', **מהו דתימא, כיון דלחם הכשירא דזבח**, פרש "הכשירא דזבח" _____
לימא ליה, וכי את אכלת בשר ואנא אייתי לחם, מי יאמר כן למי _____
 לפי טענה זו מי היה צריך להביא את הלחם _____
קמ"ל, מי משמיע לנו _____
דלחם חיובא דבעלים הוא, ולכן מי מביא את הלחם _____
 כתוב את כל המימרא של רבא _____

סיכום המימרא של רבא

ומדוע	למסקנא האם יש בזה חידוש	מה הבינה הגמ' שהוא בא לחדש בזה	מה אמר רבא כתוב את לשון הגמ'	
				ברישא
				בסיפא

שנינו במשנתנו, "**נכסים שהן של בני ברית**", מי הם "בני ברית" _____
 שואלת הגמ', **למעוטי מאי, אי למעוטי דעובד כוכבים**, שמה הדין אם הזיק לנכסיהם _____
הא קתני לה דין זה לקמן, שור של ישראל שנגח שור של עובד כוכבים פטור, מה מתרצת הגמ' _____

בבא קמא דף י"ג ע"ב

נכסים המיוחדים, נזקין בחצר המזיק

שנינו במשנתנו, "נכסים המיוחדים", שואלת הגמ', למעוטי מאי

אמר רב יהודה, שזה בא למעוטי זה אומר וכו', באר את המקרה (רש"י)

מה הדין במקרה זה _____ ומדוע _____

מקשה הגמ', הא תני דין זה לקמן, היו שנים (שני שוורים של שני בני אדם) רודפים אחר שור אחד וכו' שניהם פטורים

מה מתרצת הגמ' _____

במתניתא תנא לפרש "נכסים המיוחדים" באופן אחר, שזה בא לומר פרט לנכסי הפקר

שואלת הגמ', היכי דמי, אילימא דנגח תורא דידן לתורא דהפקר, מאן תבע ליה

באר את הקושיא _____

אלא צריך לומר דמיירי דנגח תורא דהפקר לתורא דידן, אי"כ מה קשה _____

מתרצת הגמ', דמיירי, בשקדם וזכה בו אחר, מתי זכה בו (רש"י) _____

למי שייך השור: אילו היה הדין ששור הפקר שהזיק חייב _____

לפי החידוש דמשנתנו _____

רבינא אמר, ד"נכסים המיוחדים" בא למעוטי נגח ואח"כ הקדיש, או נגח ואח"כ הפקיר שהוא פטור מתשלומים

תניא נמי הכי, יתר על כן אמר ר' יהודה, יותר על מה (לקמן דף מד:)

אפילו נגח ואח"כ הקדיש, נגח ואח"כ הפקיר פטור השור מסקילה, והוא הדין שהבעלים פטורים מתשלומים

שנאמר "והועד בבעליו ולא ישמרונו והמית איש או אשה השור יסקל וגם בעליו יומת"

עד שתהא מיתה, (שהשור המית את האדם) והעמדה בדין, שוין כאחד, פרש "שוין כאחד" (רש"י) _____

איפה משמע בפסוק: "שעת מיתה" _____ "שעת העמדה בדין" (תוס')

ואיך רואים בפסוק שצריך שיהיה בעל אחד, משעת מיתה עד שעת העמדה בדין (רש"י) _____

מקשה הגמ', וגמר הדין האם לא בעינן, מה צריך להיות גם בגמר דין _____

היכן כתוב בפסוק "גמר דין" _____

מתרצת הגמ', אלא אימא וכו', שממתי ועד מתי צריך שלשור יהיה אותם בעלים כדי שיתחייב _____

סכס, לפי כל המהלכים, הנכסים של מי צריכים להיות "מיוחדים" של המזיק או של הניזק _____

סיכום המהלכים לפרש "נכסים המיוחדים"

מה זה בא למעט	פרש לפי זה "נכסים המיוחדים"	מה מקשה הגמ' על זה	ומה התירוץ
			לפי רב יהודה
			לפי הברייתא
			לפי רבינא

שנינו במשנתנו, "חוץ מרשות המיוחדת למזיק"

באר מה המקרה (רש"י) _____

מה הדין (שם) ומדוע _____

כבא קמא דף י"ג ע"ב - י"ד ע"א**סוגית נזקין בחצר השותפין**

שנינו במשנתנו, "ורשות הניזק והמזיק"

אמר רב חסדא אמר אבימי, חצר השותפין חייב בה הכתוב על השן ועל הרגל

פסק לפי דבריו: "חוץ מרשות המיוחדת למזיק ורשות הניזק והמזיק כשהזיק חב המזיק וכו'"

ור' אלעזר אמר, שחצר השותפין פטור בה על השן ועל הרגל

פסק לפי דבריו: "חוץ מרשות המיוחדת למזיק ורשות הניזק והמזיק כשהזיק חב המזיק וכו'"

האם המחלוקת היא כשבהמה של אחד מהשותפין הזיקה לחברו, או כשבהמה של אחר הזיקה להם (רש"י) _____

ומה הטעם של רב חסדא שחייב (שם) _____

ומה הדין כשבהמה של אחר הזיקה להם _____ ומדוע _____

האם המחלוקת היא רק בנזקי שן ורגל, או גם בנזקי קרן בחצר השותפין (רש"י) _____

ומה הדין של קרן בחצר השותפין (שם) _____ ומדוע (שם) _____

והא דתני בהמשך המשנה "וכשהזיק חב המזיק" לפי ר' אלעזר, זה בא לאתויי קרן

מקשה הגמ', הניחא לשמואל, מה ניחא _____ ומדוע (רש"י) _____

אלא לרב וכו', מדוע לרב קשה (רש"י) _____

מתרצת הגמ', שלפי רב, זה בא לאתויי הא דת"ר בברייתא, "כשהזיק חב המזיק", להביא שומר חנם והשואל נושא

שכר והשוכר שהזיקה בהמה ברשותו, שהדין הוא שתם משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם,

המשך הברייתא, נפרצה כותל בלילה, או שפרצה לסטין, ויצתה והזיקה, פטור השומר

האם איירי בכותל בריא או בכותל רעוע (רש"י) _____ ומה הטעם שהוא פטור (שם) _____

סכס, מה לומדים מהיתור של "כשהזיק חב המזיק":

לפי שמואל _____ לפי רב _____

ומה בא לומר "כשהזיק חב המזיק" לפי רב חסדא _____

א"כ מנא ליה לאתויי קרן לשמואל, וכל הני לרב (תוס') _____

עוד כתבו התוס', וז"ל, "אך קשה, דלשמואל תיקשי הברייתא" באר את הקושיא _____

סיכום המחלוקת רב חסדא ור' אלעזר (בשלב זה)

מה מיותר ב'כשהזיק חב המזיק וכו'	האם 'ורשות הניזק והמזיק' שייך לפניו או לאחריו	והטעם	מה דין שן ורגל בחצר השותפין	
				לפי רב חסדא
(תוס')				לפי ר' אלעזר

המשך בבא קמא דף י"ג ע"ב - י"ד ע"א

אמר מר בברייתא, כשהזיק חב המזיק, להביא שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר וכו'

שואלת הגמ', היכי דמי, אילימא דמיירי דאזקיה תורא דמשאיל לתורא דשואל, ועל מי לשלם למי

לימא ליה, מי יכול לומר למי (רש"י) אילו אזיק בעלמא

מי היה מזיק למי (רש"י)

בעית לשלומי את, מי היה חייב לשלם מדוע (רש"י)

השתא דאזקיה לתורא דידך, וכי בעינא לשלומי, באר טענתו

אלא אם נאמר דמיירי דאזקיה תורא דשואל לתורא דמשאיל, ועל מי לשלם למי

וכמה עליו לשלם לו לפי מה דתני בברייתא

לימא ליה, מי יכול לומר למי אילו איתזק (היה ניזוק) מעלמא, מי היה מזיק למי (רש"י)

בעית לשלומי כוליה תורא, מדוע היה צריך השואל לשלם כוליה תורא אפילו בתם (רש"י)

השתא דאזקיה תורא דידך, וכי רק פלגא נזקא הוא דמשלמת לי

באר טענתו

סיכום שאלת הגמ' "היכי דמי"

ומה צריך להיות הדין לפי טענתו	"לימא ליה" כתוב בלשון הגמ' מה טוען המשאיל	על איזה דין בברייתא קשה	מי הניזק	מי המזיק	
					אילימא דאזקיה תורא דמשאיל לתורא דשואל
					אלא דאזקיה תורא דשואל לתורא דמשאיל

מתרצת הגמ', לעולם, מיירי דאזקיה תורא דמשאיל לתורא דשואל, מה הקשתה הגמ' על זה

והכא במאי עסקינן, שקבל עליו השואל שמירת גופו, ולא קבל עליו שמירת נזקיו

פרש: "שמירת גופו" (רש"י) "שמירת נזקיו" (רש"י)

האם עיקר התירוץ הוא "שקבל עליו שמירת גופו" או "לא קבל עליו שמירת נזקיו"

א"כ מה החידוש שהמשאיל חייב (תוס')

מדוע אין לתרץ, דאיירי כגון דאזקיה תורא דשואל לתורא דמשאיל, וכגון שקבל עליו שמירת נזקיו ולא קבל עליו

שמירת גופו, ולכן אין השואל חייב אלא חצי נזק (תוס')

מקשה הגמ', אי הכי, שמה

אימא סיפא, נפרצה בלילה או שפרצוה לסטים ויצתה והזיקה פטור, מי פטור (רשב"א)

מה מדייקת מזה הגמ'

אם כן מה קשה

מה מתרצת הגמ'

סיכום הברייתא "כשהזיק חב המזיק להביא וכו"

ומדוע	מי חייב	מה אפשר לדייק מזה	שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר	
			שהזיקה בהמה ברשותן תם משלם ח"נ ומועד נ"ש	הרישא
			נפרצה בלילה או שפרצוה לסטים ויצתה והזיקה פטור	הסיפא

כבא קמא דף י"ד ע"א

המשך סוגיית דיני נזקין בחצר השותפין

איני, קושיא היא ובתמיהה קרינן ליה, והכי קאמר "איני" וכי כך הוא, והא אמר פלוני, ו"איני" לשון אֵין שהוא ענין "כך" בלשון הגמרא. (הליכות עולם שער שני סימן י')

על מי הקושיא (רש"י) _____ שְׁמָה הוא סובר _____

והא תני רב יוסף, חצר השותפים והפונדק, מה הוא "פונדק" (רש"י) _____

חייב בהן על השן ועל הרגל, מדוע אינו נחשב כרה"ר (שם) _____

סיכום הקושיא, מה הדין של שן ורגל בחצר השותפין:

לפי ר' אלעזר _____ לפי מה דתני ר' יוסף _____

מתרצת הגמ', אמר לך רבי אלעזר (רבי אלעזר יכול לומר לך), ותסברא מתניתא מי לא פליגי

באר את התירוץ (רש"י) _____

ומביאה הגמ' את הברייתא שסוברת כמו ר' אלעזר, והתניא, ארבעה כללות היה ר' שמעון בן אלעזר אומר בנזקין:

כלל א': כל מקום שהוא רשות השייכת רק לניזק ולא למזיק

חייב בכל הנזק, דהיינו שמשלם נזק שלם ואפילו קרן תם (בהמשך הגמ' יבואר מדוע)

כלל ב': מקום שהוא רשות רק דמזיק ולא לניזק, כגון שנכנס שור הניזק לרשות המזיק, ושם הזיקו שורו של המזיק

פטור מכל, מדוע (רש"י) _____

כלל ג': מקום שהוא שייך לזה ולזה, כגון חצר השותפים והבקעה, "בקעה" הוא שטח ובו שדות של כמה אנשים יחד

פטור בה על השן ועל הרגל, מדוע (רש"י) _____

אבל על הנגיחה, ועל הנגיפה, ועל הנשיכה, ועל הרביצה, ועל הבעיטה, תם משלם חצי נזק, מועד משלם נ"ש

כלל ד': מקום שאינו שייך לא לזה ולא לזה, כגון חצר שאינו של שניהם

פרש (רש"י) _____

חייב בו על השן ועל הרגל כדין שן ורגל בחצר הניזק

על הנגיחה, ועל הנשיכה, ועל הנגיפה, ועל הרביצה, ועל הבעיטה, תם משלם חצי נזק, מועד משלם נזק שלם.

מסיימת הגמ' את התירוץ, קתני מיהת בכלל ג', חצר השותפין והבקעה פטור בה על השן ועל הרגל

שזה כדעתו של איזה אמורא דלעיל (רש"י) _____

סיכום הברייתא

מה הדין של			של מי החצר		
קרן מועד	קרן תם	שן ורגל			
	רש"י			כל שהוא רשות לניזק ולא למזיק	כלל א'
				דמזיק ולא לניזק	כלל ב'
				לזה ולזה כגון חצר השותפין והבקעה	כלל ג'
			רש"י	לא לזה ולא לזה כגון חצר שאינו של שניהם	כלל ד'

סכס, מאיזה כלל בברייתא דר' שמעון בן אלעזר מוכח כדברי ר' אלעזר _____

ומאיזה דין _____

המשך בבא קמא דף י"ד ע"א

מקשה הגמ', **קשיא אהדדי**, לגבי איזו חצר יש סתירה בין הברייתות _____
 דמה הדין לפי הברייתא דתני רב יוסף _____
 ומה הדין לפי הברייתא של ר' שמעון בן אלעזר _____
 מתרצת הגמ', **כי תניא ההיא, בחצר מיוחדת לזה ולזה, בין לפירות בין לשוורים**
 איזו ברייתא מיירי כן _____
 ולכן מה הדין שם: בשן ורגל _____ בקרן תמה _____
 ומדוע (רש"י) _____
 משא"כ **ההיא דרב יוסף, מיירי בחצר מיוחדת לשניהם לפירות, ואינה מיוחדת להם לשוורים**
דלגבי שן הויא לה חצר הניזק, מדוע (רש"י) _____
דיקא נמי, שמה _____
דקתני הכא דומיא דפונדק, באיזו ברייתא _____
 האם דרך להכניס שם שוורים (רש"י) _____ ומדוע (שם) _____
 אי"כ מוכח שבאיזה סוג חצר השותפין מיירי _____
וקתני התם (בברייתא דר' שמעון בן אלעזר) דומיא דבקעה, האם דרך להכניס שוורים בבקעה (שם) _____
 אי"כ מוכח שבאיזה סוג חצר השותפין מיירי _____
שמע מינה כמו שתירצנו, שבברייתא של ר' שמעון בן אלעזר מיירי במיוחדת לפירות ולשוורים, ובברייתא של רב יוסף מיירי
 במיוחדת לפירות ולא לשוורים.

סיכום הסתירה בין הברייתות והתירוץ

מה דין שן ורגל בחצר השותפין	הסתירה	התירוץ	איך מדויק דמיירי כן
		באיזה סוג חצר השותפין איירי	

סכס, לפי התירוץ, מה הדין בחצר המיוחדת לפירות ולא לשוורים _____
 על זה **מתקיף לה רבי זירא, כיון דמיוחדת לפירות, הא בעינן "נבער בשדה אחר", וליכא**
 מדוע אין זה נחשב "שדה אחר" (רש"י) _____
 ולכן מה צריך להיות הדין _____
אמר ליה אבבי, כיון דאינה מיוחדת לשוורים "שדה אחר" קרינא ביה, מדוע (רש"י) _____

סיכום דין חצר השותפין המיוחדת לפירות ולא לשוורים

נחשבת "שדה אחר" האם היא	ומדוע	ולכן מה הדין בשן ורגל	
			לפי קושית רבי זירא
			לפי תירוץ אבבי

המשך בבא קמא דף י"ד ע"א

אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא, לימא מדמתניתא לא פליגי, אלו ברייתות _____
 אמוראי נמי לא פליגי, אלו אמוראים _____
 פירוש, שאינם חולקים להלכה, אלא דכל אחד מהם מבאר דמשנתנו מיירי בסוג אחר של חצר השותפין
 שבאיזה סוג חצר השותפין מיירי: לרב חסדא (רשי"י) _____ לרבי אלעזר (שם) _____
 אמר ליה רבינא לרב אחא מדיפתי, אין, אכן אפשר לומר שאינם חולקים
 ואם תמצא לומר דרב חסדא ור' אלעזר פליגי, אזי בקושיא דרבי זירא ובפירווקא דאביי בלבד פליגי
 לפי זה באיזה סוג חצר השותפין חולקים רב חסדא ור' אלעזר (רשי"י) _____
 ומה הדין לפי דעת שניהם בחצר המיוחדת גם לשוורים _____

ביאור המחלוקת לפי מהלך זה

האם הוא סובר כקושיא דרבי זירא או כפירווקא דאביי	מה הדין בחצר המיוחדת		
	לפירות ולא לשוורים	לפירות ולשוורים	
			לפי רב חסדא
			לפי רבי אלעזר

סכם באיזה סוג חצר השותפין איירי "ורשות הניזק והמזיק" דמשנתנו

אם תמצי לומר פליגי	על הצד שהאמוראים אינם חולקים	
		לפי רב חסדא
		לפי רבי אלעזר

רשות:

את"ל דרב חסדא ור"א פליגי האם צריך לומר דגם הברייתות חלוקות (ע"פ תוס' ר"פ ד"ה אמוראי נמי)

האם "פונדק ובקעה" הם דוקא	לפי זה האם הברייתות חלוקות	מה יתרץ	מאיזו ברייתא קשה על	
				רב חסדא
				רבי אלעזר

בבא קמא דף י"ד ע"א

ביאור הברייתא דארבעה כללות דר"ש בן אלעזר

גופא, ארבעה כללות היה ר' שמעון בן אלעזר אומר בנזקין

כל שהוא רשות לניזק ולא למזיק, חייב בכל (כלל א' בברייתא דלעיל)

מדייקת הגמ', 'על הכל' לא קתני, מה המשמעות של "על הכל" (רשי"י)

אלא חייב 'בכל', 'בכולי נזק', לפי זה מה הדין של קרן תמה בחצר הניזק (שם)

מני הברייתא, רבי טרפון היא, דאמר, משונה קרן בחצר הניזק, נזק שלם משלם

לאיזה קרן קורא התנא "משונה" (רשי"י) ומדוע (שם)

סכס, איך משמע שהרישא ר' טרפון היא

אימא סיפא (כלל ד'), לא לזה ולא לזה, כגון חצר שאינו של שניהם, חייב בה על השן ועל הרגל

מאי לא לזה ולא לזה, אילימא שהכוונה לא לזה ולא לזה כלל, אלא דאחר, למי הכוונה (רשי"י)

מדוע א"א לפרש כן

אלא פשיטא, שהכוונה לא לזה ולא לזה דהיינו לא של המזיק והניזק יחד אלא דחד, של איזה מהם (רשי"י)

וקתני סיפא שעל הנגיחה וכו' תם משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם

אתאן לרבנן, דאמרי, משונה קרן בחצר הניזק, חצי נזק הוא דמשלם

סכס, איך משמע מהסיפא כרבנן

א"כ קשה, וכי יתכן שיהיה רישא ר' טרפון וסיפא רבנן

סיכום הקושיא

לפי זה האם הברייתא כרבנן או כר' טרפון	באלו מילים בברייתא תני דין זה	כמה משלם קרן תם בחצר הניזק	
			לפי מה דתני ברישא כלל א'
			לפי מה דתני בסיפא כלל ד'

משיבה הגמ', אין, מה כן

דהא אמר ליה שמואל לרב יהודה, על מה אמר לו זאת (רשי"י)

שינא, שבוק מתניתין, ותא אבתראי, רישא רבי טרפון וסיפא רבנן, את מי כינה שמואל "שינא"

מה הכונה במה שאמר לו: "שבוק מתניתין" (רשי"י) "ותא אבתראי" (רשי"י)

שים לב: לקמן דף טו: שמואל אמר על המשנה "רישא רבנן, וסיפא ר' טרפון".

כמו"כ בברייתא של ר' שמעון בן אלעזר, כמו מי מיירי: הרישא הסיפא

המשך בבא קמא דף י"ד ע"א

רבינא משמיה דרבא אמר, דלעולם אפשר לומר כולה רבי טרפון היא

א"כ מה קשה _____
 ומפרש רבינא, ומאי לא לזה ולא לזה, לא לזה ולא לזה לפירות אלא דחד, של איזה מהם (רש"י) _____
 לזה ולזה לשוורים, מתי יש להם רשות להכניס שם שוורים (נמוק"י) _____
 דלגבי שן, הויא לה חצר הניזק, מדוע (רש"י) _____
 ולכן מה דינו לגבי שן ורגל (שם) _____
 משא"כ לגבי קרן, הויא לה רשות הרבים, מדוע (רש"י) _____
 ולכן כמה משלם קרן תם (שם) _____
 מקשה הגמ' על רבינא, אי הכי, דלגבי שן הוי חצר _____ ולגבי קרן הוי _____
 וכי ארבעה כללות יש בברייתא, הרי רק שלשה הוו
 באיזה כלל אין חידוש משום שכל דיניו כבר נאמרו קודם בברייתא _____
 ביאור הקושיא על רבינא _____

באיזה כלל כבר נאמר דין זה	ולכן מה הדין	איזו רשות הוי	
			לגבי שן ורגל
			לגבי קרן

אמר ר"נ בר יצחק לתרץ את הקושיא, שלושה כללות (דינים) הן, אולם הם בארבע מקומות, שיש שני סוגי חצר השותפין.

אלו שני סוגי חצר השותפין נאמרו בברייתא _____
 באיזה מהם פטור על שן ורגל _____ ובאיזה מהם חייב _____

סיכום התירוץ "שלושה כללות בארבע מקומות"

"בארבע מקומות" אלו מקומות	
	א
	ב
	ג
	ד

"שלושה כללות"		
מה הדין	באיזו רשות מיירי	
		כלל א'
		כלל ב'
		כלל ג'

סיכום הברייתא ד"ארבעה כללות"

מה הם ה"ארבעה כללות"				"לא לזה ולא לזה" אלא חצר של מי היא	אליבא דאיזה תנא הוי		
כלל ד'	כלל ג'	כלל ב'	כלל א'		כלל א'	כלל ד'	
							לפי שמואל
							לפי רבינא משמיה דרבא

לסיכום, שן ורגל באיזה חצר השותפין: לכו"ע חייב _____
 לכו"ע פטור _____ מחלוקת _____

בבא קמא דף י"ד ע"ב - ט"ז ע"א

מתנני' שום כסף, שוה כסף, בפני בית דין, ועל פי עדים בני חורין בני ברית, והנשים בכלל הנזק, והניזק והמזיק בתשלומין. כל המשנה מפרש בגמ'.

גמ' שואלת הגמ', מאי כוונת המשנה "שום כסף", אמר רב יהודה, שום זה, איזה שומא (רש"י)

לא יהא אלא בכסף, פרש (רש"י)

שים לב: קיימים ב' גירסאות בדברי רש"י בפירוש הברייתא דלהלן, אחת המודפסת בגמ' שלפנינו, והשניה כמו שהעתיקו התוס'. (המילים שמודפסים ברש"י שלפנינו בסוגריים, הם לפי הגירסא שבתוס')

תנינא להא דתנו רבנן, פרש: "תנינא" (רש"י) "להא דתנו רבנן" (שם)

ומה רצה לומר בזה (שם)

מהלך הגמ' לפי הגירסא שברש"י שלפנינו (ע"פ גירסת הב"ח):

פרה שהזיקה טלית, וטלית שהזיקה פרה, האם הכוונה שהפרה והטלית הזיקו זה את זה, או שהכוונה "פרה שהזיקה טלית", אן "טלית שהזיקה פרה"

ביאור המקרים ד"פרה שהזיק טלית, וטלית שהזיקה פרה"

מדוע מוכרחים לומר שמייירי ברשות זו	באיזה רשות מייירי	איזה מהאבות נזיקין הוי	
אם החיוב מדין רגל			פרה שהזיקה טלית
אם החיוב מדין קרן			
(שם)		(תוס')	טלית שהזיקה פרה
לזר אינו חייב אלא זרה"ר			

אין אומרים תצא פרה בטלית, פרש (רש"י)

האם זה קאי על "פרה שהזיקה טלית" או על "טלית שהזיקה פרה"

וטלית בפרה, פירוש, וגם ב"טלית שהזיקה פרה" אין אומרים שבעל הפרה יקח את הטלית שהזיקה לפרתו.

אלא שמין אותה בדמים, את מה שמין (רש"י)

סכס, איזה דין נאמר ב"שום כסף"

ומה היינו אומרים אילו לא היתה משנתנו מחדשת דין זה

ביאור מהלך הגמ' לפי הגירסא ברש"י שהעתיקו התוס' (עם המילים שבסוגריים "ומי שהזיק את חבירו יותר ישלם")

"פרה שהזיקה טלית וטלית שהזיקה פרה" האם הכוונה שהפרה והטלית הזיקו זה את זה, או שהכוונה "פרה שהזיקה טלית", אן "טלית שהזיקה פרה"

"אין אומרים תצא פרה בטלית וטלית בפרה" באר מה אין אומרים

"אלא שמין אותה בדמים", פירוש, שמין את הנזקין של הטלית ושל הפרה, ומי מהם משלם

והקשו תוס' על מהלך זה, דלא יתכן לומר שהזיקו זה את זה

דהרי פרה שהזיקה טלית ע"כ באיזה חצר איירי וטלית שהזיקה פרה ע"כ באיזה מקום איירי

עיין בתוס' שפירש, דאפשר לישב ששני הנזקים אירעו בז"ז ולא בבת אחת, ועי' נמוק"י איך אפשר לתרץ שאירעו בבת אחת.

המשך בבא קמא דף י"ד ע"ב - ט"ז ע"א

שוה כסף

שנינו במשנתנו, "שוה כסף", הגמ' מביאה ברייתא שמבארת מה הדין שנאמר בזה דתנו רבנו, "שוה כסף", מלמד שאין בית דין נזקקין לגבות מהמוזיק, אלא לנכסים שיש להן אחריות דהיינו קרקע, אבל אם קדם ניזק ותפס מטלטלין, בית דין גובין לו מהן.

אמר מר, "שוה כסף", מלמד שאין בית דין נזקקין אלא לנכסים שיש להן אחריות

לפי הבנת הגמ' בהו"א ממי בית דין גובין רק קרקע ולא מטלטלין (רש"י) _____

שואלת הגמ', מאי משמע, באר את השאלה _____

אמר רבה בר עולא, שקרקע היא דבר השוה כל כסף, באר _____

מקשה הגמ', מאי ניהו "שוה כל כסף", שזה דבר שאין לו אונאה

פרש " שאין לו אונאה" (רש"י) _____

הרי עבדים *ושטרות נמי אין להן אונאה, באר הקושיא _____

מה הדין באונאה של שאר דברים :

בפחות משתות _____ בשתות _____ ביותר משתות _____

אלא אמר רבה בר עולא, את מה הוא בא לפרש _____

שקרקע היא דבר הנקנה בכסף, באר (רש"י) _____

ומה אין נקנה בכסף _____ אלא איך הם נקנים _____

מקשה הגמ', הרי עבדים ושטרות נמי נקנין בכסף, באר הקושיא _____

אלא אמר רב אשי, שקרקע נקראת "שוה כסף" משום שהיא שוה כסף ולא כסף, והני כולהו כסף נינהו

למי כוונת הגמ' "והני כולהו" (רש"י) _____

ומדוע הם נחשבים כסף (שם) _____

סיכום המהלכים בגמ' לפרש איך משמע ד"שוה כסף" היינו קרקע

איך דוחה הגמ' מהלך זה	באר	כתוב בלשון הגמ' איך משמע שזה קרקע	
			לרבה בר עולא בפירוש הראשון
			לרבה בר עולא בפירוש השני
			לרב אשי

*ביאור מה היא אונאה בשטרות:

לדוגמא: מלוה שיש בידו שטר שכתוב בו שהלוה חייב לו 1000 זוז וזמן הפרעון בעוד שנה אם ירצה יכול המלוה למוכרו היום, והלוקח יגבה החוב כשיגיע זמן הפרעון, והואיל והלוקח צריך להמתין מלגבות עד זמן הפרעון, וגם יתכן ויצטרך להתדיין עם הלוה עד שישלם, לכן השטר שוה עכשיו רק 800 זוז. והדין הוא שגם אם המלוה מוכרו ביותר משישית ממה שהשטר שוה עכשיו (דהיינו ביותר מ-933 זוז) אין בזה אונאה.

המשך בבא קמא דף י"ד ע"ב - ט"ז ע"א

רמי ליה רב יהודה בר חנינא לרב הונא בריה דרב יהושע, תנא בברייתא דלעיל "שוה כסף" מלמד שאין בית דין נזקקין אלא לנכסים שיש להן אחריות, לפי זה ממה יכול הניזק לגבות _____
 והתניא, "יָשִׁיב", לרבות שוה כסף ואפילו סובין, לפי זה ממה הוא יכול לגבות (רש"י) _____
 מתרצת הגמ', הכא במאי עסקינן, ביתמי, מי מיירי שמת והניח יתומים (רש"י) _____
 באיזו ברייתא מיירי כן _____
 מדוע מהיתומים אפשר לגבות רק קרקע (שם) _____
 וממי אפשר לגבות אפילו סובין _____
 הערה: רש"י בד"ה ביתמי כתב וז"ל "דמטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבעל חוב דאיכא למימר לאחר מיתת אביהן קנאום" צריך עיון, דהרי אפילו אי ודאי לנו שירשו את המטלטלין מאביהם אי אפשר לגבות אותם מהיתומים.

סיכום הסתירה בין הברייתות והתירוץ

התירוץ:	הסתירה:	
ממי הניזק בא לגבות לפי ברייתא זו	ממה הניזק יכול לגבות לפי ברייתא זו	
		"שוה כסף" מלמד שאין ב"ד נזקקין אלא לנכסים שיש להן אחריות
		"יָשִׁיב" לרבות שוה כסף ואפילו סובין

סכס, ממי אין ב"ד נזקקין לגבות מטלטלין: לפי ההו"א _____ לפי המסקנא _____
 מקשה הגמ', אי איירי ביתמי, אימא סיפא וכו', מה הדין דתני בסיפא של הברייתא _____
 ומה מקשה הגמ' מזה _____
 מתרצת הגמ', כדאמר רבא אמר רב נחמן במסכת כתובות, שתפס מחיים, הכא נמי מיירי שתפס הניזק מחיים _____
 מחיים של מי (רש"י) _____
 סכס, האם הניזק יכול לגבות מטלטלין: מהמזיק עצמו _____ מהיתומים _____ כשתפס בחיי המזיק _____

בפני בית דין

שנינו במשנתנו, "בפני בית דין" לפי הבנת הגמ' בהו"א, מה צריך להיות בפני ב"ד (רש"י) _____
 מבאר הגמ', שזה בא לומר, פרט למוכר נכסיו ואח"כ הולך לבית דין, מי מכר נכסיו _____
 שממי אין בית דין גובים אותם (רש"י) _____
 ומדוע שלא יגבה הניזק מהמעות שקיבל המזיק עבור מכירת קרקעותיו (שם) _____
 מקשה הגמ', שמע מינה, לזה ומכר נכסיו, ואחר כך בא לבית דין, שאין בית דין גובין לו מהן (בתמיהה) _____
 מדוע א"א לומר שאכן כך הדין (רש"י) _____
 אלא מתרצת הגמ', ש"בפני בית דין" בא לומר פרט לבית דין הדייטות שאינם מומחים _____
 מי נקראים מומחים _____
 באלו דברים צריך לדון בפני ב"ד מומחים (רש"י) _____

ביאור "בפני בית דין" דמשנתנו

איך דוחה הגמ' מהלך זה	מה זה בא למעט	פרש "בפני בית דין"	
			לפי ההו"א
			לפי המסקנא

המשך בבא קמא דף י"ד ע"ב - ט"ז ע"ב

על פי עדים בני חורין בני ברית

שנינו במשנתנו, דהחויב לשלם נזק הוא דוקא על פי עדים, שמהם הם מעידים (רש"י)

מבאר הגמ', שזה בא לומר פְּרֵט למודה בקנס ואחר כך באו עדים, שהוא פטור מקשה הגמ', הניחא למ"ד מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור מאיפה לומדים שמודה בקנס פטור (רש"י לעיל דף ד: ד"ה וגנב)

מה הטעם של מאן דאמר שאפילו אם אחר כך באו עדים פטור (אור שמח נו"מ י" י"ד)

ומה הטעם של מאן דאמר חייב

אלא למ"ד מודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב, מאי איכא למימר, באר הקושיא מדוע א"א לתרץ שזה בא לומר, פרט למודה בקנס ולא באו עדים כלל, שהוא פטור (תוס')

ומדוע אי אפשר לתרץ "תני והדר מפרש" (שם)

מתרצת הגמ', שלמ"ד מודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב, סיפא אצטריך ליה, שעל העדים להיות בני חורין ובני ברית, מבאר הגמ', "בני חורין" בא למעוטי עבדים, "בני ברית" בא למעוטי עכו"ם שמה הדין אם העדים הם עבדים או עכו"ם

מה החידוש בזה, הרי כך הדין בכל עדיות שבתורה (רמב"ם פיה"מ)

ואיזה טעם הוסיף הרא"ש

ביאור "על פי עדים בני חורין ובני ברית"

ומה הם	כמה דינים נאמרו ב"על פי עדים בני חורין ובני ברית"	
		למ"ד מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור
		למ"ד מודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב

וצריכא, את מה _____ דאי אשמעינן עבד, שמה הדין בעבד _____

הייתי אומר שרק עבד פסול, משום דאין לו יחס, פרש "יחס" _____

ומנלן שאין לו יחס (רש"י) _____

אבל נכרי דיש לו יחס, מנלן שיש לו יחס (רש"י) _____

מדוע אין ראייה ממה שכתוב בתורה "שכס בן חמור" (יבמות ס"ב). _____

אימא לא, אלא מה יהיה הדין בנכרי _____

ואי אשמעינן נכרי, שמה הדין בנכרי _____

הייתי אומר שרק נכרי פסול, משום דלא שייך במצוות, אבל עבד דשייך במצוות, אימא לא באלו מצוות חייב העבד (רש"י) _____ ומנלן (שם) _____

שעבד כנעני נאמר "אוּ הַפְּשָׁה לֹא נִתַּן לָהּ" (ויקרא י"ט, כ'), ובאשה נאמר "וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָתָהּ" (דברים כ"ד, א).

צריכא המשנה להשמיענו שגם עבד וגם נכרי פסולים לעדות.

סיכום הצריכותא

ומה הסברא לומר שיכול להעיד	מה הסברא לומר שאינו יכול להעיד	
		עבד
		נכרי

בבא קמא דף ט"ז ע"א

והנשים בכלל חנזק

שנינו במשנתנו, **"והנשים בכלל חנזק"**, פירוש, שהדין של אשה בנזקין שוה לאיש, בין כשהזיקה בין כשהזיקה שואלת הגמ', **מנהני מילי** שדין האשה שוה לדין האיש

אמר רב יהודה אמר רב, וכן תנא דבי ר' ישמעאל, אמר קרא "איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם"

באיזה חטא נאמר פסוק זה _____ ומה העונש שחייב עליו _____

מזה לומדים, **שהשוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה**, דהיינו כל מה שבא לכפרה, כגון מלקות ומיתה וכדומה איך לומדים **לכל** עונשין שבתורה (תורת חיים) _____

דבי רבי אלעזר תנא, נאמר "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם"

מזה לומדים, **שהשוה הכתוב אשה לאיש לכל דינין שבתורה**, באר מה זה דינין _____

ואיך רואים בפסוק שאשה שוה לאיש (רש"י) _____

דבי חזקיה ור"י הגלילי תנא, אמר קרא "והמית איש או אשה" מי המית _____ ומה משלם בעליו _____

מזה לומדים, **שהשוה הכתוב אשה לאיש לכל מיתות שבתורה**

האם **"לכל מיתות" הכוונה**, כשהמיתו אותה או כשהיא המיתה _____

ומה הפירוש **"לכל מיתות"** (רש"י קידושין דף לה.) _____

ואיך לומדים שהיא שוה **לכל** מיתות (תורת חיים) _____

סכס, לגבי אלו ג' דברים השוה הכתוב דין אשה לדין איש _____

וצריכי, את מה צריכים _____

דאי אשמעינן רק **קמייתא**, לאיזה פסוק הכוונה (רש"י) _____

הייתי אומר, **התם הוא דחס רחמנא עלה** שתהיה שוה לאיש, **כי היכי דתהוי לה כפרה**

אבל לגבי **דינין**, הייתי אומר **איש דבר משא ומתן, אין, מה כן** _____

אבל **אשה** שאין דרכה לישא וליתן, **לא**, תהיה בכלל דינין, ולכן מה הוצרכה התורה לכתוב _____

ואי אשמעינן רק לגבי **דינין**, הייתי אומר שרק בזה השווה אותה הפסוק לאיש, **כי היכי דתהוי לה חיותא**

מדוע אם **לא** תהיה בכלל דינים לא יהא לה חיותא (רש"י) _____

אבל כפרה של עונשין, הייתי אומר **איש דבר מצוה** (שחייב בכל המצוות) **אין**, ישנו בכלל כפרה

אבל **אשה דלאו בת מצוה**, הייתי אומר **שלא**, מה לא _____

ולכן מה הוצרכה התורה לכתוב _____

"אשה דלאו בת מצוה" האם כוונת הגמ' שאינה חייבת במצוות כלל _____

אלא מה הכוונה (תוס' קידושין דף לה: ד"ה איש) _____

ואי אשמעינן שאשה שוה לאיש רק לגבי **הני תרתי**, אלו **שְׁנַיִם** _____

הייתי אומר **הכא** בעונשין, הטעם הוא **משום כפרה**, **והכא** בדינין, הטעם הוא **משום חיותא**

אבל לענין קטלא, הייתי אומר שרק אם שור הרג **איש**, **דבר מצוה**, חייב בעל השור **לשלם כופר**

מה הסברא לומר כן (רש"י) _____

אבל אם הרג **אשה** שאינה חייבת במצוות כל כך כמו איש **לא**, מה לא _____

ואי אשמעינן שאשה שוה לאיש רק לגבי **כופר**, הייתי אומר **משום דאיכא איבוד נשמה**

אבל הני תרתי, אלו **שְׁנַיִם** _____ **דליכא איבוד נשמה, אימא לא, צריכא.**

המשך בבא קמא דף ט"ז ע"א

ביאור מדוע צריכים את שלשת הפסוקים

משום	אבל לא ב...	הייתי אומר שרק בזה נשים בכלל, משום	אילו היה כתוב בתורה שאשה שוה לאיש רק לגבי
	דינין		עונשין
	עונשין		דינין
	מיתות		עונשין
			דינין
	עונשין ודינין		מיתות

סיכום הלימודים והצריכותא

מה הסברא לומר		מאיפה לומדים שאשה שוה לאיש	
שלא יהיה לה דין כמו איש	שיש לה דין כמו איש		
			לגבי עונשים
			לגבי דינין
			לגבי מיתות

הערה: **כתב המהר"י בן לב** (ח"א סימן כ"ג די"ד מובא בגליון הש"ס) ויש להקשות, דחדא מחדא לא אתיא, תיתי חדא מתרתי וכו', ועוד אמאי אצטריך תלמודא למימר דאי אשמועינן חדא לא ילפינן אידך מינה מתרי טעמי וכו', **ומתרץ**, דחדא מתרצא חברתא, דלהכי נקט פירכות כפולות, כי היכי, דכי אמרת תיתי מצד השוה, נתרץ דא"א ללמוד מצד השוה, משום דבכל אחד מהם יש סיבה לחלק בין איש לאשה מה שאין באחריני.

בבא קמא דף ט"ז ע"א - ט"ז ע"ב

סוגית פלגא נזקא

שנינו במשנתנו, "הניזק והמזיק בתשלומין"

איתמר, פלגא נזקא של קרן תם, רב פפא אמר שזה ממונא, פרש "ממונא" (רש"י) _____
רב הונא בריה דרב יהושע אמר, שזה קנסא, דהיינו שמן הדין לא היה חייב לשלם, אלא קנס הוא שחייבתו התורה
מה הנפק"מ אם זה קנס או ממון (שם) _____

הערה: צ"ע מדוע לא כתב רש"י דנפק"מ כשהודה ולא באו עדים כלל (עיין פני יהושע)
ומבארת הגמ' את המחלוקת:

רב פפא אמר, פ"נ ממונא, משום דקסבר סתם שוורים (שוורים שעדיין לא הועדו), לאו בחזקת שימור קיימן

פרש "לאו בחזקת שימור קיימן" (רש"י) _____
ולכן האם היה הבעלים צריך לחשוש שיגח _____

ובדין הוא דבעי לשלומי כוליה נזק, ורחמנא הוא דחס עליה שישלם רק חצי נזק, משום דאכתי לא אייעד תוריה

מדוע חסה עליו התורה בקרן יותר מבשן ורגל (שיטמ"ק ד"ה פלגא) _____

רב הונא בריה דרב יהושע אמר, פ"נ קנסא, משום דקסבר סתם שוורים בחזקת שימור קיימי אף בלא שמירה

ובדין הוא דלא לשלם כלל, ורחמנא הוא דקנסיה שישלם חצי נזק, כי היכי דלנטריה לתוריה.

סיכום מחלוקת רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע

לפ"ז האם ח"נ הוא קנס או ממון	ומדוע	"ורחמנא הוא"	"ובדין הוא"	"קסבר סתם שוורים"	
					רב פפא
					רב הונא בריה דרב יהושע

המשך בבא קמא דף ט"ז ע"א - ט"ז ע"ב

תנן במשנתנו, "הניזק והמזיק בתשלומין", פרש (רש"י) _____
 מקשה הגמ', בשלמא למאן דאמר פלגא נזקא ממונא, היינו דשייך ניזק בתשלומין
 באר איך שייך הניזק בתשלומין (רש"י) _____
 אלא למ"ד פלגא נזקא קנסא, השתא דלאו דידיה שקיל, וכי בתשלומין איתיה
 באר הקושיא _____
 סכס, מדוע למ"ד פלגא נזקא ממונא ניחא _____
 ומדוע למ"ד פלגא נזקא קנסא קשה _____
 מתרצת הגמ', שלמ"ד פלגא נזקא קנסא, לא נצרכא המשנה ד"הניזק והמזיק בתשלומין" אלא לפחת נבילה
 פרש "פחת נבילה" _____
 שמי מפסיד את זה _____
 מדוע הפחת נבילה נחשב הפסד לניזק, הרי למ"ד פ"נ קנסא לא מגיע לו כלום (רש"י ותוס') _____
 מקשה הגמ', דין זה דפחת נבילה, הא כבר תנא ליה רישא (במשנה דף ט): "חבתי בתשלומי נזקו", וקתני עלה, תשלומי
 נזק, מלמד שהבעלים מטפלין בנבילה, והגמ' שם אומרת "לא נצרכא אלא לפחת נבילה"
 מה מתרצת הגמ' _____
 הערה: מדברי רש"י ד"ה לפחת נבילה ותוס' ד"ה לא נצרכא וכו' משמע דבמשנתנו איירי בתם.
 וצריכא, את מה _____
 דאי אשמעינן את הדין של פחת נבילה רק בתם, היינו אומרים דהתם משום דאכתי לא אייעד
 ולכן מי צריך להפסיד את הפחת נבילה _____
 אבל במועד, אימא לא, אלא מי יפסיד את הפחת נבילה _____
 ואי אשמעינן רק במועד, הייתי אומר דהתם משום דקא משלם כוליה, אבל תם אימא לא, צריכא
 סכס, מה הסברא לומר שהתורה הקילה על המזיק שלא לשלם את הפחת נבילה:
 רק בתם _____ רק במועד _____

סיכום הגמ' בענין "הניזק והמזיק בתשלומין"

באלו מילים כתב התנא שפחת נבילה דניזק	איך שייך הניזק בתשלומין	
		למאן דאמר פלגא נזקא ממונא
במשנה בדף ט:		למאן דאמר פלגא נזקא קנסא
במשנתנו:		

המשך בבא קמא דף ט"ז ע"א - ט"ז ע"ב

תא שמע, דתנן במשנה בדף ט"ז: **מה בין תם למועד, שהתם משלם חצי נזק מגופו**

פרש "מגופו" _____ ומנלן שמשלם מגופו (רש"י) _____
ומועד, משלם נזק שלם מן העלייה, פרש "מן העלייה" (רש"י) _____
 באיזה מקרה יש נפק"מ אם הוא משלם מגופו או מן העלייה (שם) _____
 סכס, כמה הבדלים בין תם למועד שנויים במשנה זו _____ ואלו הם _____
ואם איתא, שמה (רש"י) _____
ליתני נמי הא, שתם אינו משלם ע"פ עצמו, מועד משלם ע"פ עצמו, פרש "על פי עצמו" _____
 מה הטעם שתם אינו משלם ע"פ עצמו, ומועד משלם ע"פ עצמו (רש"י) _____
 סכס, מה קשה למי"ד פ"נ קנסא _____
 ומדוע למי"ד פ"נ ממונא ניחא _____
 מתרצת הגמ', **תנא ושייר**, אלו הבדלים תנא _____
 ואיזה הבדל שייר _____
 שואלת הגמ', **מאי שייר** עוד התנא, **דהאי שייר**, מדוע מוכרחים לומר ששייר עוד _____
 משיבה הגמ', **שייר** גם **חצי כופר**, שמה הדין לענין כופר: במועד (רש"י) _____ בתם (שם) _____
 באר לפי זה "שייר חצי כופר" (שם) _____

סיכום ההבדלים בין תם למועד למי"ד קנסא

"נשייר" ההבדלים שהתנא לא שנאם		"תנא" ההבדלים השנויים במשנה		
האם משלם כופר	האם משלם ע"פ עצמו	ממה משלם	כמה משלם	
				תם
				מועד

עכשיו שאמרנו ששייר חצי כופר, על איזה מי"ד קשה (תוס') _____
 באר מה קשה (שם) _____
 מתרצת הגמ', **אי משום חצי כופר לאו שיורא הוא**, משום דאפשר לומר, **דהא מני ר' יוסי הגלילי היא, דאמר, שתם כן משלם חצי כופר**, מדוע אין כאן שיור, הרי עדיין יש הבדל שתם משלם חצי כופר ומועד משלם כופר שלם (רש"י ותוס') _____
 סכס, שור שהמית את האדם, האם משלם כופר, וא"כ כמה: במועד _____
 בתם, לפי רבנן _____ לפי ר' יוסי הגלילי _____
 כדעת מי מהם סוברת המשנה בדף ט"ז, למי"ד פ"נ ממונא _____ ולמי"ד פ"נ קנסא _____

סיכום השקו"ט בדברי המשנה "מה בין תם למועד"

האם יש הבדלים בין תם למועד שאינם שנויים במשנה	מדוע לא תני במשנה ההבדל		
	תם אינו משלם כופר ומועד משלם כופר	תם אינו משלם ע"פ עצמו ומועד משלם ע"פ עצמו	
			למ"ד פ"נ ממונא
			למ"ד פ"נ קנסא

המשך בבא קמא דף ט"ז ע"א - ט"ז ע"ב

ת"ש, דתנן במסכת כתובות, האומר המית שורי את פלוני, או המית שורי את שורו של פלוני, הרי זה משלם ע"פ עצמו מאי לאו דמיירי בתם, ומה הוא משלם ב"המית שורי את פלוני" (רש"י)

לפיי"ז כדעת איזה תנא סוברת המשנה (שם) שמה הוא סובר (שם)

ומה הוא משלם ב"המית שורי את שורו של פלוני" (שם)

אי"כ על מי קשה ומה קשה

מתרצת הגמ', שלמ"ד פ"נ קנסא, לא איירי בתם, אלא במועד

לפי זה מה הוא משלם: ב"המית שורי את פלוני" ב"המית שורי את שורו של פלוני"

ואיך מתורצת בזה הקושיא על מ"ד פ"נ קנסא

מקשה הגמ', אבל תם מאי, הכי נמי דאין משלם על פי עצמו, אי הכי, שמה

אדתני סיפא המית שורי את עבדו של פלוני, אין משלם על פי עצמו, פרש "אדתני"

כמה משלם שור מועד שהרג עבד כנעני (רש"י)

מה הטעם שאינו משלם ע"פ עצמו (שם)

ולמ"ד פלגא נזקא קנסא, לפלוג וליתני בדידיה, במה (רש"י)

דהיינו שיאמר התנא, במה דברים אמורים, שמה במועד, אבל בתם אינו משלם ע"פ עצמו

ומזה שהתנא לא חילק בין מועד לתם, אפשר להוכיח שמה הדין גם בתם

ולכן על מי קשה

מתרצת הגמ', כולה במועד קמיירי, באר (רש"י)

סכס, האם יכול להיות שהתנא סובר פ"נ קנסא לפיי"ז האם היה יכול לחלק בין תם למועד

אי"כ מדוע לא תני הבדל זה

סיכום הקושיא והתירוץ

האם איירי בשור המזיק שהוא תם או מועד		האם איירי בשור שנגח בן חורין או שור / בשור שנגח עבד		
בסיפא	ברישא	בסיפא	ברישא	
				לפי הקושיא: "לפלוג וליתני בדידיה וכו"
				לפי התירוץ: "כולה במועד קמיירי"

סכס, מדוע נקט התנא בסיפא "עבדו של פלוני" ולא פליג בדידיה, ב"שורו של פלוני":

למ"ד פ"נ ממונא _____ למ"ד פ"נ קנסא _____

סיכום המשנה ד"המית שורי וכו"

האם מדובר גם בתם או רק במועד		האם משלם ע"פ עצמו	המית שורי	
למאן דאמר פ"נ קנסא	למאן דאמר פ"נ ממונא		הרישא	הסיפא
			את פלוני או את שורו של פלוני	
ב"המית שורי את שורו של פלוני			את עבדו של פלוני	

המשך בבא קמא דף ט"ז ע"א - ט"ז ע"ב

מקשה הגמ', **תא שמע** מהמשך המשנה הנ"ל, זה הכלל, כל המשלם יותר על מה שהזיק, אינו משלם על פי עצמו

מה מדייקת מזה הגמ' _____

ואיך רואים מזה שפלגא נזקא ממונא _____

מתרצת הגמ', **לא, מה לא** _____

אלא כך תדייק, **הא כמה שהזיק, משלם** על פי עצמו. לפי זה מה יהיה הדין בפחות _____

מקשה הגמ', **אבל** המשלם פחות ממה שהזיק, מאי, **הכי נמי דלא משלם** על פי עצמו _____

אי הכי, שְׁמָה _____

אדתני זה הכלל כל המשלם יותר על מה שהזיק, אינו משלם על פי עצמו, ליתני זה הכלל כל שאינו משלם כמה

שהזיק, מה העדיפות בלשון זה _____

באור קושית הגמ' "ליתני זה הכלל כל שאינו משלם כמה שהזיק"

האם משמע שמשלם על פי עצמו		כשמשלם
אם היה תני במשנה "כל שאינו משלם <u>כמה</u> שהזיק"	לפי מה דתני במשנה "כל המשלם <u>יותר</u> על מה שהזיק"	
		יותר ממה שהזיק
		כמה שהזיק
		פחות ממה שהזיק

מכח הקושיא הנ"ל, אומרת הגמ' **תיובתא** דמ"ד פלגא נזקא קנסא, **והלכתא פלגא נזקא קנסא**

מקשה הגמ', **תיובתא והלכתא**, באר הקושיא _____

משיבה הגמ', **אין, טעמא מאי הויא תיובתא, משום דלא קתני כמו שהזיק**, אין זו תיובתא, דאפשר לתרץ שלא אמר כן,

משום **דלא פסיקא ליה**, איזה דבר אינו מוחלט שהוא תמיד קנס _____

כיון דאיכא חצי נזק צרורות, דהלכתא גמירא לה דממונא הוא, משום הכי לא קתני, מה לא קתני _____

סיכום המשנה "זה הכלל כל המשלם יותר על מה שהזיק וכו'"

מדוע לא תני התנא "זה הכלל כל שאינו משלם <u>כמה</u> שהזיק"	מה בא לאפוקי "כל המשלם <u>יותר</u> על מה שהזיק"	
		למ"ד פ"נ ממונא
		למ"ד פ"נ קנסא

המשך בבא קמא ט"ז ע"א - ט"ז ע"ב

הגמרא מבארת הלכות היוצאות מכך שחצי נזק הוא קנס:

והשתא דאמרת דהלכתא פלגא נזקא קנסא, א"כ האי כלבא דאכל אימרי (כבשים), ושונרא (חתול) דאכלה תרנגולא,

משונה הוא, מה משונה בזה, ההריגה או האכילה (רש"י ד"ה ברברבי) _____

ולא (ולפיכך לא) מגבינן בבבל, מדוע (רש"י) _____

והני מילי, שמה _____ ברברבי, מי היו גדולים (רש"י) _____

אבל בזוטרי, ככבשים ובתרנגולים קטנים אורחיה הוא, לכן איזה מזיק הוי _____ והאם מגבינן בבבל

ואע"פ שאין גובין קנסות בבבל, מ"מ ואי תפס ניזק, לא מפקינן מיניה

ואי לא תפס, אלא אמר לב"ד קבעו לי זימנא דאזלינא לארעא דישראל לדון בפני ב"ד סמוכים, קבעינן ליה

ואי לא אזיל, מי _____ משמתינן ליה, פרש _____

סכס, באלו שני דרכים יכול הניזק לגבות תשלום עבור היזק משונה, אע"פ שהזיקו בבבל _____

ובין כך ובין כך, פרש "ובין כך ובין כך" (רש"י כתובות דף מ"א): _____

משמתינן ליה, עד דמסלק הזיקא, איך יסלק את ההיזק (רש"י) _____

והחייב להרוג אותם, הוא מדרבי נתן, מה הדין שאמר רבי נתן _____

ומאיפה למד כן _____

סיכום הקושיות למ"ד פלגא נזקא קנסא והתירוצים

התירוץ התירוץ בלבד בלא השקו"ט שעליו	הקושיא	המשנה
		משנתנו "הניזק והמזיק בתשלומין"
		"מה בין תם למועד וכו'"
		"המית שורי את פלוני וכו'"
		המשך המשנה הנ"ל "זה הכלל כל המשלם וכו'"

המשך בבא קמא דף ט"ז ע"א - ט"ז ע"ב

סיכום הסוגיא דפלגא נזקא

למאן דאמר פלגא נזקא קנסא	למאן דאמר פלגא נזקא ממונא			
		באר את הסברא		
		האם תם משלם על פי עצמו		
		האם גובין חצי נזק דקרון בבבל		
		במשנתנו: איך שייך הניזק בתשלומין		
		היכן תני שפחת נבילה דניזק		
		שתם אינו משלם ע"פ עצמו ומועד משלם	מדוע לא תני ההבדל	במשנה: "מה בין תם למועד"
		האם המשנה היא אליבא דרבנן או אליבא דריה"ג		
		האם "שורו של פלוני" איירי בתם או במועד		במשנה: "המית שורי את פלוני וכו'"
		מדוע תני בסיפא, "עבדו של פלוני" ולא פליג ב"שורו של פלוני"		
		מה בא לאפוקי "כל המשלם יותר על מה שהזיק וכו'"		בסיפא דמשנה הנ"ל: "זה הכלל כל המשלם וכו'"
		מדוע לא תני "כל שאינו משלם כמה שהזיק"		

סיכום המשנה ד"שום כסף"

סכם הדינים הנאמרים במשנה לפי מסקנת הגמ':

_____ לפי הגירסא שברש"י שלפנינו (ע"פ גירסת הב"ח) _____

_____ לפי הגירסא ברש"י שהעתיקו התוס' _____

_____ "שוה כסף" _____

_____ "בפני בית דין" _____

"על פי עדים בני חורין בני ברית"

_____ למ"ד מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור _____

_____ למ"ד מודה בקנס ואח"כ באו עדים חייב _____

_____ "הנשים בכלל הנזק" _____

"הניזק והמזיק בתשלומים"

_____ למ"ד פלגא נזקא ממונא _____

_____ למ"ד פלגא נזקא קנסא _____

בבא קמא דף ט"ז ע"ב - ט"ז ע"א

המשנה דחמשה תמין וחמשה מועדין

מתנני' חמשה תמין הם שאינם רגילים להזיק, ולכן אם הזיקו משלמין ח"נ בלבד, וחמשה מועדין שמשלמין נזק שלם.

הבהמה אינה מועדת:

א. לא ליגח בקרן, ב. ולא לייגוף (לדחוף בגוף), ג. ולא לשוך, ד. ולא לרבוץ על כלים, ה. ולא לבעוט,

החמשה מועדין:

א. השן מועדת לאכול את הראוי לה, וכשאכלה דבר שאינו ראוי לה, תולדה של איזה מזיק הוי _____

ב. הרגל מועדת לשבור בדרך הילוכה, וכשהזיקה בכוונה, תולדה של איזה מזיק הוי _____

ג. ושור המועד, איך הוא נעשה מועד (רש"י) _____

מדוע לגבי המועדים קרן ותולדותיו נחשבים רק לאחד (רש"י) _____

ד. ושור המזיק ברשות הניזק, באיזה מזיק מיירי (רש"י) _____

ה. והאדם, הרי חמשה מועדין.

מדוע לא חשיב התנא בור ואש בין המועדין (רש"י) _____

סיכום החמשה תמין והחמשה מועדין

ה.	ד.	ג.	ב.	א.	
אולעף לעלף	לכ	לחטיק זמא שהורל זה לאחר זי פלמיא			

הזאב והארי והדוב והנמר והברדלס והנחש, הרי אלו מועדין, למה הם מועדין (רש"י) _____

הערה: בסוף הסוגיא יתבאר מדוע לא חשיב התנא חיות אלו במנין המועדין.

רבי אלעזר אומר, בזמן שהן בני תרבות, אינן מועדין, והנחש מועד לעולם, אפילו אם הוא בן תרבות.

פרש מה זה "בני תרבות" (רש"י) _____

סכם, האם הבעלי חיים דלהלן הם מועדים בפעם הראשונה שהזיקו

הנחש	הזאב והארי והדוב והנמר והברדלס		לפי תנא קמא
	בן תרבות ושאינו בן תרבות	כשהן בני תרבות	
			לפי ר' אלעזר

המשך בבא קמא דף ט"ז ע"ב - ט"ז ע"א

גמ' מדייקת הגמ', **מדקתני** במשנתנו "השן מועדת לאכול", מכלל דבחצר הניזק עסקינן

באר את ההוכחה _____

וקתני ברישא לגבי קרן, **בהמה אינה מועדת לשלם כוליה, אבל ח"נ משלמת**, מי סוברים כן _____

שמה הם אומרים _____

לכאורה קשה, איך מוכח דגם לגבי קרן איירי בחצר הניזק ומשנתנו רבנן היא, הרי אפשר לומר "הא כדאיתא והא כדאיתא", פירוש, שכל אחד איירי במקום חיובו, שן ורגל בחצר הניזק, וקרן ברשות הרבים. (פני יהושע)

אימא סיפא דמשנתנו, "**שור המועד, ושור המזיק ברשות הניזק, והאדם**"

האם "שור המזיק ברשות הניזק" איירי בקרן תם או במועד (רש"י במשנה) _____

וכמה משלם _____ איך מוכח כן _____

אתאן לר' טרפון, דאמר משונה קרן (קרן תם) **בחצר הניזק, נזק שלם הוא דמשלם**, א"כ קשה היתכן שרישא רבנן

וסיפא ר' טרפון

סיכום קושית הגמ' "רישא רבנן וסיפא רבי טרפון"

האם זה כרבנן או כר' טרפון	איך משמע כן	כמה משלם קרן תם בחצר הניזק	
			לפי מה דתני ברישא
			לפי מה דתני בסיפא

משיבה הגמ', **אין**, מה כן _____

דהאמר ליה שמואל לרב יהודה, שיננא, שבוק מתניתין, ותא אבתראי, רישא רבנן וסיפא רבי טרפון,

רבי אלעזר משמיה דרב אמר, שאפשר לתרץ ולומר **כולה רבי טרפון היא**, והטעם שברישא משלם רק חצי נזק,

היינו משום **דרישא איירי בחצר המיוחדת לפירות לאחד מהן** (לניזק), **ולזה ולזה לשוורים,**

דלגבי שן הויא לה חצר הניזק, מדוע _____

ולגבי קרן הויא רשות הרבים, מדוע (רש"י) _____

ולכן כמה משלם אפילו לפי ר' טרפון _____

סיכום מה שאמר שמואל לר' יהודה, והתירוץ של ר' אלעזר משמיה דרב

לפי התירוץ של ר' אלעזר		לפי שמואל		
האם זה כרבנן או כר' טרפון	באיזה סוג חצר איירי	האם זה כרבנן או כר' טרפון	באיזה סוג חצר איירי	
				ברישא
				בסיפא

המשך בבא קמא דף ט"ז ע"ב - ט"ז ע"א

אמר רב כהנא, אמריתה לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא, איזו שמעתא _____
ואמר לי רב זביד, מי מצית מוקמת לה כולה כר' טרפון, הקתני במשנתנו, "השן מועדת לאכול את הראוי לה"
משמע "ראוי לה" אין, מה כן _____ מה הוי ראוי לשן (רש"י)
אבל אם אכלה דבר שאין ראוי לה, לא, מה לא _____ מה אינו ראוי לשן (רש"י)
ותולדה של איזה מזיק הוי כשאכלה דבר שאין ראוי לה _____
ואי כר' אלעזר, שמשנתנו כולה רבי טרפון היא, קשה האמר ר' טרפון, משונה קרן בחצר הניזק, נזק שלם משלם
ולכן כמה צריך לשלם גם בדבר שאינו ראוי לה _____
מדוע הוי קרן בחצר הניזק, הרי לר' אלעזר מיירי בחצר שלגבי קרן יש לו דין רה"ר (רש"י עפ"י המהרש"א) _____

לכן מתרץ רב זביד את משנתנו באופן אחר
אלא לעולם, משנתנו כולה רבנן היא, וחסורי מחסרא והכי קתני (וכך צריך לְשַׁנּוֹת את המשנה),
חמשה תמים הן, ואם תמין אלו הועדו, נעשו חמשתן מועדין
לפי מהלך זה מי הם החמשה מועדין _____
ושן ורגל אינם כן, אלא הם מועדין מתחילתן, האם שן ורגל הם ממנין החמשה מועדין (רש"י) _____
ומפרשת המשנה, והיכן העדתן של שן ורגל, באלו מילים זה נאמר במשנה _____
בחצר הניזק, באלו מילים זה נאמר במשנה _____
סכס לפי רב זביד: משנתנו אליבא דמאן _____
איך נפרש: "ושור המועד" _____
"ושור המזיק ברשות הניזק" _____

מדוע לפי פירוש זה אפשר לומר שגם הסיפא רבנן היא _____
על אלו אבות נזיקין אומרת המשנה שהם מועדין מתחילתן _____
ומי הם החמשה מועדין _____
מתקיף לה רבינא, על תירוצו של מי הוא מקשה _____
הא קתני לקמן בפרק כיצד הרגל, שמפרש את המועדין דמשנתנו, "שור המזיק ברשות הניזק כיצד"
אי אמרת בשלמא איירי בה (בקרן תם בחצר הניזק), היכן איירי בה (רש"י) _____
משום הכי קתני כיצד, מדוע לפי"ז מובן הא דקתני "כיצד" _____
אלא אי אמרת לא איירי בה במשנתנו, מאי כיצד, פרש "מאי כיצד" (רש"י) _____
סכס, מה היא קושית רבינא _____

אלא אמר רבינא לתרץ את הסתירה מהרישא לסיפא באופן אחר, חסורי מחסרא והכי קתני
חמשה תמים הן, ואם תמין אלו הועדו, נעשו חמשתן מועדין, והיינו החמשה מועדין דמשנתנו
ושן ורגל מועדין מתחילתן, וזהו שור המועד, דהיינו, שהחמשה מועדין זהו שור המועד הכתוב בתורה
ושור המזיק בקרן תם ברשות הניזק, יש בזה מחלוקת ר' טרפון ורבנן בפרק כיצד הרגל, "והאדם" ג"כ מועד מתחלתו
איך מתורצת בזה הקושיא "רישא רבנן וסיפא ר' טרפון" _____
ויש מועדים אחרים כיוצא באלו, פירוש, שגם הם מועדין מתחילתן, והם הזאב והארי והדוב והברדלס והנמר והנחש.
תניא נמי הכי (כפי שרבינא מפרש), כתוב ופסק את לשון הברייתא _____

איכא דרמו לה מירמא וכו', מה היא הסתירה _____
ומשני אמר רבינא חיסורי מחסרא וכו', איך מתורצת בזה הסתירה _____
לפי המהלכים בגמ' שהחמשה מועדים הם שן ורגל וכו', מדוע לא נחשבים הזאב והארי בהדי מועדים (רש"י ד"ה ויש
מועדין, בסוגריים, ועיין עוד ברע"ב) _____

המשך בבא קמא דף ט"ז ע"ב - ט"ז ע"א

ביאור המשנה ד"חמשה תמין וחמשה מועדין" לפי כל המהלכים בגמ'

לפי רבינא	לפי רב זביד מנהרדעא	לפי רבי אלעזר משמיה דרב	לפי שמואל	
רשא רבנן וסיפא מחלוקת ר' טרפון ורבנן				משנתנו אליבא דמאן
חצר הניצק	כל מקום			באיזו חצר איירי ברישא "הבהמה אינה מועדת וכו'"
				מי הם החמשה מועדין
	שהם מועדין מתחילתן			"השן מועדת לאכול וכו'" "הרגל מועדת לשבור וכו'" מה בא התנא לומר בזה
				פרש "ושור המועד"
להוסיף ביאור על החמשה מועדין	להוסיף ביאור על שן ורגל			מה בא התנא לומר בזה
קין תם בחצר הניצק יש בזה מחלוקת ר"ט רבנן				פרש "ושור המזיק ברשות הניצק"
לצ"ן שיש בזה מחלוקת	להוסיף ביאור על שן ורגל			מה בא התנא לומר בזה
				מדוע לא נחשבו הזאב והארי וכו' בהדי החמשה מועדין
				רש"י ד"ה ויש מועדין בסוגריים ועיין עוד ברע"ב
				מה הקושיא על מהלך זה

כבא קמא דף ט"ז ע"א**ולא לרבוי**

שנינו במשנתנו, "הבהמה אינה מועדת, לא ליגח, ולא ליגוף, ולא לשוך, **ולא לרבוי**"

אמר רבי אלעזר לא שנו, שמה _____

אלא כשרבצה על פכין גדולים, אבל אם רבצה על פכין קטנים, אורחיה הוא

לפי זה, תולדה של איזה אב הוא רביצה: על פכין גדולים _____ על פכין קטנים _____

למאי נפק"מ אם זה קרן או רגל (רש"י) _____

לימא מסייע ליה לר' אלעזר, דתני הבהמה מועדת להלך כדרכה, ולשבר ולמעך את האדם ואת הבהמה ואת הכלים

לפי ברייתא זו האם רביצה היא אורחיה או משונה _____

ואיך משמע כן _____

ולכאורה הברייתא סותרת את מה ששנינו במשנתנו, דרביצה היא משונה

אלא על כרחך דבאיזה אדם בהמה וכלים איירי משנתנו (רש"י) _____ ובאיזה איירי הברייתא (שם) _____

לפי זה, לאיזה דין יש ראייה מהברייתא _____

דוחה הגמ', שאין ראי' מהברייתא, משום דדלמא הא דקתני "מועדת למעך" איירי מן הצד

איך היא ממעכת מן הצד (רש"י) _____

באופן זה תולדה של איזה אב הוא (שם) _____ היכן למדנו שזה תולדה דרגל (שם) _____

ולעולם אפשר לומר דרביצה אפילו על פכין קטנים תולדה של איזה אב הוא _____

ביאור שקו"ט דגמ' האם יש ראי' מהברייתא לדברי ר' אלעזר

לפי זה, האם יש ראי' לדברי ר' אלעזר	איך איירי הברייתא "הבהמה מועדת למעך"	איך איירי משנתנו "ולא לרבוי"	
			לפי ה"לימא מסייע ליה"
			לפי הדיחוי "דלמא מן הצד"

איכא דאמרי, אמר ר' אלעזר, לא תימא פכין גדולים הוא דלאו אורחיה וכו'

לפי לשון זה, תולדה של איזה אב הוא גם כשרבצה על פכין קטנים _____

מה מקשה הגמ' על זה _____

ומה מתרץ ר' אלעזר _____

איכא דרמי לה מירמא, תנו במשנתנו "ולא לרבוי", לפי זה תולדה של איזה אב הוא רביצה _____

והתניא "הבהמה מועדת וכו' ולמעך את האדם ואת הבהמה ואת הכלים"

לפי זה תולדה של איזה אב הוא רביצה _____

ומה מתרץ ר' אלעזר _____

שאלות סיכום:

א. תולדה של איזה מזיק הוא רביצה על פכין קטנים לר' אלעזר: לפי המהלך הראשון _____

לפי האיכא דאמרי _____ לפי האיכא דרמי ליה מירמא _____

ב. תולדה של איזה מזיק הוא: אם רבצה על פכין גדולים _____ אם מיעכה מן הצד _____

בבא קמא דף ט"ז. ט"ז:

שנינו במשנתנו, "הזאב והארי והדוב והנמר והברדלס והנחש, הרי אלו מועדין" שואלת הגמ', מאי ברדלס, אמר רב יהודה, נפרזא, שואלת הגמ', מאי נפרזא, אמר רב יוסף, אפא

לסיכום כמה שמות יש לברדלס _____ ומה הם _____

מיתבי, רבי מאיר אומר להוסיף על החיות דמשנתנו, אף הצבוע, רבי אלעזר אומר אף הנחש

ואמר רב יוסף צבוע זו אפא, לפי זה האם אפא שנוי במשנתנו _____

באר איך מוכח כן (רש"י) _____

וא"כ מה קשה _____

מתרצת הגמ', לא קשיא, כאן איירי בצבוע זכר, כאן איירי בצבוע נקיבה

ביאור התירוץ

איזה צבוע הוא אפא	מי מיירי בצבוע נקבה	מי מיירי בצבוע זכר	
			ללישנא קמא ברש"י
			ללישנא בתרא ברש"י

דתינא, צבוע זכר, לאחר שבע שנים נעשה עטלף,

עטלף, לאחר שבע שנים, נעשה ערפד, העטלף והערפד הם מהגרועים שבעופות (ע"פ מהרש"א)

ערפד, לאחר שבע שנים, נעשה קימוש,

קימוש, לאחר שבע שנים, נעשה חוח, קימוש וחוח הם מיני קוצים

חוח, לאחר שבע שנים, נעשה שד,

סיכום התירוץ לפי ב' הלשונות ברש"י

לפי"ז האם דברי רב יוסף "צבוע זו אפא" קאי גם על דברי ר' מאיר	האם נקרא אפא		לשם מה הביאה הגמ' את הברייתא "צבוע זכר לאחר שבע שנים וכו"	איזה צבוע הוסיף רבי מאיר ומדוע הוצרך להוסיפו	
	צבוע נקבה	צבוע זכר			
					לפי לשון א'
					לפי לשון ב'

המשך בבא קמא דף ט"ז. ט"ז:

המשך הברייתא: שדרו של אדם מת, לאחר שבע שנים, נעשה נחש

מבארת הגמ', והני מילי שנעשה נחש, דלא כרע במודים

מדוע נענש דוקא בעונש זה (תוס' ע"ב ד"ה והוא)

ומה העונש בזה: לפי תוס'

לפי היש מפרשים בגליון בתוס' הנ"ל

מה מקשה הגליון על פירוש זה

וכיצד אפשר ליישב פירוש זה (תורת חיים)

אמר מר, ר' מאיר אומר אף הצבוע מועד מתחילתו, רבי אלעזר אומר אף הנחש מועד מתחילתו

מקשה הגמ', והא אנן תנן במשנתנו, ר' אלעזר אומר, בזמן שהן בני תרבות אינן מועדים, והנחש מועד לעולם

ביאור הקושיא בדברי ר' אלעזר

באלו מילים אמר זאת	האם הזאב והארי וכו' מועדין כשהם בני תרבות	
		לפי מה שאמר בברייתא
		לפי מה שאמר במשנתנו

מתרצת הגמ', תני נחש, איפה צריך לגרוס "נחש" ומה אין לגרוס

לפי גירסא זו בדברי ר' אלעזר, האם הזאב והארי וכו' מועדין מתחילתן כשהם בני תרבות

סכס, מה בא ר' אלעזר (בברייתא) לומר:

לפי ההו"א שגורסים "אף הנחש"

לפי המסקנא שגורסים "נחש"

העתק דברי ה"תורת חיים" בב"ק דף ט"ז.

שדרו של אדם לאחר שבע שנים נעשה נחש והוא דלא כרע במודים.

הוא שוחה ומנענע לו בראשו, וכדאשכחן בר' ישמעאל כשאמר ליה ברכני נענע לו בראשו ופירש רש"י ז"ל כמודה בדבר, ולהכי בכל מקום הודאה מצינו השתחואה, כמו שנאמר "אשתחיה אל היכל קדשך ואודה את שמך על חסדך", ובדניאל "וזימנין תלתא ביומא ברך על ברכוהי מצלא ומודא", ואחז"ל במקדש על כל הודיה השתחוויה. שכל העומד בקומה זקופה ככופר בדבר הוא, ואין הודאתו הודאה, כדאשכחן בדתן ואבירם שכפרו בתורת משה כתיב בהו "יצאו נצבים" בקומה זקופה, ואמרו במדרש רבה על הנחש כשבא לפתות את חוה בא בקומה זקופה, לפי שבא לכפור בו יתברך, ולכך נענש במדה ללכת שחוח שנאמר "על גחונך תלך" דרגלים היו לו ונקצצו, ואפשר לומר דמהאי טעמא מי שאינו כורע במודים שדרו נעשה נחש, דכיון שעומד בקומה זקופה, ואינו כורע ומתכוין להודות לו יתברך על כל חסדיו, הרי הוא ככופר בו יתברך ואומר לא הוא, והרי הוא כמודה לדעת הנחש הקדמוני, אשר כל הכפירות והדעות החיצוניות נמשכין ממנו, כמו שכתבו חז"ל "יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש להמיתו" דהיינו מיתה נצחית, לכך שדרתו נעשה נחש שאין לו רפואה אפילו לעתיד כדאיתא במדרש "הכל מתרפאין חוץ מנחש" ונמצא שעל ידי כן אין לו חלק לעולם הבא, דכיון דשדרתו נעשה נחש הרי לוז של שדרתו בטל אשר ממנו יצמח האדם לעתיד.

ונראה כי אדם הראשון נמי, לפי שבתחילה הודה לדברי הנחש וכפר בו יתברך, כמ"ש בסנהדרין "אדם הראשון כפר בעיקר היה" כלומר שהוא יתברך איננו עיקר היסוד חלילה, אלא מן העץ אכל וברא כו' כמו שאמר הנחש, לכך נענש גם הוא בקומתו כנחש, שנתמעט קומתו והעמידו רק על מאה אמה, והיה מן הראוי ללכת שחוח לגמרי כמו נחש, אלא לפי שחזר בתשובה והודה על כפירתו, ושר "מזמור שיר ליום השבת", ופתח ואמר "טוב להודות", פי' הודה שהוא יתב' יוצר בראשית, ואמר "כי שמחתי ה' בפעלך", "מה גדלו מעשיך ה'" לפיכך לא נענש כל כך. ונראה דהיינו הא דתנן בפרק אין עומדין האומר מודים מודים משתקין אותו, דלפי מה שפי' השוחה במודים בכוונת הלב הרי הוא מקבל עליו מלכות שמים ומודה בו, לכך אין ראוי לכפלו שלא יהא נראה כמקבל ח"ו שתי רשויות, ומהאי טעמא איתא נמי התם האומר שמע שמע משתקין אותו, דכוונת מודים וכוונת שמע חד טעמא אית ליה, דכי היכי דכל בר ישראל שאינו אומר שמע ישראל בכל יום הרי הוא ככופר בו יתברך, כך מי שאינו אומר בכל יום מודים אנחנו לך שאתה הוא ה' אלהינו וכו' בכריעה ובכוונת הלב הרי הוא ככופר בו יתברך כדפרישית:

טעם שדרו, לפי שאמרו צריך לשחות עד שיתפקקו כל חוליות שבשדרה. וטעם לאחר שבע שנים ולא מיד לאחר מיתה, יש לומר שהתחלת היצירה מיד הוא, אלא שהולדת הנחש אינו בפחות משבע שנים כדאיתא בבכורות. מיהו יש ספרים גרסינן שדרו של אדם לאחר שבעים שנה נעשה נחש. וטעם שנעשה נחש, כתבו התוספות לפי שמצוה לכרוע וכי זקיף זקי' כחיויא. מיהו קשה כיון דתניא "אלו ברכות ששוחין בהן תחלה וסוף באבות ובהודאה" אמאי החמירו בהודאה טפי מבאבות, דהוה ליה למימר והוא דלא כרע באבות ובמודים? ועוד, למה זה תיקנו חכמים לשחות בהודאה בשלמא באבות י"ל דמלכותא דרקיע כעין מלכותא דארעא, וכל הרוצה לבקש דבר ממלך בשר ודם שוחה בתחילה, ואי משום דמנהג נמי לשחות במלך בשר ודם בסוף הבקשה כשנפטרינן ממנו כמו שכתבו המפרשים, אם כן הוה להו לתקן לשחות בשלום רב שהוא סוף י"ח, ועוד דמהאי טעמא שוחין בעושה שלום במרומיו?

ונראה לפרש, לפי שהוא ית' עושה חסד עם כל אדם בכל יום ובכל עת ובכל רגע, אלא שאין בעל הנס מכיר בניסיו, סבור עולם כמנהגו הוא נוהג, ואינו מרגיש שכל פסיעה ופסיעה וכל תנועה ותנועה וכל נשימה ונשימה הוא ממנו יתברך שמו, כמו שנאמר "מה' מצעדי גבר כווננו", וכתב "אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש", והיה מן הראוי שיודה האדם ויברך בכל עת ובכל רגע על כל פסיעה ותנועה ונשימה, כמו שאמרו חכמים "כל הנשמה תהלל יה" על כל נשימה ונשימה חייב אדם להלל יה, וכל מי שאינו מעלה על לבו בכל רגע שהכל מאתו יתברך, אלא עולם כמנהגו נוהג, הרי הוא ככופר בו חס ושלום, ולפי שהוא מן הנמנע שיעמוד אדם מן הבוקר ועד הערב ויתן שבח והודאה על כל פסיעה ונשימה ותנועה, וכל שכן רוב בני העולם הולכים תמיד אחרי הבלי העולם הזה באסיפת ממון וכיוצא בזה, ואפילו הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה והודאה, אמרו חכמים דהוי כאלו מעל וגוזל לכנסת ישראל, שנאמר "לה' הארץ וגו'", ולזאת המציאו אנשי כנסת הגדולה תקנה, ויסדו לומר בכל תפלה ערב ובקר וצהרים ברכת הודאה, כדי שיכלול אדם בהודאה אחת את כל הנשימות וחסדים ונפלאות שהוא יתברך עושה עמו בכל רגע, ויוצא ידי חובת כולן בבת אחת בהודאה אחת.

ולזה יסדו לומר מודים אנחנו לך וכו' על חיינו המסורים בידך ועל נשמותינו הפקודות לך, דהיינו על כל נשימה ונשימה, ועל נסיך שבכל יום ויום עמנו, ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת, ערב ובקר וצהרים וכו', ולכך תיקנו לשחות בברכה זו כמנהג בשר ודם המודה לחבירו דבר,

בבא קמא דף ט"ז ע"ב

אמר שמואל, ארי ברה"ר, אם דרס בהמה ואכל אותה, פטור, פרש "דרס" (רש"י) _____
 אבל אם טרף ואכל, חייב, פרש "טרף" (רש"י) _____ וכמה הוא חייב (רש"י) _____
 הגמ' מבארת את דברי שמואל, דרס ואכל פטור, כיון דאורחיה למידרס, הוה ליה כמו בהמה שאכלה פירות וירקות,
 דהוה ליה שן ברשות הרבים, ופטור
 אבל טרף, לאו אורחיה הוא, ולכן איזה מזיק הוי _____ ומה דינו ברה"ר _____

סיכום דברי שמואל

ולכן מה דינו ברה"ר	לפי זה איזה מזיק הוי	האם זה אורחיה של ארי	
			דרס ואכל
			טרף ואכל

מקשה הגמ', למימרא דטריפה לאו אורחיה הוא, והכתיב "אָרְיָה טָרַף בְּדֵי (די מאכל) גְרוֹתָיו"

באר את הקושיא (רש"י) _____

מתרצת הגמ', בשביל גורותיו, באר את התירוץ (רש"י) _____

מקשה הגמ', הרי כתוב בהמשך הפסוק "וּמְחַנֵּק לְלִבָּאֲתָיו", מתרצת הגמ', בשביל לבאותיו

מקשה הגמ', והרי כתוב "וַיִּמְלֵא טָרְף חָרְיוֹ", מתרצת הגמ', בשביל חוריו

מקשה הגמ', והרי כתוב "וַיִּמְלֵא טָרְפָהּ", מתרצת הגמ', בשביל מעונותיו.

סכס, באיזה אופן אורחיה לטרוף _____ ובאיזה לאו אורחיה _____

מקשה הגמ', והתניא, וכן חיה שנכנסה לחצר הניזק טרפה בהמה ואכלה בשר, משלם נזק שלם

באר את הקושיא (רש"י) _____

מתרצת הגמ', הכא במאי עסקינן, שטרפה להניח, היכן מיירי כן _____

מדוע באופן זה ניחא שמשלם נ"ש (רש"י) _____

מקשה הגמ', הא אכלה קתני, באר הקושיא _____

מתרצת הגמ', בשנמלכה ואכלה, מה היה דעתה בשעה שטרפה _____ ומתי נמלכה לאכלה _____

מקשה הגמ', מנא ידעינן שנמלכה, ועוד קשה, דשמואל נמי, דלמא הכי הוא

ביאור קושיות הגמ' על התירוץ "בשנמלכה ואכלה"

ומדוע	מה צריך להיות הדין לפי הקושיא	על איזה דין הקושיא		
			קושיא א'	"מנא ידעינן"
			קושיא ב'	"דשמואל נמי דלמא הכי הוא"
(שם)	(שם)	(רש"י)		

המשך בבא קמא דף ט"ז ע"ב

אמר רב נחמן בר יצחק, שאפשר לתרץ כמו שתירצנו לעיל "שטרפה להניח"

מה הקשתה הגמ' על זה _____
 אפשר לומר שהברייתא לצדדין קתני, שטרפה בהמה בשביל להניח, או דרסה ואכלה בשר, משלמת נזק שלם
 פרש "לצדדין קתני" (רשי"י) _____
 באלו מילים בברייתא נאמר: המקרה הראשון _____ המקרה השני _____
 ביאור הברייתא לפי תירוץ רב נחמן בר יצחק

ולכן כמה משלם ברשות הניזק	האם אורחיה לעשות כן	והאם אכלה אותה או הניחה	האם הרגה תחילה את הבהמה	
				"טרפה בהמה"
				"ואכלה בשר"

סכס, מה מתרצת הגמ' על הקושיא "והא אכלה קתני"

לפי ההו"א _____

לפי רב נחמן בר יצחק _____

רבינא אמר, איזו קושיא הוא בא לתרץ _____

כי קאמר שמואל, בארי תרבות, ואליבא דרבי אלעזר דאמר לאו אורחיה לטרוף

איזה דין שאמר שמואל מיירי בארי תרבות (רשי"י) _____

לפי תירוץ רבינא, האם סתם ארי אורחיה לטרוף (רשי"י) _____

וא"כ מדוע אמר שמואל שחייב ברה"ר (שם) _____

מקשה הגמ', אי הכי, שְׁמָה _____

אפילו דרסה ברה"ר נמי לחייב, מדוע _____

אלא ודאי דרבינא שאמר דמיירי בארי תרבות, לאו אשמואל אתמר, ובאיזה ארי איירי שמואל _____

והאם אורחיה לטרוף ולאכול _____

אלא, רבינא אמר זאת אמתניתא, על איזה דין בברייתא _____

והתירוץ הוא, דכי תני מתניתא שטרפה ואכלה משלם נ"ש, בארי תרבות ואליבא דר' אלעזר דאמר לאו אורחיה

האם הכוונה רק בארי תרבות או אפי' בארי תרבות (רשי"י) _____

האם ארי תרבות אורחיה לטרוף _____

לפי זה הא דתני בברייתא שמשלם נזק שלם, האם זה משום דאורחיה לטרוף _____

אלא מדין איזה מזיק משלם _____

מקשה הגמ', אי הכי, שְׁמָה _____

הרי רק חצי נזק בעי לשלומי, מדוע _____

מתרצת הגמ', דאייעד, באר _____

סכס, לפי תירוץ רבינא איזה מזיק הוי "טרפה בהמה ואכלה בשר" _____

ומדוע משלם נזק שלם _____

מקשה הגמ', אי הכי, שְׁמָה (רשי"י) _____

מאי האי דקתני לה גבי תולדה דשן וכו', אלא לגבי מה היה ראוי למיתני דין זה _____ קשיא.

המשך בבא קמא דף ט"ז ע"ב

סיכום תירוץ רבינא

מה מקשה הגמ' על תירוץ זה	מהו טעם הברייתא שטרפה משלם נזק שלם	האם סתם ארי אורחיה לטרוף ולאכול	באיזה ארי איירי הברייתא	באיזה ארי איירי שמואל	על מה אמר רבינא את דבריו	
						לפי ההו"א
						לפי המסקנא

סיכום קושית הגמ' על שמואל מהברייתא, והתירוצים

הברייתא: וכן חיה שנכנסה לחצר הניזק טרפה בהמה ואכלה בשר, משלם נ"ש	אמר שמואל ארי ברה"ר וכו' טרף ואכל חייב	
		הקושיא
		האם ארי אורחיה לטרוף ולאכול מיד
		איך משמע כן
		תירוץ בהו"א
		באיזה אופן איירי
		תירוץ רנב"י
		באיזה אופן איירי
		באיזה ארי איירי
		לפי ההו"א
		האם אורחיה לטרוף ולאכול מיד
		באיזה ארי איירי
		לפי המסקנא
אין לאו אורחיה הוא ואיירי דאייעדי, משלם נזק שלם	דלאו אורחיה והוי ליה קין ברה"ר, ומשלם חצי נזק	ומדוע הדין כן

כבא קמא דף ט"ז ע"ב - י"ז ע"א

מתנני' מה בין תם למועד, אלא, שהתם משלם חצי נזק מגופו, ומועד משלם נזק שלם מן העלייה.

מה הם החילוקים בין תם למועד השנויים במשנתנו _____
באיזה מקרה יש נפק"מ אם משלם מגופו או מן העלייה (רש"י) _____
ומנלן שמועד משלם מן העלייה (שם) _____

גמ' שואלת הגמ', מאי עלייה, מה השיב ר' אלעזר _____
ומביאה הגמ', שר' אלעזר פירש כן גם על פסוק שיש בו לשון דומה.

וכן הוא אומר, "וַיִּשְׁכַּב חֲזַקְיָהוּ עִם אֲבֹתָיו, וַיִּקְבְּרֵהוּ בְּמַעְלֵה קְבָרֵי בְּנֵי דָוִד"

האם "וישכב" הכוונה למיתה או לקבורה (רש"י בראשית מ"ז ל') _____
מדוע מוכרחים לומר כן _____

ואמר ר' אלעזר גם בזה, ד"בְּמַעְלֵה" פירושו, אצל מעולים שבמשפחה, ומאן נינהו, דוד ושלמה

אגב דעסקינן בקבורת חזקיהו המלך, מביאה הגמ' פסוק שכתוב לגבי קבורת מלך אחר.

"וַיִּקְבְּרֵהוּ בְּקְבֻרָתוֹ אֲשֶׁר כָּרָה לוֹ בְּעִיר דָּוִד, וַיִּשְׁכַּיְבֵהוּ בְּמִשְׁכַּב אֲשֶׁר מִלֵּא בְּשָׁמַיִם וְזָנִים"

על מי נאמר פסוק זה (רש"י) _____
פרש "בשמים וזנים": לפי רבי אלעזר _____ לפי ר' שמואל בר נחמני _____

אגב המחלוקת של ר' אלעזר ור' שמואל בר נחמני בביאור פסוק זה, מביאה הגמ' את מחלוקתם בביאור פסוק נוסף.

"כִּי כָרוּ שׁוּחָה (חפרו בור) לְלִכְדָּנִי, וּפְחִים (רשתות) טָמְנוּ לְרַגְלִי", כוונתו לומר, יעצו עלי רעות.

מי אמר פסוק זה (רש"י) _____ ועל מי אמר זאת (תוד"ה אפילו) _____

רבי אלעזר אמר, שהרעות שיעצו עליו, היינו שחשדוהו מזונה, וירמיהו היה כהן ואסור בזונה (תוס')

ר' שמואל בר נחמני אמר, שחשדוהו מאשת איש

מקשה הגמ' על מ"ד שחשדוהו מאשת איש

בשלמא למ"ד שחשדוהו מזונה, היינו דכתיב "כִּי שׁוּחָה עִמָּקָה זֹנָה"

באר מה מובן לפי שיטתו _____ ומדוע _____

אלא למ"ד שחשדוהו מאשת איש, מאי "שוחה", באר את הקושיא _____

מתרצת הגמ', **אטו אשת איש מי נפקא מכלל זונה, פרש** _____

מקשה הגמ' על מ"ד שחשדוהו מזונה

בשלמא למ"ד שחשדוהו מאשת איש, היינו דכתיב בהמשך דבריו "וְאַתָּה ה' יְדַעְתָּ אֶת כָּל עֲצָתְךָ עָלַי לְמוֹת"

מדוע פסוק זה מובן לפי שיטתו (רש"י) _____

אלא למ"ד שחשדוהו מזונה, מאי "למוות", באר את הקושיא _____

מתרצת הגמ', שירמיהו התכוון לדבר נוסף שעשו לו, דהיינו שרצו להמיתו ע"י שהשליכוהו לבאר טיט.

סיכום המחלוקת מה יעצו אנשי ענתות על ירמיה הנביא

מה מתרצת הגמ'	מה מקשה הגמ' ע"ז	במה חשדוהו	
			לפי ר' אלעזר
			לפי ר' שמואל בר נחמני

המשך בבא קמא דף ט"ז ע"ב - י"ז ע"א

הגמ' מביאה את דרשת רבא על המשך הפסוק "ואתה ה' ידעת את כל עצתם עלי למות וגו'"

דרש רבא, מאי דכתיב "יהיו מְכַשְׁלִים לְפָנֶיךָ, בְּעַת אַפְּד עֲשֵׂה בָהֶם", על מי ביקש זאת ירמיהו

מה התפלל ירמיהו עליהם

איך מרומז בפסוק זה ענין צדקה (תוס')

"בְּעַת אַפְּד עֲשֵׂה בָהֶם" מדוע שייכת בקשה זו דוקא לאחר שאמר "יהיו מוכשלים לפניך" (מהרש"א)

עכשיו חוזרת הגמ' להמשך הפסוק "וישכב חזקיהו עם אבותיו"

"וְכָבוֹד עָשׂוּ לוֹ בְּמוֹתוֹ", למי

מלמד שהושיבו ישיבה על קברו, פרש (רש"י)

כמה זמן הושיבו שם ישיבה

מדוע דוקא לחזקיהו עשו כבוד זה (תוס')

איתא במסכת ברכות דף יח. לא יהלך אדם בבית הקברות ותפילין בראשו וספר תורה בזרועו וקורא, ואם עשה כן

עובר משום "לועג לְרֵשׁ חָרָף עוֹשֶׂהוּ", מדוע זה נחשב לועג לרש

ומדוע כשהושיבו ישיבה על קברו אין בזה משום לועג לרש (שם)

לפניך רשימת מאמרי הגמ' בסוגייתנו, כתוב על יד כל אחד מהם כיצד הוא שייך לסוגייתנו

א. וכן הוא אומר "וַיִּשְׁכַּב חִזְקִיָּהוּ עִם אֲבוֹתָיו וגו'"

ב. "וַיִּקְבְּרוּהוּ אֶת אֲסָא מֶלֶךְ יְהוּדָה בְּקִבְרֹתָיו אֲשֶׁר כָּרָה לוֹ בְּעִיר דָּוִד" וכו'

ג. "כִּי כָרוּ שׁוֹחָה לְלֶכְדָּנִי וּפְחִים טָמְנוּ לְרַגְלֵי" וכו'

ד. דרש רבא, מאי דכתיב "יהיו מְכַשְׁלִים לְפָנֶיךָ וגו'"

ה. "וְכָבוֹד עָשׂוּ לוֹ (לחזקיהו) בְּמוֹתוֹ" מלמד שהושיבו ישיבה על קברו וכו'

הגמ' מביאה ברייתא שמפרשת "וכבוד עשו לו" באופן אחר

תנו רבנן, "וְכָבוֹד עָשׂוּ לוֹ בְּמוֹתוֹ" זה חזקיהו מלך יהודה, האם זהו החידוש של הברייתא (רש"י)

א"כ מדוע תני לה (שם)

שיצאו לפניו שלשים וששה אלף חלוצי כתף, דברי ר' יהודה, באר "חלוצי כתף" (רש"י)

איך מרומז בפסוק שהיו שלשים וששה אלף (תוס')

א"ל ר' נחמיה לר' יהודה, והלא גם לפני אחאב עשו כן, באר טענת ר' נחמיה

אלא אמר ר' נחמיה, שהכבוד המיוחד שעשו לחזקיהו, הוא שהניחו ס"ת על מטתו, ואמרו "קיים זה מה שכתוב בזה"

מקשה הגמ', והאידנא נמי עבדינן הכי, מה עושים גם בזמננו (רש"י)

א"כ מה קשה

מתרצת הגמ', דאין הכי נמי, גם בזמננו אפוקי מפקינן ספר תורה, אבל אנוחי את-הס"ת על מטת המת לא מנחינן

לפי זה מה היה הכבוד המיוחד שעשו לחזקיהו

ואיבעית אימא, אנוחי נמי מנחינן גם בזמננו, אבל "קיים זה מה שכתוב בזה" לא אמרינן

לפי זה מה היה הכבוד המיוחד שעשו לחזקיהו

סכס, מה ה"כבוד גדול" שעשו לחזקיהו:

לפי מה שמובא בגמ' בדף טז:

לפי ר' יהודה _____ ומה מקשה ר' נחמיה ע"ז

לפי ר' נחמיה _____

המשך בבא קמא דף ט"ז ע"ב - י"ז ע"א

הגמ' מביאה מעשה שבסופו יתבאר תירוץ אחר על הקושיא "והאידנא נמי עבדינן הכי"

אמר רבה בר בר חנה, פעם אחת הוה אזילנא בהדיה דר' יוחנן למשאל שמעתא, וזה היה כי הוה עייל לבית הכסא, והוה בעינא מיניה מלתא, איזו שאלה שאל רבב"ח מר' יוחנן

לא פשיט לן ר' יוחנן, עד דמשי ידיה (נטל ידיו) ומנח תפילין ומברך על התפילין (הגהות ר' יעקב עמדין)

והדר אמר לן, שבזמננו אפילו "קיים" זה מה שכתוב בזה "אמרינן, אבל "לימד" זה מה שכתוב בזה, לא אמרינן

לפי זה מהו הכבוד המיוחד שעשו לחזקיה (רש"י)

סיכום התירוצים על קושית הגמ' "והאידנא נמי עבדינן הכי"

מה עושים האידנא אצל כל אדם גדול	ומה הוסיפו אצל חזקיהו המלך	
		לפי תירוץ א'
		לפי תירוץ ב'
		לפי ר' יוחנן

מקשה הגמ' על דברי ר' יוחנן, והאמר מר (בספרי פרשת עקב), גדול למוד תורה, מפני שהלמוד מביא לידי מעשה

מה מוכיחה הגמ' מברייתא זו (רש"י)

א"כ מה קשה

מתרצת הגמ', לא קשיא, הא למיגמר הא לאגמורי

פרש	האם זה עדיף או מעשה עדיף	
		למיגמר
		לאגמורי

ביאור קושית הגמ' על ר' יוחנן מהברייתא "והאמר מר גדול למוד תורה שהלמוד מביא לידי מעשה" והתירוץ

סדר לפי חשיבותם לימוד לעצמו ללמד לאחרים, או מעשה	מה מתרצת הגמ'	אם כן מה קשה על ר' יוחנן	מה אפשר להוכיח מהברייתא	
1.				לפי רש"י
2.				
3.				
1.				לפי ר"ת
2.				
3.				
1.				לפי רב אחאי גאון
2.				
3.				

סכס, "גדול למוד תורה, שהלמוד מביא לידי מעשה", לפי זה האם לימוד עדיף או מעשה עדיף

לפי רש"י ואיך מוכח כן

לפי ר"ת ור"א גאון ואיך מוכח כן

המשך בבא קמא דף ט"ז ע"ב - י"ז ע"א

א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי

מימרא של ר' יוחנן שלפנינו, מקומה בתחלת הפרק בדף ב' ע"ב, דשם איתא: "וְשִׁלַּח" זה הרגל, וכן הוא אומר "מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר" ושם היה ראוי להביא דרשה זו של ר' יוחנן, אלא שלא רצו להפסיק שם בדברי אגדה, ולכן הביאוהו כאן בסוף הפרק, דאיירי במילי דאגדתא. (תורת חיים)

אמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחאי, מאי דכתיב "אֲשֶׁרִיכֶם זֹרְעֵי עַל כָּל מַיִם מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר"

מלמד שכל העוסק בתורה ובגמילות חסדים, זוכה לנחלת שני שבטים, אלו שבטים (רש"י)

איך משמע בפסוק שהוא זוכה לנחלת שבטים אלו (שם)

ומבאר ר' יוחנן כיצד נרמזים בפסוק תורה וגמילות חסדים

שנאמר "אֲשֶׁרִיכֶם זֹרְעֵי" ואין זריעה אלא צדקה, שנאמר "זָרְעוּ לָכֶם לְצִדְקָה וּקְצֹרוּ לְפִי חֶסֶד"

ובהמשך הפסוק נאמר "עַל כָּל מַיִם", ואין מים אלא תורה, שנאמר "הוּי כָּל צִמָּא לְדַבְרֵי ה' לְכֹן לַמַּיִם" (לתורה)

סיכום דרשת הפסוק "אשריכם זורעי וגו' ואיך מרומז בפסוק תורה וגמילות חסדים

מאיזה פסוק הוא מביא ראיה לדרשה זו	מה דרש ר' יוחנן מזה	
		"אֲשֶׁרִיכֶם זֹרְעֵי"
		"עַל כָּל מַיִם"
		"מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר"

וזוכה לנחלת שני שבטים, בא לפרש לנחלת אלו שבטים הוא זוכה, ומה היא נחלתם:

זוכה לכילה (ח) כיוסף, דכתיב "בֶּן פְּרֵת יוֹסֵף בֶּן פְּרֵת עָלֵי עֵין בְּנוֹת צַעֲדָה עָלֵי שׁוֹר" (על החומה) להסתכל ביופיו.

וזוכה לנחלת יששכר דהיינו עשירות, דכתיב "יִשְׁשַׁכֵּר חֲמוֹר גָּרֵם", מה התרגום "חמור גרם" (רש"י)

אית דאמרי, שהוא זוכה לנחלה אחרת של יוסף ויששכר

זוכה שאויביו נופלין לפניו כיוסף, דכתיב "בְּכֹר שׁוֹרוֹ הִדָּר לוֹ, וְקָרְנֵי רְאִים קָרְנָיו, בָּהֶם עַמִּים יִנָּח

יַחֲדוּ אֶפְסֵי אֶרֶץ"

וזוכה לבינה כיששכר, דכתיב "וּמִבְּנֵי יִשְׁשַׁכֵּר יוֹדְעֵי בֵינָה לְעֵתִים לְדַעַת מַה יַעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל"

סיכום הדרשה של "משלחי רגל השור והחמור"

"חמור"	"שור"		
		על מי נאמר	
		באיזה פסוק הוא נקרא כן	
	(רש"י)	מה היא נחלתו	לפי מהלך א' בגמ'
		דכתיב	
		מה היא נחלתו	לפי מהלך ב' בגמ'
		דכתיב	

”הדרן עלך”

אחר השלמת הפרק יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך:

הדרן עלך פרק ארבעה אבות והדרן עלן
דעתן עלך פרק ארבעה אבות ודעתן עלן
לא נתנשי מינה פרק ארבעה אבות ולא תתנשי מינן לא נשכח ממך פרק ארבעה אבות ולא תשכחי מאתנו
לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי. יאמר ג' פעמים
נחזור עליך פרק ארבעה אבות ותחזרי עלינו
דעתנו עליך פרק ארבעה אבות ודעתך עלינו
לא בעולם הזה ולא בעולם הבא

יהי רצון מלפניך, ה' אלקינו ואלקי אבותינו

שתהא תורתך אמנותנו בעולם הזה, ותהא עמנו לעולם הבא.

חנינא בר פפא, רמי בר פפא, נחמן בר פפא, אחאי בר פפא, אבא מרי בר פפא, רפרם בר
פפא, רכיש בר פפא, סורחב בר פפא, אדא בר פפא, דרו בר פפא.

הערב נא, ה' אלקינו, את דברי תורתך בפנינו, ובפיפיות עמך בית ישראל, ונהיה כלנו אנחנו
וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל, יודעי שמך ולומדי תורתך.

מאויבי תחכמני מצותיך, כי לעולם היא לי. יהי לפני תמים בחקיך, למען לא אבוש. לעולם
לא אשכח פקודיך, כי בם חייתני. ברוך אתה ה', למדני חקיך. אמן, אמן, סלה ועד.

מודים אנחנו לפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו

ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש, ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות:

שאנו משפיעים והם משפיעים, אנו משפיעים לדברי תורה, והם משפיעים לדברים בטלים.
אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלין שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר.
אנו רצים והם רצים, אנו רצים לחיי העולם הבא והם רצים לבאר שחת,
שנאמר, "ואתה אלקים תורידם לבאר שחת, אנשי דמים ומרמה לא יחצו מייהם,
ואני אבטח בך".

יהי רצון מלפניך ה' אלקי, בשם שעזרתני לסיים פרק ארבעה אבות,

בן תעזרני להתחיל (פרקים) מסכתות וספרים אחרים ולסיימם,

ללמד וללמד, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה,

וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים,

יעמוד לי ולזרעי, שלא ימוש התורה מפני, ומפי זרעי וזרע זרעי עד עולם.

ותתקיים בי:

”בהתהלךך תנחה אתך, בשכבך תשמר עליך, והקיצות היא תשיחך.”

”פי בי ירבו ימיה, ויוסיפו לך שנות חיים.” ”ארך ימים בימינה, בשמאלה עשר וכבוד.”

ה', עוז לעמו יתן, ה' יברך את עמו בשלום:

המשך בבא קמא דף ט"ז ע"ב - י"ז ע"א

הגמ' מביאה עובדא שהיתה לרבב"ח עם ר' יוחנן ובסופו יתבאר תירוץ אחר על הקושיא "והאידינא נמי עבדינן הכי" אמר רבה בר בר חנה פעם אחת הוה אזלינא בהדיה דר' יוחנן למשאל שמעתא כי הוה עייל לבית הכסא, והוה בעינא מיניה מלתא איזו שאלה שאל רבב"ח את ר' יוחנן

לא פשיט לן ר' יוחנן עד דמשי ידיה (שנטל ידיו) ומנח תפילין ומברך על התפילין (הגהות ר' יעקב עמדין) והדר אמר לן אפילו "קיים" זה מה שכתוב בזה" אמרינן גם בזמננו, אבל "לימד" זה מה שכתוב בזה" לא אמרינן.

סיכום התירוצים על קושית הגמ' "והאידינא נמי עבדינן הכי"

דברים הנעשים בהלויית אדם גדול לכבודו: 1. מוציאים ס"ת 2. מניחים ס"ת על המטה 3. אומרים "קיים וכו'"		
איזה מה דברים הנ"ל עושים האידינא (כתוב בספר)	ומה הוסיפו אצל חזקיה	
		לפי תירוץ א'
		לפי תירוץ ב'
		לפי רש"י

מקשה הגמ' על דברי ר' יוחנן והאמר מר גדול למוד תורה, מפני שהלימוד מביא לידי מעשה מה מוכיחה הגמ' מברייתא זו (רש"י) _____
 אי"כ מה קשה _____

מתרצת הגמ' לא קשיא, הא למיגר הא לאגמורי

פרש "למיגר" (רש"י) _____ בזה מה עדיף לימוד או מעשה (שם)

פרש "לאגמורי" (שם) _____ בזה מה עדיף לימוד או מעשה (שם)

ביאור קושית הגמ' על ר' יוחנן מהברייתא "והאמר מר גדול לימוד תורה שהלימוד מביא לידי מעשה" והתירוץ

סדר לפי חשיבותם לימוד לעצמו ללמד לאחרים, או מעשה	מה מתרצת הגמ'	אם כן מה קשה על ר' יוחנן	מה אפשר להוכיח מהברייתא	
1. ללמד לאחרים	שאל חזקיה אמר שלימד לאחרים, וללמד לאחרים עדיף ממעשה	איך אמר ר' יוחנן	שמעשה	לפי רש"י
2. מעשה		שאל חזקיה אמר לימד	חשוב יותר מלימוד	
3. לימוד לעצמו		הרי מעשה עדיף מלימוד		
1. ללמד לאחרים	אצל אחרים שאמרו קיים זה כאלו לימד לעצמו משא"כ חזקיה לימד לאחרים שזה עדיף יותר	שאם אמרו אצל אחרים קיים זה כאלו עמ לימוד	שאין מעשה	לפי ר"ת
2. לימוד לעצמו		שאין מעשה בלי לימוד וא"כ קיים עדיף מלימוד	בלי לימוד	
3. מעשה				
1. לימוד לעצמו	מעשה עדיף מללמד לאחרים	מדוע בתחילה מנח תפילין	שלימוד	לפי רב אחאי גאון
2. מעשה		הרי קודם היה לו לענות דהא לימוד עדיף	חשוב יותר ממעשה	
3. ללמד לאחרים				

סכום, "גדול לימוד תורה, שהלימוד מביא לידי מעשה" לפי זה האם לימוד לעצמו עדיף או מעשה עדיף

לפי רש"י _____ ואיך מוכח כן _____

לפי ר"ת ור"א גאון _____ ואיך מוכח כן _____